Georgiana Virginia BONEA

Violenţa între partenerii cuplului heterosexual: Teoria ciclicităţii violenţei

Teoria ciclicităţii violenţei (The cyclical violence theory) este una dintre cele mai importante teorii din aria largă, vastă a violenţei dintre partenerii de cuplu heterosexual. Trebuie să fim capabili să facem diferenţa foarte clară dintre violenţa petrecută pe stradă, cu un străin şi violenţa petrecută în intimitatea casei proprii, împreună cu partenerul de viaţă. Sunt două lucruri total distincte, iar violenţa de acasă ne face să ne simţim vulnerabili, slabi, uşor de manipulat, temători, furioşi, etc. Am ales tocmai teoria menţionată mai sus, deoarece explică, după părerea mea, cel mai bine mecanismul de producere a episoadelor violente din cadrul dinamicii unui cuplu heterosexual. Teoria ciclicităţii violenţei de Lenore Walker (2000, 2009) arată şi analizează pe rând, consecutiv, toate marile întâmplări şi drame prin care trece cuplul, de-a lungul existenţei sale sau până unul dintre parteneri dispare din cadru şi atunci putem vorbi de ceea ce poate face partenerul părăsit. Violenţa în cuplu nu este un lucru uşor de explicat, cu atât mai puţin de trăit şi de povestit, motiv pentru care în anumite grupuri, culturi, state, regiuni geografice anume, acest lucru este considerat a fi normal, ignorat sau necesar. De ce nu pleacă victima? De ce agresorul continuă să se comporte contondent cu partenera sa de viaţă? De unde au apărut de fapt problemele de violenţă în cuplu? Sunt numai câteva dintre întrebările la care voi răspunde în prezentalucrare.

Autoarea:
Lect. Univ. Dr.
Cercetător Ştiinţific, Academia Română, ICCV

Georgiana Virginia Bonea Atacul de panică şi anxietatea: afecţiuni ale individului lumii contemporane
Violenţa între partenerii cuplului heterosexual:
Teoria ciclicităţii violenţei

ISBN: 978 – 606 – 727 – 134 – 8
Colecţia DILEME CONTEMPORANE
Georgiana Virginia BONEA
Violenţa între partenerii cuplului heterosexual:
Teoria ciclicitaţii violenţei
Anul apariţiei: 2016
Coperta: Mihai Niţă
Tehnoredactare: Mihai Niţă e Editura Sigma
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României BONEA, GEORGIANA VIRGINIA
Violenţa între partenerii cuplului heterosexual: teoria ciclicităţii violenţei / Georgiana Virginia Bonea.
— Bucureşti: Sigma, 2015 Conţine bibliografie ISBN 978 – 606 – 727 – 134 – 8
316.613.43: 316.356.2
ISBN: 978 – 606 – 727 – 134 – 8
Editura SIGMA Sediul central:
Str. Generalul Berthelot nr. 38, sector 1, Bucureşti, cod 010169 Tel. / fax: 021 – 313.96.42; 021 – 315.39.43; 021 – 315.39.70 e-mail: officeeditura sigma.ro; web: www.editura sigma.ro Distribuţie:
Tel. / fax: 021 – 243.42.40; 021 – 243.40.52; 021 – 243.40.35 e-mail: comenzieditura sigma.ro

Dedicaţie

Tuturor partenerilor de viaţă care s-au confruntat şi se confruntă cu probleme legate de violenţa în relaţia de cuplu.

Victimelor care au avut curajul să „întrerupă" ciclul

violenţei, aşa cum este ilustrat de către Teoria „ciclicităţii violenţei” (The cyclical violence theory – Lenore Walker, 2000, 2009), indiferent de consecinţele de natură emoţională, familială, materială, juridică, psihologică, medicală şi economică.

Omagiu.

Adus doamnei Prof. univ. Dr. C.S. I, Elena Zamfir.

În semn de recunoştinţă deosebită şi mulţumire, deoarece doamna Prof. univ. Dr. C.S.I, Elena Zamfir a avut diverse iniţiative, puterea şi dorinţa nemărginită de a iniţia o serie de acţiuni nemaiîntâlnite până la vremea respectivă în România, precum: promovarea sistemului de învăţământ „Waldorf” (pe care l-am urmat din gimnaziu, inclusiv liceu); lupta pentru drepturile asistenţilor sociali din ţara noastră atunci când lucrurile erau incerte pentru România anilor ’90 (lucru de care am beneficiat); promovarea drepturilor femeii în ce priveşte egalitatea de şanse, precum şi lupta împotriva violenţei în familie – subiect considerat tabu înainte de 1989 în societatea românească, (subiect pe care am ales să îl cercetez pornind de la lucrarea de licenţă, teza de Doctorat (condusă cu pricepere şi măiestrie de către domnul Prof. univ. Dr. C.S.I, Dan Petre Gabriel Banciu) şi apoi, individual prin intermediul publicaţiilor, studiilor şi conferinţelor ştiinţifice).

Important:

Notă

Prezenta lucrare, prin definirea sa teoretico-aplicativă, de cercetare activă, este destinată mediului universiar academic, având caracter exclusiv ştiinţific, socio-psiho-cognitivo-cultural, cu trimiteri legislative româneşti şi internaţionale şi cu accente puternice caracterizate de domeniul vast al asistenţei sociale.

Lista casetelor

1. Caseta 1: Definirea *agresivităţii* din mai multe perspective – Sursa: Braithwhait, R. (2001). *Managing aggression*. London: Routledge, 23 – 24.

2. Caseta 2: Definirea violenţei din mai multe perspective – Sursa: Bonea, G.V. (2012). „*Violenţa în relaţia de cuplu*: *victime şi agresori*. *Teorie şi aplicaţii*”. Bucureşti: Editura Sigma, 134 – 135.

3. Caseta 3: Violenţa influenţată de *tipurile de personalitate* ale individului

— Sursa: Bonea, G.V. (2013). „Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial”. Bucureşti: Editura Sigma, 43.

4. Caseta 4: Principalele tipuri de violenţă dintre bărbat şi femeie în familie

— Mitrofan, I. (1989). *Cuplul conjugal*, *armonie şi dizarmonie*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 370 – 371.

5. Caseta 5: Tipurile de violenţă şi abuz asupra femeii în cadrul familiei – Sursa: *PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ*: Bonea, G.V. (2013). „Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial”. Bucureşti: Editura Sigma, 52 – 53.

6. Caseta 6: Definirea şi principalele tipuri de abuz ale agresorului – bărbat asupra femeii – victimă – Sursa: *PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ*: Bonea, 2013 apud Muntean, 2003/2011, 705 – 706.

7. Caseta 7: *Portretul tipic al agresorului familial*, după cum este analizat de către Donald Dutton (1997/1998), cuprinde trei mari tipologii, cu anumite caracteristici, după cum urmează – Sursa: Portretul tipic al agresorului.[1]

---

1 Disponibil online la: www.mpublic.ro/minori_2008/minori_5_11.pdf. Accesat la data de: 20.10.2011.

8. Caseta 8: Tipurile de agresori familiali – Sursa: Portretul tipic al agresorului.[2]

9. Caseta 9: Definirea violenţei asupra femeii din mai multe perspective – Sursa: *PRELUCRARE PERSONALA DUPĂ*: Definirea violenţei asupra femeii.[3]

10. Caseta 10: Definirea violenţei asupra femeii – victimă a partentului ei de viaţă – Sursa: PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ: Bonea. G.V. (2012). *Violenţa în relaţia de cuplu*: *Victime şi agresori*. Bucureşti: Editura Sigma. 104 – 107.

11. Caseta 11: Caracteristici ale violenţei asupra femeii în relaţia de cuplu – Sursa: Bonea, G.V. (2013). *Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial*. Bucureşti: Editura Sigma. p. 63.

12. Caseta 12: Definirea violului marital (*The marital rape*) – Sursa: Bonea, 2012 apud Rujoiu şi Rujoiu, 2010; Rujoiu 2009, 2008.

13. Caseta 13: Perspective relevante privind legătura cu *„Ciclicitatea violenţei”* (*The cyclical violence theory*) – Sursa: Teorii privind violenţa.[4]

14. Caseta 14: Caracteristicile definitorii ale agresorului din perspectiva puterii şi controlului asupra partenerei sale de viaţă – Sursa: Teorii privind violenţa.[5].

---

2 Disponibil online la: www.mpublic.ro/minori_2008/minori_5_11.pdf. Accesat la data de: 22.10.2011.

3 Disponibil online la: www.goodlivesmodel.com/glm. Accesat la data de: 23.08.2013.

4 Disponibil online la: http://www.despresuflet.ro/forum/familie-f24. Accesat la data de: 10.08.2014.

5 Disponibil online la: http://www.despresuflet.ro/forum/familie-f24. Accesat la data de: 10.08.2014

15. Caseta 16: Explicarea şi analiza etapelor Teoriei ciclicităţii violenţei (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009): Sursa: Bonea, G. V (2012). *Violenţa în relaţia de cuplu*: *victime şi agresorii*. *Teorie şi aplicaţii*. Bucureşti: Editura Sigma. pp. 95 – 96 apud Lenore Walker, 1980/2009, 78 – 99.

16. Caseta 16: Tipuri de comunicări (Drăgan, 2008, 135 – 136) – Sursa: Comunicarea de masă.[6]

17. Caseta 17: Formarea opiniei publice (Bernays, 1923/2003; Rieffel; 2008; Cheleea, 2006; Aristotel, Machiavelli, 1469 – 1527; Pascal, 1623 – 1662; Locke; 1632 – 1704; Allport; 1890 – 1978; Stoetzel 1910 – 1987) – Sursa: Opinia publică.[7]

18. Caseta 18: Monitorizare a presei privind cazurile de violenţă în familie – Titluri – Sursa: Vezi Bibliografie – „*ZIARE* CONSULTATE”.

Lista figurilor

1. Figura 1: Teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*) – Lenore Walker (2000, 2009) – Sursa: Prelucrare după: Walker L.E., (1991, 1997, 2000, 2009) – pagina 77.

2. Figura 2: Teoria „*Ciclicităţii* violenţei’ (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009) – Sursa: Prelucrare după: Walker L.E., (1991, 1997, 2000, 2009) – pagina 78.

LISTĂ ABREVIERI

Alin.

— Alineat

Art. – Articol

A.N.P. – Administraţia Naţională a Penitenciarelor

---

6 Disponibil online la: www.scribd.com/.../Ioan-Dragan-Sociologia-Comunicarii. Accesat la data de: 11.03.2014.

7 Disponibil online la www.bibliotecatnrs.ro. Accesat la data de: 14.03.2014.

Apud – Citare preluată de la un alt autor decât cel iniţial

B.B.C.

— British Broadcasting Corporation

B.J.S. – Bureau of Justice Statistics

B.S.U.

— Behavioral Science Unit

C.P. – Codul Penal (român)

C.C.R.

— Curtea Constituţională a României

C.I.C.C.

— Centrul Internaţional de Criminologie Comparată

D.G.P.M.B.

— Direcţia Generală de Poliţie a Municipiului Bucureşti etc. – etcetera etc. al – Şi alţii (autori)

E.S.C.C.J.S. – European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics

F.B.I.

— Federal Bureau of Investigation

Idem – acelaşi, la fel ibidem – un text deja citat în lucrare

I.N.S. – Institutul Naţional de Statistică

I.N.C.

— Institutul Naţional de Criminologie

I.C.P.C.

— Institutul de Cercetare şi Prevenire a Criminalităţii

I.G.P.R.

— Inspectoratul General al Poliţiei Române

Î.C.C.J.

— Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie

Nr. – Număr

O.M.S. – Organizaţia Mondială a Sănătăţii

Op. cit.

— Operă citată p. /pp. – pagina

P.M.S. Craiova – Penitenciarul de Maximă Siguranţă Craiova ş.a. – Şi altele ş.a.m.d. – şi aşa mai departe

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

CUPRINS

Lista casetelor 5
Lista figurilor 7
Listă abrevieri 8
Prezentarea autoarei 12
Introducere 13
Capitolul 1 20
Definiri şi clasificări primare 20
1.1. Ce este agresivitatea? 20
1.2. Ce este violenţa? 25
1.3. Ce înseamnă violenţa dintre partenerii de viaţă (cuplul heterosexual)? 31
1.4. Tipologia victimei şi a agresorului în cadrul relaţiei cuplului 38
1.5. Înţelegerea schimbărilor din interiorul cuplului: Perspectiva Modernităţii şi Post-modernităţii 43
1.6. Concluzii 47
Capitolul 2 50
Violenţa asupra femeii în interiorul cuplului heterosexual 50
2.1. Definiţii principale 50
2.2. Caracteristicile principale ale violenţei asupra femeii în cadrul cuplului 55
2.3. De câte feluri poate fi violenţa în cuplul heterosexual? 57
2.4. Existenţa miturilor violenţei împotriva femeii 60
2.5. Concluzii 63
Capitolul 3 65
Teoria „ciclicităţii violenţei” – Lenore E. Walker: Introduceri în problematică 65

Scurtă introducere 65
3.1. Definirea puterii şi controlului 68
3.2. Motivele conservării comportamentelor celor doi actori din cadrul cuplului heterosexual: femeia şi bărbatul 72
3.3. Teoria „Ciclicităţii violenţei” – Lenore E. Walker 74
3.4 Concluzii 79
Capitolul 4 81
Elementele esenţiale ale aplicării şi explicării problemelor cuplului din perspectiva Teoriei „Ciclicităţii violenţei” – Lenore E. Walker 81
4.1. Introducere 81
4.2 De ce nu pleacă odată?! 83
4.3. Cu ce problemele s-ar putea confrunta victima dacă părăseşte partenerul agresiv? 86
4.4. Există şi bărbaţi abuzaţi în cuplu? Referire la România 89
4.5. Concluzii 92
Capitolul 5 97
Starea actuală a legislaţiei în prevenirea şi controlul violenţei în cadrul cuplului haterosexual 97
5.1. Introducere 97
5.2. Elemente importante ale legislaţiei româneşti privind combaterea violenţei dintre partenerii cuplului heterosexual... 100
5.3. Elementele noi introduse în legislaţia românească de îmbunătăţire a combaterii violenţei şi apărării drepturilor victimei 101
5.4. Legislaţia internaţională 113
5.5. În loc de concluzii 124
Capitolul 6 126
Mass-media şi violenţa în familie 126
6.1. Introducere 126

6.2. Definirea violenţei 128
6.3. Tipurile principiale ale violenţei (scurtă introspecţie) 133
6.4. Ce este mass-media şi cum ajungem să cunoaştem cazurile de violenţă prin intermediul ei 135
6.5. Câteva cazuri de violenţă în familie, făcute cunoscute de către mass-media 141
6.5. Concluzii 146
Bibliografie 153
Surse consultate pe internet 187
Anexa 1 197
Violence în Heterosexual Couples: the Family Aggressor 197
Universitary Lecturer: Georgiana-Virginia Bonea PhD 197
1. Introduction: 197
2. Different approaches to explaining the family aggressor 199
3. Biological approaches 200
4. Psychological-psychiatric approach 203
5. Socio-cultural approach 207
6. Excesive alcohol consumption 209
7. The aggressor's models to approach the family services 211
8. Conclusions 217
9. Notes 217
Anexa 2 223
Evoluţia cuplului conjugal în contextul european 223
1. Introducere 223
2. Evoluţia familiei şi a femeii de-a lungul istoriei 224
3. Evul Mediu 240
4. Începuturile modernizării societăţii 245
5. Familia zilelor noastre 246
Bibliografie 251

Prezentarea autoarei

Lect. univ. Dr. Georgiana Virginia BONEA este licenţiată în Asistenţă Socială, are Masterul de Psihologie Socială Aplicată şi este Doctor în Sociologie al Şcolii Doctorale de Sociologie, în cadrul Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială, Universitatea Bucureşti. A fost bursieră POSDRU şi a publicat numeroase studii în reviste de specialitate. A publicat mai multe capitole în cărţi coordonate de alţi autori din domeniul vast al sociologiei. De asemenea, a publicat (ca autor singular), cartea intitulată: „Violenţa în relaţia de cuplu: victime şi agresori. Teorie şi aplicaţii"; cartea: „Aspecte teoretice introductive privind conflictul şi negocierea la locul de muncă"; cartea „Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial"; cartea de coordonator unic: „Devianţa. Viziuni contemporane"; „Atacul de panică şi anxietatea: Afecţiuni ale lumii contemporane. Întrebări şi răspunsuri". A participat la diverse conferinţe la nivel naţional şi internaţional pe teme precum: violenţa în relaţia de cuplu, conflictul şi negocierea. A activat ca asistent social, având experienţă în lucrul cu victimele violenţei şi în negocierea dintre agresor şi victimă. De asemenea, susţine diverse cursuri în calitatea de Lector Universitar Doctor, (la discipline precum: Metode şi tehnici de cercetare în sociologie; Estetică şi societate; Sociologia corpului; Dezvoltare comunitară şi regională – ca titular în cadrul Secţiei de Sociologie, Universitatea Hyperion.), seminarii şi coordonează grupe de practică de specialitate în cadrul facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială, Universitatea Bucureşti şi în cadrul Facultăţii de Drept, Jurnalism, Psihologie şi Ştiinţe ale Educaţiei, Secţia de Sociologie, Universitatea Hyperion. Şi din anul 2014 – Cercetător Ştiinţific în cadrul Academiei Române, Institutul de Cercetare a Calităţii Vieţii (ICCV).

Introducere

Teoria ciclicităţii violenţei (*The cyclical violence theory*) a fost pentru prima dată analizată, experimentată, adusă în văzul lumii şi făcută celebră de către cercetătoarea Lenore E. Walker (1997, 2000, 2007).

Trebuie să realizăm faptul că există o mare diferenţă între violenţa din spaţiile publice, care se petrece între doi străini, şi violenţa dintre doi oameni care se presupune că se cunosc destul de bine, intim. Dacă vorbim despre impactul victimei, pe care-l suportă în momentul şi după petrecerea episodului violent, acesta poate fi devastator, în funcţie de caracteristicile următoare:

psihice, cognitive, emoţionale, contextuale, ale victimei.

Nimeni nu poate spune cu exactitate cât durează recuperarea unei victime după petrecerea unui episod violent, suferit de către aceasta, deoarece sunt mai mulţi factori, precum (Wormer, 2007; Tolman şi Raphael, 2000; Sutherland, 1949; Bonea, 2012):

caracteristicile specifice fizice şi psihologice ale victimei, momentul şi contextul în care a avut loc episodul violent, cine este agresorul? Cunoscut/Necunoscut, care a fost reacţia victimei în momentul petrecerii episodului violent?

caracteristicile cognitive şi nivelul de educaţie al victimei, cât şi cum anume înţelege victima că trebuie să ia de acum înainte măsuri pentru a se apăra, dacă victima doreşte sau nu să părăsească agresorul, în cazul în care acesta este partenerul ei de viaţă, dacă ambii parteneri doresc să rezolve împreună problema violenţei din cadrul cuplului, dacă unul sau ambii parteneri consumă alcool în cantităţi mari şi foarte mari şi mai ales dacă aceştia consumă diverse substanţe cu efect halucinogen, înaintea sau după petrecerea episodului violent, dacă victima se

autoînvinovăţeşte pentru agresiunile suferite sau nu, importanţa pe care victima o acordă propriei persoane şi respectul de sine, izolarea victimei de familie, prieteni şi cunoştinţe, accesul victimei la informaţie şi disponibilitatea sa de a utiliza această resursă importantă, curajul victimei de a lua măsuri de autoapărare împotriva agresorului, indiferent dacă este un cunoscut, partenerul de viaţă sau un necunoscut, dorinţa victimei de a „muşamaliza" totulşi şi de a se autopăcăli că nimic nu este în neregulă, totul decutge normal în cadrul cuplului, ba mai mult, bărbatul trebuie să aibă un asemenea comportament pentru a-şi mai „descărca nervii" din timp în timp, politica promovată de guvern şi locul efectiv al femeii în cadrul societăţii, respectul acordat ei şi consideraţia faţă de respectarea drepturilor ei, sensibilitatea opiniei publice la subiecte precum violenţa în familie şi discriminarea „sexului frumos, sau a „sexului slab", procentajul de acces al femeii pe piaţa muncii şi cota de absolvire a femeii la capitolul studii superioare, cultura şi cutumele practicate de ţara respectivă, precum şi mentalitatea indivizilor cu privire la „locul femeii" în societate şi în familie, libertăţile acordate femeii, curajul femeii de a părăsi partenerul, conştientizând absolut toate greutăţile pe care le va avea de întâmpinat, dependenţa fizică, emoţională şi economică a femeii faţă de partenerul de viaţă agresiv, existenţa copiilor poate face femeia să renunţe la ideea de a părăsi partenerul, în ideea conform căreia micuţii să aibă un cămin şi un tată, ş.a.m.d…

Complexitatea problematicii de faţă este dată de însuşi faptul că niciun cuplu nu se comportă la fel, aşa cum niciun individ nu va fi sută la sută identic faţă de un altul. Astfel, cuplurile vor avea probleme aparent asemănătoare, dar în profunzime vor avea o complexitate greu de aflat în întregime.

Plecând de la ideea conform căreia suntem diferiţi între noi, deşi, la suprafaţă, părem asemănători, în contextul vast şi complicat al violenţei dintre partenerii de viaţă, lucrurile se complică dramatic. Deşi unele cupluri declară că se iubesc şi se respectă, totuşi există (Muntean, 2011; Ogle şi Walker, 2008):

violenţă fizică, psihică, economică, socială, sexuală.

De ce oare se petrece un asemenea paradox? Greu de spus, uşor de experimentat. Cum vine asta? Exact aceste lucruri le explică Teoria *„Ciclicitatea violenţei”* (*The cyclical violence theory*) – Lenore Walker (2000, 2009), făcută cunoscută în lumea întreagă de către cercetătoarea Lenore E. Walker.

Prezenta lucrare este dedicată acestei teorii extrem de complexe şi totodată simple, care explică modalitatea prin care trece fiecare cuplu de la iubire şi respect, la violenţă şi ură reciprocă. Teoria este foarte flexibilă, astfel încât să poată fi aplicată tuturor cuplurilor care se confruntă cu asemenea probleme. Este vorba de o complexitate aparte, care lasă loc intervenţiei şi a altor teorii, dar şi a naşterii de noi teorii având la bază teoria *ciclicităţii violenţei*.

Lenore E. Walker (2009) este un renumit psiholog american, care a analizat îndelung violenţa dintre partenerii de viaţă şi a ajuns la mai multe concluzii importante pentru continuarea cercetării, prevenirii şi combaterii acestui flagel.

Iată câteva dintre principalele caracteristici definitorii ale teoriei *ciclicităţii violenţei*, anume:

victima se va obişnui cu violenţa agresorului său, agresorul bărbat va profita de poziţia sa de putere pentru a se impune în faţa partenerei sale, auto-handicaparea sau neputinţa învăţată de către femeia victimă a partenerului său de viaţă agresiv, justificarea agresiunilor primite de la

partenerul de viaţă, luarea apărării partenerului agresiv faţă de cei din jur (familia extinsă, cunoscuţi, colegi, prieteni, rude mai îndepărtate, etc.), aprecierea oricărui gest al agresorului de tandreţe sau de consideraţie faţă de ea, încercarea prin orice mijloace a victimei de a face pe plac agresorului şi de a nu ieşi din cuvântul său, izolarea treptată de toţi cei care-i spun victimei că partenerul său îi face rău şi că viaţa sa ar putea fi în pericol alături de partenerul care profită de orice situaţie pentru s-şi agresa partenera, în anumite momente, agresorul este cel care solicită victimei sale să îl ierte pentru cele întâmplate, promite acesteia că nu se va mai repeta şi se auto-justifică prin faptul că ea, partenera l-a provocat sau a fost un moment de nervozitate sau de labilitate în care nu s-a putut abţine, în cazul plecării victimei, agresorul va implora şi va promite orice lucru numai pentru ca victima să revină şi să se reia *„ciclicitatea”* violenţei dintre cei doi, victima are două mari variante: să revină sau să meargă mai departe şi să îşi refacă viaţa departe de partenerul agresiv, în situaţia în care victima nu va dori sub nicio formă să revină în relaţie, partenerul va trece la faza în care va apela la ameninţări, urmăriri ale victimei şi ale apropiaţilor acesteia numai în scopul de a o intimida şi de a o determina, de a o convinge că nu va fi chip să părăsească viaţa plină de chinuri şi agresiuni alături de un partener pe care nu îl mai doreşte lângă ea.

Sunt victime care încetează să mai fie victime şi nu cedează ameninţărilor şi intimidărilor agresorului şi merg mai departe cu viaţa lor, care se informează asupra drepturilor lor, care îşi iau un loc de muncă (dacă nu au avut până atunci), care solicită instanţei ordinul judecătoresc de restricţie[8], unde agresorul nu mai are

8 Legea nr. 2017/2003 privind prevenirea şi combaterea violenţei în familie, cu toate modificările ulterioare.

dreptul sa de apropie de victimă la o anumită distanţă, nu mai are voie să contacteze telefonic, prin fax, cunoştinţe, rude, e-mail sau alte metode de a încerca să o determine să renunţe la demersul ei de a se autoapăra.

Desigur că există cupluri care doresc să rămână împreună, deşi se confruntă cu probleme legate de agresivitate şi violenţă şi apelează la ajutor calificat pentru a-şi putea consolida relaţia şi mai ales pentru a putea, în primul rând, să rezolve problema violenţei. Aceste cupluri, după părerea mea, sunt de admirat, este nevoie de ambii parteneri pentru a face o asemenea minune, un asemenea demers pentru păstrarea a ceea ce au construit în relaţie, mai ales dacă există şi copii rezultaţi din aceasta.

Teoria ciclicităţii violenţei (Walker, 2009, 2007) se referă la femeia – victimă şi bărbatul – agresor, însă, poate fi transpusă şi în alte situaţii unde femeia este cea care este agresorul. Aici depinde foarte mult de spaţiul socio-geografic şi de contextul cultural şi politic, religios în care se petrece violenţa dintre cei doi parteneri: bărbat şi femeie.

Contextul politic, geografic, religios, cultural şi social influenţează masiv comportamentele femeilor şi ale bărbaţilor aflaţi în situaţia de a forma un cuplu. De ce? Este vorba de (Voinea, 1993; Banciu, 2005, Muntean, 1997; Gilbert, 2002):

socializarea primară, mentalitatea părinţilor, modul în care au fost crescuţi în familia de origine a fiecăruia dintre ei, gradul în care fiecare individ a absorbit esenţa rolului de femeie-mamă şi de bărbat-tată de la părintele său de acelaşi sex, practicile din societate, mentalităţi, locul acordat femeii şi bărbatului în familie, politicile sociale care pot influenţa suficient de mult situaţia familială, oricare ar fi aceasta, acordarea şanselor egale la accesul la educaţie, locuri de muncă bine remunerate,

locuri de conducere, poziţii de putere în societate acordate femeii.

Lucrarea de faţă îşi propune o „călătorie” prin cadrul intim al partenerilor de viaţă în contextul familiei, „călătorie” privită prin prisma *teoriei ciclicităţii violenţei* a cercetătoarei psiholog, Lenore E. Walker (2007, 2009).

Desigur că vor fi expuse şi controversele teoriei, *„reversul” medaliei*, cum s-ar spune, pentru a putea avea o privire cât mai cuprinzătoare asupra unei *„lecţii de* viaţă’ – pentru unii; obiect de studiu – pentru alţii şi o problemă socială greu de prevenit şi de combătut pentru specialiştii abilitaţi în acest sens – care fac, de fapt, să funcţioneze instituţiile de stat de profil şi organizaţiile nonguvernamentale acreditate de stat cu acelaşi obiectiv:

a înţelege, a preveni, a combate, a ajuta, a lupta, a se alinia la standardele UE privind lucrul cu victimele şi agresorii violenţei în cuplu, a informa populaţia despre ce e violenţa în cuplu şi ce se poate face pentru victimă şi agresor, a se construi cât mai multe centre de primire în regim de urgenţă a victimelor împreună cu micuţii lor, dacă aceştia există, a atrage fonduri, a atrage resurse umane calificate, a stabili tot felul de legături cu alte organizaţii şi instituţii din UE cu care să poată împărtăşi experienţa, a colabora şi a crea un sistem la nivel naţional de urmărire şi expertiză a tuturor cazurilor instrumentate, ş.a.m.d...

În altă ordine de idei, *teoria ciclicităţii violenţei* (Walker, 1997, 2007, 2009) este principalul punct în jurul căruia se vor „ţese”, asemenea unei „pânze de păianjen” toate analizele, controversele şi expunerile legate de problematica violenţei dintre victimă şi agresor în cadrul intim al familiei, atât cât se poate pătrunde în această lume, în unele cazuri închisă asemenea unui cerc.

Capitolul 1

Definiri şi clasificări primare

1.1. Ce este agresivitatea?

Agresivitatea (*the aggression*) (Braithwhait, 2001, 23 – 24) este un termen ce comportă numeroase definiţii şi nenumărate puncte de vedere, fapt pentru care urmează a fi expusă o paletă cât mai largă, în vederea înţelegerii şi formării unei proprii definiţii asupra conceptului (vezi caseta 1):

Caseta 1:

Definirea agresivităţii din mai multe perspective:

Agresivitatea umană poate fi explicată mai bine, prin următoarele puncte de vedere (Braithwhait, 2001, 23 – 24):

1) *Perspectiva agresivităţii înnăscute* – fiecare individ se naşte cu o anumită doză de agresivitate. Dintre toate fiinţele aflate pe Pământ, omul deţine cota maximă de agresivitate. Agresivitatea a fost utilizată de către oameni pentru a supravieţui, fiind partea pozitivă a lucrurilor.

2) *Perspectiva frustrării* – atunci când nevoile şi dorinţele individului nu sunt satisfăcute.

3) *Perspectiva comportamentală* – manifestarea agresivităţii este învăţată şi încurajată de către circumstanţele sociale.

4) *Perspectiva ecologică* – individul este influenţat de condiţiile în care trăieşte şi se dezvoltă, comportamentul şi răspunsurile la diferitele situaţii fiind modelate de experienţele anterioare.

5) *Perspectiva sociologică* – unde cultura unui popor joacă rolul central în promovarea şi toleranţa comportamentelor agresive dintre indivizi. Acolo unde este promovată ideea că bărbaţii trebuie să fie agresivi, agresivitatea atinge cote maxime.

6) *Perspectiva psihodinamică* – cu toţii suntem influenţaţi de trecutul nostru, dar mai ales de modul în

care relaţionăm cu ceilalţi, de imaginea pe care ne-o formăm despre noi înşine în funcţie de cum suntem trataţi de persoanele din jurul nostru.

7) *Perspectiva interacţională* – suntem agresivi numai în condiţiile în care ceilalţi ne obligă.

8) *Perspectiva utilizării substanţelor chimice* – consumul de droguri, anumite medicamente, băuturi alcoolice induc starea de agresivitate.

Sursa: Braithwhait, R. (2001). Managing aggression. London: Routledge, 23 – 24.

De asemenea, agresivitatea poate să apară şi atunci când vine vorba de anumite aspecte influenţabile precum:

Agresivitatea omului ţine de fiecare în parte, de caracteristicile psihocognitive ale fiecăruia dintre noi. Dar modalitatea de manifestare, durata şi intensitatea sa depind de numeroase aspecte precum (Abraham şi Cheleea, 2009; Popotică, 2007; Simmons, 2009; Mimister, 2010; Popescu, 2009; Bonea, 2011, 2012, 2013):

a) dureri cronice şi stare precară de sănătate;
b) grad scăzut de autopreţuire;
c) dependenţa emoţională faţă de partener;
d) aspectul exagerat acordat trebuinţelor proprii;
e) folosirea tranchilizantelor şi/sau a alcoolului;
f) tendinţa de a se sinucide;
g) coşmaruri frecvente şi insomnii;
h) agitaţie severă, anxietate, nervozitate;
I) gândire confuză şi lipsă de concentrare;
j) starea de sănătate precară a victimei sau a agresorului;
k) consumul de alcool în mod frecvent;
l) istoria infracţională a agresorului;
m) locul de muncă instabil;
n) victima este însărcinată (aşteaptă un copil);
O) gelozia;

p) soţii locuiesc împreună cu părinţii;

q) cei doi ocupă o locuinţă comună până la pronunţarea divorţului;

r) agresorul/victima a fost martor/victimă a violenţei în familie în copilărie;

s) izolare socială;

t) partenerii nu se cunosc suficient de bine;

u) comiterea adulterului;

v) toleranţa societăţii faţă de violenţă;

w) neimplicarea familiei extinse;

x) lipsa banilor;

y) lipsa locurilor de muncă;

z) tranziţia societăţii actuale, care se pare că se încăpăţânează să treacă de un anumit nivel".

În atenţia mea, apare tipul de agresivitate umană, care poate fi sub un anumit impuls, mai mare sau mai mic – având intensitate ce depinde de caracteristicile conjuncturale şi umane, tipice individului respectiv:

sexual, fizic, social, economic, psihic, cognitiv, comportamental, relaţional, individual, de grup, un impuls indus sau influenţat de anumite aspecte, verbal, etc.

Acum, după „obiectul" către care este îndreptată agresivitatea, există următoarele tipuri de agresivitate (Atkinson, Calhoun şi Morris, 1989, 497 – 506.):

autoagresivitate, agresivitate asupra celor din jur.

După părerea mea, agresivitatea desemnează o conduită implicită, intenţionată a unui individ, faţă de alt individ, cu scopul vădit de a provoca daune de natură materială, fizică sau psihică. Aici vorbim despre un individ agresiv care se află în deplinele sale facultăţi mintale, mai mult sau mai puţin.

De asemenea, trebuie să ţinem cont şi să facem distincţia clară în ce priveşte setul de caracteristici privind agresivitatea:

umană şi cea animală.

Fiecare tip de agresivitate, în felul ei, se manifestă diferit şi este justificată de motive diferite. Astfel, dacă animalul omoară pentru *a se hrăni*, *pentru a-şi potoli foamea*, de exemplu, omul, pe de altă parte, poate omorî pentru *a se răzbuna sau din pură plăcere*. Agresivitatea este mai mult o caracteristică, un impuls ce caracterizează individul. De multe ori, *instinctul* este cel care determină apariţia agresivităţii.

Este clar că există două feţe ale monedei agresivităţii, anume:

1. Partea pozitivă – omul nu putea supravieţui (Morris, 1967/1991, 121) fără agresivitate, nu se putea hrăni, nu se putea antrena în tot felul de întreceri cu cei din jur pentru a ajunge mai bun, nu putea participa la competiţii ce implicau dorinţa acerbă de a-i arăta celuilalt cine este „regele”. Este vorba de evoluţie şi de încercarea şi reuşita de a conduce, de a avea putere asupra celorlalţi (Konrad Lorenz 1963/2005, 2024). Dar, odată cu evoluţia, intervine şi responsabilitatea cunoaşterii „mărului muşcat de Adam”, în care trebuie să ne asumăm consecinţele faptelor noastre (Konrad Lorenz 1963/2005).

2. Partea negativă – unde omul involuează, se auto-mutilează, face rău celor din jur, coboară pe scara evoluţiei şi partea cognitivă nu mai are ce căuta în această ecuaţie. Autodistrugerea şi distrugerea celorlalţi face din agresivitate o armă distructivă extrem de periculoasă şi puternică, deoarece nu poate avea limite în cazul anumitor situaţii şi indivizi. Copierea comportamentelor negative, aşa cum este agresivitatea tip *răzbunare* sau dorinţă de *putere*, este total negativă (Bandura, 1977).

Genetica are un cuvânt greu de spus când vine vorba de determinarea cauzelor provenienţei agresivităţii umane (Barnett, 1981), anume, prin factorul genetic, putem

moşteni „flagelul” nedorit ce se poate declanşa în orice moment al vieţii noastre.

Chiar şi victima poate deveni agresivă, în momentul în care doreşte să se apere de agresor (Abraham şi Cheleea, 2009), fiind un comportament de autoapărare.

Dacă vorbim de *cele două puncte cardinale ale omului*, anume *Eros* – dorinţă de viaţă, bucurie, senzualitate şi *Thanatos* – autodistrugere, moarte, rău, (Freud, 1930), agresivitatea începe automat să fie dirijată de aceste puncte de referinţă. Asemeni punctelor cardinale ale Planetei Pământ, şi omul are aceste două mari şi principale puncte cardinale: dorinţa de a trăi şi de a se bucura de cei din jur şi dorinţa de a se distruge pe sine şi pe ceilalţi.

Se poate spune că agresivitatea omului are loc şi atunci când doreşte să educe, să ofere lecţii, să arate lumii cum trebuie făcut şi *pedepseşte* pe cel care a făcut ceva considerat a fi greşit. Agresivitatea tip pedeapsă (Ropotică, 2007, 67 – 78) este des întâlnită în cadrul relaţiei copil-părinte, dar şi în relaţia heterosexuală: bărbat-femeie.

Agresivitatea în exces, la cote înalte, poate fi considerată *o maladie a omului*, a individului (Awang şi Hariharian, 2011), care încearcă şi, de multe ori, reuşeşte să obţină tot ceea ce doreşte printr-un comportament agresiv în interacţiunile sale cu ceilalţi.

De asemenea, *emoţiile* ne guvernează, nu de puţine ori, deciziile şi comportamentul, fapt pentru care uneori putem deveni ceva mai „contondenţi”. *Emoţiile* fac din om „o marionetă” a tot ceea ce simte în legătură cu ceea ce se petrece în jurul său, dacă nu ar interveni de fiecare dată autocontrolul/controlul de sine. Prin emoţii ne putem exprima şi manifesta agresivitatea, uneori fără a ne da seama, prin simplul fapt, de exemplu, că dorim să ne impunem punctul de vedere asupra celorlalţi, considerând

că realitatea noastră este cea corectă şi nu a lor (Braithwhait, 2001, 22).

1.2. Ce este violenţa?

În vederea obţinerii unei priviri de ansamblu asupra violenţei asupra femeii în relaţia de cuplu, sunt necesare mai multe definiţii care să poată atinge cât mai multe puncte de vedere asupra fenomenologiei, anume:

„Violenţa semnifică utilizarea raţională, voită a forţei fizice, în vederea obţinerii unui lucru sau pentru determinarea victimei de a face ceva anume. Violenţa înseamnă manifestarea puterii de către un individ asupra altui individ. Din perspectivă juridică, violenţa implică vătămarea integrităţii unei persoane" (Rădulescu, 2010, 437).

„Conform *abordărilor feministe*, violenţa constituie o determinare ce constă în forţa fizică a bărbatului şi superioritatea acestuia în faţa femeii. Bărbatul, în religia şi tradiţia multor civilizaţii antice, avea dreptul legitim şi perfect justificat de a-şi maltrata şi de a-şi agresa soţia, ba chiar de a dispune de viaţa ei".

„Violenţa este tot ceea ce desfigurează condiţia umană." Costel Zăgan

Definirea violenţei împotriva femeii dată de *Declaraţia Naţiunilor Unite* (1993) are o mare importanţă în descoperirea şi numirea violenţei: „orice act de violenţă bazat pe diferenţa de gen şi care cauzează sau ar putea cauza femeii suferinţă sau vătămare fizică, sexuală sau psihologică, incluzând ameninţările cu astfel de acte, coerciţia şi privarea arbitrară de libertate, fie în viaţa publică, fie în cea privată".

— Roth-Szamosközi, 2005, 271.

„Violenta este arma celor slabi".

— Mahatma Gandhi.

„Violenţa este, în opinia acestei organizaţii

internaţionale, rezultatul utilizării intenţionate sau ameninţării deliberate cu forţa fizică sau cu puterea contra propriei persoane, contra unei alte persoane sau contra unui grup sau comunitate, care produce sau riscă să producă un traumatism, un deces, un prejudiciu moral, o traumă sau o carenţă”.

— Organizaţia Mondială a Sănătăţii.

„Violenţa este ultimul refugiu al incompetenţei” – Isaac Asimov.

„Violenţa implică utilizarea forţei masive şi impunerea ei pentru obţinerea lucrului dorit” – Sillamy Norbert.

„A comite un act de violenţă; a constrânge, a sili, a forţa (…):

1. putere mare, intensitate, tărie.

2. Lipsă de stăpânire în vorbe sau în fapte; vehemenţă, furie.

3. Faptul de a întrebuinţa forţa brutală; constrângere, violentare; siluire; încălcare a ordinii legale” – Dicţionarul Explicativ al Limbii Române.

De asemenea, există mai multe feluri de violenţă, după cum urmează a fi prezentate (Ropotică, 2007, 50 – 55, 67 – 78):

A. Violenţa agresiune – care de obicei are loc între partenerii de cuplu, aflaţi pe poziţii egale. Este vorba de violenţa reciprocă, atât bărbatul, cât şi femeia doresc o poziţie de putere în familie.

B. Violenţa pedeapsă – acolo unde partenerii nu se află pe poziţii egale de putere. Violenţa ia forma pedepsei, a sancţiunii. Superioritatea unui partener îl îndreptăţeşte să utilizeze violenţa în mod legitim, justificat.

C. Violenţa pedeapsă cu simetrie latentă – o formă de violenţă-pedeapsă, însă cel pedepsit nu va accepta acest lucru şi se va împotrivi. Deşi este vorba de poziţii inegale

de putere, cel pedepsit nu va accepta poziţia inferioară.

D. Violenţa fizică – este una dintre cele mai comune forme de violenţă, punându-se accent pe forţa fizică.

E. Violenţa psihologică – teama îşi va face loc treptat în mintea victimei, iar ameninţarea cu violenţa are un efect negativ asupra ei. Astfel, se poate prelua controlul, însă numai cu ajutorul izolării victimei de orice sursă de ajutor sau informare cu privire la drepturile ei.

F. Violenţa economică – victima este complet dependentă de agresor din punct de vedere financiar, neavând acces la bani.

G. Incestul sau abuzul sexual – are loc atunci când victima este obligată să întreţină un „raport sexual contrar voinţei sale". Pe de altă parte, un copil abuzat sexual de un adult nu îşi poate exprima voinţa şi nu poate opune rezistenţă, neştiind ce anume se petrece. Este vorba de o relaţie abuzivă şi inegală de putere dintre victimă şi agresor.

Definiţiile violenţei nu se opresc aici, sunt nenumărate definiri asupra fenomenologiei, ce merită a fi menţionate (vezi caseta 2):

Caseta 2:

Definirea violenţei din mai multe perspective:

Violenţă (*violence*) – recurgerea la forţa fizică având drept scop prejudicierea integrităţii bunurilor sau persoanelor (Ferreol, 1998, 226). Din perspectivă socio-psihologică, violenţa este definită prin utilizarea forţei şi a constrângerii de către un individ, grup sau clasă socială în scopul impunerii voinţei asupra altora.

Violenţa „dobândeşte semnificaţii particulare în funcţie de contextul de referinţă în care îşi fixează sensul". În general, violenţa trebuie înţeleasă din perspectiva motivaţiilor agresorului (Rădulescu, 1993).

De obicei, agresorul este cel care se impune faţă de

victima sa cu ajutorul forţei sale fizice, scopul final este acela de a sili victima să se supună agresorului. Agresorul este cel care deţine puterea absolută cu ajutorul căreia reuşeşte să obţină ceea ce îşi doreşte de la persoana asupra căreia utilizează forţa. Termenul de violenţă este văzut inclusiv din perspective lipsei de stăpânire a unei persoane, în ceea ce priveşte comportamentul acesteia vis-à-vis de cei din jur. Este un comportament caracterizat de impulsivitate, brutalitate şi vehemenţă (Rădulescu, el. *Al*, 1978/2005, 1467).

Violenţa e „omniprezentă în forme şi intensităţi dintre cele mai diferite, în absolut toate societăţile de până acum" (Spânu, 2002, 567). Violenţa are forme extrem de variate, fiind un concept „polimorf, relativ şi greu de definit". Violenţa trebuie judecată în funcţie de context, de persoanele implicate, de religie, etnie, cutume, reglementări juridice, etc. (Canet, 2005, 663).

Din punct de vedere penal, vorbim de „orice comportare violentă care se poate manifesta la nivel fizic sau la nivel psihic şi capătă cel mai adesea semnificaţie penală, realizând sau completând conţinutul unor infracţiuni ca: loviri sau alte violenţe, vătămare corporală, ameninţarea, şantajul, tulburarea de depresie, purtare abuzivă etc". (Boroi şi Popescu, 2004, 414).

Sursa: Bonea, G. V (2012). „*Violenţa în relaţia de cuplu*: *victime şi agresorii*. *Teorie şi aplicaţii*". Bucureşti: Editura Sigma, 134 – 135.

Violenţa individului depinde de foarte mulţi factori, *după a mea părere*, precum ar fi:

2.6. cognitiv.
2.7. psihic.
2.8. social.
2.9. conjunctural.
2.10. relaţional.

2.11. balanţa de putere
2.12. politica
2.13. spaţiul geografic.
2.14. cultura.
2.15. socializarea primară din cadrul familiei de provenienţă a individului.
2.16. dacă a fost sau nu martor sau victimă a violenţei în copilăria sa.
2.17. economic.
2.18. nivelul de alcool şi/sau alte substanţe cu efect halucinogen care influenţează personalitatea.
2.19. situaţii pline de tensiune.
2.20. petrecerea unei tragedii.
2.21. suferirea unei pierderi mari umane sau materiale.
2.22. comportamental – copiat de la alte persoane.
2.23. conjuncturi nefaste, etc…

Dar un factor foarte important pe care nu l-am menţionat până acum este cel legat de *personalitatea individului*, către este influenţată la rândul ei de o serie de aspecte importante cum ar fi (vezi caseta 3):

Caseta 3:

Violenţa influenţată de *tipurile de personalitate* ale individului:

„În familie, fiecare îşi poate dezvălui adevărata faţă a personalităţii sale" şi, astfel, familia devine „cel mai activ centru de agresivitate" (Păunescu, 1994). Dar, pentru a înţelege mai bine mecanismele personalităţii omului, trebuie să analizăm fiecare unghi al personalităţii sale. Personalitatea omului are multiple faţete (Bales, 1970), care ies în evidenţă în funcţie de problema sau situaţia în care se află. Iar Mielu Zlate (1987) apreciază că personalitatea manifestării (P.M.) apare ca rezultantă a cinci faţete:

— *Personalitatea reală* (P.R.) este alcătuită din suma funcţiilor şi stărilor psihice pe care individul le are într-un moment al vieţii sale;

— *Personalitatea ideală* (P.I.) este ceea ce individul ar dori să fie, este un model ce vrea să şi-l construiască de-a lungul vieţii;

— *Personalitatea percepută* (P.P.) cuprinde toate reprezentările, ideile şi aprecierile în ceea ce-i priveşte pe ceilalţi, care-l ghidează în conduita şi relaţiile lui cu aceştia;

— *Personalitatea proiectată* (P. Pro.) însumează toate gândurile, sentimentele şi aprecierile pe care un individ crede că le au cei din jur faţă de personalitatea sa".

Sursa: Bonea, G.V. (2013). „Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial". Bucureşti: Editura Sigma, 43.

Pe de altă parte, există ceea ce se numeşte (Atkinson, 2006; Baechler, 2005):

— *Violenţă expresivă* – individul pur şi simplu nu se poate ţine sub control şi îşi dezlănţuie toată furia pe una sau mai multe persoane sau pe diferite obiecte. Comportamentul său este plin de impulsivitate, este isteric şi mai ales impulsiv şi

— *Violenţă instrumentală* – ţine mai mult de carenţele individului de a-şi controla impulsurile, pornirile şi comportamentul. Acesta nu este stăpân pe sine şi se comportă ca atare. Dar, paradoxal, pentru a-şi atinge ţelul, pentru obţinerea a ceea ce-şi doreşte este extrem de abil şi acţionează în aşa fel încât să obţină ceea ce şi-a propus.

Remarcăm faptul că mecanismele psihologice ale fiecăruia sunt diferite prin însăşi personalitatea şi modul său de a vedea lucrurile (Adler, 1996, 2006). Nu toţi vor trage aceleaşi concluzii din aceeaşi poveste de viaţă. Oamenii sunt diferiţi, gândesc şi acţionează diferit la

stimuli similari. Nu putem judeca şi condamna un om după modul în care credem noi că a gândit şi a acţionat, ci trebuie să găsim factorii ce l-au determinat să comită acea faptă. De ştiut că nu toţi indivizii reacţionează la fel la anumiţi stimuli. Trebuie aflate cauzele şi factorii ce au determinat comportamentul respectiv şi abia apoi se trece la recunoaşterea problemei şi căutarea de posibile soluţii.

— Ce înseamnă violenţa dintre partenerii de viaţă (cuplul heterosexual)?

Atunci când copilăria unei fiinţe umane este umbrită de violenţă, maturitatea poate fi influenţată în mod negativ din mai multe perspective (aşa cum am văzut mai sus). Copiii au tendinţa (Alexander, 2011, 25 – 27) de a socoti comportamentul părinţilor ca fiind cel normal şi potrivit, indiferent care este acesta. În primii ani de viaţă, copiii sunt educaţi în familie, drept urmare, ei nu pot observa şi comportamentele altor familii pentru a putea face o comparaţie. La maturitate, tendinţa de a urma traiectoria comportamentală a părintelui au de acelaşi sex. De multe ori face acest lucru fără a băga de seamă. Dar nu trebuie să generalizăm, nu absolut toţi copiii abuzaţi de părinţii lor vor avea un comportament violent la maturitate.

Definirea violenţei în relaţia de cuplu trebuie să aibă în compoziţia sa, pentru a fi o *„reţetă" corect prescrisă*, anumite elemente importante, fără de care nu se poate concepe nimic în acest sens.

Iată care ar putea fi acestea, *după părerea mea*:

— Definirea victimei.

— Definirea agresorului.

— Caracterizarea victimei şi a agresorului, în linii mari.

— Ţinerea cont de contextul în care s-a petrecut episodul violent (poate fi vorba de violenţă contextuală şi care să se repete la intervale de timp relativ mari; sau

poate fi violenţă de tip acut şi repetat, de o intensitate mare).

— Convingerile religioase ale celor doi parteneri.

— Cultura în care s-au format cei doi.

— Status-rolul pe care fiecare îl deţine în cadrul societăţii.

— Aspiraţiile fiecărui partener.

— Dorinţele sexuale ale acestora.

— Dacă există sau nu boli congenitale, malformaţii, boli psihice, cronice sau contagioase.

— Suferinţa unei tragedii foarte mari, în trecut, peste care unul dintre parteneri nu a reuşit să treacă.

— Dorinţe şi concepţii de viaţă diferite între parteneri.

— Planificarea familială, femeia doreşte sau nu să aibă copii când doreşte bărbatul.

— Sterilitatea unuia dintre partenerii de viaţă, neputinţa de a face copii.

— Contextul familial în care fiecare dintre parteneri a fost crescut.

— Intervenţia sau nu a familiei de origine a unuia sau a ambilor parteneri.

— Influenţa nefastă pe care o poate avea o anumită persoană asupra unui partener.

— Lipsa mijloacelor materiale.

— Numărul mare de copii.

— Lipsa unei locuinţe.

— Lipsa intimităţii cuplului.

— Consumul de substanţe halucinogene.

— Consumul excesiv de băuturi alcoolice.

— Anumite frustrări pe care unul sau ambii parteneri le au.

— Incapacitatea de a comunica şi de a negocia în cadrul cuplului.

— Anumite fixaţii ale unui partener.

— Dorinţa exagerată a unui partener ca celălalt partener să-i satisfacă toate nevoile la timp şi aşa cum acesta doreşte şi nu altfel.

— Toleranţa familiei de origine la violenţă.

— Toleranţa opiniei publice şi a societăţii, în general, la ceea ce înseamnă violenţă în cuplu şi care sunt consecinţele ei devastatoare.

— Necunoaşterea de către parteneri a consecinţelor agresivităţii.

— Necunoaşterea drepturilor şi a obligaţiilor fiecăruia.

— Mixtura şi confuzia de roluri dintre parteneri.

— Proiectarea de către un partener a unor calităţi pe care celălalt partener nu le are.

— Încăpăţânare.

— Gelozie.

— Lipsa de încredere.

— Posesivitate.

— Carenţe educaţionale, etc…

Violenţa dintre partenerii de cuplu din cadrul intim al familiei comportă foarte multe „umbre” ale definirii sale, iată unele dintre acestea (vezi caseta 5):

Caseta 5:

Principalele tipuri de violenţă dintre bărbat şi femeie în familie:

Iolanda Mitrofan (1989) susţine că există două mari categorii de agresivitate cu importante consecinţe medicale şi sociale:

— *„Violenţa familială de durată (cronică) în registru moderat”* – aceasta ţine de familia tradiţională, unde femeia trebuie să se supună deciziilor soţului şi să suporte agresiunile acestuia, mergând pe sistemul „mai bea şi el, dar nu am ce să-i zic, trebuie să suport”. Femeia a fost

educată în acest sens de familia sa de origine, unde şi mama ei făcea acelaşi lucru.

— *„Violenţa familială, explozivă, în registru* acut' – aceasta are urmări în plan psihologic şi neuropsihic. Aceste consecinţe nu pot şi nu trebuie ignorate, având impact sever asupra individului din punct de vedere social, fizic, economic (pierderea locului de muncă din cauza faptului că nu mai dă randament, nu se poate concentra etc.).

Sursa: Mitrofan, I. (1989). Cuplul conjugal, armonie şi dizarmonie. Bucureşti: Editura

Ştiinţifică şi Enciclopedică, 370 – 371.

Violenţa dintre partenerii de cuplu este destul de greu de cercetat şi definit deoarece cercetătorul nu poate observa direct de la sursă fenomenul studiat. Anume, spaţiul intim al familiei individului impune anumite bariere ce nu pot fi încălcate şi chiar de ar fi aşa, victima şi agresorul, fiind conştienţi de prezenţa cercetătorului, nu se vor mai comporta la fel. Ei îşi vor modifica ceea ce se numeşte comportament original. Cu toate acestea au fost descoperite şi definite mai multe tipuri de violenţă şi abuz, după cum se vede (vezi caseta 6).

Trebuie amintite şi celelalte tipuri de violenţă în cuplul heterosexual, aşa cum este (vezi caseta 6):

— *Violenţa fizică*.
— *Abuzul psihologic*.
— *Abuzul economic*.
— *Abuzul sexual*.
— *Abuzul social*.

Caseta 6:

Tipurile de violenţă şi abuz asupra femeii în cadrul familiei:

— *Violenţa fizică* (Banciu, Rădulescu, Teodorescu, 2002; Rădulescu, 2004; Banciu, 2005; Muntean,

2003/2011; Brillon, 2010):

Agresorul îţi foloseşte forţa fizică pentru a cauza victimei suferinţe fizice, cum ar fi: torturi, răni, arsuri, bătăi, zgârieturi, echimoze, putând duce chiar la tentative de omor sau crime (fapt ce reiese din majoritatea studiilor de caz). Trebuie subliniat faptul că toate acestea nu se resimt numai în plan fizic, aşa cum am văzut mai sus, dar şi în plan psihic. Agresorul primeşte diferiţi stimuli fizici şi psihici care-l pot determina să aibă un comportament ostil faţă de o persoană care poate reprezenta pentru el o ameninţare, o provocare.

— *Abuzul psihologic* (Rădulescu, 1993; Bonea, 2012, 2011; Robinson, 2003; Grunberg, 2011; Walker, 2000; Mazur, 2002):

După cum am mai menţionat, violenţa fizică are ecou şi asupra psihicului victimei (fapt demonstrat în studiile de caz).

Violenţa psihologică se traduce prin: poreclire şi determinarea victimei de a se simţi inferioară, lipsită de inteligenţă şi frumuseţe, batjocură, injurii, intimidare prin ameninţări de tot felul, degradarea personalităţii victimei şi anularea puterii ei de a se apăra împotriva oricăror forme de violenţă. Atunci când acest lucru se petrece, victima devine dependentă de agresor, nu mai poate riposta şi începe să creadă că este lipsită de orice valoare şi nu va reuşi singură în viaţă.

— *Abuzul economic*

Aceasta constă în împiedicarea victimei de către agresor de a lua parte la deciziile cu privire la partea financiară a familiei, controlul asupra oricărui venit şi monitorizarea atentă a victimei faţă de cum cheltuie banii. Dacă victima este casnică şi depinde de venitul agresorului, acesta nu-i dă banii necesari pentru satisfacerea nevoilor elementare (situaţie întâlnită în

studiile de caz). Astfel, victima se poate simţi inutilă şi iresponsabilă, inducându-i sentimentul de inutilitate. Acest lucru o leagă şi mai mult de agresor şi nu va putea să-l părăsească.

Sursa: *PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ*: Bonea, G.V. (2013). „Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial". Bucureşti: Editura Sigma, 52 – 53.

Trebuie să ştim să facem clar diferenţa dintre violenţă şi abuz, deoarece este necesar să le recunoaştem atunci şi mai ales dacă este cazul (vezi caseta 7):

Caseta 7:

Definirea şi principalele tipuri de abuz ale agresorului – bărbat asupra femeii – victimă:

„*Abuzul* implică intenţia clară de a face rău cuiva (Muntean, 2003/2011, 703), de a-i produce suferinţe de natură fizică, psihică, economică, socială, sexuală. În general, în literatura de specialitate, termenul de abuz este utilizat în vederea definirii şi explicării comportamentului deviant al părintelui faţă de copilul său.

Pedepsirea copilului prin folosirea sancţiunilor de natură:

— *Fizică* (bătaia şi lovirea minorului cu diverse obiecte contondente);

— *Psihică* (ameninţarea, batjocura copilului);

— *Neglijarea* (cu numeroase urmări pe termen scurt şi lung asupra dezvoltării copilului).

Abuzul este caracterizat de inegalitatea de forţă dintre victima (Whitman, 1994) – lipsită de apărare şi abuzator (*ibidem*). Astfel, *abuzul poate îmbrăca mai multe forme* (*apud* Muntean, 2003/2011, 705 – 706):

— *Terorizare* – ameninţarea permanentă a victimei în vederea creării unei stări de tensiune, teamă, având grave urmări în plan psihic (dezvoltarea *Sindromului de Stres*

Post-traumatic, anxietate, panică, reacţii somatice, etc.), sau în plan fizic (apariţia unor afecţiuni grave la nivelul aparatului cardiac, respirator, digestiv, etc.).

— *Ignorare* – caracterizată de lipsa de interes, neglijare, nepăsare.

— *Rejectare* – respingerea persoanei iubite poate declanşa anumite comportamente deviante ale victimei cum este de exemplu: sinuciderea, consumul excesiv de băuturi alcoolice sau de substanţe halucinogene, etc.

— *Exploatare* – sub orice formă, fie a unui minor sau chiar a unui adult.

— *Izolare* – creşte sentimentul de „neputinţă" al victimei, scăderea încrederii în forţele proprii şi imposibilitatea de a solicita ajutor".

Sursa: *PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ*: Bonea, 2013 apud Muntean.

2003/2011, 705 – 706.

În altă ordine de idei, *violenţa în familie* înseamnă abuzul unui minor de către un adult, abuzurile dintre partenerii de viaţă, abuzul asupra unei persoane vârstnice (Payne şi Gainey, 2005). În general, violenţa în familie, poate avea loc într-una sau în fiecare etapă de dezvoltare a vieţii individului (Burgess şi Roberts.

2002, 8). Violenţa dintre partenerii de viaţă poate merge de la intimidare prin ameninţare, până la abuzul fizic (Geffner, 1997, 4 – 6).

De asemenea, există două tipuri, de violenţă în cuplu, după intensitate şi frecvenţă (Johnson, 1995, 285 – 286):

— *Violenţa în relaţia de cuplu care este foarte des întâlnită*. Este considerată a fi o formă mai „uşoară" de violenţă, putând fi tolerată de victimă.

— *Violenţa în relaţia de cuplu în forme extreme*, unde partenerii îşi provoacă suferinţe fizice şi psihice groaznice. De regulă, victima încearcă să se apere, căutând ajutor de

orice fel.

Violenţa asupra femeii în relaţia de cuplu din cadrul restrâns şi intim al familiei este şi devine din ce în ce un subiect cât mai discutat şi cercetat. Acesta este un lucru benefic, deoarece nu se poate trata o problemă fără a o recunoaşte şi a o analiza din toate punctele de vedere, precum (Buzducea, 1995, 1999; Cojocaru, 2005):

— Medical.
— Economic.
— Politic.
— Social.
— Sexual
— Familial
— Individual.
— Etnic.
— Cultural.
— Legal.
— Psihologic.
— Psihiatric.
— Geografic.
— Rasial.
— Educaţional.
— De grup.
— Contextual.
— De gen.
— De discriminasre, ş.a.m.d.

Întotdeauna vor fi lucruri noi de descoperit în ce priveşte problematica violenţei asupra femeii în familie, au fost şi nu vor înceta să existe. Lucrurile se schimbă cu o viteză uimitoare, individul fiind asaltat de noile tehnologii prin care are acces la informaţiile oferite în timp real de mass-media. Ne culcăm într-o lume şi ne trezim în alta de dimineaţă. Realitatea fiecăruia dintre noi face parte din universul realităţii universale pe care toţi îl împărtăşim, iar

asupra problemei violenţei, realitatea a fost acceptată şi recunoscută la nivel înalt. Acum se poaqte spune că se fac eforturi pentru a preveni şi combare violenţa de orice fel.

— Tipologia victimei şi a agresorului în cadrul relaţiei cuplului

Tipologia agresorului şi a victimei din cadrul/contextul familial sunt puncte cardinale extrem de importante în orientarea riguroasă a vastei problematici. Nimeni nu poate spune că a obţinut sută la sută portretul universal valabil al victimei şi agresorului, indiferent de teorie şi de cercetătorul care o susţine. Desigur că acest lucru nu ne împiedică să *„scotocim „curioşi*, dar cu mare atenşie, rigoare, simţ de răspundere şi ţinerea cont de codul etic al cercetătorului, această problemă delicată, grea, controversată, în anumite culturi – considerată tabu şi mai ales greu de cuantificat.

Portretele victimei şi agresorului familial vor fi disecate şi apoi analizate ştiinţific.

Iată un portret al victimei şi al agresorului (Thomas, 2000):

a) *Agresorul* – a avut, în 75% din cazuri, o copilărie dominată de violenţă, este instabil, dă vina pe ceilalţi pentru eşecurile şi nereuşitele sale, este supărat pe lume, este gelos, posesiv în relaţia cu partenera, vrea să domine în conversaţii, e ironic şi critic, nu consideră partenera egalul său, este nemulţumit de locul de muncă, obişnuieşte să consume alcool/droguri, este atras de arme;

b) *Victima* – trăsăturile personalităţii ei sunt definite de mecanismele de apărare împotriva agresorului; nu are încredere în sine, simte că înnebuneşte, anxietatea agravează bolile cronice, se poate refugia în consumul de alcool, poate avea tendinţe de suicid.

Există anumiţi indicatori ce pot demonstra dacă o femeie, în special, este sau nu agresată în mod frecvent de

către partenerul ei de viaţă[9]:

— „Dureri cronice şi stare precară de sănătate;

— Grad scăzut de autopreţuire;

— Se poate să fi fost martoră şi/sau victimă a violenţei în copilărie;

— Dependenţa emoţională faţă de partener;

— Respectul acordat trebuinţelor partenerului;

— Folosirea tranchilizantelor şi/sau a alcoolului;

— Tendinţa de a se sinucide;

— Coşmaruri frecvente şi insomnii;

— Agitaţie severă, anxietate, nervozitate;

— Gândire confuză şi lipsă de concentrare".

Numărul victimelor este mult mai mare decât numărul cazurilor înregistrate la poliţie (Banciu, 2005). De obicei, violenţa în familie devine la un moment dat o obişnuinţă pentru victimă, care este supusă permanent torturii şi diverselor agresiuni fizice, psihice, economice, sociale şi verbale. Un copil abuzat de părinţi nu va avea rezultate bune la învăţătură, va avea probleme de sănătate fizică şi psihică, iar dezvoltarea sa va fi umbrită de frustrare, nefericire, frică, ură şi multe alte astfel de sentimente.

O femeie agresată de soţul ei (Batâr, 2004; Beauvoir, 2008) nu numai că nu va putea da randament la locul de muncă şi riscă să fie concediată, dar nu va putea avea grijă nici de copii. Ea îi poate neglija sau se poate răzbuna pe ei, ca urmare a violenţelor primite de la soţ, fără să-şi dea seama de ceea ce face. Astfel, societatea prezentului, dar mai ales a viitorului vor fi influenţate în mod negativ de toate acestea.

Nu trebuie scăpat din vedere, *după atenţia mea*,

---

9 Correctional Service Canada, 1988, cartea: Societatea violenţei (intra)familiale: victime şi agresori în familie, Sorin M. Rădulescu, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2001, p. 37.

faptul că nu numai victimele sunt afectate, dar şi agresorii pot avea diverse probleme, concepţii, idei, sentimente, mentalităţi, care îi pot determina să acţioneze violent. Agresorul se poate să fi fost abuzat sau să fi asistat la scene de violenţă în copilăria sa. Astfel, a învăţat că violenţa este un panaceu universal pentru orice problemă apărută. Şi, conştient sau nu, va da aceeaşi lecţie copiilor săi. În felul acesta, se încheie un ciclu care se încăpăţânează să se repete din generaţie în generaţie, ca o poveste spusă de-a lungul timpului, dar care are acelaşi sfârşit *„întunecat şi plumburiu”*.

Abuzul asupra femeii în cuplu poate fi caracterizat de mulţi factori sociali, precum (Ciupercă, 2000, 2003; Iacobuţă, 2002; Mitrofan, 1984; Santiago, Pearson, Skiff, LaRussa-Trott, Horwitz, Mitchell, şi Cerulli, 2011; Bonea, 2009, 2010, 2011, 2012):

— Toleranţa şi „obişnuinţa” socială faţă de violenţa împotriva femeii şi copilului;

— Subcultura din cartierele mari ca reacţie împotriva autorităţilor şi a grupurilor de putere;

— Subdezvoltarea economică şi culturală a ţării (acest lucru se vede cel mai bine în familiile fără venituri sau cu venituri mici şi mulţi copii);

— Concepţiile conform cărora femeia trebuie bătută din vreme-n vreme, iar educaţia copilului de face prin bătaie;

— Patriarhatul (autoritatea supremă a bărbatului în familie) care încă mai predomină în foarte multe familii, mai ales în cele din spaţiul rural;

— Anomia (absenţa unor legi privind violenţa în familie, care să fie aplicate cu stricteţe şi seriozitate; o absenţă a normelor şi a regulilor în acest sens);

toleranţa şi dezinteresul poliţiei faţă de cazurile de violenţă în familie (care generează, la rândul ei,

neîncrederea victimelor faţă de sistemul în ansamblu).

Portretul agresorului nu poate fi creionat decât în condiţiile în care putem accepta că îi putem surprinde în „tuşe" mari, groase caracteristicile sale principale care-l definesc şi care-l fac să obţină rolul de agresor (vezi caseta 7):

Caseta 7:

Portretul tipic al agresoruluifamilial, după cum este analizat de către Donald Dutton (1997/1998), cuprinde trei mari tipologii, cu anumite caracteristici, după cum urmează:

— *„Tipul 1* – persoane violente/antisociale; acest grup cuprinde indivizii cei mai violenţi din punct de vedere fizic, sunt manipulatori şi narcisişti, predispuşi la consumul de alcool şi drog;

— *Tipul 2* – personalităţi de limită; acest grup cuprinde indivizi cu ataşament".

Sursa: Portretul tipic al agresorului. Disponibil online la: www. mpublic.ro/minori2008/

minori511.pdf. Accesat la data de: 20.10.2011.

Aceste portrete „desenate şi conturate" foarte precis (Donald Dutton, 1997/1998) au fost concluziile mai multor teste, analize şi cercetări, care au fost desfăşurate de-a lungul mai multor ani de zile. Prin acestea s-a căutat un *portret general al agresorului* şi nu *unul particular*.

Apoi, mai există un spectru foarte bine conturat care determină caracteristicile agresorului tipic familial, ce-şi agresează soţia şi/sau copiii (vezi caseta 8):

Caeta 8:

Tipurile de agresori familiali:

I. *„Agresorul cu risc scăzut* – este descris ca un individ pentru care ofensa prezentă reprezintă primul incident violent (confirmat de victimă); nu a abuzat emoţional în antecedent, nu a avut un comportament

haotic sau disfuncţional, nu a comis ofense pe perioada de separaţie)

— *Agresorul cu risc mediu* – este descris ca persoana la care se regăsesc mai mult de doi factori de risc, de exemplu: abuz asupra copiilor, separări multiple, sau partener care a abandonat familia, relaţii întâmplătoare multiple, plângeri ale victimei, amenzi sau arestări pe motiv de violenţă în cuplu, alte infracţiuni în antecedent, fără prieteni;

— *Agresorul cu risc înalt* – poate fi orice agresor care prezintă unul din următorii factori de risc: ofense comise în perioada separării, probleme medicale, arestări pe motive de violenţă în cuplu, probe admise pe perioada arestării, tentative de suicid sau omor, abuz de substanţe în antecedent sau stări de intoxicaţie atunci când a fost comisă agresiunea, negarea oricărei agresiuni sau infracţiuni, refuzul de a-şi elibera partenerul”.[10]

Agresorul cu risc scăzut, mediu sau înalt, tot agresor este şi tot agresor va fi, indiferent de gradul de agresivitate la care-şi supune victima. Motivele agresorului pot fi multiple, iar victima, de asemenea, are numeroase motivaţii să nu ia niciun fel de măsură de auto-apărare. Niciunul dintre actori nu poate fi tras la răspundere pe deplin pentru comportamentul său, deoarece de multe ori, pot apărea probleme de natură psihică, psihiatrică, o dependenţă incomensurabilă unul faţă de celălalt. Despre dependenţa unuia faţă de celălalt partener de viaţă

(Rawlings şi Graham, 2007, 690 – 693) vorbim sub „umbrela” *Sindromului Stockholm* (*The Stockholm Syndrome*). În acest caz, victima şi agresorul sunt de

10 Sursa: Portretul tipic al agresorului. Disponibil online la: www.mpublic.ro/minori_2008/minori_5_11.pdf. Accesat la data de: 22.10.2011.

nedespărţit, fiind nevoie de foarte multă înţelegere din partea familiei extinse şi a specialiştilor de profil, pentru a putea avea acces la caz şi pentru a putea lucra atât cu victima, cu agresorul, dar mai ales cu persoanele apropiate acestora (familie, prieteni, colegi, cunoştinţe, rude, amici, etc.).

Victima va nega faptul că este abuzată (Walker, 1991, Walker, 1999; Bolton, 1987; Whitfield, 2001), nu va recunoaşte acest fapt nici faţă de sine şi va accepta să rămână izolată de toţi cei din jur pentru a nu avea acces la informaţia care ar putea să o ajute sau la un alt mijloc de ajutor. Încet, dar sigur, victima va pierde orice contact cu lumea din afară şi va începe să vadă totul aşa cum îi impune agresorul să vadă, să se comporte faţă de el, să gândească. (Donald Dutton 1997/1998). Victima poate merge atât de departe încât să îşi piardă identitatea proprie şi să împrumute mare parte din cea a agresorului, respectiv a partenerului de viaţă. Femeia-victimă (Lehamnn, 1997; Babcock şi Scott, 2010; Dutton, Goodman şi Bennett, 1999) nu va percepe această tranziţie de la ceea ce este ea ca persoană, respectiv individ unic, ba mai mult, va considera că mai tot ceea ce gândeşte şi face este greşit şi fără permisiunea şi sfatul partenerului agresiv nu va putea reuşi să realizeze nimic.

— Înţelegerea schimbărilor din interiorul cuplului: Perspectiva Modernităţii şi Post-modernităţii

Modernismul (*The Modernism*) şi apoi Post-modernismul (*The Postmodernism*), în care ne şi aflăm, sunt epoci în care omenirea a avansat pe toate palierele (Abraham şi Cheleea, 2009; Amza, 2002):

— Industrial.
— Politic.
— Religios.
— Educaţional.

— Social.
— Informativ.
— Economic.
— Medical.
— Familial.
— Relaţional.
— În cuplu.
— Ştiinţific.
— Istoric, şi multe alte realizări şi îmbunătăţiri pe numeroase alte paliere.

În prezent, Post-modernismul (Vlăsceanu, 2007) ne împinge către noi provocări pe toate căile şi utilizând toate resursele disponibile, ba chiar descoperind altele noi.

În subcapitolul de faţă, accentul va cădea asupra evoluţiei cuplului, a femeii şi a bărbatului în familie.

Familia a luat şi ea parte la toate schimbările majore la care am asistat şi asistăm cu toţii în ultimii ani. Familia a căpătat mai multe forme (familia monoparentală, uniunea consensuală, etc.), iar homosexualitatea a început să nu mai fie un subiect atât de controversat în mai multe ţări din UE. Ba, mai mult, există şi familii cu parteneri de acelaşi sex, acceptate ca atare de către stat. Controversa ca aceste familii să adopte sau să aibă copii, prin alte mijloace, încă mai există.

Dacă până în *Epoca Modernităţii*, majoritatea lucrurilor utile familiei se confecţionau şi se făceau în interiorul ei, acum există servicii pentru toate acestea, de exemplu (Vlăsceanu, 2011, 103/130):

— Creşterea şi educarea copiilor / există creşe, grădiniţe.

— Făcutul mâncării / există firme specializate pentru acest lucru.

— Făcutul curăţeniei în casă / sunt numeroase firme care fac asta.

— Confecţionatul de pânzeturi, lucruri de îmbrăcat şi altele / acum se pot cumpăra imediat.

— Statul acasă cu cel mic / acum există servicii specializate care oferă acest lucru, prin persoane special antrenate.

— Spălatul rufelor nu mai este de mult o problemă / maşina de spălat rufe sau vase rezolvă problema, etc.

De asemenea, serviciile de telecomunicaţii au „înflorit” în ultimii ani, aproape toată lumea are telefon mobil la care să poată vorbi şi prin care să poată contacta orice persoană doreşte din orice colţ al lumii. Facilitarea comunicării a făcut din societate una a schimbului, a comerţului şi furnizării de servicii de care fiecare individ are nevoie, în funcţie de timp şi de necesităţile sale.

Să nu uităm şi faptul că acum, în Post-Modernism, nu se mai poate pune problema discriminării femeii pe considerente de gen, cel puţin nu în spaţiul urban. Acum avem femei (ibidem):

— Patron de firmă.

— Femei strungar.

— Femei care întreprind şi întreţin tot felul de afaceri.

— Femei medic.

— Femei în înaltul cadru universitar, aflate în posturi cheie.

— Femei director.

— Femei inginer.

— Femei pilot de avion.

— Femei paraşutist.

— Femei gardian.

— Femei poliţist.

— Femei caporal.

— Femei comandant.

— Femei chirurg.

— Femei mecanic auto.

— Femei pilot de raliu.

— Femei programator de orice fel, de exemplu, în domeniul calculatoarelor.

— Femei căpitan de vas.

— Femei vatman.

— Femei – om de ştiinţă în domeniul cercetării.

— Femei care au ajuns, alături de colegi bărbaţi, pe Lună, în vederea exploatării şi cercetării ştiinţifice.

— Femei care ocupă tot felul de posturi pe care înainte de Epoca Modernităţii nu aveau posibilitatea să le ocupe.

Azi, bărbatul îşi poate lua concediu paternal pentru creşterea copilului de până la doi ani, iar soţia/partenera sa de viaţă să meargă la locul de muncă, dacă situaţia este de aşa natură încât veniturile ei sunt mai consistente. Acest lucru este permis pentru că legea românească şi cea din ţările UE permite acest lucru. De aici ne dăm seama cât de mult s-a schimbat mentalitatea societăţii, a individului, indiferent de gen şi a familiei sale, în care se formează cei şapte ani de acasă (socializarea primară).

Sunt posturi de muncă în care femeile sunt cele care dau ordine bărbaţilor şi acest lucru nu mai pare revoltător, ele acum au o libertate imensă de a-şi programa maternitatea. Planificarea familială permite femeii să îşi programeze când anume doreşte să aibă un copil. Acum, femeia este cea care alege dacă doreşte sau nu şi când să procreeze. Acest lucru este o libertate pe care femeile, mai ales cele căsătorite, nu şi-l permiteau. Era de neconceput un asemenea lucru, acordat femeii.

Azi bărbatul şi femeia îşi pot împărţi sarcinile de lucru în casă sau la locul de muncă, astfel încât să devină o echipă cât mai eficientă, nemaiţinându-se cont de mentalitatea de gen. Rolul pe care îl are de îndeplinit o

femeie şi rolul pe care îl are de îndeplinit un bărbat, fie în cuplu, fie la locul de muncă nu mai seamănă cu perioada dinaintea Modernităţii.

Nimeni nu mai poate spune că femeia nu poate face faţă unei provocări, de orice natură, mai mult sau mai puţin, în funcţie de mai multe aspecte ce ţin de conjunctură sau de caracteristici anumite ale provocărilor diverse.

— Concluzii

Evident, agresivitatea îndreptată către cei din jurul nostru, indiferent care sunt aceştia, mai ales către partenerul de viaţă, nu este de dorit. Nu mai vorbim de violenţa dintre partenerii de viaţă, care pune din ce în ce mai multe probleme oamenilor de ştiinţă care fac eforturi de a descoperi noi metode şi tehnici de a fi puse în aplicare de către societate, în scopul prevenirii şi combaterii.

Cuplul conjugal a fost mereu o provocare pentru cercetători deoarece există o parte la care aceştia nu au acces. Intimitatea cuplului heterosexual trebuie respectată. Este vorba de etica cercetării care nu poate merge decât până într-un anumit punct, unde trebuie să se oprească pentru a nu face rău subiecţilor investigaţi. În aceeaşi ordine de idei, orice cercetător are responsabilitatea etică şi morală faţă de subiecţii săi pe care îi investighează, motiv pentru care trebuie să respecte mai multe reguli general valabile pentru a nu aduce niciun fel de daune fizice, psihice, cognitive, de relaţionare pentru subiecţi.

În prezent, nimeni nu poate spune cu certitudine unde se îndreaptă cuplul heterosexual, dar se pot face multiple predicţii pe baza statisticilor, unele mai aproape sau mai departe de realitate. Evident că şi aceste predicţii sunt utile pentru crearea de noi scenarii şi teorii posibile care să ne ajute să înţelegem cât mai bine problematica

violenţei în cuplu, în toată dinamica sa.

De asemenea, un lucru esenţial ţine de societate, care se află mereu în schimbare şi inevitabil, cuplul va evolua sau va involua odată cu aceasta, fie că doreşte sau nu. Este un lucru ce nu poate fi controlat. Din acest motriv este necesar ca cercetătorii, specialiştii din cadrul instituţiilor abilitate să poată avea „instrumentele” (de exemplu, o legislaţie adecvată prevenirii şi combaterii şi un aparat care să poată fi utilizat în aplicarea ei eficientă şi corectă), de luptă împotriva acestei probleme sociale.

Nu numai România se confruntă cu violenţa în cuplu, ci şi toate ţările lumii, indiferent de natura şi cultura lor. Este vorba de un „flagel” care afectează cupluri de orice fel şi din orice ţară, motiv pentru care au fost create mai multe instituţii şi legi universale care să poată fi puse în valoare atunci când este nevoie şi situaţia o cere.

Un punct pozitiv al luptei împotriva violenţei în cuplu este acela că se vorbeşte din ce în ce mai mult despre ea, fie la nivel:

— Instituţional.
— Legislativ.
— Individual.
— De cuplu.
— Familial.
— Social.
— Ştiinţific.
— Naţional.
— International, ş.a.m.d…

Tocmai acest punct de pornire este *„cărămida de bază”* a oricărei lupte, mai ales a celei împotriva violenţei în relaţia dintre bărbat şi femeie în cadrul familiei.

Trebuie aflate şi motivele agresorului pentru comportamentul său faţă de victimă şi astfel, atât victima, cât şi agresorul pot fi ajutaţi. Cauzele, motivele,

circumstanţele ce au condus la un comportament agresiv sunt multiple (Tutty, 2005; Tower, 2006): cauze economice, politice, sociale, psihologice, biologice, relaţionale, comunicaţionale. Nu trebuie să generalizăm şi să afirmăm că numai familiile cu probleme financiare mari, cu nivel de şcolarizare scăzut, care locuiesc la marginea oraşului sunt familii agresive. De asemenea, nu toţi cei care au experimentat violenţa în copilărie (ca martori sau ca victime) vor practica asemenea comportamente la maturitate.

Nu putem afirma, de asemenea, că o femeie – victimă a violenţei partenerului ei de viaţă – a fost victima tatălui ei în copilărie şi, de aceea, acceptă comportamentul agresiv al partenerului, luându-l ca pe o obişnuinţă.

Nu putem generaliza, dar există multe familii sărace, cu mulţi copii, cu un nivel de şcolarizare scăzut, unde se consumă mult alcool, iar părinţii sunt şomeri.

În aceste familii înfloreşte cultura violenţei, a abuzului asupra femeii şi copiilor.

Nu trebuie uitat faptul că şi familiile bogate, de intelectuali, se pot confrunta cu probleme ce ţin de violenţă şi abuz, consum de droguri şi/sau alcool, încălcarea legii ş.a.m.d. *„Bolile „societăţii* au condus în mod indirect, dar sigur, la crearea unei cutume a violenţei în familie în România.

Putem afirma că minorii sunt predispuşi imitării comportamentului părinţilor (Bandura, 1977) şi al adulţilor în general. Şi dacă aceste comportamente mai sunt întărite şi prin mass-media, la care contribuie mediul înconjurător, atunci minorii nu numai că vor fi tentaţi şi încurajaţi să repete acele comportamente, dar se vor identifica şi regăsi în ele. Odată ce cresc, îşi vor întemeia o familie la rândul lor, dar cu ideea bine fixată că femeia trebuie ţinută sub control şi pedepsită din când în când.

Capitolul 2

Violenţa asupra femeii în interiorul cuplului heterosexual

— Definiţii principale

Violenţa asupra femeii în cuplu, în cadrul intim al familiei a existat din cele a-mi vechi timpuri, la mai multe popoare, civilizaţii şi epoci prin care a trecut omenirea.

Femeia este considerată „sexul slab” (Vianu, 1997) sau i se mai spune, „duios şi părtinitor” (Weston, Temple şi Marshall, 2005; Voicu, 2002; Vianu, 1997): sexul frumos”. Oricare ar fi modalitatea de a numi femeia, ea este centrul discuţiilor atunci când vine vorba despre violenţa în familie. Femeia este cea mai expusă pericolului de a fi abuzată de către figurile masculine din familie:

— Tată.
— Frate.
— Văr.
— Logodnic.
— Prieten.
— Soţ.
— Unchi.
— Cumnat, etc.

Partea masculină, adică bărbatul pare să fie cea care joacă rolul negativ, iar femeia este victima care îndură toate abuzurile şi care devine „o martiră”, prin definiţie. Este o poveste din care lipsesc mai multe elemente esenţiale, după părerea mea, precum (Vianu, 1997):

— Conjunctura.

— Comportamentul femeii faţă de posibilul agresor – în devenire.

— Cultura care poate încuraja foarte mult poziţia părţii masculine în societate şi în familie.

— Spaţiul geografic – dacă femeia este sau nu izolată de alţi indivizi din acest punct de vedere.

— Ignoranţa unuia sau a ambilor actori din poveste, respectiv: bărbatul şi femeia.

— Vina femeii.

— Vina bărbatului.

— Diverse stereotipuri de gândire ale unuia şi s-au ale ambilor parteneri.

— Familia care poate încuraja abuzul femeii.

— Dorinţa bărbatului ca femeia să fie „supusă în tot şi în toate lui şi numai lui”.

— Caracterul femeii care poate provoca de multe ori un bărbat coleric, „aprig la mânie”.

— Dorinţa femeii de a fi într-o asemenea situaţie: de victimă, etc.

Definiţiile violenţei fizice şi abuzului asupra femeii sunt nenumărate, motiv pentru care vor fi expune unele, principale, din care se pot extrage mai multe concluzii (vezi caseta 9).

Caseta 9:

Definirea violenţei asupra femeii din mai multe perspective:

„După cum am observat, violenţa conjugală (de obicei asupra femeii) apare acolo unde există neînţelegeri, greutăţi, probleme sau tensiuni. Există teorii care susţin că femeile sunt mai predispuse la a fi agresate decât bărbaţii, din cauza fragilităţii şi vulnerabilităţii lor. Această deformaţie pare să fie susţinută de faptul că numărul femeilor agresate în familie este mult mai mare decât numărul bărbaţilor agresaţi. În interiorul familiei, violenţa era considerată ca fiind un comportament legitim al soţului sau al tatălui şi tolerat de membrii familiei şi de întreaga societate” (Zamfir, 1997, 112).

Iată, pe scurt, câteva definiţii şi puncte de vedere:

19. „Violenţa împotriva femeilor este o încălcare a drepturilor omului.

20. Violenţa împotriva femeilor este un delict şi, ca urmare, agresorii trebuie pedepsiţi.

21. Violenţa împotriva femeilor este un obstacol în deplina participare a femeilor la viaţa economică, socială, politică şi culturală.

22. Violenţa domestică este un proces sistematic, nu un eveniment izolat.

23. Violenţa domestică are loc în orice grup etnic, religios şi indiferent de statutul socio economic.

24. Agresorii pot fi atât bărbaţi cât şi femei.

25. Bărbaţii violenţi sunt adesea abuzivi în toate relaţiile.

26. Violenţa domestică implică în mod tipic comportamente repetitive care conţin diferite tipuri de abuz.

27. Impactul economic al violenţei domestice este unul incomensurabil.

28. În afara faptului că violenţa domestică cauzează o suferinţă imensă ea implică şi costuri pe care le suportă atât victimele cât şi societatea”.

29. Agresorii au tipare diferite de comportament în viaţa privată şi în viaţa publică.

30. Aceasta înseamnă că este adesea greu de crezut că un anumit om se poate comporta atât de groaznic cu familia sa. Astfel, este dificil şi pentru victime să ceară ajutor pentru că nu sunt crezute.

31. În anumite cazuri agresorii le conving pe victime că ele sunt de fapt responsabile pentru comportamentul agresiv. Acest tipar de învinovăţire a victimei este parte a unui tipar de comportament recunoscut şi este abuziv în sine. Dând vina pe factorii externi, pe copii, pe alcool sau droguri, sau pe victimă, este modul în care agresorii încearcă să evite responsabilitatea pentru comportamentul lor”.

Din perspectivă legislativă, violenţa asupra femeii în cuplu este definită astfel:

„Legea25/2012 defineşte violenţa în familie, sub diferitele ei forme, astfel:

4. *violenţa verbală* – adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, ameninţări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare;

5. *violenţa psihologică* – impunerea voinţei sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferinţă psihică în orice mod.

32. Violenţa împotriva femeilor este un obstacol în deplina participare a femeilor la viaţa economică, socială, politică şi culturală.

33. Violenţa domestică este un proces sistematic, nu un eveniment izolat.

34. Violenţa domestică are loc în orice grup etnic, religios şi indiferent de statutul socio economic.

35. Agresorii pot fi atât bărbaţi cât şi femei.

36. Bărbaţii violenţi sunt adesea abuzivi în toate relaţiile.

37. Violenţa domestică implică în mod tipic comportamente repetitive care conţin diferite tipuri de abuz.

38. Impactul economic al violenţei domestice este unul incomensurabil.

39. În afara faptului că violenţa domestică cauzează o suferinţă imensă ea implică şi costuri pe care le suportă atât victimele cât şi societatea”.

40. Agresorii au tipare diferite de comportament în viaţa privată şi în viaţa publică.

41. Aceasta înseamnă că este adesea greu de crezut că un anumit om se poate comporta atât de groaznic cu familia sa. Astfel, este dificil şi pentru victime să ceară ajutor pentru că nu sunt crezute.

42. În anumite cazuri agresorii le conving pe victime că ele sunt de fapt responsabile pentru comportamentul agresiv. Acest tipar de învinovăţire a victimei este parte a unui tipar de comportament recunoscut şi este abuziv în sine. Dând vina pe factorii externi, pe copii, pe alcool sau droguri, sau pe victimă, este modul în care agresorii încearcă să evite responsabilitatea pentru comportamentul lor".

Din perspectivă legislativă, violenţa asupra femeii în cuplu este definită astfel:

„*Legea25/2012* defineşte violenţa în familie, sub diferitele ei forme, astfel:

violenţa verbală – adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, ameninţări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare;

violenţa psihologică – impunerea voinţei sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferinţă psihică în orice mod.

Noile reglementări introduc de asemenea şi ordinul de protecţie, astfel că victima violenţei în familie poate solicita instanţei emiterea unui ordin de protecţie şi restricţie faţă de agresor.

Alte legi: *Legea 211/2004* privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor, *Legea 202/2002* privind egalitatea de şanse între bărbaţi şi femei, *Legea 272/2004* privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului şi *Ordinul nr. 384/306/993/2004* pentru aprobarea Procedurii de conlucrare în prevenirea şi monitorizarea cazurilor de violenţă în familie".

Sursa: *PRELUCRARE PERSONALA DUPĂ*: Definirea violenţei asupra femeii. Disponibil online la: www.goodlivesmodel.com/gim. Accesat la data de: 23.08.2013.

Violenţa asupra femeii comportă diverse „*umbre*",

„*culori*”, „*forme*”, etc., motiv pentru care am ales să fac diferenţa dintre violenţa domestică şi violenţa în relaţia de cuplu (vezi caseta 10).

Caseta 10:

Definirea violenţei asupra femeii – victimă a partenerului ei de viaţă:

„*Violenţă domestică* (domestic violence) – înseamnă violenţa dintre soţi, violenţa asupra femeii, conflictul conjugal, etc. Astfel, în definirea violenţei domestice, trebuie avute în vedere următoarele dimensiuni (Popescu, 2002, 805 – 812):

1.7. „Dimensiunea teoretică” – literatura de specialitate şi teoriile care au la bază numeroase studii şi experimente;

1.8. „Dimensiunea istorică” – urmărirea evoluţiei violenţei domestice de-a lungul istoriei şi civilizaţiilor;

1.9. „Dimensiunea socio-politică” – tot ceea ce înseamnă polotici publice de prevenire şi combatere, la fel ca şi mentalitatea populaţiei şi gradul de toleranţă al acesteia la violenţă;

1.10. „Dimensiunea instituţională” – opiniile specialiştilor;

1.11. „Mecanismul declanşator” – vorbim de etiologia violenţei domestice.

Nu există o definiţie universal valabilă în ceea ce priveşte violenţa domestică, însă există anumite elemente care sunt regăsite în majoritatea acestor definiţii (McClintock, 1978, 82 – 83): intenţia, scopul agresorului, suferinţele victimei, intimitatea caracteristică familiei. Este o problemă gravă peste tot în lume, inclusiv în România. Violenţa domestică include: abuzul asupra soţiei, asupra copiilor, violul marital, incestul”.

„*Violenţa în relaţia de cuplu* (intimate partner violence) – „atitudini şi conduite cu caracter heteroviolent,

ce se produc între membrii familiei, în contextul unui climat conflictual sever ce indică o deteriorare semnificativă a funcţionalităţii familiale”. (Mitrofan şi Mitrofan, 1991, 90)”.

Sursa: PRELUCRARE ŞI ÎMBUNĂTĂŢIRE DUPĂ: Bonea. G.V. (2012). *Violenţa în relaţia de cuplu*: *Victime şi agresori*. Bucureşti: Editura Sigma. 104 – 107.

„Violenţa împotriva femeii nu este o problemă ce priveşte numai membrele sexului frumos, ci este o problemă umană şi socială ce ţine de educaţie şi psihologie. Numai faptele foarte grave, cum ar fi omorul sau acţiunile violente cu urmări dezastruoase asupra victimei (a femeii în familie) mai trezesc reacţia opiniei publice şi stârnesc dezgustul faţă de faptă şi agresor. Dar în unele părţi, societatea noastră s-a obişnuit şi cu acestea. În România nu sunt puţine femeile agresate, astfel Maria Roth-Szamosközi (2005, 278 – 279) menţionează că *„cifra anuală a cazurilor de femei bătute şi rănite, cunoscute de medicii legişti”* este extrem de mare.

Societatea românească este împământenită în cutuma modelului patriarhal. Astfel, nu ne mirăm când auzim că femeia sau partenera a fost agresată de soţul sau partenerul ei. Şi aceste violenţe repetate ale partenerului asupra celuilalt partener sfârşesc prin a deveni o obişnuinţă, ceva ce ţine de normal, un drept, o stare de spirit generală.

Multe femei sunt abuzate sexual de partenerii sau soţii lor, dar sunt puţine astfel de cazuri cunoscute de poliţie sau de medicii legişti (Banciu, 2005), acest lucru întâmplându-se fie pentru că victimele nu au încredere în poliţie sau comunitatea le blamează, fie pentru că le este ruşine de familia extinsă sau sunt speriate de ameninţările agresorului.

— Caracteristicile principale ale violenţei asupra

femeii în cadrul cuplului

Când vorbim despre caracteristicile principale ale violenţei asupra femeii în cuplu, trebuie să ne gândim la mai multe aspecte, precum: cauzele care au condus la violenţă; contextul social şi politic; (Bonea, 2013, 36) (vezi caseta 11).

Caseta 11:

Caracteristici ale violenţei asupra femeii în relaţia de cuplu:

2.24. Cauze care ţin de caracteristicile individuale:

— Starea de sănătate precară a victimei sau a agresorului;

— Consumul de alcool în mod frecvent;

— Istoria infracţională a agresorului;

— Locul de muncă instabil;

— Victima este însărcinată (aşteaptă un copil);

— Gelozia.

2.25. Cauze determinate de caracteristicile relaţiei:

— Soţii locuiesc împreună cu părinţii;

— Cei doi ocupă o locuinţă comună până la pronunţarea divorţului;

— Agresorul/victima a fost martor/victimă a violenţei în familie în copilărie;

— Izolare socială;

— Partenerii nu se cunosc suficient de bine;

— Comiterea adulterului.

2.26. Cauze sociale ale violenţei intrafamiliale:

— Toleranţa societăţii faţă de violenţă;

— Neimplicarea familiei extinse;

— Lipsa banilor;

— Lipsa locurilor de muncă;

— Tranziţia;

— Victimele nu-şi cunosc drepturile.

Sursa: Bonea, G.V. (2013). „Elemente introductive

legislative româneşti privind agresorul familial”. Bucureşti: Editura Sigma. p. 63.

În ce priveşte conjunctura, contextul politic şi cultural, violenţa împotriva femeii poate fi văzută din perspectiva (Bonea, 2012, 2013) „sistemului comunist care a încurajat violenţa în familie prin: desfiinţarea totală a asistenţei sociale, mutarea masivă a populaţiei din mediul rural în cel urban şi, astfel, au apărut noi tensiuni în familie şi violenţă îndreptată împotriva femeii; stresul zilnic generat de partea economică a familiei, frustrări şi inegalitatea dintre aspiraţii şi posibilităţile existente” (Zamfir, 1997, 101 – 102). „România din perioada tranziţiei a înregistrat o creştere semnificativă a victimelor violenţei în familie. Nu putem spune nici măcar la ora actuală că am scăpat de perioada tranziţiei, iar fenomenul violenţei, în general, pare să crească. Dar putem afirma cu tărie faptul că în familiile unde femeia este aducătoare de venituri şi are un anumit prestigiu social nu sunt înregistrate acte violente frecvente” (ibidem).

Există anumiţi indicatori ce pot demonstra dacă o femeie, în special, este sau nu agresată în mod frecvent de către partenerul ei de viaţă3:

— „Dureri cronice şi stare precară de sănătate;

— Grad scăzut de autopreţuire;

— Se poate să fi fost martoră şi/sau victimă a violenţei în copilărie;

— Dependenţa emoţională faţă de partener;

— Respectul acordat trebuinţelor partenerului;

— Folosirea tranchilizantelor şi/sau a alcoolului;

— Tendinţa de a se sinucide;

— Coşmaruri frecvente şi insomnii;

— Agitaţie severă, anxietate, nervozitate;

— Gândire confuză şi lipsă de concentrare”.[11]

11 Correctional Service Canada, 1988, cartea: Societatea violenţei

De asemenea, victima poate recurge la consolări precum (Vatnar şi Bjorkly, 2011; Starzomsky A. şi Dutton, 1997, Servino, Smith, Porter, şi Brown, 2010):

— Utilizarea diverselor substanţe medicamentoase cu efecte secundare majore asupra sistemului nervos central, asupra circulaţiei sângelui, etc., sau chiar a drogurilor.

— Consumul excesiv de băutiri alcoolice, în general din gama spirtoase, ce pot fi amestecate cu substanţe diverse cu efect halucinogen.

„Sindromul de strespost-traumatic” (Sillamy, 2000; Scott şi Babcock, 2010) a devenit oficial un diagnostic pus de medici femeilor-victime ale partenerilor lor de viaţă (Roth-Szamosközi, 2005, 24). Fenomenul violenţei în familie a început să ia amploare şi să ridice tot mai multe probleme. Lipsită de curaj, de informare asupra ajutorului pe care-l poate primi din partea instituţiilor specializate, victima renunţă la orice mijloc de apărare în faţa abuzurilor partenerului ei de viaţă (Santiago, Pearson, Skiff, LaRussa-Trott, Horwitz, Mitchell şi Cerulli, 2011). De asemenea, carenţele materiale de care victima suferă, de cele mai multe ori, conduc la conformarea sa cu situaţia periculoasă în care se află.

Victima se află în pericol permanent în condiţiile în care este în permanenţă expusă agresorului. Acesta, într-un moment de furie, din multele episoade de abuz, poate ajunge chiar la tentative de omor a partenerei sale, ceea ce se sfârşeşte cu multe zile de spitalizare pentru aceasta. Din teamă teribilă faţă de agresor, victima nu va divulga niciodată, nimănui faptul că este abuzată de către partenerul de viaţă, mai ales dacă se află permanent sub supravegherea şi ameninţarea acestuia.

— De câte feluri poate fi violenţa în cuplul

(intra)familiale: victime şi agresori în familie, Sorin M. Rădulescu, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2001, pag. 37.

heterosexual?

„Pentru a putea dovedi că a fost abuzată sexual, femeia trebuie să treacă printr-o serie de teste şi analize incomode, stânjenitoare, ruşinoase, chiar dureroase şi traumatizante. O femeie agresată, abuzată acasă, nu se va putea concentra corespunzător la locul de muncă, va fi tot timpul gânditoare, tristă şi anxioasă, plânge mai tot timpul, este extrem de stresată, nu poate avea grijă de copii, poate avea dureri de cap, greţuri, dureri musculare, poate suferi de depresie şi poate încerca să se sinucidă, se percepe inferioară şi crede că agresorul are dreptate atunci când îi adresează cuvinte urâte sau că este îndreptăţit *„să o pedepsească”* (Roth-Szamosközi, 2005; Rujoiu, 2008; Vigarello, 1998) (vezi caseta 12).

Caseta 12:

Definirea violului marital (*The marital rape*):

„Viol marital (*marital rape*) – este însoţit, în majoritatea cazurilor, de abuzul fizic (Rujoiu, 2008, 113). Acesta constă în actul prin care soţul îşi manifestă puterea şi controlul asupra soţiei (Seites, 1975, *apud* Rujoiu, 2008, 57). Violul marital a fost recunoscut ca încălcare a legii şi a *Drepturilor Omului*, destul de greu, deoarece era considerat a fi o absurditate atâta timp cât se vorbea de „îndatoririle conjugale” ale soţilor. Într-o dezbatere a Senatului din anul 1978, Louis Virapoulle spunea (Vigarello, 1998, 304): *„Nu există posibilitatea de viol în cadrul uniunii legitime, căci, atunci, ce-ar deveni îndatoririle conjugale? Noi trebuie, deci, să ne continuăm dezbaterea având în vedere acte sexuale înfăptuite asupra altor persoane decât soţia ori soţul”*. În ciuda afirmaţiei, violul marital a continuat să fie analizat şi cu timpul „violul între soţi” a putut fi judecat şi incriminat (*ibidem*). Violul marital este „orice act sexual obţinut prin forţă, în cadrul relaţiei de cuplu dintre soţ şi soţie. Prin act sexual

înţelegem: contact sexual genital, anal, oral sau orice altă stimulare sexuală a partenerului sau constrângere a acestuia de a participa la activităţi de această natură, la care nu doreşte să participe" (Popescu, 2002, 812 – 813). Consimţământul dat la întreţinerea unui act sexual între partenerii de viaţă poate fi viciat în următoarele situaţii (*ibidem*):

4. *utilizarea constrângerii* de orice fel şi mai ales a forţei fizice;

5. *Începerea unui contact sexual împotriva* voinţei partenerului/partenerei de viaţă; cu ajutorul administrării unor anumite substanţe ce scad capacitatea de decizie şi de reacţie a partenerului/partenerei (de exemplu: droguri, băuturi alcoolice);

6. *ameninţarea partenerei* în vederea participării la actul sexual (de exemplu: ameninţarea vieţii copiilor sau a altor rude, în situaţia în care partenerul/partenera refuză întreţinerea relaţiilor sexuale)".

Sursa: Bonea, 2012 apud Rujoiu şi Rujoiu, 2010; Rujoiu 2009, 2008.

Tema *violului marital* (Rujoiu şi Rujoiu, 2010; Rujoiu 2009) este încă un subiect ce se consideră a fi tabu. Constituie o parte extern de intimă, chiar ruşinoasă a unei femei care a fost violată chiar de soţul ei. Cu alte cuvinte, este destul de greu pentru victima însăşi să conceapă faptul că a fost obligată de către partener să întreţină relaţii intime cu aceasta, împotriva voinţei ei.

Abuzul are consecinţe grave asupra victimelor, pe termen scurt şi lung. Aceste consecinţe reies din studiile de caz, dar şi din literatura de specialitate (Goetting, 2007; Braintwhait, 2001; Bonea, 2012, 2014):

— „de natură fizică (zgârieturi, arsuri, vânătăi, cefalee, fracturi);

— De natură psihică (această formă de violenţă are

rezonanţă în toate categoriile de violenţă; manifestări: insomnii, pavor nocturn, depresie, anxietate, percepţie deformată a sinelui, închidere în sine şi autoizolare, nervozitate, agitaţie permanentă, tensiune, stres, încercarea de a se sinucide);

— De natură socială (persoana se interiorizează şi cu greu mai poate interacţiona normal şi firesc cu cei din jur);

— De natură sentimentală (o persoană abuzată în copilărie poate avea mari dificultăţi în găsirea şi cunoaşterea persoanei iubite, poate evita relaţiile amoroase, diverse tulburări sentimentale);

— De natură economică (persoana maltratată începe să depindă de agresor şi se teme să ia decizii de orice fel; de obicei, victima nu are loc de muncă şi nu dispune de resurse materiale)".

De asemenea, abuzul asupra femeii poate fi caracterizat de mulţi factori sociali, precum (ibidem):

— „Toleranţa şi „obişnuinţa" socială faţă de violenţa împotriva femeii şi copilului;

— Subcultura din cartierele mari ca reacţie împotriva autorităţilor şi a grupurilor de putere;

— Subdezvoltarea economică şi culturală a ţării (acest lucru se vede cel mai bine în familiile fără venituri sau cu venituri mici şi mulţi copii);

— Concepţiile conform cărora femeia trebuie bătută din vreme-n vreme, iar educaţia copilului se face prin bătaie;

— Patriarhatul (autoritatea supremă a bărbatului în familie) care încă mai predomină în foarte multe familii, mai ales în cele din spaţiul rural;

— Anomia (absenţa unor legi privind violenţa în familie, care să fie aplicate cu strictеţe şi seriozitate; o absenţă a normelor şi a regulilor în acest sens);

— Toleranţa şi dezinteresul poliţiei faţă de cazurile

de violenţă în familie (care generează, la rândul ei, neîncrederea victimelor faţă de sistem în ansamblu)".

Cercetările, explicaţiile, dar mai ales teoriile cu privire la violenţa asupra femeii în spaţiul intim al cuplului ajută enorm la depistarea, analiza şi apoi înţelegerea fenomenului în scopuri cu totul şi cu totul umane: acelea de a ajuta la diminuarea, prevenirea şi combaterea problematicii.

— Existenţa miturilor violenţei împotriva femeii

Cel puţin în spaţiul românesc există destul de multe mituri cu privire la violenţa împotriva femeii. Unele din ele au fost dezminţite prin teorii dezvoltate de către cercetători sau de către cei care lucrează şi instrumentează aceste cazuri. Iată unele dintre ele cu privire la violenţa asupra femeii:

— „Femeia trebuie bătută, că ştie ea de ce…"

— „Femeia trebuie bătută".

— „Bătaia femeii este ca bătaia copilului, trebuie educată".

— „Bărbatul care-şi bate femeia, înseamnă că o iubeşte".

— „Femeia mereu greşeşte şi trebuie corectată".

— „Bătaia bărbatului faţă de femeia sa e ruptă din Rai".

— „Femeia cere să fie bătută…"

— „O femeie nebătută e ca mărul necopt".

— „Femeia bătută învaţă mai repede".

— „Asta-i vreme de bătut nevasta".

— „Bărbatul care nu-şi bate femeia, o lasă pe aceasta să i se urce în cap", etc.

Există multe mituri cu privire la femeie, la ridiculizarea ei, la diminuarea ei ca femeie sau ca şi capacitate de a lua decizii sau de a se afla în anumite funcţii de conducere ce se consideră a fi destinate strict

bărbaţilor, cum ar fi de exemplu: femeia aviator, femeia căpitan în cadrul armatei, etc. Dar să vedem unele dintre miturile cu privire la aceasta:

— „Fusta femeii e arma necuratului”.

— „Femeia frumoasă e şi vicleană”.

— „Femeia aduce ghinion”.

— „Femeia mereu dramatizează”.

— „Femeia mereu exagerează şi inventează lucruri”.

— „O femeie la volanul unei maşini e un dezastru pe roţi pentru toţi”.

— „Femeia seduce şi apoi ia minţile bărbatului”.

— „Femeia e periculoasă”.

— „Nu pune o femeie să facă treabă de bărbat”.

— „Nu pune o femeie într-o funcţie destinată unui bărbat”.

— „Femeia aduce mereu probleme”.

— „Femeia face prostii când întorci capul, ea trebuie supravegheată mereu”.

— „O femeie nu poate sta fără un bărbat pentru a avea grijă de ea”, etc. De asemenea, există mituri cu privire la bărbaţi, ce consider că ar trebui menţionate pentru a „echilibra într-un fel balanţa”. Iată unele dintre cele mai uzuale:

— „Bărbatul se descurcă în orice situaţie”.

4.2. „Bărbatul e capul şi stâlpul în casă”.

4.3. „Bărbatul e mai înţelept decât femeia”.

4.4. „Bărbatul nu minte, preferă să nu spună”.

4.5. „Bărbatul nu vorbeşte mult”.

4.6. „Bărbatul spune adevărul, nu face din ţânţar armăsar, ca femeia”.

4.7. „Pe ce pune mâna bărbatul, e lucru bun făcut”.

4.8. „Numai o mână de bărbat poate face ceea ce trebuie”.

4.9. „Este nevoie de un bărbat pentru a face ordine şi

disciplină”.

4.10. „Bărbatul nu plânge”.

4.11. „Bărbatul nu se sperie”.

4.12. „La băutură, bărbatul nu mai ştie ce face...”, etc...

Miturile dintre cele două sexe, femeie şi bărbat par să arate un „război” tacit între părţi, însă lucrurile nu stau tocmai aşa. Trebuie recunoscut faptul că totul este relativ, mai mult sau mai puţin luat în seamă de către indivizi. Este adevărat că mitul se poate naşte din realitate sau ficţiune, dar de multe ori stârneşte râsul, acest lucru este (Vianu, 1997):

4.6. Pe de-o parte bun, deoarece mitul nu este luat în serios, fiind total ignorat.

4.7. Pe de altă parte este un lucru negativ, deoarece, pentru unii indivizi, aceasta constituie o realitate constantă, mai mult, o realitate în care trăiesc şi cred cu deosebită tărie.

Mentalitatea poate fi considerată a fi principala sursă de menţinere sau schimbare a acestor mituri, de care unii sunt convinşi mai mult sau mai puţin.

Mediul urban se află în permanentă expansiune şi în permanentă schimbare, relativ rapidă, datorită evoluţiei pe toate palierele sociale şi umane (King, 2000; Kerr, 2007). Dar mediul rural se află încă în perioada de tranziţie a familiei care are dilema schimbăriii de roluri dintre bărbat şi femeie. De asemenea, intervine şi familia extinsă, care tinde să păstreze vechile mentalităţi cu privire la rolul femeii şi rolul bărbatului care se află sub acelaşi acoperiş.

Pe de-o parte se spune că proaspătul cuplu, format din bărbat şi femeie, trebuie să ia aminte la sfaturile preţioase ale celor aflaţi la vârste înaintate din cadrul familiei extinse, dar pe de altă parte, se vehiculează ideea conform căreia tinerii trebuie să fie liberi să îşi trăiască

propriile lor experienţe în cuplu, pentru a învăţa din ele. Acest lucru implică efortul ambilor parteneri de a-şi forma propriul sistem de valori, dar bazat totuşi pe sistemul valorilor cu care fiecare a plecat de la familia sa de origine.

7.1. Concluzii

A spune că femeia este într-un anume fel, iar bărbatul este în alt mod, este o catalogare a sexelor. Nu se pot pune într-un singur taler al balanţei caracteristicile femeii şi bărbatului din perspectivă:

4.13. culturală.

4.14. de socializare primară, cea făcută în familie.

4.15. etnică.

4.16. biologică.

4.17. socială.

4.18. de nivel şi tip educaţional.

4.19. de apartenenţă la diferite culte religioase, oricare ar fi acestea.

4.20. de nivel al comunicării şi mai ales al modalităţii de decodificare a mesajelor primite din jur.

Fiecare dintre noi, bărbat sau femeie, are caracteristici definitorii cu care s-a născut (Adler, 1997), ce pot sau nu să fie mai mult sau mai puţin modificate, schimbate de-a lungul unei experienţe vaste de viaţă. Tocmai din acest motiv, foarte bine întemeiat, nici bărbatul şi nici femeia, indiferent de statutul lor marital, nu trebuie să generalizeze anumite caracteristici, uneori mai accentuate şi mai vizibile la un gen (sex) sau la altul. Capcana generalizării oferă confortul individului de a trece mai departe, în sensul în care a rezolvat o dilemă; ori nu putem spune că diferenţele dintre bărbaţi şi femei, mai proeminente sau nu, sunt dileme ce trebuie încadrate în şabloane fixe, bine închegate care să fie aplicate fiecărui individ în funcţie de gen (sex). Şi astfel, se descoperă

„esenţa” caracteristică, fixă a respectivului individ.

Violenţa nu trebuie privită niciodată din perspectiva miturilor, care au sau nu haz. Violenţa dintre partenerii de viaţă este un subiect extrem de sensibil de tratat şi mai ales de instrumentat chiar şi de către specialiştii în domeniul acesta.

Oricine dintre noi poate gândi că *„nu i se poate întâmpla aşa ceva* „din partea partenerului de viaţă, deoarece există foarte multe motive şi caracteristici ale acestuia care să indice faptul că niciodată nu va reacţiona violent faţă de parteneră. Însă, de foarte multe ori, generalizarea, încrederea fără testare, lipsa unei comunicări eficiente şi o cunoaştere a partenerului mai mult caracterizată de superficialitate, pot conduce la situaţii nedorite. Apoi, din partea victimei apar sentimente şi aspecte psihosociocognitive precum (Larionescu, 1993; Johnson, 1995):

4.21. pierderea încrederii de sine.

4.22. autoizolarea.

4.23. teama de a mai intra în alte relaţii de tip conjugal.

4.24. anumite probleme de sănătate inexplicabile şi caracterizate de aspectul somatic.

4.25. tendinţa de sinucidere.

4.26. autoînvinuirea, etc.

Miturile cu privire la violenţa împotriva femeii nu sunt subiect de glumă sau luat şi tratat superficial, de suprafaţă. De multe ori, acestea, făcând, inevitabil, parte din folclorul românesc, influenţează, într-o măsură mai mare sau mai mică individul, fie bărbat sau femeie.

A se lua în calcul că femeia poate accepta violenţele venite din partea bărbatului ei, din varii motive: de exemplu cele de ordin psihosocio-cultural şi mai ales economice.

Lipsa unei situaţii materiale favorabile care să permită femeii să ia decizia dorită în cazul unei relaţii bazate pe violenţă o va determina pe aceasta să rămână pe loc din toate punctele de vedere.

Capitolul 3

Teoria „ciclicităţii violenţei” – Lenore E. Walker: Introduceri în problematică

Scurtă introducere

Psihologul american Lenore Walker (1997, 2007, 2009) a brevetat şi analizat minuţios teoria numită *„Teoria ciclicităţii violenţei”* (*The cyclical violence theory*). Teoria este cât se poate de actuală şi de expresivă, explicativă şi atotcuprinzătoare în ce priveşte aria vastă a cuplurilor heterosexuale care se confruntă cu problema violenţei în relaţia de cuplu. Pe parcursul studiilor sale asupra acestor cupluri, cercetătoarea americană a descoperit aşa-numita *„neputinţă învăţată”* (*learned helplessness*) a femeii, o autohandicapare în sfera psihocognitivă din teama de a nu ieşi din relaţie, de a nu lua măsurile necesare autoapărării faţă de partenerul agresiv.

Înainte de a expune şi diseca din mai multe perspective relevante teoria *ciclicităţii violenţei*, trebuie amintite şi alte teorii care au directă legătură cu aceasta (vezi caseta 13).

Caseta 13:

Perspective relevante privind legătura cu teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*):

„Mai mulţi specialişti au încercat să propună diverse teorii care să explice această stare psihoemoţională, de ataşament, pe care unele persoane abuzate o resimt faţă de agresor.

Astfel, doi cercetători canadieni, Dutton şi Painter, au propus teoria aşa-numitei „legături traumatice”, care susţine că victimele au avut parte în prima perioadă a

copilăriei de tratamente violente din partea familiei sau a anturajului.

Mediul în care un copil creşte este definitoriu pentru conturarea viitoarei personalităţi a adultului, şi dacă un copil creşte într-o atmosferă definită de violenţa, aceasta va căpăta o oarecare tenta de teamă în ochii copilului din punct de vedere al viziunii despre relaţiile între oameni şi comportamentele acestora.

Aplicata femeilor victime, teoria mai sus menţionată nu are, totuşi, suficientă susţinere empirică, deoarece, aşa cum evidenţiază statisticile din mai multe ţări, numai circa o treime dintre femeile abuzate de parteneri au crescut în medii familiale caracterizate de violenţă.

Alte teorii sunt tributare modelului psihanalitic dezvoltat de Sigmund Freud, considerând că, în general, victimele sunt persoane dominate de tendinţe masochiste, incitând astfel agresorul la comiterea actelor de violenţă. Aceste teorii de sorginte freudiană nu pot explica totuşi de ce femeile victimă au relaţii conflictuale, sado-masochiste, numai cu partenerii lor, nu şi cu alte persoane”.

Sursa: Teorii privind violenţa. Disponibil online la: http://www.despre suflet.ro/forum/familie-f24. Accesat la data de: 10.08.2014.

„Neputinţa învăţată’ (*learned helplessness*) a femeii, aşa cum o numeşte cercetătoarea Lenore Walker, este caracterizată de mai multe aspecte grupate, după cum urmează (Walker, 2000, 2009):

6.6. Frica, teama:

4.27. de a nu părăsi partenerul agresiv.

4.28. de a nu fi singură.

4.29. de a trebui să ia singură anumite hotărâri în privinţa vieţii sale.

4.30. de a avea un loc de muncă, în cazul în care a fost casnică.

4.31. de a înfrunta familia, dacă aceasta este împotrivă.

4.32. de a nu pierde copiii, dacă aceştia există.

4.33. de a trebui să îşi procure singură toate cele necesare unui trai decent.

4.34. de a nu fi urmărită de către partener.

4.35. de a nu fi rănită de către partenerul agresiv.

4.36. de ameninţările constante ale partenerului.

4.37. de societate.

4.38. de prieteni.

4.39. de a-şi pierde statutul de femeie măritată, etc.

6.7. Din comoditate:

4.40. de a trebui să plece efectiv.

4.41. de a pierde posibilitatea de a mai avea anumite tabieturi formate în timp.

4.42. de a munci.

4.43. de a avea un loc de muncă.

4.44. de a avea anumite răspunderi, pe care până atunci nu le avea.

4.45. de a trebui să aibă singură grijă de ea şi de copii.

4.46. de a înfrunta familia extinsă, prietenii şi alte persoane.

4.47. de a merge în instanţa de judecată pentru divorţ sau pentru obţinerea ordinului de restricţie judecătorească ce nu mai permite agresorului să aibă acces permanent la victimă.

4.48. de a „lua viaţa în piept”.

4.49. de a căuta o altă locuinţă.

4.50. auto-amăgirea.

4.51. de a avea o altă relaţie, etc.[12]

---

12 Din lipsa de cunoaştere:

nu îşi cunoaşte drepturile,

6.6. Cultura:

4.52. cultura promovează „supuşenia femeii faţă de bărbatul ei”, indiferent de consecinţe.

4.53. ruşinea.

4.54. căsătoria este pe viaţă.

4.55. nimeni nu trebuie şi nu are voie să intervină în problemele unei familii, aceasta se consideră că este capabilă să le rezolve singură.

4.56. bărbatul este „capul” familiei.

4.57. femeia trebuie să dea ascultare bărbatului ei, indiferent de caracteristicile psiho-comportamentale şi relaţionale ale acestuia.

4.58. femeia este datoare să „păstreze căsnicia”.

4.59. copiii trebuie să aibă un tată, etc.

Acestea sunt principalele caracteristici ale neputinţei pe care femeia o învaţă în timp pentru a putea auto-justifica lipsa ei de interes în ce priveşte apărarea împotriva agresorului.

10. Definirea puterii şi controlului

Trebuie menţionat faptul că unele victime pot avea diverse suferinţe de natură psihologică-psihiatrică sau biologică. Însă acest fapt nu trebuie luat în calcul pentru a nu interveni în cazul respectiv de către specialiştii abilitaţi să o facă, ci tocmai acest aspect trebuie să accelereze procesul de acordare a ajutorului şi de ocrotire a victimei faţă de agresiunile primite de la partenerul său de viaţă.

Teoria *roţii de putere şi control* (*The power and control wheel*) (Dutton, Saudners, Starzomski, Bartholomew, 1988; Dutton şi Corva, 2006) ilustrează cel mai bine modalităţile prin care agresorul îşi poate controla

---

nu ştie care sunt instituţiile ce o pot ajuta, începând cu serviciul unic de urgenţă 112,

nu cunoaşte modalităţile prin care să părăsească relaţia sau cel puţin să se apere de atacurile violente ale partenerului ei de viaţă, etc.

total victima, respectiv, partenera sa de viaţă.

Însăşi problema violenţei dintre partenerii de viaţă înseamnă putere şi control. Agresorul doreşte supremaţia, controlul total asupra partenerei sale, fapt pentru care utilizează o serie de mijloace de (ibidem):

4.60. intimidare.
4.61. ameninţare.
4.62. izolare.
4.63. abuz frecvent.
4.64. lipsirea de mijloacele materiale.
4.65. lipsirea de prieteni, rude, colegi, vecini.
4.66. interzicerea de a face orice lucru fără ştirea şi aprobarea sa.
4.67. impunerea unui regim de viaţă restrictiv.
4.68. pedepsire.
4.69. manipulare.
4.70. umilire.
4.71. Înjosire.
4.72. dominare prin puterea fizică, etc.

Prin acest lucru este explicată foarte bine *teoria roţii de putere şi control* (*The power and control wkeel theory*) (Duton, 2006; Duton şi Corva, 2007), ce demonstrează şi arată dorinţa nestăvilită a agresorului de a deţine controlul total asupra victimei sale.

Cel mai bine putem înţelege *puterea şi controlul, la fel ca şi ciclicitatea violenţei* (Walker, 2000, 2009), din punctul de vedere al violenţei partenerului de viaţă asupra femeii sale, prin a arăta şi analiza cu atenţie caracteristicile definitorii ale „agresorului domestic” (the domestic aggressor) (vezi caseta 14).

Caseta 14:

Caracteristicile definitorii ale agresorului din perspectiva puterii şi controlului asupra partenerei sale de viaţă:

„Agresorii restricţionează viaţa socială a victimei, interzicându-i să păstreze slujba, prietenii sau legăturile cu familia – crează izolare şi dependenţă.

4.73. Agresorii critică şi umilesc partenerele lor în mod constant. Stima scăzută poate contribui la credinţa victimelor că merită abuzul.

4.74. Agresorii fac orice le stă în putinţă pentru a menţine controlul asupra victimei. Şi această dinamică face ca violenţa să fie inevitabilă, întrucât multe victime trebuie să ajungă să fie lipsite de sentimente sau să plece pentru a putea supravieţui.

În ciuda credinţei societăţii publice că agresorii sunt scăpaţi de sub control, nebuni şi imprevizibili, contrariul se aplică cel mai adesea.

Folosirea abuzului psihologic, emoţional şi fizic amestecat cu perioade de dragoste şi fericire sunt instrumente coercitive deliberate pentru a crea o stare de supunere.

4.75. Agresorii au schimbări de dispoziţie serioase.

4.76. Agresorii au tendinţa de a fi mereu în control sau de a arăta trăsături de personalitate antisociale.

4.77. Agresorii sunt de obicei dependenţi de substanţe sau au alte comportamente adictive”.

Sursa: Teorii privind violenţa. Disponibil online la: http://www.despre suflet.ro/forum/familie-f24. Accesat la data de: 10.08.2014.

Elena Zamfir (2000, 152 – 153) precizează că, „asemeni altor societăţi europene tradiţionale, societatea tradiţională românească susţine un model legitim de violenţă împotriva femeilor. În acest caz violenţa ar reprezenta un instrument cultural legitim de exercitare a autorităţii bărbatului în familie şi de a afirma superioritatea statutului său”.

În consecinţă, bărbatul, pentru a deţine controlul şi

puterea în familie, şi mai ales asupra partenerei sale de viaţă, recurge la diverse modele de comportament considerat a fi specific şi definitoriu indivizilor caracterizaţi de următoarele aspecte (Walker, 1997, 2000):

4.78. sentimentul de inferioritate.

4.79. diverse frustrări.

4.80. cultura ce încurajează agresivitatea masculină.

4.81. consumul excesiv de băuturi alcoolice şi/sau alte substanţe ce au un efect halucinogen.

4.82. diverse boli de natură psihică sau bioconstituţională.

4.83. bărbatul a fost victimă sau martor al violenţelor petrecute în trecut, în familia sa de origine, etc.

De-a lungul secolelor şi civilizaţiilor (Bonea, 2012, 2014), femeia a fost abuzată de către bărbat în cadrul relaţiei sale indiferent de următoarele:

4.84. etnie, religie.

4.85. clasă socială.

4.86. status-rol.

4.87. nivel educaţional.

4.88. familie.

4.89. poziţie în familie.

4.90. situaţia material-econimică.

4.91. existenţa sau inexistenţa copiilor.

4.92. sănătate sau diverse afecţiuni.

4.93. societate.

4.94. tip de căsătorie.

4.95. tip de familie.

4.96. rolurile împărţite între parteneri.

4.97. implicarea sau nu a familiei de proveniență a fiecărui partener de cuplu.

4.98. tip de temperament.

4.99. tip de comportament al ambilor parteneri.

4.100. istoria familială şi personală.

4.101. consumul sau nu de băuturi alcoolice.

4.102. consumul sau nu de droguri.

4.103. tipul muncii pe care o prestează, etc.

Traumele pe care victima le suferă pe o perioadă scurtă, medie sau lungă de timp pot avea urmări extrem de grave, de serioase şi de greu de tratat chiar şi de către o echipă multidisciplinară de specialişti (asistent social, psihiatru, psiholog, medic de specialitate, medic generalist, psihoterapeut, educator, jurist, etc.) (Engel, 2002; Evans, 2005). Este destul de greu pentru victimă să accepte faptul că partenerul ei de viaţă, pe care-l iubeşte şi în care are încredere, o abuzează. De aceea timpul dedicat tratamentului şi recuperării victimei este destul de lung şi anevoios, particularizat fiind pe fiecare caz în parte.

6.8.2. Motivele conservării comportamentelor celor doi actori din cadrul cuplului heterosexual: femeia şi bărbatul[13]

Cred că este potrivit, încă de la început să fie spus că femeia se poate complace în relaţia abuzivă, iar bărbatul este fericit că îşi poate exercita puterea şi controlul asupra acesteia. Sună primitiv, dar de foarte multe ori aşa stau lucrurile.

Odată intrată într-o relaţie, femeia se ataşează de bărbat şi invers motivele pentru care se poate ajunge la degradarea relaţiei şi la violenţă între cei doi parteneri pot fi multiple. Iată unele dintre cele mai relevante (Cheleea, 2010; Claes şi Rosental, 1990; Coffey, 2010):

4.104. ataşamentul emoţional dintre parteneri.

4.105. situaţia materială.

4.106. unul dintre parteneri deţine un status-rol important în cadrul socioprofesional şi atunci celălalt

13 Termenii: „femeie - victimă”, „bărbat - agresor” - se referă la partea strict ştiinţifică, în vederea lucrului cu aceştia şi nu la partea socială de catalogare sau de etichetare.

partener doreşte să mai rămână în relaţia abuzivă.

4.107. consecinţele despărţirii pot fi grave, de exemplu acolo unde sunt copii.

4.108. familia de origine a unuia dintre parteneri nu aprobă faptul că este vorba de un abuz în relaţie.

4.109. dorinţa femeii de a rămâne în relaţie indiferent de pericol şi consecinţe.

4.110. lipsa unei alternative, cum ar fi terapia de cuplu.

4.111. împăcările ce au loc între cei doi, la anumite intervale de timp.

4.112. dorinţa femeii de a nu pleca din casă, etc.

Pe lângă toate acestea, societatea de tip tradiţional (Zamfir, 1997) a promovat mereu supremaţia bărbatului, poziţia sa superioară faţă de femeie, în cuplu şi în familie. Fiecare dintre cei doi protagonişti, în acest context, au roluri foarte bine stabilite şi nu trebuie să se abată de la ele, deoarece ar putea însemna (Coleman, 1980; Coleman şi Straus, 1990):

4.113. pierderea controlului şi puterii.

4.114. pierderea autorităţii.

4.115. pierderea „moştenirii lăsată de la străbuni cu orânduiala în familie”.

4.116. pierderea identităţii socio-culturale.

4.117. pierderea respectului de sine a bărbatului, deoarece i de poate părea că femeia îl înlocuieşte şi preia puterea şi controlul.

4.118. pierderea respectului membrilor familiei extinse şi a vecinilor.

Se pare că foarte multe aspecte sunt puse sub semnul pierderii a ceva anume, foarte bine definit, care face cuplul să meargă înainte cu agresivitatea.

Comunicarea dintre bărbat şi femeie, în cazul de faţă este una deficitară, deoarece, se presupune şi fiecare

partener aşteaptă de la celălalt un anumit comportament în anumite contexte, conjuncturi familiale (Collins, Kroutil, Roland şi Moore-Gurrera, 1997). De aceea comunicarea nu mai poate fi considerată a fi importantă sub aspectul îmbunătăţirii relaţiei dintre partenerii de cuplu. Fiecare ştie ce are de făcut în situaţia dată. Este asemenea unui şablon foarte bine conturat: bărbatul aduce banii în casă, femeia munceşte numai în interiorul casei şi creşte copiii. Din această perspectivă, lucrurile sunt foarte simple. Societatea de tip tradiţionalist (Costaforu, 2005), încuraja asemenea comportamente, promova rigoarea respectării lor şi astfel se câştiga respectul de sine şi respectul celor din jur în contextul familiei lărgite şi în comunitate.

Astăzi, lucrurile sunt schimbate şi totuşi mai există „urme" ale societăţii tradiţionaliste, ce promova exercitarea puterii şi controlului total asupra femeii de către bărbat în relaţia de cuplu.

Chiar şi în societatea Modernă şi Post-Modernă (Vlăsceanu, 2010; Cotoi, 2006), continuăm să ne confruntăm cu problematica violenţei dintre cei doi parteneri de cuplu, deşi nu se mai poate vorbi în termenii tradiţionalişti ai statusrolurilor bine definite ale femeii ţinute în casă şi de cele ale bărbatului care era factorul unic decizional în familie.

Sunt dileme ale actualei societăţi, aflate în continuă schimbare şi transformare pe plan (ibidem):

4.119. social.
4.120. familial.
4.121. de cuplu.
4.122. al individului în sine.
4.123. al educaţiei.
4.124. al religiei.
4.125. al politicilor existente la nivel micro şi macro-social.

4.126. al statutului femeii promovat de către Drepturile Omului sau de către alte asemenea documente caracteristice, etc.

Se pare că atâta timp cât va exista violenţa dintre partenerii de cuplu, vor continua să existe lucrări precum cea de faţă, diverse studii, cercetări şi emiteri de legi, instituţii şi specialişti gata să intervină pentru a preveni şi combate acest flagel ce ţine de societate, familie, cuplu şi individ.

4.8.3. Teoria „Ciclicitatea violenţei" – Lenore E. Walker

Teoria numită *Ciclicitatea violenţei* (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (1991, 1997, 2000, 2009) este foarte relevantă în vederea explicării şi analizării problemelor ce ţin de violenţa din cadrul relaţiei de cuplu heterosexual.

Este una dintre cele mai complete teorii, după părerea mea, deoarece arată şi explică fiecare pas al naşterii şi declanşării violenţei în cuplu. Această teorie a fost testată în repetate rânduri, controversată, aprobată şi analizată, tocmai pentru a putea înţelege mecanismele specifice care sunt foarte, foarte variate, ce împing cuplul către agresivitate şi violenţă.[14]

Teoria „*Ciclicităţii violenţei*" (*The cyclical violence theory*) (ibidem), explică prin intermediul a trei mari etape cuprinzătoare modul în care un cuplu ajunge să se confrunte cu agresivitate şi violenţă. Dar, dacă victima părăseşte relaţia abuzivă, apar alte două etape relevante, în care agresorul încearcă prin diverse modalităţi să readucă înapoi victima.

Teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence*

14 Atenţie: a nu se confunda agresivitatea cu violenţa. Vezi primul capitol. De asemenea, vezi biblografia.

theory) – Lenore Walker (2000, 2009), constituie un punct de analiză perfect pentru aproape toate cuplurile aflate în impasul de a nu putea rezolva problema cu care se confruntă şi despre

Această teorie poate fi mult mai bine înţeleasă dacă este ilustrată ca atare, după cum urmează (vezi figura 1):

Figura 1:

Teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009):

Sursa: Prelucrare după: Walker, L.E., (1991, 1997, 2000, 2009).

e

1

e

1

e

Adunarea frustrărilor şi a tensiunilor.

Întâmplarea episodului violent.

Părerea de rău a agresorului.

care vorbim, anume: violenţa dintre bărbat şi femeie în cadrul intim al cuplului.

De multe ori, victima ia hotărârea să plece, ba chiar pleacă, iar agresorul va juca alte două roluri în acest caz: primul va fi cel de urmăritor, pentru a verifica dacă victima este însoţită sau nu de către un alt partener, intervenind, desigur şi gelozia ce se acumulează pe timp ce trece; urmând ultima etapă a ameninţărilor, în care agresorul îşi pierde răbdarea şi face presiuni asupra victimei de a se întoarce în relaţie, indiferent dacă acestea sunt sub forma promisiunilor de împăcare şi linişte în cadrul cuplului sau dacă sunt ameninţări în toată regula cu diverse „arme”, sau fapte pe care agresorul le-ar putea face victimei sau persoanelor dragi ei, în cazul în care aceasta nu se va

întoarce la el.

Astfel, urmează alte două etape în cazul în care victima se hotărăşte să părăsească partenerul agresiv (ibidem):

Demonstrarea victimei că agresorul se poate schimba în bine, dacă victima decide să se întoarcă.

Urmărirea victimei

Figura 2:

Teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009):

Sursa: Prelucrare după: Walker, L.E., (1991, 1997, 2000, 2009).

Etapele teoriei *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009) (vezi caseta 16), sunt esenţiale în vederea analizei şi disecării modalităţii prin care funcţionează şi se menţine un cuplu cu probleme de violenţă.

Caseta 16:

Explicarea şi analiza etapelor teoriei *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*).

— Lenore Walker (2000, 2009):

Ciclicitatea violentei are loc în cuplurile unde partenerii se cunosc într-o măsură satisfăcătoare şi locuiesc împreună. Fiecare dintre parteneri este expus faţă de celălalt în privinţa tabieturilor, slăbiciunilor şi a reacţiilor în anumite situaţii.

De cele mai multe ori bărbatul este cel care îşi asumă rolul de agresor, iar femeia este victima sa.

Pentru a explica mai bine *ciclicitatea violentei*,

renumita cercetătoare Lenore E. Walker (1980/2009, 59 – 78) evidenţiază trei mari paşi, după cum urmează:

6. Etapa în care agresorul, uneori şi victima *înregistrează o serie de frustrări, tensiuni, nemulţumiri* legate de celălalt partener de viaţă şi de modul în care decurge *viaţa în doi*. Bărbatul are un comportament ameninţător, iar femeia devine victimă sigură în viitorul apropiat. Vina aparţine femeii deoarece „nu ştie să se ridice la înălţimea aşteptărilor", şi de aici se dezvoltă o serie de imagini distorsionate despre sine, în genere, negative.

7. Etapa în care au loc *abuzurile*, unde victima este *pedepsită*. Descătuşarea furiei agresorului, care devine de neoprit. Bărbatul nu îşi mai controlează conduita, iar femeia va suferi consecinţele de natură fizică, psihică şi chiar sexuală (în cazul unor abuzuri sexuale).

8. Etapa *părerii de rău a agresorului pentru cele întâmplate*. El încercă, pe cât posibil, să demonstreze victimei că a fost un simplu incident izolat. Acum agresorul caută tot felul de *scuze* pentru explicarea comportamentului său, convingând victima că ea este de vină pentru tot ceea ce s-a întâmplat. Sunt situaţii în care agresorul, în timpul episodului violent, se află în stare avansată de ebrietate, alcoolul devine un bun motiv de eschivare şi neasumare a responsabilităţii asupra consecinţelor comportamentului său. Dintr-odată agresorul se transformă „ca prin minune" într-un bărbat ideal, binevoitor, amabil şi iubitor cu partenera sa pentru compensarea celor suferite de aceasta. După etapa *dulce* dintre cei doi parteneri, revin tensiunile şi frustrările care au condus iniţial la manifestarea comportamentului violent al bărbatului faţă de femeie.

Paşii se repetă, în unele cazuri la nesfârşit, în situaţia în care victima nu conştientizează abuzul şi pericolele la

care este supusă.

În situaţia în care victima va părăsi partenerul, urmează alţi doi paşi (*ibidem*):

9. *Urmărirea femeii* în locurile frecventate de ea, în încercarea de a o convinge să revină în relaţie. Agresorul va apela la rude sau prieteni pentru a vorbi cu femeia în scopul convingerii ei de a se întoarce.

Un bărbat părăsit de soţie/parteneră nu va accepta niciodată un asemenea lucru şi va recurge la diferite trucuri sau la ameninţări, urmăriri pentru a o convinge pe femeie să revină în relaţie (Coleman, 1980, 208). Bărbatul părăsit se va simţi jignit de faptul că femeia nu-l mai vrea şi că nu a reuşit să se impună în faţa ei.

10. *Luna de miere*, unde femeia este convinsă de partenerul ei că a făcut alegerea potrivită de a se întoarce. Bărbatul devine mai înţelegător cu ea şi încearcă prin orice mijloace să îi facă pe plac. Astfel, iubirea dintre cei doi pare că prinde iar contur şi nimic nu o va mai distruge.

De cele mai multe ori „luna de miere" nu durează prea mult şi se revine la etapa iniţială a *acumulării tensiunilor*. Astfel, victima nu va avea o aşa-zisă *busolă a raţiunii* după care să se ghideze în mod corect, motiv pentru care se va auto-învinovăţi de fiecare dată când este abuzată. Intervine confuzia şi lipsa de discernământ. Femeia nu îşi va mai da seama când este abuzată, putând să dezvolte, odată cu trecerea timpului, mai multe boli psihice, bazate pe problemele de ordin sentimental, intim, relaţional (Walker, 1980/2009, 78 – 99).

Ciclicitatea violenţei este o bună modalitate de exemplificare şi caracterizare a vieţii multor cupluri care se confruntă cu această problemă.

Sursa: Bonea, G.V. (2012). *„Violenta în relaţia de cuplu*: *victime şi agresori*. *Teorie şi aplicaţii*". Bucureşti: Editura Sigma. pp. 95 – 96 apud Lenore Walker,

1980/2009, 78 – 99.

Teoria este puternic bazată pe numeroase studii şi cercetări efectuate pe baza mărturiilor cercetătoarei de origine americană Lenore Walker (1991, 1997, 2000, 2009), fiind publicată şi analizată în mai multe lucrări cu caracter ştiinţific, ce servesc drept îndrumare, azi, pentru specialiştii aflaţi în plină formare.

3.4 Concluzii

În privinţa teoriei *Ciclicităţile violenţei* – există şi controverse, completări efectuate de către alţi specialişti în domeniu, precum şi mici adăugiri ale autoarei teoriei ce nu fac decât să o îmbogăţească. Tot ce vine nou legat de o anumită teorie trebuie analizat şi comparat cu alte teorii, trebuie mai ales testat prin intermediul diverselor metode şi tehnici de cercetare calitativă sau cantitativă.

Personal, consider că metodele şi *tehnicile de cercetare calitativă* (Cheleea, Mărginean, Cauc; 1998, Babbie, 2010; Cheleea, 2007) sunt mult mai potrivite pentru a putea intra, aduna date şi analiza acest fenomen sensibil din punct de vedere:

4.127. al cuplului;

4.128. al individului;

4.129. al familiei;

4.130. al societăţii;

4.131. al copilului, acolo unde cuplurile cu asemenea probleme de violenţă au şi copii;

4.132. al politicilor sociale de prevenire şi combatere;

4.133. al mass-media, care are un rol esenţial în descurajarea violenţei şi informarea populaţiei cu privire la modalităţile prin care victima şi agresorul pot căuta şi găsi ajutor.

Un alt aspect important este faptul că agresorul nu trebuie niciodată lăsat pe dinafară, ci introdus în procesul

de vindecare a cuplului, acolo unde există şanse, aşa după cum vor considera cei doi implicaţi în problemă, precum şi la sfatul specialiştilor cu care vor putea lucra în vederea rezolvării problemei (Campbell, 2002; Cerezo, 1998).

Agresorul, din punctul de vedere al instituţiilor de prevenire şi combatere a violenţei în cuplu de origine românească, nu prea este implicat. Aceste instituţii nu există! Este un singur Centru de Prevenire şi Combatere a Agresivităţii în familie, centru numit *„O nouă şansă”*[15], aflat în subordinea directă a Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului, a Municipiului Bucureşti.

Aşadar, nu numai victima trebuie să beneficieze de servicii de prevenţie şi combatere, dar mai ales agresorul. Motiv pentru care, personal sunt de părere că trebuie urgent să fie alcătuite, construite cât mai multe centre, Organizaţii nonguvernamentale acreditate de către stat, resurse umane şi mai ales financiare, împreună cu o expertiză de calitate care să asigure buna funcţionare şi eficienţa acestora în instrumentarea cazurilor semnalate.

Capitolul 4

Elementele esenţialeale aplicării şi explicării problemelor cuplului din perspectiva teoriei ciclicităţii violenţei – Lenore E. Walker

---

15 Centrul de Asistenţă Destinat Agresorilor Familiali “O nouă şansă"; care a fost înfiinţat în anul 2008, prin intermediul programului naţional “Dezvoltarea serviciilor de recuperare şi reintegrare socială destinate agresorilor familiali". Acest program este finanţat de către fosta Agenţie Naţională pentru Protecţia Familiei (ANPF), actuala Agenţie Naţională pentru Protecţia Familiei şi a Drepturilor Copilului (ANPFDC), funcţionând sub directa conducere a Direcţiei Generale de Asistenţă Socială a Municipiului Bucureşti (DGASMB). Acest centru oferă consiliere psihologică, juridică, servicii de mediere între agresor şi victima sa, consiliere socială, facilitează accesul agresorului la diferite tratamente de ordin psihiatric sau de dezalcoolizare.

1.3. Introducere

Problemele din cadrul relaţiei de cuplu au fost întotdeauna greu de studiat din cauza faptului că (Cappell şi Heiner, 1990; Cauche, 1998; Walker, 1997):

4.134. este destul de greu de analizat o problematică atât de intimă dintre un bărbat şi o femeie ce formează un cuplu.

4.135. prin factura sa, cuplul este un univers, relativ sau nu, închis, ascuns „de ochii lumii”.

4.136. de multe ori niciunul dintre partenerii cuplului cu probleme nu doreşte să vorbească despre aceasta, deşi au apelat la instituţi specializate pentru ajutor de profil.

4.137. unul sau ambii parteneri ţin sub ameninţare permanentă sau sub o influenţă peste care foarte greu se poate trece, pentru a se putea începe tot mecanismul şi procedura rezolvării cazului.

Acestea sunt numai câteva dintre dificultăţile întâmpinate de către un cercetător atunci când doreşte să studieze şi să aducă un aport substanţial, în felul său, la înregistrarea evoluţiei problematicii.

Nimeni nu poate spune că există un şablon universal ce se poate aplica tuturor cuplurilor cu probleme de violenţă şi „ca prin minune”, situaţia acestora se va rezolva. Din acest motiv există aşa numitul: *„plan individual de intervenţie”*, aplicat de către (Buzducea, 2005; Borş, Chitoşcă şi Tropan, 2005):

4.138. asistenţi sociali.

4.139. psihiatri.

4.140. psihologi.

4.141. medici generalişti sau specializaţi pe anumite probleme.

4.142. educatori.

4.143. formatori.

4.144. jurişti, etc.

Teoria *ciclicitatea violenţei* (*The cyclical violence theory*) – Lenore Walker (2000, 2009) nu face decât să arate toate fazele principale prin care trece un cuplu cu probleme de violenţă. Acesta este un lucru extrem de util specialiştilor în domeniu şi nu numai, pentru că ajută foarte mult la înţelegerea mecanismelor prin care se ajunge la apariţia, declanşarea şi manifestarea problemei. Este vorba despre ilustrarea cu mare precizie, pe baza a numeroase teste efectuate de către renumita cercetătoare Lenore Walker (ibidem), pentru a putea „fotografia", dar mai ales „filma" dinamica violenţei în relaţia de cuplu dintre un bărbat şi o femeie.

Teoria mai sus menţionată este îndeajuns de mult dezvoltată, *după părerea mea*, pentru a putea explica pe deplin parcurgerea drumului de la cuplul unde nu existau probleme de agresivitate şi violenţă, pentru ca apoi acest *„flagel"* să erupă şi să se manifeste mai mult sau mai puţin virulent din varii motive, precum:

4.145. unele caracteristici generale ale personalităţii fiecărui partener.

4.146. intervenţia sau nu a familiei/familiilor de origine ale ambilor parteneri de viaţă.

4.147. apelarea sau nu la ajutor de specialitate.

4.148. influenţa pe care fiecare dintre parteneri o are din educaţie, cultura din care provine şi religie.

4.149. rostul şi manifestările din cadrul familiei de origine atunci când ambii parteneri erau în perioada copilăriei şi adolescenţei.

După cum se poate vedea, influenţa familiei de origine asupra cuplului este foarte mare, deoarece este vorba de acel: „Început de viaţă al cuplului" (Bonte, 2009).

De asemenea, există cupluri care, după apariţia unuia sau a mai multor copii, încep să cunoască problema violenţei manifestate, active.

Violenţa, *în atenţia mea*, nu poate ţine cont de elemente precum:

4.150. anii petrecuţi în cadrul cuplului.

4.151. aspectul financiar, deşi sunt foarte multe cupluri care au această problemă legată de violenţă, din cauza situaţiei materiale precare.

4.152. educaţia partenerilor sau diferenţele de educaţie dintre aceştia, deşi sunt foarte multe cupluri care s-au destrămat tocmai din acest motiv.

Pentru a putea explica, analiza şi arăta cât mai bine problemele unui cuplu cu astfel de probleme, am ales una dintre cele mai grăitoare teorii, anume: teoria *ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*) – Lenore Walker (2000, 2009).

4.2 De ce nu pleacă odată?!

Situaţiile în care se poate afla o femeie care este nevoită să ia măsuri de autoapărare împotriva agresiunilor şi violenţelor partenerului ei de viaţă sunt extrem de variate, în funcţie de caracteristicile fiecărei victime şi a fiecărui agresor în parte (Walker, 1997, 2000; Browne şi Fagon, 1994; Dobash şi Dobash, 1979):

4.153. partea economică.

4.154. problema spaţiului de locuit.

4.155. copiii şi întreţinerea lor.

4.156. luarea unui loc de muncă.

4.157. curajul de a-l înfrunta pe agresor şi ameninţările acestuia.

4.158. lipsa de suport din partea rudelor sau a prietenilor.

4.159. lipsa de informare asupra a ceea ce are de făcut şi unde poate apela pentru a primi ajutor de specialitate.

4.160. pierderea statutului de soţie.

4.161. teama de a nu fi blamată de către comunitate.

4.162. îl iubeşte prea mult pe partenerul agresiv.

4.163. nu recunoaşte şi nu ştie ce este şi ce înseamnă abuzul în relaţia de cuplu.

4.164. se complace în respectiva situaţie de a juca rolul de victimă până la capăt.

4.165. „Auto-handicaparea”.

„*Auto-handicaparea*” (Walker, 2000, 2009) şi stima de sine scăzută fac din victimă o veritabilă „cheie de statornicie” pentru cuplu. Aceasta nu va pleca, nici nu va încerca acest lucru, deoarece se consideră incapabilă de a face faţă tuturor provocărilor care survin în urma luării anumitor măruri de apărare în faţa agresorului. Victima va fi ferm convinsă că nu va putea supravieţui fără partener, deşi acesta este dispreţuitor şi violent la adresa ei. Numai gândul că ar putea să ia anumite măsuri de auto-apărare faţă de partenerul agresiv o îngrozesc pe victimă, motiv pentru care alege (ibidem):

4.166. să rămână în continuare în relaţie.

4.167. „sindromul Stockholm” – ia apărarea partenerului, îi justifică acestuia toate agresiunile şi îi este fidelă şi recunoscătoare pentru cel mai mic gest de afecţiune sau grijă faţă de ea.

4.168. să nu spună nimănui problema sa.

4.169. să justifice fiecare episod violent prin auto-blamare.

4.170. să încerce prin orice mijloace să facă pe plac partenerului şi mai ales „a nu-i ieşi din vorbă”.

4.171. partenerul are dreptate.

4.172. partenerul ştie mai bine.

4.173. partenerul este sursa de supravieţuire.

4.174. partenerul şi numai el cunoaşte metodele prin care se pot procura bani.

4.175. numai partenerul ştie să se descurce în orice problemă şi în lipsa lui, ea nu va putea avea niciun fel de

izbândă.

Delăsarea şi căderea într-o pantă de depresie, amestecată cu auto-învinuirea pentru orice reacţie violentă a partenerului, fac din victimă o ţintă sigură a depresiei de lungă durată. Depresia de lungă durată, netratată, mai ales la timp, poate, în unele cazuri, să conducă la auto-flagelare, auto-vătămare sau chiar sinucidere.

Victima este confuză şi nu ştie să facă diferenţa dintre (Walker, 1997, 2009):

4.176. bine şi rău.

4.177. normal şi anormal;

motiv pentru care alege calea cea mai simplă: să rămână în continuare în relaţia abuzivă sub aceiaşi termeni şi condiţii impuse de partener, desigur.

Femeia-victimă a violenţelor partenerului de viaţă poate avea nu numai (ibidem):

4.178. stima de sine scăzută, dar se va considera şi

4.179. lipsită de atractivitate.

4.180. lipsită de orice valoare.

4.181. sau gândul că ar putea găsi un alt partener de viaţă.

Lipsa comunicării, izolarea şi înjosirile permanente, dese din partea partenerului de viaţă, fac din victimă o fiinţă lipsită de propria sa personalitate (Dobrică, 2011; Farrel şi Stewart, 2006). Este greu de imaginat un asemenea lucru, dar, cu timpul, aceste trei elemente enunţate mai sus, pot determina o femeie – victimă a partenerului ei de viaţă să nu mai aibă o personalitate proprie, ci să împrumute părţi destul de mari din sistemul de gândire şi judecată al partenerului său. Pentru aceasta, ea nu va mai putea conştientiza pericolul extrem de mare în care se află, fiind expusă în permanenţă la abuzurile agresorului – partenerului de viaţă. În orice moment se poate întâmpla ca victima să termine la spital, cu multe

zile de spitalizare, în urma violenţelor primite din partea partenerului, sau poate fi omorâtă de către acesta.

4.3. Cu ce problemele s-ar putea confrunta victima dacă părăseşte partenerul agresiv?

Femeia-victimă a partenerului său de viaţă poate avea, în funcţie de anumiţi factori şi de anumite particularităţi, specifice fiecăruia dintre noi, ce ţin de personalitatea proprie sau de resursele umane, financiare şi informaţionale de care dispune, unele dificultăţi, precum (Fantizzo şi Lutz, 1998; Bonea, 2012, 2013):

4.182. lipsa unei locuinţe unde să se poată retrage din calea agresorului;

4.183. inexistenţa familiei de origine;

4.184. stima de sine scăzută;

4.185. dorinţa de sinucidere;

4.186. depresia;

4.187. anxietatea nervoasă sau de alte tipuri;

4.188. situaţia financiară extrem de grea;

4.189. un număr mare de copii;

4.190. responsabilităţi pe care nu le prevăzuse până atunci;

4.191. dorinţa de a reveni la partener, indiferent care ar fi consecinţele şi condiţiile acestuia;

4.192. diverse afecţiuni de sănătate, ce necesită îngrijiri medicale;

4.193. diverse afecţiuni psihice sau fizice;

4.194. sindromul „femeii bătute”, ce se manifestă în numeroase feluri, în funcţie de particularităţile biopsiho-culturale şi educaţionale ale victimei;

4.195. afecţiuni cognitive ce nu-i permit să judece lucrurile şi să poată lua deciziile cele mai bune pentru ea;

4.196. lipsa unei educaţii;

4.197. lipsa unui loc de muncă;

4.198. lipsa unei meserii învăţate;

4.199. lipsa dorinţei de a merge mai departe şi de a supravieţui;

4.200. greutatea răspunderii „zilei de mâine” pentru ea şi pentru copii – dacă aceştia există;

4.201. sindromul anxios-depresiv;

4.202. dorinţa de închidere în sine, de retragere în sine;

4.203. ruşine;

4.204. vină;

4.205. ură;

4.206. vinovăţie;

4.207. iubire;

4.208. frică;

4.209. gelozie, în cazul în care partenerul are posibilitatea să-şi refacă repede viaţa;

4.210. dezgust faţă de sine că nu a putut „ţine o căsnicie”;

4.211. teama de a „nu fi arătată cu degetul” sau mustrată de către diverse persoane de care se teme sau de a căror părere depinde foarte mult starea psihicului ei, ş.a.m.d.

Situaţiile problematice în care este pusă victima sunt cu mult mai complexe şi numeroase faţă de ceea ce este expus mai sus, dar, pentru a ne putea face o idee despre dificultăţile pe care o femeie – victimă a partenerului său violent le întâmpină, am ales să enumăr unele din principalele aspecte ce ţin de factori (Finley, Baker, Pugh şi Peterson, 2010; Follingstad şi Edmundson, 2010):

4.212. psihologici.

4.213. psihiatrici.

4.214. culturali.

4.215. educaţionali.

4.216. familiali.

4.217. financiari.

4.218. de locuinţă.
4.219. de vecinătate.
4.220. de mentalitate.
4.221. de sănătate.
4.222. de utilizarea corectă şi eficientă în beneficiul propriu a informaţiei, anume a apela la serviciile disponibile de a instrumenta cazul, de a acorda ajutorul mult necesar.

Problemele victimei sunt complexe, deoarece fiecare fiinţă în parte dispune de o aşa numită *„schemă de viaţă”*, *după părerea mea*, care se formează şi se schimbă în funcţie de:

4.223. socializarea primară.
4.224. cultură.
4.225. religie.
4.226. status-rol.
4.227. gen.
4.228. statut economic.
4.229. loc de muncă.
4.230. nivel de educaţie.
4.231. acces la informaţie şi maniera de utilizare a sa.
4.232. tip de personalitate.
4.233. locul familiei de origine în comunitate.
4.234. unde anume se proiectează în timp şi spaţiu şi cu cine anume.
4.235. vremurile pe care le trăieşte.
4.236. pătura socială din care face parte.
4.237. posibilitatea petrecerii timpului liber.
4.238. puterea de care dispune din toate punctele de vedere (financiar, uman, educaţional, cultural, etc.).

Părăsirea partenerului agresiv (Walker, 2000) de către o femeie care nu deţine un loc de muncă şi care nu a avut acces, din cauza partenerului de viaţă, la luarea

deciziilor cu privire la situaţia economică a cuplului, va fi total debusolată în cazul părăsirii relaţiei abuzive.

Este nevoie de puţin curaj, determinare şi poate *„tărie de caracter”*, pentru a părăsi relaţia abuzivă, mai ales în cazul în care aceasta a fost una de lungă durată şi există unul sau mai mulţi copii.

Suportul de orice natură este mai mult decât binevenit în cazul menţionat mai sus, deoarece oferă victimei o şansă de a reuşi să aibă o viaţă lipsită de periculozitatea existenţei în orice moment a violenţelor venite din partea partenerului.

Nu cred că există o femeie care să intre într-o relaţie ştiind că va fi abuzată de către partener în cel mai grotesc mod. Când vine vorba despre partenerul de viaţă ne gândim, în primul rând, la siguranţă, iubire, respect mutual, sprijin şi afecţiune necondiţionată. Însă atunci când apar problemele legate de violenţă, ele trebuie imediat tratate, dacă ambii parteneri sunt conştienţi de acest lucru şi doresc o relaţie paşnică, sau luarea măsurilor necesare pentru apărarea victimei de către agresor. Din acest punct de vedere există instituţiile, legislaţia şi informaţiile necesare pentru a putea preveni şi combate acest flagel. Din păcate, nu sunt îndeajuns de multe resurse (Gâdei, 2002; Hawkes, 2003):

4.239. financiare.

4.240. umane specializate.

4.241. centre de primire în regim de urgenţă.

4.242. specialişti în cadrul spitalelor, secţiilor de poliţie, şcolilor şi parchetului, tocmai pentru a putea prelua din timp un caz de violenţă în cuplul heterosexual.

4.4. Există şi bărbaţi abuzaţi în cuplu? Referire la România.

A spune *„sunt abuzat de către partenera mea de viaţă”*, de către un bărbat, în România, din popor, este

considerat a fi (Bonea, 2013, 2014):

4.243. subiect de şagă.
4.244. ruşine.
4.245. neadevărat.
4.246. lipsă de impunere în faţa femeii.
4.247. lipsă de caracter.
4.248. nu are tărie.
4.249. nu este considerat a fi bărbat.
4.250. nu a ştiut să-şi ţină femeia în frâu.
4.251. este bolnav psihic.
4.252. are o afecţiune fizică.
4.253. are o afecţiune de natură sexuală, o disfuncţie.
4.254. nu a ştiut mama sa să-l educe.
4.255. nu a mai avut parte de femei până acum.
4.256. este prost.
4.257. este slab, etc.

După cum se poate vedea, în ţara noastră, bărbatul abuzat de către partenera sa de viaţă este un subiect de nediscutat.

Nu există servicii specializate în domeniu pentru tratarea victimelor de sex masculin care au fost maltratate de către partenerele lor de viaţă şi nu există niciun fel de informare a populaţiei că există şi bărbaţi abuzaţi de partenerele lor.

Cultura şi mentalitatea ţării noastre şi în general, cultura balcanică, ocoleşte subiectul bărbatului abuzat de către femeia sa, deoarece simbolul bărbatului ar purea fi afectat grav.

Bărbatul, prin natura sa, este o fiinţă puternică, educată şi născută pentru a conduce, pentru a fi cap de familie, trib, castă (în India), sau orice alt tip de organizare familială. De asemenea, bărbatul, pe lângă simbolul puterii, mai are şi calitatea de a fi mult mai tehnic, mai pragmatic faţă de femeie, motiv pentru care nu există nici

măcar posibilitatea gândului că acesta ar putea fi abuzat de partenera de cuplu.

Pe de o parte, femeia reprezintă (Rădulescu, 2005; Vianu, 1997):

4.258. gingăşie.
4.259. tandreţe.
4.260. curăţie.
4.261. afecţiune.
4.262. căldură.
4.263. frumuseţe.
4.264. iubire.
4.265. slăbiciune fizică şi uneori psihică.
4.266. este plăpândă.
4.267. este firavă.
4.268. este uşor de dominat.

Pe de altă parte, bărbatul reprezintă (ibidem):

4.269. putere.
4.270. conducere.
4.271. inteligenţă.
4.272. lipsa temerilor.
4.273. curaj.
4.274. tărie.
4.275. perseverenţă.
4.276. dorinţă de a fi mereu pe primul loc şi de a domina.

Aşadar, iată care sunt principalele caracteristici desenate şi conturate în linii extrem de mari ale femeii şi bărbatului. Altfel, mai bine pusă problema: Cum poate o fiinţă slabă şi iubitoare, cum este femeia, să abuzeze de un bărbat, care este puternic şi dominator faţă de ea în multe caracteristici?

Este o întrebare cu încărcătură feministă, deşi nu şi-a propus asta.

Vorbim aici de mentalitatea şi cultura de gen din

România (Zamfir, 2000, 2002), practicată cu precădere în mediul rural.

Se poate spune că mentalitatea românului are tente de rigiditate în ce priveşte cultura de gen şi împărţirea rolurilor în funcţie de gen, în cadrul cuplului şi nu numai, de exemplu, în multe alte conjuncturi de viaţă, din afara cuplului.

Am certitudinea că odată cu trecerea timpului, aşa cum România a depăşit „ascunderea sub preş" şi tăinuirea subiectului violenţei în familie, violenţei dintre partenerii de viaţă (bărbat şi femeie), tot aşa se vor efectua din ce în ce mai multe studii şi cercetări pe problematica bărbatului abuzat în relaţia de cuplu. Astfel, va apărea legislaţia specifică şi instituţiile cu specialiştii de profil care să instrumenteze aceste cazuri, deloc uşoare. De asemenea, vor apărea şi diverse sisteme de comunicare în masă şi informare a populaţiei, menite să informeze şi să schimbe mentalităţi.

9) Concluzii

Foarte multe teorii, începând cu cea a lui Albert Bandura (1961), *Teoria învăţării violenţei* (*„Social learning theory"*), prin intermediul observării şi copierii comportamentului celorlalţi, până la *teoria ciclicităţii violenţei* (*The cyclical violence theory*) – pe care o analizăm şi cercetăm în prezenta lucrare (Lenore Walker, 2000, 2002).

„Neajutorarea învăţată' sau *„auto-handicapared"*, cum se traduce în română, modalităţile prin care cercetătoarea Lenore Walker (ibidem) defineşte stagnarea femeii în relaţia abuzivă şi ignorarea de către aceasta a supunerii la anumite riscuri biopsiho-cognitive şi emoţionale, nu sunt deloc de neglijat. Aceste aspecte arată cât de vulnerabilă devine victima supusă la violenţe repetate în timp îndelungat de către partenerul agresiv de

viaţă.

Desigur că aceasta nu va conştientiza în acest caz în ce tip şi grad de pericol se află, lângă un asemenea partener, ce are acces tot timpul la ea. Victima nu va putea discerne între bine sau rău, şi între ceea ce este considerat a fi normal în cuplu şi a fi anormal. Totul este normal în cuplu, atâta timp cât ambii parteneri cad de acord asupra unui aspect, oricare ar fi acesta, neşantajându-se sau neameninţându-se reciproc. Cu alte cuvinte, în orice situaţie ne-am afla, suntem liberi până la libertatea celuilalt de lângă noi, indiferent dacă este sau nu partenerul de viaţă sau o persoană total necunoscută. Nu avem dreptul să facem rău sau să aducem prejudicii nimănui, de ordin (Walker, 1997):

4.277. material.
4.278. biologic.
4.279. psihocognitiv.
4.280. relaţional.
4.281. de imagine.
4.282. de prestigiu în cadrul societăţii.
4.283. de domeniul juridic.
4.284. de familia de provenienţă sau cea extinsă.
4.285. persoanei iubite.
4.286. de patrimoniu personal, etc.

În altă ordine de idei, un subiect tabu, încă în România este: *violul marital* (Rujoiu, 2008, 2009, 2010).

Violul marital (ibidem) este considerat a fi un subiect ce trebuie să rămână în spatele „uşilor închise” ale dormitorului conjugal, deoarece nu se cuvine să avem acces la un asemenea subiect delicat.

Nimeni nu neagă faptul că este un subiect delicat, însă sunt foarte multe femei care se înscriu în aşa numita „cifră neagră” a violurilor maritale, atunci când partenerul de viaţă doreşte să întreţină relaţii de ordin sexual cu

partenera sa, iar aceasta refuză vehement. Partenerul de viaţă se poate simţi înjosit, jignit sau pur şi simplu doreşte să-şi impună voinţa asupra partenerei sale, pentru a-i demonstra acesteia „*cine-i şeful*”, prin diverse metode, precum (Rujoiu, 2008, 2009, 2010):

4.287. ameninţare cu moartea copiilor.

4.288. ameninţare cu vătămarea unei persoane dragi partenerei.

4.289. ameninţarea cu divorţul.

4.290. ameninţarea cu luarea tuturor mijloacelor materiale de care victima dispune.

4.291. ameninţarea cu auto-vătămarea.

4.292. ameninţarea cu bătaia şi alte asemenea practici de a produce dureri fizice victimei.

4.293. drogarea victimei.

4.294. lovirea victimei până la starea de leşin şi apoi violarea acesteia.

4.295. şantajarea victimei cu diverse lucruri.

4.296. Începerea distrugerii lucrurilor personale ale victimei.

4.297. Începerea distrugerii, în general a anumitor lucruri din interiorul sau din afara casei, ş.a.m.d.

Luând în discuţie cazul bărbatului abuzat de către partenera sa de viaţă, în cazul României, consider că mai trebuie să treacă un timp destul de mare pentru a conştientiza existenţa problematicii şi abia apoi pentru a începe să ne gândim la diversele metode şi tehnici de prevenire şi combatere ale acestui flagel, negreşit existent. Chiar dacă nu se aude „cu voce tare”, aşa cum se întâmplă, de exemplu, în Statele Unite ale Americii, unde există servicii, instituţii şi specialişti care instrumentează de ceva timp asemenea cazuri, România nu doreşte să accepte un asemenea fapt. Spun „fapt, deoarece, chiar dacă nu se prea vorbeşte despre el, nu înseamnă că nu

există. În literatura americană de specialitate (Rujoiu, 2008, 2009, 2010), problematica este îndelung analizată şi dezbătută de multiple echipe multidisciplinare care se străduiesc să facă faţă cererilor de ajutor şi mai ales dinamicii problematicii.

Violenţa asupra bărbatului trebuie luuată în serios, în caz contrar, ne vom trezi cu o lege dată şi impusă de Uniunea Europeană în acest sens, la care nu vom şti cum să reacţionăm, dar să mai şi construim proiecte şi alte asemenea lucruri în vederea prevenirii şi combaterii acestui flagel, încă „tăcut" în ţara noastră.

Maturizarea politicilor sociale de prevenire şi combatere a violenţei dintre partenerii de cuplu (Zamfir, 2000, 2002, Zlătescu, 1997), este esenţială pentru a putea surprinde şi îl în pas cu dinamicitatea problemelor ce nu încetează să apară. Fiecare cuplu nefericit, este nefericit în stilul său, deoarece fiecare individ vine cu un bagaj de (ibidem):

să-l cunoştinţe, bb) pretenţii, ce) aşteptări, dd) dorinţe, ce) vise, îl) emoţii, gg) nivel educaţional şi cultural, hh) membrii familiei de provenienţă, fărăde carwe nu se prea poate… etc.

Nimeni nu contestă rolul statului sau al ONG-urilor în programele de prevenire şi combatere a violenţei în cuplul conjugal, însă este nevoie, se pare, de ceva mai mult decât atât. Mai multe eforturi susţinute mai ales de către stat şi guvern, pentru a putea preveni şi combate pe cât se poate de mult acest flagel.

Nimeni nu are *„pretenţia"* ca violenţa în relaţia de cuplu dintre bărbat şi femeie să dispară total şi „peste noapte", dar se pot face mari progrese în domeniu, prin următoarele aspecte, deloc de neglijat (Bonea, 2012):

Îi) implicarea a ceva mai multor resurse, jj) depistarea şi implicarea specialiştilor în domeniu, kk)

construirea de legi şi aplicarea lor printr-un sistem bine construit la nivel naţional, prin intermediul unei baze de date de factură naţională, II) supervizarea cuplurilor după terminarea procesului de instrumentare a cazului respectiv, în vederea prevenirii unor eventuale probleme de asemenea factură, prin construirea unor servicii separate de supervizare, în care să activeze numai specialişti foarte bine pregătiţi, etc.

Multă vreme, după evenimentele din anii 1989, instituţiile de stat au trebuit să facă faţă unui aflux imens de solicitări şi probleme cu care nu se mai confruntase până în acel moment, precum (Zamfir, 2000, 2002, Zlătescu, 1997):

mm) dependenţa de droguri a minorilor, nu) delincvenţa juvenilă, oo) abandonul şcolar, pp) familia monoparentală, qq) discriminarea femeilor, a persoanelor cu handicap şi a rromilor, rr) dorinţele femeii de a trece la funcţii înalte de conducere, ss) avortul şi legalizarea acestuia, tt) aşa-numitele „leagăne de copii”, nu) şomajul, vv) cerşetoria, ww) furtul, xx) drepturile Omului şi respectarea în totalitate a acestora, yy) libertatea de exprimare a oricăruii cetăţean, zz) violenţa asupra minorului, aaa) violenţa asupra persoanelor cu handicap, bbb) violenţa asupra femeii, cec) violenţa asupra bărbatului, ddd) violenţa asupra persoanelor vârstnice, eee) violenţa asupra oricărui membru al familiei: nucleare, monoparentale, extinse, sau de provenienţă.

fff) violul marital.

Ultimul punct, *violul marital* (Rujoiu, 2009, 2010), nici în zilele noastre nu este îndeajuns de analizat şi disecat astfel încât să se poată realiza anumite metode şi tehnici de sensibilizare a populaţiei, de informare a ei, de educare, de prevenire şi combatere.

Violenţa în relaţia de cuplu (Bonea, 2009, 2011,

2012, 2013) constituie un subiect destul de delicat de accesat, de studiat şi de analizat, motiv pentru care, de multe ori, se poate întâmpla să avem iluzia: „eu *nu voi păţi niciodată una ca asta*, *este imposibil*”. Această afirmaţie este total eronată, de aceea, lucrări ca cea de faţă nu vor înceta să apară, disecând, până la cel mai mic detaliu tematica violenţei în relaţia de cuplu heterosexual.

Capitolul 5

Starea actuală a legislaţiei în prevenirea şi controlul violenţei în cadrul cuplului haterosexual[16]

3. Introducere

Atâta timp cât violenţa dintre cei doi parteneri de viaţă continuă să fie considerată o încălcare a legii în vigoare; respectarea *Drepturilor Omului* trebuie să fie prioritară în orice stat (Bonea, 2009, 145).

În vederea punctării elementelor cu un caracter critic în problematica violenţei din cadrul cuplului, se face necesară menţionarea unui studiu extrem de important, efectuat de către *Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională* (USAID). *Scopul studiului* a constat în evaluarea situaţiei violenţei în relaţia de cuplu şi a legislaţiei româneşti. Acest studiu, numit: „Violenţa în familie în România: legislaţia şi sistemul judiciar” constituie un punct de plecare în construirea de noi căi în vederea prevenirii şi combaterii violenţei în relaţia de cuplu, a violenţei împotriva femeii şi în general a violenţei domestice. Studiul a fost efectuat în luna aprilie a anului 2007, fiind analizată situaţia României privind violenţa dintre parteneri începând cu anul 1990. La desfăşurarea studiului au participat *Ministerul Muncii*, *Solidarităţii*

16 Prezentul material documentar de natură socio-istorică, conţine părţi din lucrarea: Bonea, G.V (2012) Violenţa în relaţia de cuplu: Victime şi agresori. Teorii şi aplicaţii. Bucureşti: Editura Sigma. Vezi Bibliografia.

Sociale şi Familiei (MMSSF) – care a coordonat activităţile fostei *Agenţii Naţionale pentru Protecţia Familiei* (ANPF), actuala *Agenţie Naţională pentru Protecţia Familiei şi a Drepturilor Copilului* (ANPFDC); precum şi Direcţia pentru Probaţiune din cadrul *Ministerului Justiţiei* (MJ). Astfel, sunt redate părerile avizate ale unor specialişti importanţi din domenii precum: justiţie, domeniul privat în ceea ce priveşte serviciile de prevenire şi combatere a violenţei în familie, asistenţa socială, medicină, etc. *Concluziile studiului* sunt cât se poate de clare şi anume că violenţa dintre partenerii de viaţă este un fenomen extrem de complex care necesită colaborarea tuturor instituţiilor abilitate, atât cele de stat, cât şi cele particulare, şi a specialiştilor. Se resimte absenţa unui cadru legislativ care să nu pună probleme de interpretare. De asemenea este nevoie de norme metodologice de aplicare a legii foarte clare şi mai ales de mijloacele materiale, umane, instituţionale pentru a putea pune în aplicare respectivele legi. Victima se află în pericol permanent deoarece nu dispune de posibilitatea de a se apăra (*Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională* – USAID).

În continuare, voi diseca legislaţia românească privind combaterea violenţei în relaţia de cuplu, după cum urmează:

Legislaţia la nivel local privind combaterea violenţei în relaţia de cuplu[17]:

ggg) Legea nr. 217 / 2003 pentru *Prevenirea şi Combaterea Violenţei în Familie*.

hhh) Legea nr. 197/2000 care *Stabileşte Măsurile şi Sancţiunile Aplicate Persoanelor care Săvârşesc Acte de Violenţă împotriva Membrilor Familiei, Cauzatoare de Suferinţă Fizică sau Psihică*.

---

17 (Documente privind incriminarea violenţei domestice. Disponibil online . Accesat la data de: 03.02.1009.)

III) Legea 272 / 2004 privind *Protecţia şi Promovarea Drepturilor Copilului*.

jjj) Legea republicată nr. 18/1990 privind *ratificarea Convenţiei cu Privire la Drepturile Copilului*.

kkk) *Codul Familiei*.

III) *Codul Penal*.

mmm) *Noul Cod Civil*, 2011.

nnn) Ordonanţa nr. 95/2003 privind *Organizarea unor Centre Destinate Agresorului*, care să ofere servicii precum dezintoxicare, dezalcoolizare, consiliere, tratament medical, consiliere. Standardele acestor servicii sunt stabilite în Ordinul nr. 383/2004.

ooo) Legea nr. 211/2004 privind *unele Măsuri pentru Asigurarea Protecţiei Victimelor Infracţiunilor*.

ppp) Legea nr. 202/2002 privind *Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţi*; modificată şi completată prin Ordonanţa de Guvern nr. 84/2004 care a înfiinţat *Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţi*.

Legislaţia din România trebuie să respecte şi să se ridice la standardele cerinţelor internaţionale ale *Uniunii Europene* în ceea ce priveşte prevenirea şi combaterea violenţei în relaţia de cuplu (Bonea, 2009, 148 – 150).

Constituţia României (Art. 16) garantează egalitatea cetăţenilor în faţa legii şi a autorităţilor publice fără privilegii sau discriminări, precum şi drepturile şi libertăţile tuturor persoanelor. De asemenea, prevede că nicio persoană nu poate fi supusă torturii sau oricărui alt fel de pedeapsă sau tratament degradant sau inuman. Este vorba de respectarea tuturor drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor acestei ţări şi sancţionarea celor care nu le respectă.

Toţi cetăţenii au drepturi şi obligaţii egale în faţa legii, în vederea obţinerii unui loc de muncă, precum şi

dreptul la educaţie şi îngrijiri medicale, etc. Astfel, Legea nr. 202/2002 privind *Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţ*, modificată şi completată prin Ordonanţa de Guvern nr. 84/2004 a înfiinţat *Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţi*. Legea nr. 202/2002 cuprinde prevederi care impun plata egală pentru munca de valoare egală, dar şi măsuri concrete de reacţie ale angajatorului la o plângere privind discriminarea pe bază de gen. Promovarea egalităţii de şanse şi drepturi dintre bărbaţi şi femei nu trebuie să excludă responsabilităţile şi obligaţiile care decurg de aici. Tratarea inegală a cetăţenilor unui stat pe baza apartenenţei la genul feminin sau masculin nu face decât să încurajeze defavorizarea unui gen (cel feminin) în faţa celuilalt.

De asemenea, Legea nr. 217/2003 *pentru Prevenirea şi Combaterea Violenţei în Familie* a însemnat foarte mult pentru instituţiile de stat, dar şi pentru ONG-urile care se luptă cu prevenirea şi combaterea violenţei în familie. Legea instituie obligaţia ministerelor şi a celorlalte autorităţi centrale de specialitate de a lucra numai cu personal înalt calificat în instrumentarea cazurilor de violenţă în relaţia de cuplu.

Violenţa între partenerii de viaţă, aşa cum este ea definită în Legea 217/2003 *pentru Prevenirea şi Combaterea Violenţei în Familie* este următoarea: „(1) Violenţa în familie reprezintă orice acţiune fizică sau verbală săvârşită cu intenţie de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă o suferinţă fizică, psihică, sexuală sau un prejudiciu material. (2) Constituie, de asemenea, violenţă în cuplu, împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertăţile fundamentale. (3) În sensul legii, prin membru de familie se înţelege soţul, ruda apropiată şi persoanele

care au stabilit relaţii asemănătoare acelora dintre soţi sau dintre părinţi şi copil, dovedite pe baza anchetei sociale”.

4. Elemente importante ale legislaţiei româneşti privind combaterea violenţei dintre partenerii cuplului heterosexual

Legislaţia din România cu privire la violenţa din relaţia de cuplu, ridică mai multe probleme, lăsând loc de interpretare din cauza unor lacune evidente. De exemplu, Legea 217/2003, *privind Prevenirea şi Combaterea Violenţei în Familie*, înainte de a fi modificată în anul 2012, prezintă mai multe inadvertenţe care au directă legătură cu *Codul de Procedură Penală* (Rujoiu şi Rujoiu, 2010, 94).

Aspectele problematice care lasă loc interpretărilor, cuprinse în Legea 217/2003, privind Prevenirea şi Combaterea Violenţei în Familie, ce au directă legătură cu Codul de Procedură Penală9:

„Legea 217/2003 nu prevede cum se aduce la cunoştinţa instanţei dispariţia stării de pericol ce a determinat luarea măsurilor şi ce condiţii trebuie analizate pentru a se aprecia că a dispărut această stare. Pe de altă parte, dacă o astfel de cerere s-ar formula în timpul măsurii urmăririi penale, procedura de soluţionare este în contradicţie cu cea reglementată prin dispoziţiile articolului Codului de Procedură Penală pentru următoarele considerente (ibidem):

— Legea 217/2003 prevede că instanţa este sesizată cu a astfel de cerere de către victimă sau se poate sesiza din oficiu. Codul de Procedură Penală prevede că instanţa este sesizată de către procuror;

— Legea 217/2003 prevede că pentru dispunerea măsurilor trebuie să existe probe sau indicii temeinice că un membru de familie a săvârşit un act de violenţă cauzator de suferinţe fizice sau psihice asupra unui alt membru. Codul de Procedură Penală trimite la analizarea

întrunirii condiţiilor arătate de articolul 113 sau 114 din Codul penal (existenţa stării de pericol);

— Legea 217/2003 nu prevede că pentru dispunerea măsurii este necesară şi ascultarea persoanei faţă de care se ia măsura, în timp ce Codul de Procedură Penală prevede o astfel de condiţie;

— Legea 217/2003 nu prevede modul în care se pune în executare măsura dispusă provizoriu, în timp ce Codul de Procedură Penală reglementează o astfel de procedură prin articolul 437;

— Legea 217/2003 nu prevede procedura judecării unei cereri de revocare a măsurilor prevăzută de articolul 26, în timp ce Codul de Procedură Penală reglementează o astfel de procedură prin articolul 437".

5. Elementele noi introduse în legislaţia românească de îmbunătăţire a combaterii violenţei şi apărării drepturilor victimei

Trebuie respectate absolut toate prevederile de procedură, astfel, „prevederile Legii 217/2003 trebuie coroborate cu prevederile articolului 162 al *Codului de Procedură Penală* în ceea ce priveşte aplicarea cu caracter provizoriu a măsurilor de siguranţă prevăzute de articolele 113 şi 114 ale Codului Penal, precum şi a măsurii interzicerii de a reveni în locuinţa familiei" (ibidem). Se face resimţită necesitatea acută de a deţine un cadru legislativ coerent şi uşor aplicabil.

Afilierea legislaţiei româneşti la cea internaţională nu este o soluţie simplă de urmat. Trebuie, întâi, create condiţiile necesare implementării legislaţiei cu caracter internaţional şi apoi verificarea aplicabilităţii lor.

În completarea *Legii nr. 2I7/200310 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie*, intervin alte documente, după cum urmează:

qqq) Ordinul nr. 383/2004 privind aprobarea

standardelor de calitate pentru serviciile sociale din domeniul protecţiei victimelor violenţei în familie (stabileşte anumite standarde ce trebuie respectate în vederea furnizării serviciilor calificate destinate victimelor violenţei în familie);

rrr) Ordinul nr. 384/2004 pentru aprobarea procedurii de conlucrare în vederea prevenirii şi monitorizării cazurilor de violenţă în familie (sunt reglementate procedurile şi posibilităţile de colaborare dintre mai multe instituţii abilitate să instrumenteze cazurile de violenţă în familie, cum sunt, de exemplu: Poliţia, spitalele, Direcţiile Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului, Ministerul Muncii Solidarităţii Sociale şi Familiei, etc.);

sss) Ordinul 385/2004 privind aprobarea instrucţiunilor de organizare şi funcţionare a unităţilor pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie (stabileşte anumite instrucţiuni cu privire la organizarea şi funcţionarea Centrelor de primire în regim de urgenţă a victimelor violenţei în familie, precum şi a altor centre care oferă servicii în domeniu, aşa cum sunt, de exemplu: Centrele de Adicţii).

În vederea modificării *Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie*, Comisia pentru Egalitatea de Şanse Dintre Bărbaţi şi Femei împreună cu Comisia Juridică au propus o serie de amendamente, în data de 22.12.2011, iar pe data de 27.02.2012 au fost adoptate de către Parlamentul României, ca în data de 08.03.2012, să fie promulgată de către preşedintele ţării. Amendamentele fac referire la principalele forme de abuz în vederea clarificării lor pentru a nu mai exista modalităţi de interpretare a ceea ce este sau nu este abuzul în familie. De asemenea, sunt clarificate aspectele ce ţin de drepturile victimei, precum şi crearea

unui cadru instituţional care să vină în întâmpinarea solicitărilor victimelor. Este prevăzut şi parteneriatul dintre public şi privat, respectiv, organizaţiile nonguvernamentale acreditate de stat care activează în domeniul prevenirii şi combaterii violenţei în familie. Bugetul anual al României trebuie să cuprindă şi instituţiile specifice care oferă ajutor victimelor, pentru dezvoltarea întregului sistem. Foarte important este faptul că a fost prevăzut caracterul celerităţii instrumentării cazurilor, precum şi promovarea anumitor drepturi de care victima poate beneficia, la cerere (*de exemplu*: „cererea pentru emiterea ordinului de protecţie de către judecătoria de pe raza teritorială în care victima îşi are domiciliul sau reşedinţa, cazul judecându-se cu celeritate”). Acum victima poate solicita instanţei de judecată un ordin de protecţie şi restricţie pentru a se putea apăra de agresor. Amendamentele principale sunt după cum urmează11:

ttt) „clarificarea tuturor formelor de abuz;

uuu) clarificarea drepturilor de care dispune victima violenţei în familie;

vvv) includerea mijloacelor de drept civil, cum este Ordinul de protecţie, prin care se poate dispune, cu caracter provizoriu, una sau mai multe măsuri: evacuarea temporară a agresorului din locuinţa familiei, reintegrarea victimei şi după caz a copiilor în locuinţa familiei, obligarea agresorului de păstrare a unei distanţe minime determinate faţă de victimă (de minim 200 metri);

www) ordinul de restricţie nu poate fi mai mare de doi ani;

XXX) este impus caracterul celerităţii în privinţa măsurilor de protecţie şi de promovare a drepturilor victimelor violenţei în familie, după cum urmează: cererea pentru emiterea ordinului de protecţie este de competenţa judecătoriei de pe raza teritorială în care victima îşi are

domiciliul sau reşedinţa şi se judecă de urgenţă, în camera de consiliu, participarea procurorului fiind obligatorie; în caz de urgenţă deosebită, instanţa poate emite ordinul de protecţie chiar în aceeaşi zi; judecata se face de urgenţă şi pronunţarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordinului se face în cel mult 48 de ore de la pronunţare; hotărârea prin care se dispune ordinul de protecţie este supusă numai recursului, în termen de 3 zile de la pronunţare;

yyy) este introdusă amenda între 500 şi 1.000 de lei în cazul în care agresorul doreşte să intre în incinta Centrului în care este internată victima sa;

zzz) crearea cadrului intră şi interinstituţional pentru asigurarea reală a prevenirii şi combaterii violenţei în familie, precizând obligaţiile administraţiei publice la nivel central şi local în privinţa elaborării, implementării, monitorizării şi evaluării politicilor, programelor şi strategiilor în domeniul combaterii şi prevenirii violenţei în familie;

aaa) reglementarea funcţionării unităţilor pentru combaterea şi prevenirea violenţei în familie;

bbbb) îmbunătăţirea sistemului de finanţare a acestui domeniu prin introducerea obligaţiei de a prevedea în bugetul anual sume alocate programelor şi serviciilor specifice;

cecc) crearea cadrului pentru elaborarea unei metodologii privind sistemul de înregistrare, raportare şi management a cazurilor de violenţă în familie;

dddd) înfiinţarea, la nivelul Direcţiilor Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului (DGASPC), a echipei intersectoriale în domeniul prevenirii şi combaterii violenţei în familie, din care fac parte reprezentanţi ai poliţiei, jandarmeriei, direcţiei de sănătate publică, compartimentului violenţă în familie din cadrul DGASPC,

unităţilor pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie, ONG-urilor active în domeniu şi, eventual, ai serviciilor de probaţiune, unităţilor de medicină legală sau ai altor instituţii cu atribuţii în domeniu”.

Modificările aduse Legii nr. 217/2003 *pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie* sunt de natură să vină în sprijinul victimei, obligând agresorul la a respecta ordinele date de către instanţele de judecată. *Ordinul de restricţie* constituie un pas important de care victima are nevoie pentru a se putea apăra de agresor. Ceea ce legea omite în continuare este faptul că agresorul este tratat cu indiferenţă de către instituţiile abilitate să-i ofere ajutor, cum sunt *Centrele de Adicţii*, *Centrul Destinat Agresorilor Familiali*, numit *„O Nouă Şansă”*, din subordinea Direcţiei Generale de Asistenţă Socială a Municipiului Bucureşti (DGASMB). Este vorba de facilitarea, sau în unele cazuri, de obligarea agresorului de a fi cel puţin luat în evidenţa acestor servicii. Este foarte important ca agresorul să nu fie ignorat din problematică. Faptul că victima dispune de facilitatea celerităţii judecării cauzei sale în instanţele de judecată este un lucru extrem de benefic. Actuala lege este mult mai clară în privinţa tipurilor de abuz, lucru util în vederea stabilirii motivaţiilor victimei de a-şi construi apărarea. Este de asemenea o modalitate de informare a populaţiei, dar mai ales a specialiştilor (medici, jurişti, asistenţi sociali, psihologi, psihiatri, etc.) asupra a ceea ce înseamnă violenţă în familie.

Problema actuală a României, în ce priveşte setul de demersuri de luptă împotriva violenţei dintre partenerii de viaţă, este aceea că nu există suficient de multe centre de primire în regim de urgenţă a victimelor. Acordarea ajutorului specializat, la standarde cât mai înalte, constituie un punct important în încurajarea victimelor de

a lua atitudine şi de a se apără împotriva abuzurilor partenerului. Aparatul de stat, în parteneriat cu cel nonguvernamental acreditat, nu se află în concordanţă cu numărul solicitărilor victimelor. Provocarea majoră în domeniul prevenirii şi combaterii violenţei nu constă numai în informarea şi sensibilizarea populaţiei, ci mai ales în a facilita dezvoltarea cât mai multor centre care să poată oferi ajutorul concret, atât victimei, cât şi agresorului. În ţara noastră, la ora actuală, nu se poate vorbi de un sistem integrat de acordare a ajutorului destinat agresorului familial.

Revenind la *Legea Penală* din România, aceasta face distincţie între două noţiuni (Banciu, 2005):

H. măsuri de siguranţă;

I. măsuri preventive.

Măsurile de siguranţă au ca scop eliminarea stării de pericol public şi prevenirea infracţionalităţii în general, în timp ce *măsurile preventive* urmăresc să asigure condiţiile corespunzătoare pentru judecată sau să-l împiedice pe inculpat să se sustragă judecăţii sau ispăşirii pedepsei.

Codul Penal al României din anul 2005 a fost modificat prin Legea nr. 278/2006, fiind actualizat prin Legea nr. 202/2010 privind *Mica Reformă în Justiţie*. Aceasta din urmă, a intrat în vigoare în anul 2011, stabilind măsurile şi sancţiunile aplicate persoanelor care săvârşesc acte de violenţă cauzatoare de suferinţă fizică sau psihică, împotriva membrilor familiei. *Codul Penal* din anul 2005 prevede o serie largă de infracţiuni ce se pot înscrie sub incidenţa violenţei în familie şi pedepsite în consecinţă[18]:

— „Infracţiuni contra vieţii care vizează ocrotirea relaţiilor sociale referitoare la dreptul persoanei la viaţă

18 Monitorul Oficial, nr. 601, 12.06.2006; Monitorul Oficial 714, 29.09.2010.

(Articolele 179 şi 181): infracţiunea de omor calificat; infracţiunea de omor deosebit de grav; infracţiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii;

— Infracţiuni contra integrităţii corporale sau a sănătăţii care vizează ocrotirea relaţiilor sociale referitoare la dreptul fiecărei persoane la integritate corporală şi sănătate (Articolele 185, 186, 187 şi 188): infracţiunea de loviri sau alte violenţe; infracţiunile de vătămare corporală şi vătămare corporală gravă; infracţiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte; infracţiunea de vătămare corporală din culpă;

— Infracţiuni contra libertăţii persoanei care vizează, în principal, ocrotirea relaţiilor sociale referitoare la aspecte ale dreptului la libertate (libertatea fizică, libertatea de acţiune, libertatea morală, inviolabilitatea domiciliului, a secretului corespondenţei, a secretului profesional etc.);

— (Articolele 201, 202, 203, 210, 211 şi 212): infracţiunea de lipsire de libertate în mod ilegal; infracţiunea de sclavie; infracţiunea de supunere la muncă forţată sau obligatorie; infracţiunea de ameninţare; infracţiunea de şantaj;

— Infracţiuni privitoare la viaţa sexuală care vizează, în principal, ocrotirea relaţiilor sociale referitoare la viaţa sexuală şi, în subsidiar, alte relaţii sociale (libertatea morală, integritatea corporală sau sănătatea etc.) (Articolele 217 şi 220) infracţiunea de viol; infracţiunea de act sexual cu un minor; infracţiunea de corupţie sexuală;

— Infracţiuni contra demnităţii care vizează ocrotirea relaţiilor sociale privitoare la demnitatea persoanei, atât din punct de vedere subiectiv cât şi din punct de vedere obiectiv (Articolul 225): infracţiunea de insultă; infracţiunea de calomnie;

— Infracţiuni contra patrimoniului care vizează, în

special, ocrotirea relaţiilor sociale privitoare la patrimoniu (Articolul 252): infracţiunea de tâlhărie;

— Infracţiuni contra familiei care vizează ocrotirea relaţiilor privitoare la convieţuirea în cadrul familiei (Articolele 227, 228, 229, 230 şi 231): infracţiunea de abandon de familie; infracţiunea de rele tratamente aplicate minorului; infracţiunea de nerespectare a măsurilor privind încredinţarea minorului;

— Infracţiuni contra sănătăţii publice care vizează ocrotirea relaţiilor de convieţuire socială ce privesc sănătatea publică (Articolul 383): infracţiunea de contaminare venerică şi transmitere a sindromului imunodeficitar dobândit;

— Infracţiuni privitoare la asistenţa celor aflaţi în primejdie care vizează ocrotirea relaţiilor de convieţuire socială referitoare la asistenţa celor aflaţi în primejdie (Articolele 198, 199 şi 200): infracţiunea de punere în primejdie a unei persoane în neputinţă de a se îngriji; infracţiunea de lăsare fără ajutor; infracţiunea de lăsare fără ajutor prin omisiunea de înştiinţare;

— Infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială care vizează ocrotirea relaţiilor de convieţuire socială privind libertatea conştiinţei, liniştita folosinţă a locuinţei, bunele moravuri şi liniştea publică precum şi alte relaţii ce nu au o reglementare specială în alt capitol (Articolul 246): infracţiunea de împiedicarea libertăţii cultelor".

În actualul *Cod Penal* este promovată înăsprirea pedepselor privative de libertate în ceea ce priveşte persoana fizică ce săvârşeşte infracţiuni ce intră sub incidenţa violenţei în relaţia de cuplu. În caz de viol comis asupra unui membru al familiei, pedeapsa stabilită este cea cu închisoarea între 5 şi 15 ani. În actualul *Cod Penal al României*, sunt prevăzute mai multe modificări în ceea

ce priveşte setul de infracţiuni ce intră sub incidenţa violenţei în familie[19]:

— (Articolele 203 – 206) – Infracţiunile contra libertăţii persoanei: ocrotirea libertăţii fizice şi mai ales psihice a persoanei.

— (Articolele 207 – 215) – Sunt incriminate infracţiunile de trafic şi exploatare a persoanelor considerate vulnerabile (femei, copii, persoane vârstnice, persoane cu nevoi speciale). Aceste infracţiuni sunt prevăzute şi în Legea nr. 678/2001 şi în OUG, nr. 194/2002.

— (Articolele 216 – 221) – Infracţiunile împotriva libertăţii şi integrităţii sexuale a persoanei (este un capitol revizuit în întregime, ridicându-se la standardele cerute de U.E.).

— (Articolele 222 – 226) – Infracţiunile care aduc atingere domiciliului, vieţii private şi corespondenţei.

— (Articolele 251 – 254) – Infracţiunile care prevăd distrugerea şi tulburarea de posesie a bunurilor persoanei (se poate deduce, în principal, abuzul de natură economică şi implicit, psihologică).

Legea nr. 211/2004 privind *Unele Măsuri pentru Asigurarea Protecţiei Victimelor Infracţiunilor*, reglementează anumite măsuri ce constau în informarea victimelor infracţiunilor cu privire la drepturile acestora precum şi de consiliere psihologică, asistenţă juridică gratuită şi compensaţie financiară acordată de către stat victimelor infracţiunilor. Legea se face absolut necesară în contextul solicitărilor de suport ale victimei violenţei.

De cele mai multe ori, victimele violenţei domestice nu ştiu care sunt drepturile de care dispun şi mai ales unde să apeleze pentru a putea scăpa de pericol. Iată ce are de făcut o femeie care este abuzată în propria sa familie (Bonea, 2009, 148 – 150):

19 Codul Penal, intrat în vigoare în anul 2011.

eee) „să îşi dea seama de faptul că abuzul constituie o problemă gravă, care poate fi pedepsită de lege;

ffff) să se informeze în legătură cu drepturile ei;

gggg) să nu se teamă de abuzator (lucru foarte greu de realizat);

hhhh) încredere în propriile forţe, în ceea ce este şi în ceea ce va fi;

III) să fie precaută în ceea ce priveşte siguranţa şi integritatea corporală;

jjjj) nu victima poartă vina abuzurilor primite, încetarea autoblamării;

kkkk) căutarea unor prieteni, rude, colegi, instituţii abilitate ale statului care ar putea să dea o mână de ajutor în vederea încetării abuzului;

llll) să nu se teamă de luarea unor decizii, chiar dacă acestea implică părăsirea partenerului violent şi începerea unei noi vieţi".

Noul Cod Civil, a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, prin Legea nr. 71/2011. Conform *Noului Cod Civil*, *logodna* ce are loc între un bărbat şi o femeie este o instituţie nou introdusă, ce constă în promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria. În acest sens nu este nevoie de nicio formalitate, iar ruperea logodnei trebuie să fie finalizată cu restituirea cadourilor/darurilor primite. De asemenea, se pune accent pe respectarea vieţii private a individului, cât şi pe libertăţile fundamentale. *Abuzul de natură socială* este astfel reglementat şi în consecinţă, sancţionat. Violarea corespondenţei este o infracţiune gravă în Uniunea Europeană şi iată că şi România se subscrie la acest capitol important.

La Articolul cu numărul 74, este vorba de atingerile aduse vieţii private, care se pot înscrie şi la capitolul violenţă dintre partenerii de viaţă, după cum urmează[20]:

20 Noul Cod Civil, 01.10.2011, Monitorul Oficial al României, Partea I,

— „Intrarea sau rămânerea fără drept în locuinţă sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui care o ocupă în mod legal;

— Interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârşită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoştinţă de cauză, a unei asemenea interceptări;

— Captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spaţiu privat, fără acordul acesteia;

— Difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spaţiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal;

— Ţinerea vieţii private sub observaţie, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

— Difuzarea de ştiri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viaţa intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză;

— Difuzarea de materiale conţinând imagini privind o persoană aflată la tratament în unităţile de asistenţă medicală, precum şi a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanţe în legătură cu boala şi cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptăţite;

— Utilizarea, cu rea-credinţă, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

— Difuzarea sau utilizarea corespondenţei, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reşedinţa, precum şi numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparţin sau

---

nr. 427 din 17 iunie 2011 şi în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.

care, după caz, are dreptul de a dispune de ele”.

Problematica agresorului, în România este destul de „*anemic*” tratată, atât din punct de vedere legislativ, cât şi din punct de vedere al serviciilor de suport (Bonea, 2011, 138 – 139). Strategia de intervenţie, atât cea pe termen scurt, cât şi cea pe termen lung trebuie concepută pentru fiecare caz în parte, pliată pe particularităţile acestuia. România nu are un serviciu specializat de intervenţie în cadrul poliţiei, în cazurile de violenţă în relaţia de cuplu, neexistând nici ideea de a avea aşa ceva în viitor. Importanţa serviciilor medicale este vitală în combaterea violenţei, însă ştim cu toţii faptul că sistemul de sănătate este asemenea unui „condamnat la moarte”, care şi-a pierdut definitiv dorinţa de a mai lupta pentru viaţa sa. Nu sunt suficiente fonduri economice care să poată contribui la „regenerarea” sistemului medical, la fel de bine cum nu sunt nici iniţiative ingenioase care să valorizeze resursele existente la ora actuală. În ceea ce priveşte intervenţia şi programele destinate agresorului, România nu are un sistem clar şi funcţional. Ordonanţa nr. 95 din 24.12.2003 specifică organizarea unor centre destinate agresorului, care să ofere servicii precum dezintoxicare, dezalcoolizare, consiliere, tratament medical, consiliere. Standardele acestor servicii sunt stabilite în Ordinul nr. 383 din 12.06.2004: consiliere şi mediere între agresor şi victimă, informarea beneficiarilor în legătură cu toate serviciile de care pot beneficia în cadrul centrului care asigură accesul la tratament şi calitatea serviciilor. Schimbarea sistemului specializat de prevenire şi combatere a violenţei în familie implică numeroase intervenţii la nivele diferite. Totuşi, în Bucureşti, există un singur Centrul de Asistenţă Destinat Agresorilor Familiali *„O nouă şansă”*; care a fost înfiinţat în anul 2008, prin intermediul programului naţional „Dezvoltarea serviciilor de recuperare şi reintegrare

socială destinate agresorilor familiali”. Acest program este finanţat de către fosta *Agenţie Naţională pentru Protecţia Familiei* (ANPF), actuala *Agenţie Naţională pentru Protecţia Familiei şi a Drepturilor Copilului* (ANPFDC), funcţionând sub directa conducere a *Direcţiei Generale de Asistenţă Socială a Municipiului Bucureşti* FDGASMB).

Acest centru oferă consiliere psihologică, juridică, servicii de mediere între agresor şi victima sa, consiliere socială, facilitează accesul agresorului la diferite tratamente de ordin psihiatric sau de dezalcoolizare. Centrul constituie „un pas mic” în ceea ce priveşte gama de servicii disponibile destinate agresorilor familiali. Asemenea centre ar trebui să existe în fiecare sector al capitalei, respectiv în fiecare judeţ al ţării; tocmai pentru a se putea forma o reţea eficientă de servicii specializate, cu o bază de date comună”.

„Conştientizarea gravităţii fenomenului violenţei dintre partenerii de viaţă, la nivel mondial s-a făcut treptat, începând cu anii 1960 (Aksakal, el. *al*, 2010, 451), însă România mai are un drum încă lung de parcurs la capitolul prevenire şi combatere. Cadrul legislativ românesc nu se află în deplină concordanţă, existând neclarităţi şi inadvertenţe, după cum am arătat mai sus. De foarte multe ori, unul dintre principalii factori amintiţi în literatura de specialitate, în ce priveşte menţinerea violenţelor dintre parteneri, este lipsa unui loc de muncă, a unui venit lunar stabil. Iar lipsa locuinţei constituie un factor decizional foarte puternic atunci când victima doreşte să plece din relaţie” (Tolman şi Raphael, 2000, 657).

Violenţa în relaţia de cuplu constituie una dintre marile probleme cu care se confruntă mai toate ţările, atât cele care fac parte din *Uniunea Europeană*, cât şi cele din afara ei. Pentru a putea preveni şi combate violenţa dintre

partenerii de viaţă, trebuie mai întâi să fie înţeles faptul că violenţa asupra oricărui alt membru al familiei este, printre altele, şi o încălcare a Drepturilor Omului.

Agresorul se află în situaţia în care îşi torturează victima prin intermediul diverselor abuzuri de natură economică, psihologică, fizică, sexuală sau socială. Categoriile de persoane care prezintă un risc destul de ridicat în a deveni victime ale violenţei în familie sunt femeile şi copiii. Nu este uşor de recunoscut şi de conştientizat de către o femeie că numai pentru că aparţine genului feminin, prezintă un risc destul de crescut de a fi abuzată chiar de către unul sau mai mulţi membri ai familiei sale. Nu trebuie generalizat, în sensul în care violenţa nu este prezentă în toate casele şi nu toate cuplurile se confruntă cu asemenea probleme.

Se poate spune că „România înregistrează o serie de schimbări în toate sectoarele şi serviciile” (Bonea, 2011, 83) existente, inclusiv în domeniul luptei împotriva violenţei dintre partenerii de viaţă. Sunt angrenate multiple procese de schimbare ale căror motoare sunt dirijate, supervizate de către specialiştii Uniunii Europene. Legislaţia internă trebuie să se alinieze, inevitabil, la standardele legislaţiei internaţionale pentru a putea face faţă actualelor probleme. Desigur, este recunoscut şi meritul mişcării feministe care a tras multiple semnale de alarmă pentru prevenirea şi mai ales combaterea violenţei asupra femeii în cadrul familiei (Bojian, el. *al*, 1997, 13). A fost nevoie de schimbarea mentalităţilor şi de evoluţia societăţii pentru a recunoaşte violenţa dintre partenerii de viaţă ca fiind o problemă majoră ce trebuie să beneficieze de totala atenţie a autorităţilor. Astfel, odată cu trecerea timpului au apărut mai multe legi, programe şi servicii care au ca scop principal lupta împotriva violenţei din relaţia de cuplu. Globalizarea se traduce printr-un un

fenomen care a constat în îndepărtarea barierelor naţionale (Alexandru, 2009, 130). Cu alte cuvinte, s-a urmărit ajungerea la un acord comun în privinţa mijloacelor de prevenire şi combatere a violenţei domestice. Statele Uniunii Europene au trecut prin diverse schimbări de natura socio-politică şi economică (Alexandru, 2010, 553), fapt ce a influenţat fără echivoc legislaţia, sistemul politic şi viziunea României în ansamblul ei, în toate aspectele complexe ale vieţii sociale şi de familie. Societatea zilelor noastre, sub influenţele globalizării, se află în continuă schimbare, iar asistenţa socială se pliază pe noile „curente" ce produc schimbarea pe mai multe planuri instituţionale (Rădulescu, 2010, 64). Asistentul social trebuie să fie în pernanentă legătură cu tot ceea intervine nou privind legislaţia şi schimbările instituţionale, pentru a putea fi eficient în munca sa.

6. Legislaţia internaţională

Analiza legislaţiei trebuie făcută din perspectiva a trei contexte diferite, dar care depind unul de celălalt: social, economic şi politic. De asemenea, contextul instituţional trebuie luat în calcul pentru a putea avea o imagine clară asupra întregului mecanism legislativ cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei dintre partenerii de viaţă (Rujoiu, 2009, 125).

Definirea violenţei împotriva femeii dată în Declaraţia Naţiunilor Unite (1993) are o mare importanţă în descoperirea şi numirea violenţei: „orice act de violenţă bazat pe diferenţa de gen şi care cauzează sau ar putea cauza femeii suferinţă sau vătămare fizică, sexuală sau psihologică, incluzând ameninţările cu astfel de acte, coerciţia şi privarea arbitrară de libertate, fie în viaţa publică, fie în cea privată".

În conformitate cu documentele ce aparţin Consiliului Europei, violenţa în familie constituie „orice act

sau omisiune comisă în interiorul familiei de către unul dintre membrii acesteia şi care aduce atingere vieţii, integrităţii corporale sau psihologice sau libertăţii altui membru al acelei familii şi vatămă de manieră gravă dezvoltarea personalităţii sale”.

Potrivit Platformei de acţiune de la Beijing adoptată la a patra Conferinţă Mondială asupra Problemelor Femeilor din 1995, termenul de „violenţă împotriva femeilor” înseamnă orice act de violenţă fundamentat pe diferenţa de gen, care rezultă sau care poate rezulta într-o vătămare sau suferinţă fizică, sexuală sau psihologică a femeilor, inclusiv ameninţările cu asemenea acte, coerciţia sau privarea arbitrară de libertăţi, indiferent dacă acestea apar în viaţa publică sau privată.

În ceea ce priveşte strict legislaţia la nivel regional, pentru combaterea violenţei împotriva femeii în relaţia de cuplu, tot mai multe ţări adoptă valorile specifice Drepturilor Omului şi a reducerii riscului femeii de a fi abuzată, după cum urmează:

Legislaţia la nivel regional privind combaterea violenţei în relaţia de cuplu15:

mmmm) Carta Asiatică a Drepturilor Omului.

nnn) Carta Africană a Drepturilor Omului şi Popoarelor (1981).

ooo) Convenţia Americană privind Drepturile Omului (1969).

pppp) Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (1950).

qqqq) Convenţia Europeană pentru Prevenirea Torturii şi a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante.

rrrr) Declaraţia Naţiunilor Unite privind Eliminarea Violenţei împotriva Femeilor (1993).

sss) Convenţia Interamericană privind Prevenirea,

Pedepsirea şi Eradicarea Violenţei împotriva Femeilor.

tttt) Convenţia Americană privind Drepturile Omului.

Legislaţia la nivel internaţional are o importanţă deosebită pentru prevenirea şi combaterea violenţei dintre partenerii de viaţă, în condiţiile în care femeile continuă să fie abuzate de către partenerii lor de viaţă. Politicile sociale bine gândite, care să vină în întâmpinarea problemelor cu care se confruntă partenerii de viaţă, trebuie să fie în acord cu legislaţia promovată la nivel internaţional. De exemplu, Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeii (1979), a fost adoptată şi de România în anul 1981. Discriminarea dintre genuri este unul dintre principalii factori care favorizează menţinerea şi perpetuarea violenţei asupra femeii. Violenţa împotriva femeii este una dintre preocupările actuale majore pe plan internaţional, fapt ce înseamnă că este nevoie de un efort constant şi susţinut pentru a diminua apariţia şi propagarea efectelor pe termen lung asupra individului şi societăţii. Se poate constata o mobilizare internaţională în vederea luptei împotriva abuzului asupra femeii. După multe secole în care femeia a fost „ţintuită" în „gineceu" (Drinba, 1998, 37), oprimată, interzicându-i-se libertatea de exprimare, dreptul le avea o viaţă în care să ia singură hotărârile care au rezonanţă pentru ea. Statul susţine acum femeia şi îi garantează drepturile, oferindu-i posibilitatea de a se dezvolta, de a avea o carieră, de a-şi alege singură partenerul de viaţă şi de a nu fi abuzată în familie.

De-a lungul anilor, ţările dezvoltate au căutat diverse strategii de a implica femeile în viaţa socială, politică şi educaţională. Treptat femeile au început să dobândească autonomie faţă de familia de origine şi faţă de partenerul de viaţă, lucru ce îi conferă siguranţă şi încredere de sine. Femeia începe să nu mai depindă de bărbat, dar cu toate

acestea, violenţa în relaţia de cuplu continuă să se facă simţită, în frecvenţe şi intensităţi diferite.

Relaţiile dintre bărbaţi şi femei în cadrul cuplului sunt acum într-o continuă schimbare datorită revoluţiei instituţionale şi legislative. Femeilor le sunt garantate numeroase drepturi precum: dreptul de a avea un loc de muncă în afara casei, dreptul de a deţine bunuri şi a hotărî cu privire la cariera sa, dreptul de a fi independentă, etc. Prin egalitatea în drepturi şi obligaţii dintre bărbaţi şi femei se doreşte crearea unui echilibru în relaţii (Iancu, 2006, 43). Orice tip de discriminare în funcţie de gen este incriminată, motiv pentru care femeia se bucură (Abraham şi Cheleea, 2009, 10), cel puţin teoretic, de o libertate la care nu putea aspira în Antichitate. Femeia este valorizată mai ales în politică, fapt ce aduce numeroase schimbări în planul mentalităţii sociale şi familiale asupra status-rolului femeii de până atunci (Charvet, 1982, 21). Toate schimbările vin în beneficiul femeii, părând să-i garanteze siguranţa în familie şi în interiorul cuplului. Însă, a fost nevoie de o serie de prevederi legale care să incrimineze violenţa din relaţia de cuplu, tocmai pentru a întări mentalul social de a pleda împotriva violenţei. Violenţa în cuplu a devenit „o problemă de conştientizare socială", ieşind din spaţiul privat al cuplului în spaţiul public (Rădulescu, 2005, 157). A fost primul pas în vederea încercării de a rezolva problema violenţei dintre partenerii de viaţă. În sensul sprijinirii acestui demers internaţional, se produc o serie de schimbări şi la nivelul asistenţei sociale, în organizarea serviciilor, structura intervenţiei, definirea problematicii, etc. (Buzducea, 2005, 17 – 39). Este vorba în primul rând de o regândire a teoriilor clasice şi de apariţia unor teorii noi, considerate a fi moderne, care schimbă modalitatea de lucru a specialiştilor (Hawe, 2001, 13). Desigur că schimbările interveneau inclusiv în

strategiile de lucru cu victimele violenţei domestice. Nu pot să nu amintesc de curentul feminist, care s-a făcut resimţit într-un mod ceva mai puternic începând cu anii 1960 – 1970. Acum era rândul femeii de a-şi apăra drepturile şi de a vorbi în nume propriu, lucru de neconceput în secolele trecute. Schimbările survenite ulterior pot fi uşor observate prin legislaţia de la nivel internaţional în ce priveşte prevenirea şi combaterea violenţelor dintre partenerii de viaţă.

Legislaţia internaţională cu privire la combaterea violenţei împotriva femeii, face referire la gravitatea problematicii ce afectează toate statele lumii. Se observă că apariţia şi menţinerea violenţei dintre parteneri nu ţine neapărat de caracteristicile economice sau politice ale unei ţări date. Violenţa poate afecta la un anumit moment, episodic sau în mod constant, orice cuplu, motiv pentru care sunt prevăzute legi la nivel internaţional la care aderă toate statele, părţi în lupta pentru rezolvarea acestei probleme. Violenţa în relaţia de cuplu nu poate fi tratată superficial sau mai rău, ignorată, deoarece va încuraja indirect fenomenul.

Legislaţia la nivel internaţional privind combaterea violenţei în relaţia de cuplu16:

uuu) Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (1948).

vvvv) Convenţia Internaţională a Naţiunilor Unite privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (1979).

w www) Convenţia cu privire la Drepturile Politice ale Femeii (1952).

xxxx) Declaraţia cu privire la Eliminarea Discriminării împotriva Femeii (1967).

yyyy) Recomandarea Consiliului Europei privind Asistenţa Victimei şi Prevenirea Victimizării (21/1987).

zzzz) Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeii (1979) ce a fost adoptată şi de către România în anul 1981.

aaa) Recomandarea Consiliului Europei privind Violenţa în Familie (11/1985)

bbbbb) Convenţia Inter-Americană pentru Prevenirea, Sancţionarea şi Eradicarea Violenţei împotriva femeilor (1994).

ceccc) Convenţia împotriva Torturii şi a altor Tratamente şi Pedepse Crude, Inumane sau Degradante (1984).

ddddd) Recomandarea Consiliului Europei pentru Adoptarea Anumitor Măsuri cu Caracter Social privind Violenţa în Familie (2/1990)

eee) Declaraţia cu privire la Eliminarea Violenţei împotriva Femeii (1993)

fffff) Convenţia privind Consimţământul la Căsătorie, Vârsta Minimă pentru Căsătorie şi înregistrarea Căsătoriilor (1962).

ggggg) Recomandarea privind Consimţământul la Căsătorie, Vârsta Minimă pentru Căsătorie şi înregistrarea Căsătoriilor (1965).

hhhhh) Recomandarea CE privind Violenţa împotriva Femeilor (1450/2000).

III) Rezoluţia CE privind Mutilarea Genitală Feminină (1427/2001).

jjjjj) Recomandarea CE privind Sclavia Domestică (1523/2001).

kkkkk) Recomandarea CE privind Violenţa în Familie împotriva Femeilor (1582/2002).

lllll) Rezoluţia CE privind Crimele Săvârşite în Numele Onoarei (1327/2003).

mmmmm) Rezoluţia CE privind Toate Parlamentele Unite ce Susţin Combaterea Violenţei împotriva Femeii

(1512/2006).

În cele ce urmează, voi scoate în evidenţă elementele pe care le consider esenţiale privind aspectele de ordin legal în sfera internaţională, pentru o mai bună înţelegere a luptei împotriva violenţei asupra femeii în relaţia de cuplu.

Începuturile luptei împotriva tuturor tipurilor de abuzuri şi torturi care ar putea leza fiinţa umană din punct de vedere fizic, sexual, social, cognitiv, spiritual, etc., încalcă drepturile fundamentale cuprinse în *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului*, *Proclamată de Adunarea generală a Naţiunilor Unite la 10 decembrie 1948*, *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului* este un document important pe care se bazează majoritatea documentelor cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în relaţia de cuplu. În primul articol este precizat foarte clar faptul că (Art. 5):

„Toate fiinţele umane se nasc libere şi egale în demnitate şi în drepturi", indiferent „de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine naţională sau socială, avere, naştere sau orice alte împrejurări" (Art. 2). Ceea ce este important: „Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante".

De asemenea, *Carta Naţiunilor Unite* semnată la San *Francisco la 26 iunie 1945*, *garantează egalitatea în drepturi afemeilor şi bărbaţilor*, *nondiscriminarea bazată pe sex*. Această egalitate dintre bărbaţi şi femei este în faţa legii, pe piaţa muncii, la educaţie şi îngrijiri medicale, exprimarea liberă, drepturi şi obligaţii juridice şi politice.

Egalitatea dintre bărbat şi femeie în privinţa accesului pe piaţa muncii şi reprezentarea în faţa legii reglementată în Convenţia asupra Drepturilor Politice ale Femeii a fost adoptată de Adunarea Generală la 20

decembrie 1952, unde este întărit dreptul femeii de a vota, de a lua parte la alegeri în condiţiile legale, de a fi membru al unui partid şi în general a lua parte la conducerea oricărei instituţii publice din ţara a cărei cetăţenie o are, dreptul de a participa la concursuri de ocupare a unor posturi publice în aceleaşi condiţii cu bărbaţii.

Preocuparea la nivel internaţional cu privire la situaţia femeii aflată în diferite contexte de viaţă constituie una dintre principalele preocupări ale *Comisiei pentru Condiţia Femeii*, înfiinţată la 21 iunie 1946 de către Consiliul Economic şi Social. Din această comisie fac parte un număr de 32 de reprezentanţi de seamă ai statelor membre ale Naţiunilor Unite. Printre activităţile Comisiei pentru Condiţia Femeii se numără: alcătuirea unor rapoarte cu privire la situaţia femeii în diferite aspecte, recomandări şi propuneri legislative, pază asupra respectării drepturilor femeii şi nondiscriminare bazată pe sex, promovarea drepturilor şi accesul femeii pe piaţa muncii, etc.

Discriminarea împotriva femeii înseamnă, aşa cum este definită în *Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeii* (1979) ce a fost adoptată şi de către România în 1981 (Art. 1):

„Expresia discriminare faţă de femei vizează orice diferenţiere, excludere sau restricţie bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să – anihileze recunoaşterea, beneficiul şi exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalităţii dintre bărbat şi femeie, a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural şi civil sau în orice alt domeniu”.

În articolul 2, sunt stipulate următoarele:

„Statele părţi condamnă discriminarea faţă de femei sub toate formele sale, convin să ducă prin toate mijloacele

adecvate şi fără întârziere o politică vizând să elimine discriminarea faţă de femei şi, în acest scop, se angajează să respecte aceste prevederi". Modificarea schemelor şi metodelor de comportament social şi cultural al bărbatului şi femeii devine un punct principal de dezvoltare şi inovare în cadrul societăţii prin intermediul instituţiilor cu caracteri educaţional aşa cum este, de exemplu, şcoala. Este un proces ce are loc pe o perioadă îndelungată de timp, pe parcursul mai multor generaţii, dar care este absolut necesar. Modificarea mentalităţii individului mai poate fi promovată şi cu ajutorul instrumentelor de care dispune mass-media. Nu întâmplător, mass-media este considerată a fi „a patra putere în stat", însă nu trebuie ignorată nici tendinţa individului de a evolua în permanenţă, de a se autodepăşi pe plan social, profesional şi educaţional. Astfel se resimte, atât la nivel microsocial, cât şi la nivel macrosocial, nevoia de schimbare şi aliniere la mentalităţi comune pentru o societate care tinde să fie uniformizată, indiferent de naţionalitate (traducere şi adaptare personală din limba engleză) [21]:

— „să înscrie în constituţia lor naţională sau în alte dispoziţii legislative corespunzătoare principiul egalităţii bărbaţilor cu femeile şi în măsura în care acest lucru nu a fost deja efectuat, să se asigure, pe cale legislativă sau pe alte căi adecvate, aplicarea efectivă a acestui principiu;

— Să adopte măsuri legislative şi alte măsuri corespunzătoare, inclusiv sancţiuni în caz de nevoie, care să interzică orice discriminare faţă de femei;

— Să instituie o protecţie pe cale jurisdicţională a drepturilor femeilor pe bază de egalitate cu bărbaţii şi să garanteze prin intermediul tribunalelor naţionale

21 Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeii (1979). Disponibil online la: www.onuinfo.ro. Accesat la data de: 23.01.2011).

competente şi al altor instituţii publice protecţia efectivă a femeilor împotriva oricărui act discriminatoriu;

— Să se abţină de la orice act sau practică discriminatorine faţă de femeie şi să asigure ca autorităţile şi instituţiile publice să se conformeze acestei obligaţii;

— Să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării faţă de femei de către o persoană, o organizaţie sau o întreprindere oricare ar fi aceasta;

— Să ia toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispoziţiile legislative, pentru modificarea sau abrogarea oricărei legi, dispoziţii, cutume sau practici care constituie o discriminare faţă de femei;

— Să abroge toate dispoziţiile penale care constituie o discriminare faţă de femei”.

De asemenea, „Statele părţi vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru:

— A modifica schemele şi metodele de comportament social şi cultural al bărbatului şi femeii, pentru a se ajunge la eliminarea prejudecăţilor şi practicilor cutumiare sau de altă natură care sunt bazate pe ideea de inferioritate sau superioritate a unui sex, sau pe imaginea şablon privind rolul bărbatului sau al femeii;

— A se asigura că educaţia în familie să contribuie la o înţelegere clară a faptului că maternitatea este o funcţie socială şi recunoaşterea responsabilităţii comune a bărbatului şi femeii în creşterea şi educarea copiilor şi în asigurarea dezvoltării lor, ţinând seama că interesul copilului este condiţia primordială în toate cazurile”.

Convenţia Asupra Eliminării Tuturor Formelor de Discriminare Faţă de Femei, din 18 decembrie 1979, adună guvernele ţărilor semnatare, care se fac direct responsabile de respectarea şi promovarea acestor drepturi importante.

Socializarea fixată pe gen nu mai poate fi dezirabilă,

femeia nu mai poate fi asociată unei singure imagini numai pentru că este femeie (de exemplu: imaginea des vehiculată a femeii casnice, care creşte copiii). Femeia trebuie să beneficieze de şanse egale cu cele ale bărbaţilor pe piaţa muncii, în educaţie şi accesul la informaţie, în justiţie şi în parlament etc. Convenţia cuprinde un număr de 30 de articole care sunt împărţite în 6 mari părţi şi începe cu ceea ce se înţelege prin discriminare împotriva femeii şi continuă cu explicarea şi stabilirea egalităţii dintre bărbaţi şi femei.

Declaraţia cu Privire la Eliminarea Violenţei împotriva Femeii (20.12.1993) este unul dintre cele mai importante demersuri care au scopul de prevenire şi combatere a violenţei asupra femeii. Este un „pilon" la care s-au „legat" toate ţările ce fac parte din Uniunea Europeană. Sunt menţionate mai multe aspecte importante, care vizează definirea formelor de violenţă, promovarea accesului liber al femeii la toate drepturile de care poate beneficia orice cetăţean al unei ţări, parte a Uniunii Europene, cât mai ales depăşirea acelor „tradiţii" specifice anumitor culturi patriarhale care încurajează marginalizarea şi abuzul asupra femeii. De asemenea, sunt prevăzute şi acţiunile pe care guvernele trebuie să le întreprindă pentru a putea trata această problemă majoră ce afectează omul, familia, societatea. Acum politicile sociale trebuie să răspundă cerinţelor conforme cu includerea în nucleul lor a tot ceea ce implică problematica femeii abuzate. *Declaraţia cu Privire la Eliminarea Violenţei împotriva Femeii, 1993*, a fost adoptată de către toate statele Uniunii Europene. Se constată o „uniformizare" a demersurilor de luptă în vederea prevenirii şi combaterii violenţei împotriva femeii în cadrul familiei, respectiv, cuplului[22]:

22 Declaraţia cu Privire la Eliminarea Violenţei Împotriva Femeii, 1993.

Articolul 1 defineşte termenul de violenţă împotriva femeii: „orice act care poate sau generează vătămare fizică, sexuală sau psihologică asupra femeii, inclusiv acte cum sunt coerciţia sau privarea de libertate, indiferent dacă se vorbeşte de viaţă publică sau privată”.

Articolul 2 sunt menţionate (ibidem): Prin violenţa împotriva femeii se înţelege, dar nu se limitează ta, următoarele:

— „(Fizic), violenţa sexuală şi psihologică care apar în familie, inclusiv battering, abuzuri sexuale asupra copiilor de sex feminin în gospodărie, de zestre;

— Violenţa fizică, sexuală şi psihologică care apar în comunitate, inclusiv violul, abuzul sexual, hărţuirea sexuală şi intimidare;

— Violenţa fizică, sexuală şi psihologică săvârşită sau tolerată de către stat, ori de câte ori apare”.

Articolul 3 stipulează faptul că femeile au dreptul de a se bucura egal şi protecţia tuturor drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în domeniile politic, economic, social, cultural, civil sau orice alt drept, aici sunt incluse:

— Dreptul la viaţă;

— Dreptul la egalitate;

— Dreptul la libertate şi securitate personală;

— Dreptul la protecţie egală în temeiul legii;

— Dreptul de a fi liber de toate formele de discriminare;

— Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică şi mentală;

— Dreptul la condiţii echitabile şi satisfăcătoare de muncă;

— Dreptul de a nu fi supus torturii sau a altor tratamente crude, inumane sau degradante.

Disponibil online la: www.eur-lex.europa.eu. Accesat online la: 23.01.2011.

Articolul 4 precizează că „Statele membre ar trebui să condamne violenţa împotriva femeilor şi nu ar trebui să invoce niciun obicei, tradiţie sau considerent religios pentru a se sustrage de la obligaţiile lor cu privire la eliminare. Statele ar trebui să continue prin toate mijloacele adecvate şi fără întârziere, o politică de a elimina violenţa împotriva femeilor şi, în acest scop, ar trebui: a) Luarea în considerare, în cazul în care încă nu au făcut acest lucru, a ratificării sau aderării la Convenţia privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor sau retragerea rezervării la această convenţie; (…)”.

A Patra Conferinţă Mondială de la Beijing, din anul 2005, cu privire la problemele specifice femeilor abordează problema violenţei în relaţia de cuplu, pe care o priveşte bazându-se pe principiile feminismului. În cultura impregnată de principiile patriarhale, bărbatul este cel favorizat în familie, din simplul motiv că s-a născut bărbat şi nu femeie. Cu alte cuvinte, socializarea în funcţie de gen poate favoriza violenţa dintre partenerii de viaţă. Astfel, violenţa împotriva femeii este împărţită în trei mari părţi, după cum urmează 19:

— „Violenţa fizică, sexuală şi psihologică ce are loc în familie, inclusiv bătăile, abuzul sexual al copiilor de sex feminin în cadrul casnic, violenţa legată de zestre, violul marital, mutilarea genitală a femeilor, violenţa extra-maritală şi violenţa referitoare la exploatare;

— Violenţa fizică, sexuală şi psihologică ce apare în comunitatea generală, inclusiv violul, abuzul sexual, hărţuirea sexuală şi intimidarea la locul de muncă, în instituţiile educaţionale şi în altă parte, traficul cu femei şi prostituţia (forţată);

— Violenţa fizică, sexuală şi psihologică comisă sau trecută cu vederea de către Stat, oriunde apare aceasta,

(paragraful 113)".

7. În loc de concluzii

Violenţa împotriva bărbatului încă nu beneficiază de o atenţie care să mobilizeze statele la nivel internaţional, deşi există, dar într-un număr mult redus faţă de violenţa asupra femeii şi copilului. Foarte puţini *bărbaţi abuzaţi de către soţiile lor*, vor recunoaşte acest lucru. În alt sens, dacă vorbim de cicăleală ca fiind o formă a abuzului asupra bărbatului, foarte mulţi bărbaţă nu vor întârzia să admită, uneori cu umor, că sunt abuzaţi în mod frecvent de către partenere. Deşi literatura de specialitate a început să se dezvolte vertiginos în ultimii ani, violenţa împotriva bărbatului nu pare să trezească interesul aparatului internaţional pentru a veni în întâmpinarea problemelor acestuia.[23]

România a început, timid, din *cele constatate de către mine*, să conştientizeze importanţa existenţei serviciilor destinate agresorului, pe lângă cele care vin în sprijinul victimei. Serviciile de acordare a ajutorului sunt foarte importante pentru rezolvarea problemelor ce ţin de violenţa dintre partenerii de viaţă, prin specialiştii care vin în contact direct cu beneficiarii. Astfel, medicii, asistenţii sociali, juriştii, etc. sunt „vârful de lance" în începerea lucrului cu astfel de cazuri, având roluri foarte importante în derularea în bune condiţii a tot ceea ce înseamnă intervenţie şi rezolvare de caz.

Femeia – victimă şi *minorul* beneficiază de servicii variate din partea instituţiilor de stat, cât şi din partea instituţiilor nonguvernamentale acreditate de stat deoarece sunt două dintre cele mai afectate categorii de flagelul violenţei în familie. În ţara noastră, încă nu se

---

23 Traducere şi adaptare personală din limba engleză. A Patra Conferinţă Mondială de la Beijing, 2005. Disponibil online la: www.eur-lex.europa.eu. Accesat online la: 23.01.2011.

poate spune că s-a reuşit rezolvarea problemelor pe care victimele le au atunci când se pregătesc să ia decizia de a anunţa autorităţile competente pentru a se apăra de agresor.

Încrederea victimei în autorităţi, ajutorul familiei şi resursele de care dispune victima la momentul luării deciziei sunt factorii cu influenţa cea mai mare în menţinerea fenomenului numit *cifra neagră* a abuzurilor în familie, cazurile neştiute şi doar bănuite de către autorităţile competente în acest sens.

Capitolul 6

Mass-media şi violenţa în familie[24]

— Introducere

Se poate spune despre violenţa în familie, că este un subiect tabu şi totuşi foarte larg dezbătut în ultimii 40 de ani, astfel (Dobrică, 2011; Davis, 2008; Tolman şi Raphael, 2005):

— Se editează cărţi în domeniu.

— Se fac cercetări la nivel înalt.

— Cercetări ştiinţifice.

— Se gândesc legi de prevenire şi combatere.

— Planurile politice includ şi problema violenţei în familie printre problemele de natură socială.

— Se formează specialişti în domeniu.

— Se fac şi se alcătuiesc tot felul de conferinţe pe temele violenţei în familie.

— Se construiesc diverse instituţii şi organizaţii locale, naţionale şi internaţionale de prevenire şi combatere.

— Violenţa în familie constituie chiar o încălcare a Drepturilor Omului, fapt pentru care, organizaţiile internaţionale de luptă împotriva violenţei în familie, fac

24 Atenţie: a se face diferenţa dintre violenţa în familie şi violenţa în relaţia de cuplu (bărbat şi femeie).

eforturi masive de diminuare a numărului cazurilor şi de descoperire a celor neştiute de către autorităţile competente să le instrumenteze.

Violenţa în familie a atras din ce în ce mai mult atenţia asupra victimei şi mai puţin asupra agresorului, atunci când vine vorba de serviciile de întrajutorare, integrare şi mediere. Agresorul este studiat (Jackson 2007, Mihăilescu, 1993;

Davis, 2008; Bonea, 2010) mai mult prin prisma dezvoltării de noi teorii prin diverse experimente efectuate la nivel academic înalt. Importanţa dezvoltării de servicii destinate agresorului se face cunoscută prin însăşi tipologia cazurilor de violenţă în familie: este vorba de agresor şi victimă, nu numai de victimă şi atât. În timp ce victima primeşte ajutor, agresorul este sancţionat de către stat, lege şi opinia publică, dar atât. Nimeni nu se gândeşte că agresorul are absolută nevoie de servicii destinate (ibidem):

— Reabilitării sale.

— Reeducării.

— Mai ales informării cu privire la drepturile victimei.

— La informarea repercusiuni legale ale actelor sale violente.

Nimic nu va putea da niciun fel de rezultat, fie că vorbim de strategii foarte bine elaborate sau de specialişti implicaţi în mod masiv în prevenirea şi combaterea violenţei în familie, dacă problematica agresorului nu este tratată cu seriozitate.

Până acum situaţia agresorului a fost tratată cu superficialitate şi dezinteres, motivele pot fi variate, însă nu merită a se pierde timpul enumerându-le. Este necesară o intervenţie eficientă şi rapidă asupra acestei probleme, înainte ca autorităţile competente să fie total depăşite de

situaţie şi să se ajungă în punctul în care nici victima să nu mai poată fi ajutată eficient.

Legea 217/2003, privind prevenirea şi combaterea combaterea violenţei în familie cu toate intervenţiile şi îmbunătăţirile ulterioare, este extrem de importantă, alături de toate celelalte prevederi legale de orice natură menite să prevină şi să combată violenţa în familie. Dar acest lucru nu este de ajuns, după cum se ştie prea bine, este nevoie de un cadru uman specializat şi bine închegat care să poată gândi mereu noi metode şi tehnici de prevenire şi combatere a violenţei în familie. Odată cu timpurile, şi violenţa în familie îşi mai schimbă din caracteristici, dând ocazia cercetătorilor de la nivelul înalt academic să dezvolte noi teorii către să poată apoi fi utilizate în diversele strategii de prevenire şi combatere a violenţei familiale.

— Definirea violenţei

Definirea violenţei, *după părerea mea*, comportă multiple „valori”, „umbre” şi controverse în ce o priveşte. Doresc să subliniez vehement faptul că vioelnţa dintre partenerii de viaţă nu numai că este un subiect greu de cercetat, dar este o problemă cu foarte multe „faţete”, ce trebuie scoase în evidenţă în mod echitabil. Dificultatea problematicii de faţă mă pune în situaţia de a reanaliza toată „schema” metodologică proprie de a vedea şi „aşeza piesele puzzle”.

Astfel, doresc să arăt o nouă panoramă a studiului şi aprofundării problemei violenţei în cuplul heterosexual, după cum urmează:

— Intensitatea violenţelor şi a emoţiilor dintre cei doi parteneri.

— Actorii implicaţi (exemplu: familia extinsă sau familia de provenienţă).

— Concepţiile partenerilor despre status-rolurile pe

care fiecare le are de jucat în intimitatea cuplului.

— Tipul de societate în care cuplul trăieşte.

— Contextul familial şi de cuplu – per ansamblu.

— Mediul de provenienţă şi educaţia partenerilor, în cazul în care există mari diferenţe culturale.

— Caracteristicile comportamentale.

— Particularităţile personalităţii fiecăruia şi reuşita sau nereuşita de a se adapta unul cu celălalt în timp.

— Aşteptările unuia de la celălalt.

— Cultura în care au fost educaţi şi crescuţi.

— Existenţa sau nu a copiilor.

— Intervenţia sau nu a familiei de provenienţă a fiecăruia.

— Situaţia materială a fiecăruia dintre partenerii de cuplu.

— Mediul geopolitic ce poate influenţa sau contribui la diminuarea şi combaterea violenţei în familie.

— Gradul mare, mijlociu sau mic de izolare al familiei respective faţă de prieteni, rude, colegi, vecini, etc.

În *Legea 217/2003, privind prevenirea şi combaterea combaterea violenţei în familie*, definiţia este următoarea (Art. 3, Al. 1 şi Al. 2):

— *„În sensul prezentei legi, violenţa în familie reprezintă orice acţiune sau inacţiune intenţionată, cu excepţia acţiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârşită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferinţe fizice, psihice, sexuale, emoţionale ori psihologice, inclusiv ameninţarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate.*

— *Constituie, de asemenea, violenţă în familie împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertăţile fundamentale*”.

Violenţa în familie este îndelung dezbătută în cadrul instituţiilor şi organizaţiilor guvernamentale, cât şi în cele nonguvernamentale acreditate de către stat, pentru a se găsi soluţii cât mai eficiente de prevenire şi combatere. Violenţa în familie a devenit în toată lumea o problemă socială (Bonea, 2010; 2011), ce afectează foarte multe familii, copii, indivizi – în general, iar societatea nu trebuie să tolereze acest lucru.

Puterea societăţii este în indivizii care fac parte din ea şi care pot acţiona astfel încât să se poată lua măsuri decente, eligibile şi etice care să prevină, dar mai ales să combată violenţa în familie.

Nu degeaba se spune că familia este *„celula de bază a societăţii”* (Voinea, 1993, 1996, 2005), deoarece acolo se formează individul, acolo are loc socializarea primară, cei şapte ani în care copilul învaţă de la părinţii săi elementele de bază ce-l vor „urmări” toată viaţa, pe plan (ibidem):

— Psihic.
— Relaţional.
— Sexual.
— Economic.
— Familial.
— Colegial.
— Educaţional.
— Comportamental.
— Cognitiv.
— Profesional, etc.

De asemenea, trebuie menţionate schimbările, îmbunătăţirile aduse *Legii 217/2003, privind prevenirea şi combaterea violenţei în familie*, unde se poate observa apariţia şi impunerea ordinului de protecţie şi al evacuării temporare a agresorului din reşedinţă. Apoi se poate restricţiona utilizarea de către agresor numai a unei părţi date din reşedinţă, astfel încât, victima să nu mai aibă de

suferit. Un alt impediment impus agresorului de către legea în vigoare este acela de a nu se mai apropia de victima sa la un anumit număr de metri de aceasta, pentru evitarea oricăror altercaţii între aceştia şi încetarea de a mai frecventa unele zone pe care victima le frecventează, precum locul de muncă al acesteia sau locul de joacă al copiilor, dacă aceştia există. Agresorul este obligat să înceteze să mai ia legătura prin orice fel de mijloc (mail, telefonic, scrisoare, etc.) cu victima (Walker, 2009).

Durata acestor măsuri de protecţie a victimei este de numai şase luni21, timp în care datele problemei se pot schimba, aşa cum văd, în prezent, această situaţie deloc de neglijat, nici de către autorităţile publice, nici de către organizaţiile nonguvernamentale acreditate de către stat, nici de către societate şi opinia publică, nici de familie şi cuplu şi, mai ales să nu fie neglijate de individ – indiferent de gen.

Acestea sunt principalele măsuri de protecţie a victimei, pentru prima perioadă de şase luni în care aceasta poate beneficia de tratamentul de care are nevoie, după un plan individual, personalizat de intervenţie:

— Victima sau agresorul îşi va reface viaţa alături de altă persoană,[25]

— Plecarea din ţară a unuia dintre ei.

— Împăcarea dintre cele două părţi implicate în conflict.

— Decesul unuia dintre partemeri.

— Lipsa de interes a agresorului pentru victima sa.

— Teama agresorului de a mai lua orice legătură cu

25 Centrele de primire în regim de urgenţă a victimelor violenţei domestice oferă cel mult şase luni de şedere şi tratament victimei şi copiilor acesteia. Aceste centre se află în directa subordonare a Direcţiilor de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului, precum şi în cadrul diverselor organizaţii nonguvernamentale de profil, acreditate de către stat să poată oferi ajutorul necesar.

victima datorită impunerilor şi restricţiilor legislative aflate în vigoare.

— Ajungerea la un compromis între cei doi parteneri care să funcţioneze şi disensiunile dintre aceştia să dispară.

— Încarcerarea agresorului.

— Tratarea agresorului într-un centru de specialitate (cum este *Centrul numit*: *„O nouă şansă”*, din Bucureşti, aflat în directa subordine a Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului, Municipiul Bucureşti), etc.

Declaraţia Naţiunilor Unite privind Violenţa împotriva Femeii face distincţia clară de gen: femeia este victima, iar agresorul este bărbatul. Definiţia dată de *Declaraţia Naţiunilor unite privind Violenţa împotriva Femeii*, face distincţia foarte clară între faptul că bărbatul nu poate fi agresat de femeie şi în consecinţă, nu poate beneficia de niciun fel de servicii de sprijin şi întrajutorare în cazul în care ar deveni victima partenerei sale de viaţă. Aşadar, pentru victima-bărbat nu există servicii specializate în sensul indicat mai sus. Nici în România nu există aceste servicii, fiind exclusă în totalitate ideea conform căreia un bărbat ar putea fi abuzat de partenera sa de viaţă, fie şi că vorbim de abuzul psihologic.

Foarte multe definiţii impun această diferenţă, discriminare dintre bărbat şi femeie, unde fiecare îşi are rolul foarte bine stabilit, dinainte de a începe chiar acţiunea (Duton, 2006; Duton şi Corva, 2007; Straus, şi Yllo, 1984, ş.a.):

— Bărbatul este agresorul;

— Femeia este întotdeauna victima bărbatului.

În funcţie de religie şi de socializarea primară, de cutume, dar mai ales de contextul socio-politic şi administrativ, violenţa în familie poate fi promovată indirect, mai ales dacă este încurajată familia izolată, ca

un cerc închis unde nu poate intra şi ieşi nimeni şi nimic (Harrison, şi Abrishami, 2004; Hattery, 2009; Rădulescu, 2005).

Faptul că victimele nu ştiu ce este aceea violenţă în familie şi sunt convinse că aşa trebuie să se compotre bărbatul, că trebuie să fie violent pentru a menţine ordinea şi disciplina în familie, nu face decât să mărească *„cifra* neagră' (Banciu, 2005) a cazurilor de violenţă în familie, neraportate şi neştiute de instituţiile şi specialiştii care fac parte din ele şi care pot interveni pentru a putea rezolva problemele existente.

Este adevărat, după părerea mea, şi faptul că nu se poate spune la ora actuală că România dispune de un aparat puternic, statornic, ce are experienţă îndelungată în lucrul cu cazurie violenţei în familie, dar acest lucru nu înseamnă că nu se fac progrese şi că nu există ajutor competent din partea instituţiilor de stat şi nonguvernamentale acreditate de către stat. De asemenea, sunt specialişti, puţini la număr, dar există, ce pot face mari progrese în alcătuirea unei proceduri eficiente care să poată fi aplicată pe diverse tipuri de cazuri de violenţă în familie, în parte. Expertiza acestor specialişti, pregătiţi la nivel înalt, poate fi rampa de lansare a mai multor programe care să se poată plia exact pe nevoile agresorilor şi victimelor violenţei în familie:

— Cunoaşterea drepturilor.

— Cunoaşterea sancţiunilor.

— Creşterea eficacităţii descoperirii cazurilor ascunse de violenţă în familie.

— Punerea la punct a aparatului deja existent de prevenire şi combarere a violenţei în familie şi chiar construirea unuia nou, care să poată face faţă cazurilor mai dificile.

— Implicarea specialiştilor deja formaţi la nivel înalt.

— Atragerea de specialişti din alte ţări, de la care să împrumutăm experienţă, pe care apoi să o putem plia pe nevoile pe care le au cazurile noastre de violenţă în familie.

— Formarea de baze de date naţionale care să poată ţine o evidenţă clară, concisă şi riguroasă a cazurilor cu toate datele fiecărui pion implicat în cazul de violenţă în familie.

— Implicarea masivă a asistenţilor sociali în depistarea cazurilor de violenţă în familie şi integrarea acestor specialişti în spitale, secţii de poliţie, primării, şcoli, etc., pentru a putea ţine sub control numărul cazurilor şi chiar scăderea sa.

Toate aceste lucruri pot fi posibile numai în contextul alocării unor fonduri materiale suficient de mari încât să acopere necesităţile construirii unor asemenea aparate statale de prevenire şi combatere a flagelului numit generic, dar explicit: „*violenţă în familie*”.

— Tipurile principiale ale violenţei (scurtă introspecţie)

Tipurile de violenţă în familie, aşa cum sunt ele definite în *Legea 217/2003, privind prevenirea şi combaterea violenţei în familie*, sunt următoarele (Art. 4, Punctele: a; b; e; d; e; f; g):

„Violenţa în familie se manifestă sub următoarele forme:

— *Violenţa verbală – adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, ameninţări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare*;

— *Violenţa psihologică – impunerea voinţei sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferinţă psihică în orice mod şi prin orice mijloace, violenţa demonstrativă asupra obiectelor şi animalelor, prin ameninţări verbale, afişare ostentativă a armelor,*

neglijare, controlul vieţii personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

— Violenţafizică – vătămarea corporală ori a sănătăţii prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înţepare, tăiere, ardere, strangulare, muşcare, în orice formă şi de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

— Violenţa sexuală – agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărţuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreţinerii unor relaţii sexuale forţate, viol conjugal;

— Violenţa economică – interzicerea activităţii profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existenţă primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acţiunea de sustragere intenţionată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, refuzul de a susţine familia, impunerea de munci grele şi nocive în detrimentul sănătăţii, inclusiv unui membru de familie minor, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

— Violenţa socială – impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate şi de prieteni, interzicerea frecventării instituţiei de învăţământ, impunerea izolării prin detenţie, inclusiv în locuinţa familială, privare intenţionată de acces la informaţie, precum şi alte acţiuni cu efect similar;

— Violenţa spirituală – subestimarea sau diminuarea importanţei satisfacerii necesităţilor moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspiraţiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale,

etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credinţe şi practici spirituale şi religioase inacceptabile, precum şi alte actuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare”.

Trebuie ţinut seama că orice tip de violenţă, are efecte asupra planului psihic al individului. Astfel, violenţa fizică, sexuală, socială sau economică are, fără „doar” şi „poate” efecte negative de scurtă şi lungă durată asupra victimei.

— Ce este mass-media şi cum ajungem să cunoaştem cazurile de violenţă prin intermediul ei

Pentru început, vom începe prin a explica şi defini ce este *comunicarea, mass-media şi opinia publică* împreună cu formarea sa, tocmai pentru a putea ajunge aşa cum se cuvine la legătura strânsă şi importantă între toate acestea şi violenţa în familie.

Comunicarea (Drăgan, 2008; Bonea, 2009) îmbracă numeroase forme, având particularităţi multiple şi putând avea un mare impact asupra maselor de indivizi din cadrul unei societăţi date. Este foarte important să conştientizăm impactul pe care îl are comunicarea de masă asupra indivizilor. Mass-media înseamnă, simplist spus, comunicare de masă prin intermediul unor instrumente precum: ziare, reviste, broşuri, televiziune, radio, etc. (vezi Caseta 16).

Caseta 16:

Tipuri de comunicări (Drăgan, 2008, 135 – 136):

„Este necesar a distinge, de la început, între comunicarea directă, interpersonală, care presupune contacte personale între fiinţele umane, şi comunicarea indirectă, bazată pe utilizarea unor dispozitive tehnice pentru transmiterea informaţiilor. Dacă prima se bazează pe tehnici „primare” (cuvânt, gest, mimică), a doua recurge la tehnici „secundare” (scriere, tipăritură, toate

sistemele grafice, semnale transmise prin unde hertziene, cabluri etc.).

Comunicarea indirectă cuprinde patru categorii:

— *Comunicarea imprimată* (presa, revista, cartea, afişul etc.);

— *Comunicarea înregistrată* (film, disc, bandă magnetică etc.);

— *Comunicarea prin fir* (telefon, telegraf, comunicarea prin cablu, fibre optice etc.);

— *Comunicarea radiofonică* (radio, tv, având ca suport undele hertziene).

Aşadar, există mai multe tipuri de comunicare legate de om şi de colectivităţile umane:

— *Comunicarea intrapersonală*, în cursul căreia fiecare îşi vorbeşte lui însuşi; este comunicarea desfăşurată în „forul" interior al fiecărui individ.

— *Comunicarea interpersonală*, cum este dialogul dintre două sau câteva persoane aflate „faţă în faţă". Este o comunicare directă şi personalizată. În acest caz, pe lângă voce au un rol important elemente care ţin de mimica feţei, de gesturile noastre. Dacă surâdem când ne adresăm unui interlocutor exprimăm şi transmitem o intenţie de amabilitate şi vom trezi reacţii corespunzătoare. Tonul vocii este foarte semnificativ: un ton amabil transmite un alt mesaj decât un ton aspru şi determină un anumit comportament din partea interlocutorului. În comunicarea interpersonală feed-backul funcţionează imediat, direct şi continuu.

— *Comunicarea de grup* sau comunicarea în organizaţii presupun reunirea oamenilor pentru a dezbate şi a hotărî într-o anumită problemă, pentru o activitate în comun (o clasă de elevi, un seminar, reuniunea comitetului director al unei organizaţii etc.). Este de asemenea cazul circulaţiei iinformaţiilor de la o treaptă la alta în ierarhia

organizaţiilor (comunicarea organizaţională).

— *Comunicarea de masă*, care înseamnă producerea şi difuzarea mesajelor de către un sistem mediatic instituţionalizat către un public variat şi numeros. În acest caz, realizarea efectivă a comunicării este mai dificilă, implicând mai multe elemente şi un proces complex de elaborare şi difuzare a mesajelor, o artă şi o ştiinţă a comunicării – comunicatorii devin persoane specializate, care trebuie să ştie ce şi cum să transmită, etc.”

Sursa: Comunicarea de masă. Disponibil online la: www.scribd.com/…/Ioan-Dragan-Sociologia-Comunicării. Accesat la data de: 11.03.2014.

De asemenea, *opinia publică* se formează cu ajutorul informaţiilor corect redate sau mai puţin corect redate de către aparatul complex, numit mass-media.

Opinia publică poate fi manipulată extrem de uşor prin dezinformare intenţionată şi mai ales acolo unde există interese la nivel înalt. Opinia publică este importantă pentru conducerea oricărui stat modern, în vederea îndreptării sale în direcţia dorită de către indivizii aflaţi la putere, în fruntea statului. Dacă vine vorba de violenţa în familie, lucrurile pot sta la fel, mai mult sau mai puţin, în funcţie de interesele actuale ale fiecărei politici de natură socială pe care respectivul stat o promovează şi o dezvoltă.

Opinia publică (vezi caseta 17), este definită din multiple perspective, deoarece fiecare dintre aceste perspective reprezintă un punct de vedere (Cheleea, 2006):

— Psihologic.
— Politic.
— Econooomic.
— Familial.
— Educaţional.

— Psihiatric.
— Social.
— Prezidenţial.
— Individual.
— Colectiv.
— Normativ.
— Electiv, etc.

Caseta 17:

Formarea opiniei publice (Bernays, 1923/2003; Rieffel; 2008; Cheleea, 2006; Aristotel, Machiavelli, 1469 – 1527; Pascal, 1623 – 1662; Locke; 1632 – 1704; Allport; 1890 – 1978; Stoetzel 1910 – 1987):

„Opinia publică: definiţii şi teorii:

Termenul de „*opinie* publică' provine din latinescul *opinio* derivat de la *opinari*, ce înseamnă a exprima o părere.

Edward L. Bernays (1923/2003, 73) defineşte opinia publică în lucrarea *Cristalizarea opiniei publice* astfel: „opinia publică este termenul care defineşte un grup difuz, nestatornic şi schimbător de judecăţi individuale.

Opinia publică este rezultanta opiniilor individuale – când consensuale, când conflictuale – ale oamenilor care alcătuiesc societatea sau orice grup social". Rémy Rieffel (2008, 38) considera în lucrarea *Sociologia mass-media* că opinia publică este „produsul unui auditoriu specific (un public cum este electoratul); ea este, apoi, o opinie împărtăşită de un număr mare de persoane, o opinie comună; şi, în sfârşit este o opinie adusă la cunoştinţa tuturor şi supusă evaluării – este făcută publică".

Septimiu Cheleea (2006, 37 – 41) în lucrarea *Opinie publică. Strategii de persuasiune şi manipulare* a realizat o cronologie a studiului opiniei publice, după cum urmează:

Aristotel (382 – 322 î.e.n.) a consacrat ideea de om că „fiinţă socială" şi a arătat importanţa cunoaşterii

dorinţelor cetăţenilor, dorinţe exprimate liber. În Evul Mediu, exista un dicton ce elogia opinia publică, şi anume „vox populi, vox Dei”. Deşi în acea perioadă conceptul de „opinie publică” nu era încă unul cunoscut, iar în Europa predominau comunităţile rurale, fenomene importante pentru timpurile respective, precum luptele pentru supremaţie şi disputele religioase vor conduce la formarea a ceea ce se va numi mai târziu „opinie publică”.

Nicolo Machiavelli (1469 – 1527) considera că opinia publică poate juca un rol important în ceea ce priveşte puterea politică, ea o putea distruge sau o putea susţine. De asemenea, Nicolo Machiavelli a fost primul care s-a referit la opinia publică în sensul modern al cuvântului. Niccolò Machiavelli a observat că opinia publică poate fi manipulată şi a avertizat că puterea nu trebuie să ignore forţa opiniei publice.

Blaise Pascal (1623 – 1662) elogia opinia publică şi o considera „regina lumii”. La aceasta consideraţie, Voltaire (1694 – 1778), marele scriitor iluminist francez, a replicat: „Dacă opinia este regina lumii, atunci filosofii conduc regina”.

John Locke (1632 – 1704) nu a făcut referire la opinia publică direct însă în scrierile sale se poate observa faptul că acest concept este prezent implicit în sintagmele pe care le folosea: „opinie a poporului” sau „opinie a publicului”.

Jean-Jacques Rousseau a folosit consecvent termenul de «opinie publică» încă din anul 1744. Dacă până atunci acest concept era folosit implicit în scrierile filosofilor şi oamenilor politici, Jean-Jacques Rousseau a arătat rolul opiniei publice în cadrul guvernării democratice.

În anul 1937, Floyd H. Allport (1890 – 1978) a realizat un articol intitulat *Toward a Science of Public Opinion* şi publicat în *Public Opinion Quaterly*, (ianuarie,

1937) în care a analizat opinia publică, oferind o listă de caracteristici a acesteia. Astfel, opinia publică:

— Implică verbalizare şi comunicare între indivizi.

— Se referă la un subiect de larg interes.

— Implică acţiune sau predispoziţie spre acţiune a unor indivizi conştienţi că şi alţii reacţionează în acelaşi mod.

— Este un fenomen tranzitoriu.

— Nu implică în mod necesar o majoritate.

— Trebuie făcută distincţia între opinie publică şi norme şi obiceiuri.

— Eficacitatea schimbării pe care o aduce depinde de contextul social-politic (Floyd H. Allport, 1937, *apud* P Davison, 1958, 93).

Floyd H. Allport considera că „termenul de opinie publică designează o situaţie sau mai mulţi indivizi care se exprimă sau pot fi chemaţi să se exprime în termeni de aprobare sau de susţinere (sau de dezaprobare sau opoziţie) a unei situaţii, persoane sau propuneri larg împărtăşite de o proporţie, intensitate şi constantă, astfel încât rezultă probabilitatea unei acţiuni efective directe sau indirecte în raport de obiectivul implicat" (*apud* S. Cheleea, 2006, 29).

Jean Stoetzel (1910 – 1987) a formulat trei definiţii ale opiniei publice. În prima considera că aceasta este „formula nuanţată care, asupra unei probleme delimitate, obţine adeziunea fără rezerve a unui subiect". Cea de-a doua definiţie a conceptului de opinie publică este următoarea: „Opinia unui individ este poziţia pe o scală obiectivă a propoziţiei căreia îi acordă adeziunea sa totală". A treia definiţie propusă de Stoetzel în urma analizei determinării opiniilor susţine că opiniile unui subiect sunt „manifestările, constând în adeziunea la anumite formule, ale unei atitudini, care poate fi evaluată

pe o scală obiectivă" (*apud* S. Cheleea, 2006, 29).

Deşi de-a lungul timpului conceptul de *„opinie publică"* a născut controverse şi a fost analizat şi definit de foarte mulţi filosofi, sociologi şi psihologi din diferite epoci şi cu diferite puncte de vedere, în prezent acest termen nu este încă definit astfel încât una dintre definiţii să fie pe deplin acceptată de specialiştii ce tratează acest subiect. Fiecare definiţie ce a fost dată conceptului de „opinie publică" subliniază anumite caracteristici şi trăsături ale acestui fenomen astfel încât să poată scoate în evidenţă esenţa lui, însă toate aceste definiţii pe care le cunoaştem se completează reciproc. Chiar dacă poate părea că acest subiect a fost tratat superficial şi de aceea nu a fost dată o definiţie completă a lui, este totuşi imposibil să poţi surprinde toate aspectele unui fenomen atât de complex ce poate schimba cursul istoriei sau poate duce la anumite modificări importante în comportamentul uman în cadrul societăţii sau chiar poate rămâne inert la diverse acţiuni ce vizează în primul rând un impuls din partea opiniei publice (Cheleea, 2006, 33)".

Sursa: Opinia publică. Disponibil online la www.bibliotecaturs.ro. Accesat la data de: 14.03.2014.

Violenţa poate fi uşor de ascuns în faţa opiniei publice cu ajutorul tuturor instrumentelor de care dispune mass-media, motiv pentru care se spune că manipulează şi dezinformează indivizii în anumite ocazii, într-o măsură mai mare sau mai mică.

Opinia publică poate avea un rol esenţial în educarea, informarea şi mai ales în sensibilizarea maselor în vederea prevenirii şi combaterii violenţei în familie.

Mass-media poate avea rol educaţional din acest punct de vedere, iniţiind masele de indivizi să recunoască, să apeleze la instituţiile şi specialiştii abilitaţi să intervină în cazurile de violenţă şi să respingă orice formă de

violenţă care se poate „strecura” în familie, şcoală, mediul stradal, instituţii publice, ş.a.m.d.

— Câteva cazuri de violenţă în familie, făcute cunoscute de către mass-media

De-a lungul timpului, în România, *mass-media*, aşa numită şi *a patra putere în stat*, a scos la lumina publicului mai multe cazuri de violenţă în familie (vezi caseta 18):

— Violenţă asupra copilului;
— Violenţă asupra femeii;
— Violenţă asupra persoanelor vârstnice;
— Violenţă asupra persoanelor cu handicap;
— Violenţă asupra bărbatului.
— Violenţă la locul de muncă.
— Violenţă în şcolile primare şi în licee.
— Violenţă stradală.
— Violenţă între diferitele bande de delincvenţi din diversele cartiere ale oraşelor României şi multe altele.

Mass-media scrisă a raportat diverse şi numeroase asemenea cazuri şi iată numai câteva exemple, deoarece nu le putem cuprinde pe toate.

Monitorizarea presei privind cazurile de violenţă în familie a fost efectuată în perioada cuprinsă între 06.11.2008 – 22.03.2010 şi au fost consultate următoarele ziare şi reviste:

— *Ziarul de Iaşi*;
— Ziarul *Adevărul*;
— Ziarul *Jurnalul Naţional*;
— Ziarul *Ziua*;
— Ziarul *Gândul*;
— *România Liberă*;
— Ziarul *Curierul Naţional*;
— Revista „*Marie Claire*”;
— Ziarul *Libertatea*, după cum urmează (vezi secţiunea Bibliografie, Ziare consultate):

Caseta 18:

Monitorizare a presei privind cazurile de violenţă în familie – Titluri:

— Ziarul Adevărul, „Românii bat recordurile la consumul de alcool” (Marin, A., 06.11.2008, secţiunea Societate).

— „Violenţa domestică îşi face de cap în familiile de intelectuali”, Ziarul de Iaşi (Biţă, V, 28.04.2002, secţiunea Local).

— Ziarul Jurnalul Naţional (Gavriloiu, I., 22.11.2007, secţiunea Special, „Violenţa domestică – viaţă de femeie în pumni şi palme”.

— Ziarul Ziua (Z. O., 09.02.2009, secţiunea Social, sursa: Amas News) „Anul morţii: în 2008, 600 de romănce au fost ucise în bătaie”, promovând ziua de 25 noiembrie ca ziua internaţională pentru eliminarea violenţei împotriva femeii.

— Ziarul Gândul (I. R., 26.04.2007, secţiunea Societate, sursa: Mediafax) „Violenţa domestică, neglijată de autorităţile locale şi centrale”.

— Revista „Marie Claire” a pus bazele unei campanii în care vedetele tv sunt invitate să pozeze în viitoarele numere în imagini şocante, cu machiaj ce reproduce rănile provocate de violenţă. Această campanie a fost promovată şi de către ziarele Adevărul (Tane, F. şi Dima, M.

— Secţiunea Actualitate), cu titlul: „Vedetele împotriva violenţei domestice”, dar şi de către Ziarul Gândul. Aceste campanii nu pot fi foarte eficiente, deoarece targhetul revistei respective este alcătuit în proporţie covârşitoare din femei.

— Ziarul Adevărul – „Un ONG combate violenţa domestică cu articole de presă”, (Marica, B., 14.12.2009, secţiunea Societate). Asociaţia pentru Sănătate, Educaţie şi Familie a lansat proiectul „E bine acasă”, prin care se

doreşte diminuarea cazurilor de violenţă domestică.

— Ziarul Adevărul – „Căsnicii trăite printre pumni şi palme: anual peste 200 de femei sunt abuzate „oficial" de soţi" (Mişăilă, C., 13.12.2009, secţiunea Societate).

— Ziarul Adevărul – „Deţinuţii au fost consiliaţi cu privire la violenţa în familie" (Stoenescu, S., 03.12.2009, secţiunea Societate). Serviciul Educaţie şi Asistenţă Psihosocială din cadrul Penitenciarului Târgu-Jiu a desfăşurat o activitate de informare privind violenţa domestică.

— Ziarul Adevărul – „Mă dezbrăca şi apoi mă bătea" (Irimia, E.

— Secţiunea Societate). Mărturisirile unei victime în vârstă de 33 de ani.

— Ziarul Adevărul – „A început campania *Stop violenţei asupra femeii*" (Surugiu, S., 25.11.2009, secţiunea Societate). Campanie desfăşurată în perioada 25 nov. – 10 dec., la Alba-Iulia, la a VIII-a ediţie, „16 zile de activism împotriva violenţei asupra femeii".

— Ziarul Adevărul – „Controlarea telefonului şi a portofelului femeii, forme ale violenţei domestice" (Gherman, A., 23.11.2009, secţiunea Societate). La cea de-a II-a ediţie a Congresului Statal pentru Apărarea Minorilor şi pentru Crizele în Cuplu, din Mallorca, au scos la iveală formele opace ale violenţei domestice.

— Ziarul Gândul – „Bătaia pe post de mărţişor" (Comăneci, M.

— Secţiunea News). ANPF – 723 decese şi 53.720 de cazuri de violenţă domestică între anii '2004 – 2009.

— Ziarul Gândul – „Centru de reabilitare pentru agresori, în sectorul 4" (Ivanov, C., 10.04.2008, secţiunea News). Primăria sect. 4 a inaugurat un centru de asistenţă socială pentru reabilitarea agresorilor familiali. În 2007 au fost înregistrate la centru 8.787 de cazuri.

— Ziarul Cându-l – „O femeie din trei – victimă a violenţei partenerului de viaţă” (Enciu, D., 25.11.2007, secţiunea Societate). La nivel mondial, o femeie din trei este abuzată de către partener, după cum arată site-ul Fondului ONU pentru Populaţie (UNFPA), cu ocazia Zilei Internaţionale pentru Eliminarea Violenţei împotriva Femeii (25 nov.).

— Ziarul Gândul – „Peste 4.000 de romînce au fost victimele violenţei în familie” (Enciu, D., 21.11.2007, decţiunea Societate).

— Jurnalul Naţional – „Agresorul nu se schimbă, fie că are două clase sau două facultăţi” (Munteanu, I., 04.11.2009, secţiunea Observaţor). Sunt afirmaţiile psihologilor de la Centrul de Asistenţă destinat agresorilor familiali „Anatol”, din Focşani.

— Jurnalul Naţional – „25% din divorţuri au ca motiv violenţa în familie” (Sminchise, A., 03.11.2009, secţiunea Observator). Divorţul e ultima soluţie pentru victimă, după ce a parcurs mai multe etape, afirmă un avocat.

— Jurnalul Naţional – „Agresorii nu plătesc nici măcar cu amendă” (Oprea-Popescu, A., 03.11.2009, secţiunea Observaţor).

— România Liberă – „Violenţa soţului, coşmarul femeii măritate” (fără autor, 19.03.2010, secţiunea Familie). Vorbeşte de posibile soluţii pentru victimă precum conştientizarea situaţiei în care se află, apel la 112, apel la Institutul Naţional de Medicină Legală pentru eliberarea certificatului medico-legal, depunerea unei plângeri la poliţie, informarea agentului de proximitate cu privire la situaţie, solicitarea ajutorului familiei, găsirea unui ONG care să ajute.

— Ziarul Libertatea – „Trăiesc o viaţă de coşmar” (fără autor, 08.03.2010, secţiunea Social). Cazul unei tinere şi precizările psihologului asupra consecinţelor

suferite de victimă.

— Ziarul Libertatea – „Chiar trebuie să mă vedeţi moartă ca să luaţi măsuri?” (Chilianu, D., 04.03.2010, secţiunea Social). Mărturisiri ale victimei, în vârstă de 40 de ani, căsătorită de 15 ani, poliţia nu ia măsuri, în ciuda multiplelor sesizări.

— Ziarul Libertatea – „Dacă nu-şi ţin gura, merită bătaie” (Bologheanu, M. şi Ariciu, A., 03.03.2010, secţiunea Social). Cazul unei victime în vârstă de 45 de ani, căsătorită de 20 de ani.

— Ziarul Curierul Naţional – „Acţiune împotriva violenţei în familie” (Dimache, R., 22.03.2010, secţiunea Eveniment). Pe 21.03.2010, la Camera Deputaţilor a avut loc o acţiune dedicată celor ce vor să combată violenţa domestică, dar şi pe cea din şcoli.

— Ziarul Curierul Naţional – „Şapte din zece românce, victime ale violenţei în familie” (Lăcătuş, G., 20.08.2004, secţiunea Eveniment). Reiese din statistici a căror sursă nu e specificată în articol.

Sursa: Vezi Bibliografie – „*ZIARE CONSULTATE*.

Trebuie, însă, să luăm în calcul şi aşa-numita *cifră necunoscută*, doar bănuită (Banciu, 2005; Coleman, Dutton, Goodman şi Bennett, 1999; Coleman şi Straus, 2009) a violenţei, neraportată autorităţilor competente şi nerezolvată, neştiută, ascunsă de presă şi de „*ochii lumii*”, cum s-ar spune.

Nimeni nu poate tăgădui faptul că violenţa în familie are efecte grave pe termen scurt şi lung, asupra tuturor membrilor familiei, fie că vorbim de familia (Voinea, 1993; Voinea, 1996):

— *Extinsă* – mai multe generaţii care locuiesc sub acelaşi acoperiş, mai multe generaţii ce fac parte din aceeaşi familie;

— *Nucleară* – cuplul: bărbatul – soţul, femeia – soţia

şi copiii acestora, dacă există.

— *Familia monoparentală* – unde există un singur părinte, ori mama, ori tatăl şi copiii acestuia. Cauzele familiei monoparentale pot fi extrem de numeroase, după cum urmează: decesul unuia dintre parteneri, părăsire de domiciliu, divorţ, unul dintre parteneri a descoperit că are alte orientări sexuale etc.

— *Familia de origine – sau de proveniență* – de unde individul provine, acolo, în interiorul ei se formează ca om, de acolo vin „cei şapte ani de-acasă”, sau socializarea primară, apoi socializarea secundară are loc la grădiniţă, şcoală, biserică şi socializarea permanentă ce are loc pe tot parcursul vieţii, de exemplu, la locul de muncă, în gupul de prieteni format de-a lungul timpului, etc.

— *Familia pe care individul şi-o formează atunci când părăseşte familia sa de proveniență*.

În toate situaţiile menţionate mai devreme, pot apărea în orice moment semne şi apoi dovezi clare ale violenţei.

Care pot fi dovezile violenţei? Printre ele se pot enumera (Dutton şi Corva, 2006; Iluţ, 2009, Nae, 2006, Paşti, 2003; Irimescu, 2005):

— Afecţiuni de ordin fizic.
— Afecţiuni de ordin psihic.
— Afecţiuni de ordin social şi relaţional.
— Afecţiuni cognitve.
— Afecţiuni sexuale şu probleme în cuplu.
— Afecţiuni psihiatrice.
— Afecţiuni diverse formate pe sistem nervos, netratate la timp şi agravate, etc.

Este admis faptul că violenţa a existat, există şi va continua să existe, însă acest lucru nu înseamnă că nu mai trebuie să căutăm neîncetat diverse forme şi strategii de prevenire şi mai ales combatere a sa.

— Concluzii

Concluziile ce decurg din problema violenţei în familie sunt multiple şi este necesar să fie împărţite în mai multe categorii, cum ar fi:

— *Sociale*.
— *Economice*.
— *Politice*.
— *Religioase*.
— *Legislative*.
— *Educaţionale*.
— *Familiale*.
— *Relaţionale*.
— *Cognitive*.
— *Culturale*.
— *Psihologice*.
— *Fizice*.
— *Medicale*.
— *Psihiatrice*.
— *Profesionale*, etc.

În cele ce urmează, fiecare dintre aspectele enumerate mai sus, *va fi analizat de către mine*, din prisma impactului şi a consecinţelor pe care violenţa le va avea de-o potrivă asupra victimei, agresorului şi mai ales asupra respectivului domeniu menţionat.

— *Domeniul social* – violenţa familială are multiple implicaţii de ordin negativ în ce priveşte percepţia populaţiei asupra a ceea ce înseamnă violenţa în familie, creşterea toleranţei la această problemă, lipsa de interes asupra rezolvării problemei, creşterea ratei actelor de violenţă familială şi de orice altă natură (stradală, instituţională, educaţională, religioasă, etc.), societatea va risca să ajungă la punctul în care violenţa să nu mai fie sancţionată, fiind considerată necesară în diverse situaţii – acest scenariu este nu numai de nedorit, dar poate crea

multiple alte probleme şi conduce la consecinţe extrem de grave asupra individului, familiei şi societăţii.

— *Domeniul economic* – este solicitat a face faţă cerinţelor de prevenire şi combatere a violenţei în familie prin diverse forme de servicii, cooptarea de specialişti în mod masiv şi continuu pentru a combate flagelul, despăgubiri în bani sau în natură a victimelor, susţinerea financiară a victimelor până la rezolvarea situaţiei problematice.

— *Domeniul politic* – de asemenea este solicitat să facă faţă prin elaborarea diverselor cadre legislative de prevenire şi combatere a acestei probleme sociale, fiind obligat să facă faţă de fiecare dată noilor date de schimbare ale situaţiei date, prin îmbunătăţirea legislaţiei aflate în vigoare şi prin aderarea la adoptarea legislaţiei internaţionale de prevenire şi combatere a violenţei familiale. Dezvoltarea de noi şi noi politici sociale care să facă faţă schimbării problematicii cuplului şi familiei ce se confruntă cu probleme legate de violenţă. Este destul de dificil de ţinut în cote „normale” – zis, violenţa în familie, care îşi schimbă datele pe zi ce trece deoarece se schimbă societatea, priorităţile cuplului, se schimbă structura familiei şi planificarea familială trebuie de asemenea să fie la curent cu toate aceste modificări în timp şi spaţiu ale alegerilor pe care femeia şi bărbatul ce alcătuiesc o familie le fac.

— *Domeniul religios* – biserica trebuie să consilieze atât cât este necesar cuplul şi familia astfel încât să fie evitate orice fel de întâmplări nedorite caracterizate de agresivitate şi violenţă. Religia este un subiect extrem de controversat în toate ţările lumii, în trecut şi azi. Biserica poate avea un rol benefic asupra cuplurilor tinere care abia se formează în vederea îndepărtării oricăror urme de apariţie a eventualelor altercaţii violente între bărbat şi

femeie.

— *Domeniul legislativ* – acest domeniu se va îmbunătăţi şi modifica în mod permanent, pentru a ţine pasul cu ceea ce se numeşte evoluţia cuplului şi a familiei. Nimeni nu poate spune cu siguranţă unde anume se va îndrepta familia în următorii o sută de ani, dar se pot face predicţii şi în funcţie de acestea se pot gândi strategii legislative diferite care să satisfacă şi să facă faţă unor schimbări inedite.

— *Domeniul educaţional* – familia, şcoala şi biserica au roluri foarte importante în formarea comportamentului şi a modului de a vedea prin propria prismă lucrurile ce se petrec în jur. Modalitatea de răspuns a individului poate fi una plină de agresivitate şi s-au violenţă, sau poate fi una plină de răbdare şi înţelepciune. Educaţia individului este prima „treaptă" dintr-un lung „*şir de trepte*" ce alcătuiesc „*scara*" spre definirea comportamentului fiecăruia dintre noi.

— *Domeniul familial* – familia este importantă, vorbim de familia de provenienţă a individului, unde acesta se naşte şi se formează ca om ce va trăi şi funcţiona în cadrul societăţii. Nu de puţine ori se întâmplă ca încă din familie să pornească problemele care ţin de un comportament neadecvat şi contondent faţă de cei din jur şi chiar faţă de sine însuşi.

— *Domeniul relaţional* – după ce se definitivează educaţia individului şi acesta îndeplineşte legal, etic şi moral vârsta de a-şi construi propria sa familie, vorbim de relaţii cu partener de sex opus. Relaţiile patologice, unde există urme difuze sau clare de agresivitate (Jderu, 2010) şi violenţă, nu pot avea un viitor asigurat din punct de vedere al statorniciei partenerului care joacă rolul de victimă, oricât de multă presiune s-ar pune pe acesta. Relaţiile dintre indivizi sunt foarte importante pentru

fiecare dintre noi, vorbim de relaţiile de la locul de muncă, relaţiile de prietenie, relaţiile de afaceri, relaţiile dintre vecinii din apropierea casei, etc.

— *Domeniul cognitiv* – din punct de vedere cognitiv, un individ care a fost martor şi s-au victimă a violenţiei în perioada copilăriei sale nu poate fi pe deplin dezvoltat cognitiv, iar latura sa ludică va fi de asemenea afectată sau aproape inexistentă. La nivel cognitiv, individul va dezvolta numeroase mecanisme de autoapărare care se vor declanşa automat, imediat ce va *„depista”* pericolul unui incident violent sau agresiv. Mecanismele cognitive ale flecăria dintre noi sunt extrem de complexe şi nu vom găsi niciodată doi oameni care în copilărie au suferit sau au avut parte de incidente violente, să reacţioneze similar. Suntem diferiţi, iar acest lucru ne face unici în răspunsul comportamental şi în gândirea noastră în legătură cu tot ceea ce se petrece în jurul nostru zilic.

— *Domeniul cultural* – cultura unei comunităţi, ţări poate inhiba sau dimpotrivă, încuraja violenţa dintre parteneri, mai ales violenţa asupra femeii. De exemplu, zicalele româneşti care stârnesc pe jumătate râsul neştiutorilor şi pe jumătate, plânsul cunoscătorilor sunt: *„Asta-i vreme de bătut nevasta”*; *„o bate c-o iubeşte tare”*; *„lasă să o bată, că ştie ea de ce”*; etc., sunt de condamnat. Cultura are mare impact asupra formării opiniei publice, asupra mulţimii de indivizi, asupra maselor de oameni care pot avea puterea de a schimba în bine sau în rău anumite lucruri, printre care şi diminuarea sau accentuarea violenţei în familie.

— *Domeniul psihologic* – individul afectat de „mărul stricat de agresivitate şi violenţă din care a muşcat”, va putea, va avea riscul ceva mai crescut în comparaţie cu ceilalţi, să dezvolte anumite anomalii comportamentale, traduse prin diverse afecţiuni la nivel psihologic. Nimic nu

va putea garanta faptul că un individ care a avut parte de scene de violenţă şi agresivitate în familia sa sau în mediul în care s-a dezvoltat, nu va fi afectat profund şi iremediabil de flagelul violenţei.

— *Domeniul fizic* – individul poate fi afectat din perspectivă fizică: arsuri, tăieturi ce lasă cicatrici, membre superioare sau inferioare rupte, lovituri la cap, etc., ce vor avea negreşit impact pe termen scurt şi lung asupra psihicului, asupra comportamentului şi asupra educaţiei sale. Acesta poate deveni la rândul său agresiv, chiar violent cu persoanele apropiate sau cu cei necunoscuţi din varii motive, numai de el ştiute şi explicate sau nu.

— *Domeniul medical* – din perspectiva medicală, agresivitatea şi violenţa sunt negreşit nocive pe termen scurt şi lung pentru individ, afectându-i toată viaţa sa de copil şi apoi de adult. Nimic nu va putea remedia răul făcut, iar din perspectivă medicală sunt deja diagnostice care se pun şi care indică asemenea afecţiuni, de exemplu: „Sindromul femeii bătute”, ce indică foarte clar despre ce este vorba.

— *Domeniul psihiatric* – aici vorbim de o complexitate de fenomene care de cele mai multe ori au loc în mintea individului şi care apoi se concretizează în comportamente mai mult sau mai puţin dezirabile. De exemplu, relaţia dintre agresor şi victimă pe o durată îndelungată, în care victima a fost izolată de restul lumii şi de orice sursă informaţională, dar care a avut contact permanent cu agresorul, se poate transforma în ceva patologic. Acest „*ceva patologic*”, se poate numi Sindromul Stockholm, unde victima este recunoscătoare agresorului ei pentru fiecare doză de afecţiune, oricât de mică, îi justifică agresivitatea prin auto-învinuire şi îi ia apărarea în faţa oricui îndrăzneşte să condamne agresorul. Mai mult, victima nu va dori să părăsească relaţia şi va căuta

mereu noi modalităţi de a mulţumi agresorul, prin a-i arăta devotamentul şi afecţiunea faţă de el. Aceasta este doar o foarte mică parte din aria psihiatrică largă de discuţii asupra agresorrului şi victimei în cadrul intim al familiei.

Domeniul profesional – atât victima, cât şi agresorul vor fi afectaţi din punctul de vedere al randamentului profesional. Urcarea pe scara ierarhică la locul de muncă poate fi pentru victimă extrem de dificilă. Se poate întâmpla ca agresorul să-i interzică victimei sale să mai meargă la locul ei de muncă, din dorinţa de a o izola de toţi ceilalţi, motivând că sunt suficienţi bani pentru întreţinerea amândorora şi că victima se duce la lucru în mod inutil. Astfel, victima va rămâne dependentă din punct de vedere financiar de agresor şi va fi îndeajuns de izolată astfel încât să se poată dezvolta relaţia patologică bazată pe agresivitate şi violenţă.

Atenţie! Nu trebuie să confundăm cei doi termeni:

— Agresivitate şi

— Violenţă.

Este vorba de o mare diferenţă între agresivitate şi violenţă; deşi par să semene, cei doi termeni indică aspecte diferite ale comportamentului uman de natură: psihică, cognitivă, comportamentală şi relaţională.

Bibliografie

— Abraham, D. şi Cheleea, S. (2009). *Opinia publică* despre *discriminarea socială*. *O analiză a Eurobarometrului special 269 (iunie 2008)*. Sociologie Românească. 7, 1, 10 – 23.

— Abraham, P (1999). *Dicţionar de droguri, toxicomanii şi dependenţe*. Bucureşti: Editura Coresi.

— Abrahams, H. (2007). *Supporting women after domestic violence*: *Loss, trauma and recovery*. London: Jessica Kingsley Publishers.

— Abrams, L. (2002). *The making of modern woman*

(*1789 – 1918*). London: Preston Education Press.

— Adler, A. (1996). *Cunoaşterea Omului*. [fără loc.], Editura IRI.

— Adler, J.S. (2006). *First în violence, deepest în din. Homicide în Chicago 1875 – 1920*. London: Harvard University Press.

— Aksakal, F., Demirel, B., Durukan, E. şi Ozkan, S. (2010). *The prevalence of domestic violence against women în Ankara. Journal of Family Violence*.

— 449 – 460

— Alexander, PC. (2011). *Childhood maltreatment, intimate partner violence, work interference and women's employment. Journal of Family Violence*.

— 4, 255 – 261.

— Alexandru, M. (2009). *Victimele traficului de fiinţe umane. Revista de Asistenţă Socială*. Nr. 3 – 4, 130 – 137.

— Alexandru, M. (2010). *Traficul de fiinţe umane: o nouă formă de sclavie modernă*. În Buzducea, D. (coord.). *Asistenţa socială a grupurilor de risc*. Iaşi: Editura Polirom. 553 – 587.

— Alverson, T. (2008). *King Alcohol and His Loyal Subiect*. În Starsia, V şi Gore, R.D. (eds.). *Voices of alcoholism. The healing companion: Stories for courage, confort and strenght*. United States of America: Lalhance Publishing LLC. 29 – 34.

— Amza, T. (2002). *Criminologie. Tratat de teorie şi politică criminologică*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Andre, C. (2002). *Cum să-ţi construieşti fericirea. O psihologie a fericirii*. Bucureşti. Editura Trei. Trad. rom. Dorneanu, S.

— Anemţoaicei, O. (2010). *Masculinităţi, corpurile bărbaţilor şi (în) diferenţa sexuală. Un răspunsfilozofic feminist la sociologia corpului*. În Grunberg, L. (coord.). *Introducere în sociologia corpului. Teme, perspective şi*

experienţe întrupate. Iaşi: Editura Polirom. 52 – 73.

— Anghel, P. (2003). *Stiluri şi metode de comunicare*. Bucureşti: Editura Aramis.

— Anghel, P. (2005). *Tehnici de redactare*. Bucureşti: Editura Eita.

— Anghel, P. (2008). *Diferenţe de sex, gen şi cultură în comunicare*. *Revista de Asistenţă Socială*. 1 – 2, 28 – 37.

— Aronson, J., Thornewell, C. şi Williams, K. (1995). *Wife assault în old age*: *coming out of obscurity*. *Canadian Journal of Aging*. 14, 2, 72 – 88.

— Atkinson, B., Calhoun, K. şi Morris, K. (1989). *Victim resistence to rape*: *The ralations hip of previous victimization, demographic, and situaţional factors*. *Archives of Sexual Behavior*. 18, 6, 497 – 506.

— Atkinson, R. (2006). *Povestea vieţii*: *interviul*. Iaşi: Editura Polirim, (Trad. rom. Năstuţă, S.).

— Awang, H. şi Hariharian, S. (2011). *Determinants of domestic violence*: *Evidence from Malaysia*. *Journal of Family Violence*. 26, 6, 459 – 464.

— Babbie, E. [2007] (2010). *Practica cercetării sociale*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Sergiu, G., Jiglău, G. şi Andreiescu, M.).

— Babcock, J.C. şi Scott, S. (2010). *Attachment as a moderator between intimate partner violence and post-traumatic stress disorder symptome*. *Journal of Family violence*. 25, 1 – 9.

— Banciu, D. (2005). *Crima şi criminalitatea*. *Repere şi abordări jurissociologice*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Bădescu, I. (2002). *Istoria sociologiei*. *Perioada marilor sisteme*. Vol. I. Bucureşti: Editura Economică.

— Baechler, J. [1992] (2005). *Cuplul*. În Boudon, R., (coord.). *Tratat de sociologie*. Bucureşti: Editura Humanitas. (Trad. rom. Vasiliu, D. şi Ene, A.). 61 – 89.

— Baedeker, K. (2001). *Civilizaţia germanică şi a vikingilor*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Popescu, D.).

— Băiaşu, S. (2002). *Egalitate şi diferenţă*: *două versiuni ale dilemei şi libertatea de a o rezolva*. În Toderean, O. (ed.). *Itinerarii contestatare*. *Studii de teorie politică feministă*. Bucureşti: Editura Politeia SNSPA. 74 – 98.

— Baldry, E. şi Vinson C. (1999). *Child protection*: *does community matter*?. În Breckenridge, J. şi Laing, L. (eds.). *Challenging silence*: *inovative responses to sexual and domestic violence*. Australia: ALLEN & UNWIN. 222 – 237.

— Balswick, J.O. şi Balswik, J.K. [1989] (2009). *Familia*. *O perspectivă creştină asupra căminului contemporan*. Oradea: Editura Casa Cărţii. (Trad. Rom. Gabor, T.).

— Banciu D., Rădulescu S.M. şi Teodorescu V (2002). *Tendinţe actuale ale crimei şi criminalităţii în România*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Banciu, D. (2005). *Crima şi criminalitatea*. *Repere şi abordări jurissociologice*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. *Englewood cliffs*. New Jersey: Prentice – Hall.

— Baran, A. şi Orloff, L. (2008). *Domestic Violence Among Immigrant Women*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). (2007). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 194 – 195

— Barnett, S.A. (1963). *A study în behavior*. Londra: Methuen.

— Barnett, S.A. (1981). *Models and morals*: *Biological images of man*. În Brain, P.F. şi Benton, D. (coord.). *Multidisciplinary approches to aggression*.

Amsterdam: Elsevier Press. 194 – 219.

— Batâr, D. (2004). *Familia în dinamica societăţii*. Sibiu: Editura Universităţii „Lucian Blaga”.

— Battaglia, T.A., Finley, E. şi Liebschutz, J.M. (2003). *Survivors of intimate partner violence speak out*: *Trust in the patient-provider relations hip*. *Journal of Internal Medicine*. 18, 617 – 623

— Beaulaurier, R.L. şi Taylor, S.H. (2001). *Dispelling fears about aging with a disability*: *Lessons from the disability rights community*. *Journal of Gerontological Social Work*. 35, 2, 109 – 118.

— Beaulaurier, R.L., Sheff, R.L., Newman, F.L. şi Dunlop, B. (2007). *External barriers to help seeking for older women who experience intimate partner violence*. *Journal of Family Violence*. 22, 747 – 755.

— Beauvoir, S. [1963] (2008). *Neînţelegerea dintre sexe*. În Lair, S. (ed.). *Cuplul*. Bucureşti: Editura Institutului European. 290 – 312.

— Bebel, A. (1961). *Femeia şi socialismul*. Bucureşti: Editura Politică.

— Bell, S. (2011). *Through a foucauldian lens*: *A genealogy of child abuse*. *Journal of Family* Violence. 26, 2, 101 – 108.

— Bernadette, B.L. (1996). *Sociologie de la famille*. Bruxelles: Editura de Boeck Université.

— Berthelot, J.M. [1991] (1998). *Violenţă*. În Ferreol, G., (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. De cei, L. şi Gârmacea, R.). 172 – 173.

— Besnard, P. [2005] (2009). *Devianţă*. În Boudon, R., Borlandi, M., Cherkaoui, M., Valade, B., (coord.). *Dicţionar al gândirii sociologice*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Savin, V, Tonner, D., Zămosteanu, D., Tomescu-Berdon, D.). 213 – 215.

— Bhattacharyya, G. (2008). *Dangerous Brown Men*:

Exploiting Sex, Violence and Feminism in the War on Terror. London: Long House Publishing Services.

— Bierstedt, R. (1963). *The social order*. *An introduction to sociology*. New York: McGraw-Hill.

— Bledsoe, L.K. şi Sar, B.K. (2011). *Intimate partner violence control scale*: *Development and iniţial testing*. *Journal of Family violence*. 26, 1, 171 – 184.

— Bocancea, C. (2005). *Principii ale acţiunii în asistenţa socială*. În Neamţu, G. şi Dumitru, S. (coord.). *Asistenţă socială*. *Studii şi aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 29 – 49.

— Bock, G. [2000] (2002). Femeia în istoria Europei: Din Evul Mediu până în zilele noastre. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Bărbulescu, C.M.).

— Boes, M.E. (2007). *Battered women in the emergency room: Emerging roles for the emergency room social worker and clinical nurse specialist*. În Roberts, A.R. şi Barbara, W.W. (eds.). *Battered women and their families*. *Intervention strategies and treatment programe*. New York: Springer Publishing Company, LLC. 301 – 326.

— Bonea, G.V. (2008). *Abuzul asupra copiilor în România – cauzalitate şi tipologie*. *Revista de Asistenţă Socială* 3 – 4, 97 – 111.

— Bonea, G.V. (2009) 1. *Criminalitatea şi încrederea populaţiei în poliţia română*. *Revista de Criminologie, Criminalistică şi Penologie*. 2, 63 – 75.

— Bonea, G.V. (2009) 2. *Considerente psihosociale şi legale asupra delincvenţei juvenile în tranziţia românească*. *Revista de Asistenţă Socială* 1 – 2, 77 – 90.

— Bonea, G.V. (2009) 3. *Femeia-victimă a violenţei domestice în România*. *Revista de Asistenţă Socială*. 3 – 4, 128 – 152.

— Bonea, G.V. (2010). *Impactul politicilor sociale româneşti de prevenire şi combatere a violenţei în relaţia*

de cuplu. Revista editată în urma Colocviului Internaţional de Ştiinţe Sociale, ACUM. Braşov. 4, 2, 95 – 104.

— Bonea, G.V. (2011) 1. *Sistemul nonguvernamental românesc destinat victimelor violenţei domestice*: *Aşezământul Social „Patriarhul Justinian Marina”, Asociaţia Diaconia. Revista de Asistenţă Socială*. 2, 133 – 150.

— Bonea, G.V. (2011) 2. *Aspecte practice privind sistemul politic de protecţie a copiilor cu dizabilităţi. Revista de Calitatea Vieţii*. Bucureşti. 12, 1, 83 – 102.

— Bonea, G.V. (2012). *Violenţa în relaţia de cuplu*: *victime şi agresori. Teorie şi aplicaţii*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Bonea, G.V. (2012). *Aspecte teoretice introductive privind conflictul şi negocierea la locul de muncă*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Bonea, G.V. (2013). *Elemente introductive legislative româneşti privind agresorul familial*. Bucureşti: Editura Sigma. ISBN: 978 – 973 – 549 – 900 – 5.

— Bonea, G.V. (2014). *Atacul de panică şi anxietatea*: *afecţiuni ale individului lumii contemporane. Întrebări şi răspunsuri*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Bonte, P. [2005] (2009). *Căsătoria*. În Boudon, R. (coord.). *Dicţionar al gândirii sociologice*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Savin, V., Tonner, D., Zămosteanu, D. şi Tomescu-Berdon D.). 118 – 122.

— Bonea (Coordonator). (2014). „Devianţa. Viziuni contemporane”. Bucureşti: Editura Sigma.

— Boroi, A., Gorunescu, M. şi Popescu, M. (2004). *Dicţionar de drept penal*. Bucureşti: Editura All Beck.

— Borş, M., Chitoşcă, I. şi Tropan, Gh. (2005). *Violenţa infamilie şi metodologie investigaţiei*. În Neamţu, G. şi Stan, D. (coord.). *Asistenţă socială. Studii şi aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 129 – 143.

— Borş, M., Chitoşcă, I., şi Tropan, Gh. (2005). *Violenţa în familie şi metodologia intervenţiei*. În Neamţu, G. şi Stan, D. (coord.). *Asistenţa socială. Studii şi aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 129 – 182.

— Braithwhait, R. (2001). *Managing aggression*. London: Routledge.

— Brawne, A. şi Warner, T., Krebs, C., Breiding, H.J. (2011). *The association between different types of intimate partner violence experienced by women*. *Journal of Family violence*. 26, 1, 487 – 500.

— Brillon, M. [2009] (2010). *Emoţiile pozitive, emoţiile negative şi sănătatea*. Iaşi: Editura Polirom.

— Brown, L.D., Costin, M.C. şi Feinberg, M.E. (2011). *Relating engagement to outcomes în prevention*: *The case of a parenting program for couples*. *Journal of Family Violence*. 26, 4, 342 – 351.

— Browne, A. şi Fagon, J.A. (1994). *Violence between spouses and intimates*: *Physical aggression between women and men în intimate relations hips*. În Reiss, A.J. şi Roths, J.A. (eds.). *Understanding and preventing violence*. Vol. 3. Washington, D.C.: National Academy Press. 115 – 292.

— Browne, S. şi Harrison, L. [1999] (2010). *O călătorie în lumea de dincolo şi înapoi*. Bucureşti: Editura Adevăr Divin. (Trad. rom. Hanu, C.).

— Budon, R. (1990). *Texte sociologice alese*. Bucureşti: Editura Humanitas.

— Bulai, A. (2000). *Focus – Grup*. Bucureşti, Editura Paideia.

— Bulzan, C. (2008). *Sociologia. Ştiinţă şi disciplină de învăţământ*. Bucureşti: Editura All.

— Burck, R.L. şi Gallup, G.G. Jr. (2004). *Pregnancy as a stimuls for domestic violence*. *Journal of Family Violence*. 19, 4, 243 – 247.

— Burgess, A.W. şi Roberts, A.R. (2002). *Violence within Families through the Life Span*. În L.A. Rapp-Paglicci, A.R. Roberts, J.S. Wodarski (coord). *Handbook of violence*. New York: John Wiley & Sons, Inc. 8 – 19.

— Buzducea, D. (2005). *Aspecte contemporane în asistenţa socială*. Iaşi: Editura Polirom.

— Buzducea, D. (2009) 1. *Sisteme moderne de asistenţă socială. Tendinţe globale şi practici locale*. Iaşi: Editura Polirom.

— Buzducea, D. (2009) 2. *Persoanele victime ale violenţei domestice*. În Preda, M. (coord.). *Riscuri şi inechităţi sociale în România*. Iaşi: Editura Polirom. 270 – 276.

— Buzducea, D. (2010). *Social work in the new millennium*: *A global perspective*. *Revista de Asistenţă Socială*. An. 9, 1, 31 – 42.

— Campbell, A. (2002). *A mind of her own*. *The evolu*tionary *psychology of women*. Oxford University Press.

— Campbell, J.C. (1992). *A review of nurising research on battering*. În Caroln, P.R. şi Sampsele, M. (ed.). *Violence against women: nourishing research education and practice issues*. New York: Hemisphere Publising Corporation. 183 – 188.

— Campbell, J.C. (1998). *Abuse during pregnancy*: *Progress, policy and potenţial*. *American Journal of Public Health*. 88, 185 – 187.

— Câmpeanu, C. (2007). *Evaluarea iniţiativelor din aria dezvoltării comunitare*. În Sandu, D. (coord.). *Practica dezvoltării comunitare*. Iaşi: Editura Polirom. 90 – 92.

— Canet, R. (2005). *Violenţa*. În Ferreol, G. şi Guy, J., (coord.). *Dicţionarul alterităţii şi al relaţiilor interculturale*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Francaş, N.). 663 – 665.

— Cappell, C. şi Heiner, R.B. (1990). *The*

intergeneraţional transmission of family aggression. *Journal of Family Violence*. 5, 2, 135 – 152.

— Casey, M.A. şi Krueger, A.R. (2005). *Metoda focus grup. Ghid practic pentru cercetarea aplicată*. Iaşi, Editura Polirom.

— Cauche, P. [1991] (1998). *Violenţă*. În Ferreol, G., (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. De cei, L. şi Gârmacea, R.). 812 – 814.

— Cerezo, M.A. (1998). *Conflict and violence in the family*: *Cross-disciplinary issues*. *Dynamic dilema*. În Klein, R.M.A. (ed.). *Multidisciplinary perspectives on family violence*. New York: Routledge. 9 – 40.

— Cerkez, Ş. (2006). *Discriminarea de gen în tranziţie*. *Diferenţă de tratament între grupurile sociale*. În Băluţă, O. (ed.). *Gen şi putere*. *Puterea leului în politica românească*. Iaşi: Editura Polirom. 71 – 79.

— Charvet, J. (1982). *Feminism*. *Modern ideologies*. London: Editura Biddles Ltd, Guilford.

— Cheleea, S. (2003). *Agresivitate*. În Iluţ, P. şi Cheleea, S. (coord.). *Enciclopedie de psihosociologie*. Bucureşti: Editura Economică. 25 – 27.

— Cheleea, S. (2003). *Cum să redactăm o lucrare de licenţă, o teză de doctorat, un articol ştiinţific în domeniul ştiinţelor socio – umane*. Bucureşti: Editura Comunicare.ro.

— Cheleea, S. (2008). *Ruşinea şi vinovăţia*. În Cheleea, S. (coord.). *Ruşinea şi vinovăţia în spaţiul public*. *Pentru o sociologie a emoţiilor*. Bucureşti: Editura Humanitas. 197 – 335.

— Cheleea, S. (*2010*). *Influenţa socială*. În Cheleea, S. (coord.). *Psihosociologie*. *Teorii, cercetări şi aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 261 – 421.

— Cheleea, S. [2004] (2007). *Metodologia cercetării sociologice*. *Metode cantitative şi calitative*. Ed. a 3-a rev. Bucureşti. Editura Economică.

— Cheleea, S. şi Iluţ, P. (2008). *Emoţiile*: *repere teoretice*. În Cheleea, S. (coord.). *Ruşinea şi vinovăţia în spaţiul public*. *Pentru o sociologie a emoţiilor*. Bucureşti: Editura Humanitas. 17 – 100.

— Cheleea, S. şi Zodieru, A. (2010). *Emoţiile – o construcţie socială*. În Cheleea, S. (coord.). *Psihosociologie*. *Teorii, cercetări, aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 331 – 431.

— Cheleea, S., Mărginean, I. şi Cauc, I. (1998). *Cercetarea sociologică*. *Metode şi tehnici*. Bucureşti: Editura Destin.

— Cheleea, S., Pânzaru, P., Mamali, C., Golu, P., Tuccicov, A.B. (1981). *Dicţionar de psihologie socială*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Chipea, F. (1997). *Sociologia comportamentului infracţional*. Bucureşti: Editura Isogep-Euxin.

— Ciupală, A. (2003). *Femeia în societatea Românească a secolului al XIX-lea*. *Între public şi privat*. Bucureşti: Editura Meridiane.

— Ciupercă, C. (2000). *Cuplul modern*: *între emancipare şi disoluţie*. Bucureşti: Editura Tipoalex.

— Claes, J.A. şi Rosental, D.M. (1990). *Men who batter women*: *A study în power*. *Journal of Family Violence*. 5, 3, 215 – 223.

— Coffey, A. [2006] (2010). *Observare participativă*. În Jupp, V., (coord.). *Dicţionar al metodelor de cercetare socială*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Mereu, S.). 398 – 399.

— Cohen, A. (1955). *Delinquent boys*. London: Free Press.

— Cohen, R. (1999). *Egiptul Faraonilor*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Frâncu, G.).

— Cojocaru, Ş. (2005). *Metode apreciative în asistenţa socială*. Iaşi, Editura Polirom.

— Cojocaru, Ş. (2006). *Familia monoparentală. O abordare politică*. Iaşi: Editura Polirom.

— Coleman, D.H. (1980). *Conjugal violence*: *What 33 men report*. *Journal of marital and Family Therapy*. 6, 207 – 213.

— Coleman, D.H. şi Straus, M.A. (1990). *Marital power, conflict and violence în a nationally representative sample of american couples*. În Straus, M.A. şi Gelles, J. (eds.). *Physical violence în* american *families*. New Brunswick: Transaction. 287 – 304

— Collins, J.J., Kroutil, L.A., Roland, J.E. şi Moore-Gurrera, M. (1997). *Issues in the linkage of alcohol and domestic violence services*. *Journal of Family Violence*. 4, 387 – 405.

— Cooper, J. (2000). *China antică*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Petculescu, M.).

— Cornean, C. şi Dragomir, O. (2002). *Abuzul emoţional*. În Dragomir, O. şi Miroiu, M. (eds.). *Consiliere*. Iaşi: Editura Polirom. 68 – 87.

— Corso, P.S. (2009). *Economic Analysis and the Prevention of Intimate Partner Violence*. În Mitchell, C. şi Anglin, D. (eds.). *Intimate Partner Violence*. *A Health-Based Perspective*. New York: Oxford University Press. 53 – 85.

— Corso, P.S. (2009). *Economic Analysis and the Prevention of Intimate Partner Violence*. În Mitchell, C. şi Anglin, D. (eds.). *Intimate Partner Violence*. *A Health-Based Perspective*. New York: Oxford University Press. 53 – 85.

— Costaforu, X. (2005). *Cercetarea monografică a familiei*. Bucureşti: Editura Tritonic.

— Cotoi, C. (2006). *Primordialism cultural şi geopolitică românească*. Bucureşti: Editrua Mica Valahie.

— Curic, I. şi Văetişi, L. (2005). *Inegalitatea de gen*:

violenţa invizibilă. Cluj-Napoca: Editura Eikon.

— Cunningham, A., Leschied, A., Cummings, A., Van Brunschot, M., Sauders, A. (2002). *Female adolescent aggression*: *A review of the literature and the correlates of aggression*. Otawa, Canada: User Report: 2000,04.

— Daly, M. şi Wilson, M. (1993). *An evolutionary psychological perspective on male sexual proprietariness and violence against wives*. *Violence and Victims*. 8, 271 – 294.

— Darwin, C. (1859). *Origin of Species*. London: John Murray.

— Davies, P. [2006] (2010). *Interviu*. În Jupp, V. (coord.). *Dicţionar al metodelor de cercetare socială*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Mereu, S.). 114 – 118.

— Davis, R.L. (2008). *Domestic violence*: *intervention*, *prevention*, *policies*, *and solutions*. SUA: Taylor & Francis Group.

— De Giorgio, M. [1999] (2002). *Credincioasa*. În Frecvent, U. şi Haupt, H.G. (coord.). *Omul secolului al XIX-lea*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Mircea, I.) 57 – 79.

— Dobash, R.P. şi Dobash, R.E. (1979). *Women violence and social change*. New York: Routledge.

— Dobash, R.P., Dobash, R.E., Wilson, M. şi Daly, M. (1992). *The myth of sexual symmetry în marital violence*. *Social Problems*. 39, 71 – 91.

— Dobrică, P (2011). *Normalitate*, *conformare şi devianţă socială*. În Vlăsceanu, L. (coord.). *Sociologie*. Iaşi: Editura Polirom. 353 – 528.

— Douki, S., Nacef, F., Belhadj, A., Bouasker, A. şi Ghachem, R. (2003). *Violence against women în Arab and Islamic countries*. *Arch Womensment Health*. 6, 165 – 171.

— Downs, W., Rindels, B. şi Atkinson, C. (2007). *Women's use of physical and nonphysical self-defense strategies during incidents of partner violence*. *Violence*

Against Women. 13, 1, 28 – 45.

— Drimba, O. (1998). *Istoria culturii şi civilizaţiei*, vol. I, II, III, IV, V, X. Bucureşti: Editura Vestala Saeculum I.O.

— Dugan, M.K. şi Hock, R.R. (2000). *It's My Life Now. Starting over after an abusive relations hip or domestic violence*. London: Routledge.

— Durkheim, E. (1975). La famille conjugale. Texts, Volumul 3. Paris. Editions de Minuit.

— Dutton, D.G. (1988). *The domestic assault against women: Psychological and criminal justice perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.

— Dutton, D.G. (2007). *Thinking Outside the Box*: *Gender and Court-Mandated Therapy*. În Hamel, J. şi Nicollos, T.L. (eds.). *Family Interventions in Domestic Violence. A Handbook of Gender-Inclusive Theory and Treatment*. New York: Springer Publishing Company. 27 – 58.

— Dutton, D.G. şi Corva, K. (2006). *Transforming a flawed policy: A call to revive psychology and science în domestic violence research and practice*. *Aggression and Violent Behavior*. 11, 5, 453 – 483.

— Dutton, D.G. şi Strechan, C.E. (1987). *Motivaţional needs for power and spose-specific assertiveness în assaultive and non-assaultive men*. *Violence and Victims*. 2, 3, 145 – 156.

— Dutton, D.G., Goodman, L.A. şi Bennett, L. (1999). *Court-involved battered women's response to violence*: *The role of psychological, physical and sexual abuse*. *Violence and victims*. 14, 1, 89 – 104.

— Dutton, D.G., Henderson, A.J.Z., şi Bartholomew, K. (1997). *He loves me; He loves me not*: *Attachment and separation of abused women*. *Journal of Family Violence*. 12, 2, 169 – 191.

— Dutton, D.G., Saudners, K, Starzomski, A. şi Bartholomew, K. (1994). *Intimacy – Anger and attachments as precursors of abuse* în *intimate relations hips*. *Journal of Applied Social Psychology*. 24, 15, 1367 – 1386.

— Dutton, D.G., Starzomski, A. şi Ryan, L. (1996). *Antecedents of abuse personality and abusive behavior în wife assaults*. *Journal of Family Violence*. 11, 20, 113 – 132.

— Dwarkin, A. (2001). *Războiul împotriva tăcerii*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Dascăl, R.).

— Eddleson. J.L. (2008). *Child exposure to intimate partner violence*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). (2007). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 103 – 119.

— Engel, B. (2002). *The emotionally Abusive Relations hip. How to Stop Being Abused and How to Stop Abusing*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

— Evans, D. [2003] (2005). *Emoţia – foarte scurtă introducere*. Bucureşti: Editura All. (Trad. rom. Dorneanu, S.).

— Exner, M.J. [2005] (2010). *Totul despre sex şi căsnicie*. Bucureşti: Editura Tritonic. (Trad. rom.: Cimpoiaşu, R.).

— Faller, K.C. (2007). *Models for Assessing Child Sexual Abuse*. În Faller, K.C. (ed.). *Interviewing Children About Sexual Abuse. Controversies and best practice*. New York: Oxford University Press. 27 – 47.

— Fanget, F. [2007] (2008). *Sensul vieţii. Răspunsurile psihologiei pentru a da sens propriei vieţi*. Bucureşti: Editura Trei. (Trad. rom. Cojanu, C.).

— Fantizzo, J.P. şi Lutz, M.N. (1998). *Clinical issues in the assessment of family violence involving children*. New York: Editura John Wiley & Sons.

— Farrel, TJ. şi Stewart, W.F. (2006). *Behavioral couples therapyfor alcoholism and drug abuse*. New York:

The Guilford Press.

— Feindler, E.L., Rathus, J.H., Jilll, E.L. şi Silver, L.B. (2003). *Assessment of family violence. A Handbookfor Researchers and Practitioners*. Washington DC: American Psychological Association.

— Feldman, S.D. (1978). *Deciphering deviance*. Boston: Little, Brown & Co.

— Felson, R.B. (2002). *Violence and anger reexamined*. Washington DC: Editura American Psychological Association.

— Field, C.A., Caetano, R. şi Nelson, S. (2004). *Alcohol and violence related cognitive risk. Factors associated with the perpe*tration *of intimate partner violence*. *Journal of Family Violence*. 19, 4, 249 – 253.

— Finley, E.P., Baker, M., Pugh, M.J. şi Peterson, A. (2010). *Patterns and perceptions of intimate partner violence commented by returning veterans with Post-Traumatic Stress Disorder*. *Journal of Family Violence*. 25, 8, 737 – 743.

— Fitoussi, J.P. şi Rosanvallon, P. [1996] (1999). *Noua epocă a inegalităţilor*. Bucureşti: Editura Institutului european. (Trad. rom. Trofin, C.).

— Follingstad, D.R. şi Edmundson, M. (2010). *Is psychological abuse reciprocal în intimate relations hips*? *Data from a national sample of American adults*. *Journal of Family Violence*. 25, 495 – 508.

— Foyster, E. (2005). *Marital Violence*. *An English Family History, 1660 – 1857*. New York: Cambridge University Press.

— Freud, S. (1930). *Civilization and its Discontents*. Londra: Hogarth Press.

— Gâdei, D., (2003). *Victimizarea femeii în România în perioada de tranziţie*. Craiova: Editura Sitech.

— Gal, S. şi Klingman, G. (2003). *Politicile de gen în*

perioada postsocialistă. Un eseu istoric comparativ. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Războiescu, D.).

— Garin, E. (2000). *Omul renaşterii*. Iaşi, Editura Polirom.

— Gatens, M. [1991] (2001). *Feminism şi filosofie. Perspective asupra diferenţei şi egalităţii*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Todereanu, O.R.).

— Geen, G.R. şi Donnersten, E. (1998). *Human aggression. Theories, research and implications for social policy*. California: Academic Press.

— Geffner, R. (1997). *Family violence: Current issues, interventions and research*. În Geffner, R., Sorenson, S.B. şi Lundberg-Love, P.K. (edsi. *Violence and sexual abuse at home: Current issues* în *spousal battering and child maltreatment*. New York: Editura Hawarth Maltreatment and Trauma Press. 4 – 17.

— Gelles, R.J. (1974). *The violent home: A study ofphysical aggression between husbands and wifes*. Beverly Hills: Sage Publications.

— Gelles, R.J. (1997). *Intimate violence în families*. California: Sage publications.

— Gendreau, P.L. şi Lewis, M.H. (2005). *Social Deprivation, Social-Emotional Behavior, and the Plasticity of Dopamine Function*. În Stoff D.M. şi Susman E.J. (edsi. *Developmental psychobiology of aggression*. New York: Cambridge University Press. 43 – 56.

— Ghebrea, G. (1996). *Familia tânără*. În Mărginean, I. (coord.). *Tineretul deceniului unu – provocările anilor '90*. Bucureşti: Editura Expert. 157 – 179.

— Giddens, A. [1988] (2010). *Sociologie*. Bucureşti: Editura All, (Trad. rom. Gheorghiu, O.).

— Gilbert, P.R. (2002). *Discourses of female violence and societal gender stereotyps. Violence Against Women*. 8, 1271 – 1300.

— Gilles, F. [1991] (1998). *Dicţionar de sociologie*. Iaşi: Editura Polirom.

— Gluvacov, A. (1974). *Afirmarea femeii în viaţa societăţii*. Bucureşti, Editura Politică.

— Godineau, D. (2000). *Femeia*. În Vovelle, M. (coord.). *Omul luminilor*. Iaşi: Editura Polirom. 289 – 310

— Goetting, A., (2007). *Battered women*: *Held în captivity*. În Jackson, N.A. (coord.). *Encyclopedia of domestic violence*. New Yotk: Routledge Taylor & Francis Group. 83 – 85.

— Good, W.J. (1963). *World revolution and families patterns*. New York: Editura Free Press.

— Goody, J. (2003). *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Doboş, S.).

— Gordon, J. (1996). *Community service for abused women*: *A review of perceived usefulness and efficacy*. *Journal of Family Violence*. 11, 4, 315 – 329.

— Graham-Bermann, S. şi Gross, M. (2008). *Ecological Models of Violence*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 213 – 214.

— Grieger, K., Rabe, H. şi Kaveman, B. (2007). *împreună împotriva violenţei domestice*: *cooperare, intervenţie, cercetare*. În Muntean, A. şi Sagebiel, J. (coord.). *Practici în asistenţa socială. România şi Germania*. Iaşi: Editura Polirom. 312 – 327.

— Grunberg, L. (2011). *Gen şi societate*. În Vlăsceanu, L. (coord.). *Sociologie*. Iaşi: Editura Polirom. 210 – 243.

— Hadley, S. (1992). *Working with battered women in the emergency departament*: *A modern program*. *Journal of Emergency Nursing*. 18, 18, 23.

— Hague, G., Mullender, A. şi Aris, R. [2003] (2005).

Is enyone listening? *Accountability and women survivers of domestic violence*. New York: Routledge.

— Hamel, J. (2005). *Gender-Inclusive Treatment of Intimate Partner Abuse. A Comprehensive Approach*. New York: Springer Publishing Company, Inc.

— Harris, C.C. (1998). *Relaţiile de rudenie*. Bucureşti: Editura CEU DU Style, (Trad. rom. Opriţă, A.).

— Harrison, L.A. şi Abrishami, G. (2004). *Dating violence attributions*: *Do they differ for ingroup and out-group members who have a history of dating violence*? *Journal of Domestic Violence*. 51, 9, 543 – 550.

— Hattery, A.J. (2009). *Intimate Partner Violence*. SUA: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

— Hawe, D. (2001). *Introducere în teoria asistenţei sociale*. Bucureşti: Editura Marlink

— Hawkes, E. (2002). *The „Reasonable" Laws of Domestic Violence în Late Medieval England*. În Salisbury, E., Donavin, G. şi Price, M.L. (eds). *Domestic Violence în Medieval Texts*. Florida: University Press of Florida. 57 – 64.

— Homlin, E.R., II. (1991). *Community-based spouse abuse protection and family prezervation te-am*. *Social Work*. 36, 5, 402 – 406.

— Hopss, J.G. şi Edwards, L.R., (1995). *Encyclopedia of Social Work*. Silver Spring, National Association of Social Workers.

— Iacobuţă, I. Al. (2002). *Criminologie*. Iaşi: Editura Junimea.

— Iancu, A. (2006). *Gen şi putere*: *devalorizarea şi revalorizarea muncii femeilor*. În Băluţă, O. (ed.). *Gen şi putere. Puterea leului în politica românească*. Iaşi: Editura Polirom. 42 – 64.

— Iluţ, P. (2005). *Socio-psihologia şi antropologia familiei*. Iaşi: Editura Polirom.

— Iluţ, P. (2007). *Tendinţe actuale în abordarea grupului familial*. În Iluţ, P. (coord.). *Dimensiuni ale familiei actuale din România*. Cluj-Napoca: Editura Universitară Clujană. 7 – 47.

— Iluţ, P. (2009). *Psihologie socială şi psihosociologie*. Iaşi: Editura Polirom.

— Ionescu, Ş. (coord.) (2001). *Copilul maltratat. Evaluare, prevenire, intervenţii.*, Editura Fundaţiei Internaţionale pentru Copil şi Familie, Bucureşti.

— Irimescu, G. (2005). *Violenţa în familie şi metodologia intervenţiei*. În Neamţu, G. şi Stan. D., (coord.). *Asistenţa socială. Studii şi aplicaţii*. Iaşi. Editura Polirom. 153 – 172.

— Isac, O. (2004). *Sociologia devianţei*. Bucureşti: Editura Union Fenasa.

— Ivan, L. (2006). *Atracţia interpersonală*: *afilierea, iubirea şi gelozia*. În Cheleea, S. (coord.). *Psihosociologie. Teorie şi aplicaţii*. Bucureşti: Editura Economică.

— Jackson, N.A. (2007). *Same-Sex domestic violence*: *Myths, facts, correlates, treatment, andpreventions trategies*. În Roberts, A.R. şi Barbara, W.W. (eds.). *Battered women and their families*. *Interv*ention *strategies and treatment programe*. New York: Springer Publishing Company, LLC. 451 – 470.

— Janin, R. (2000). *Vechile civilizaţii ale Indiei*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Ionoş, J.). 220 – 341.

— Jderu, G. (2010). *Comportamentul agresiv*. În Cheleea, S. (coord.). *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 207 – 401.

— Jewell, J.D., Jordan, S.S., Hupp, S.D.A. şi Everett, G.E. (2009). *Etiology and Relations hips to Developmental Disabilities and Psychopathology*. În Matson, J. (ed.). *Social Behavior and Skills* în *Children*. New York: Dordrecht

Heidelberg. 39 – 61.

— Jodelet, D. [2003] (2007). *Privire generală asupra metodologiilor calitative*. În Moscovici, S., şi Buschini, F. (coord.). *Metodologia ştiinţelor socioumane*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Savin, V.). 171 – 184.

— Johnson, M.P., (1995). *Patriarchal terrorism and common couple violence*: *Two forms of violence against women*. *Journal of Marriage and the Family*. 25, 283 – 294.

— Karros, M.R. (1996). *Common woman*. *Prostitution andsexuality în medieval England*. New York: Oxford University Press.

— Kaufmann, J.C. (2008). *Femeia singură şi Făt-Frumos*. Bucureşti: Editura Humanitas, (Trad. rom. Ilin, L. D.).

— Kaufmann, J.C. [1995] (1998). *Trupuri de femei – priviri de bărbaţi*. *Sociologia sânilor goi*. Bucureşti: Editura Nemira, (Trad. rom. Barna-Nathau).

— Kaufmann, J.C. [2002] (2007). *Prima dimineaţă de după*. *Cum începe o poveste de dragoste*. Bucureşti: Editura Humanitas, (Trad. rom. Ilin, L. D.).

— Kerby, K.R., Xu, X., Sirisunyaluck, B. şi Alley, J.M. (2010). *Exposure to family violence în childhood and intimate partner perpetration or victimization in adulthood*: *Exploring intergeneraţional transmission în urban Thailand*. *Journal of Family Violence*. 25, 3, 337 – 347.

— Kerr, A. [2005] (2007). *Dar de femeie*. *Cărţi în dar*. Bucureşti: Editura Helen Exiey. (Trad. rom. Ceauşu, S.)

— King, M., L. (2000). *Femeia Renaşterii*. În Garin, E., (coord.). *Omul renaşterii*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Cojocaru, D.). 241 – 239.

— Klapisch – Zuber, C. (1999). *Femeile şi familia*. În Goff, J. (coord.). *Omul medieval*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Grancea, Ş.). 263 – 272.

— Lair, S. [1963] (2008). *Cuplul*. Iaşi: Editura Institutul european. (Trad. rom. Iacob, L.).

— Larionescu, M. (1993). *Abuz*. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L., (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 102 – 104.

— Lazăr, F. (2010). *Introducere în politici sociale comparate. Analiza sistemelor de asistenţă socială*. Iaşi: Editura Polirom.

— Lazăr, G. (2005). *Motivaţie şi comportament de risc. Studiu de caz*: *transporturile*. Bucureşti: Editura Niculescu.

— Lazarus, R.S. şi Lazarus, B.N. (1994). *Passion and Reason Making Sense of Our Emotions*. New York: Oxford University Press.

— Leconte, E. (2000). *Uimitoarea civilizaţie aztecă*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. Rom. Bădiliţă, C.).

— Lehmann, P. (1997). *The development of posttraumatic stress distoder în a sample of child witness to mother assault. Journal of Family Violence*. 12, 3, 241 – 257.

— Lipovetsky, G., Ruba, S.R. şi Vrabie, M. [1997] (2000). *A treia femeie*. Bucureşti: Editura Univers. (Trad. Rom. Ruba, R.S. şi Vrabie, M.).

— Lockton, D. şi Ward, R. (1997). *Domestic violence*. London: Cavendish Publishing Limited.

— Lorenz, K. [1963] (2005). *Aşa-zisulrău. Despre istoria naturală a agresiunii*. Bucureşti: Editura Humanitas. (Trad. rom. de Constantin, I.).

— Lowney, K.S. (2008). *Domestic violence*. În Parrillo, V.N. (ed.). *Encyclopedia of social problems*. Vol.1. California: SAGE Publications. 250 – 252.

— Machale, D. [2000] (2006). *Om pansiv, om parşiv*. Bucureşti: Editura Humanitas. (Trad. rom. Bucur, C.).

— Maddren, K. şi Stewart, A. (1997). *Police officer's judgements of blame în family violence*: *The impact of gender and alcohol*. *Sex Roles*. 37, 12, 921 – 933.

— Makepeace, J.M. (1981). *Courtship violence among* collège *students*. *Family Relations*. 30, 97 – 100.

— Manea, L. (1993). *Viol*. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L., (coord.). *Dicţionarde sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 431 – 434.

— Manea, L. (2008). *Interviul în practica asistenţei sociale*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

— Manuck, S.B, Kaplan, J.R. şi Lotrich, F.E. (2006). *Brain Serotonin and Aggressive Disposition in Humans and Nonhuman Primates*. În Nelson, R.J. (eds.). *Biology of aggression*. New York: Oxford University Press. 64 – 72.

— Mărginean, I. (1993). *Politica socială*. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L., (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 430 – 432

— Mărginean, I. (2000). *Proiectarea cercetării sociologice*. Iaşi: Editura Polirom.

— Marian, G. şi Baloescu, A. (2009). *Comportamentul agresiv*. Bucureşti: Editura Tritonic.

— Mariera, T.C., Ferigolo, M., Fernandes, S., Barros, X. şi Mazoni, C.G. (2011). *Alcohol and domestic violence*: *A cross-over study* în *residences of individuals în Brasil*. *Journal of Family Violence*. 26, 6, 465 – 471.

— Masterson, D. (2008). *Men are better than women*. New York: Poker Books.

— Matthews, C. (1992). *The rise ofpublic women*. *Women*'s *power and women's place in the United States* (*1630 – 1970*). New York: Oxford University Press.

— Mazur, A.G. (2002). *Theorizing Feminist Policy*. New York: Oxford University Press

— Mc. Dougall, J. [1979] (2008). *Pledoarie pentru o anumită anormalitate*. Bucureşti: Editura Trei. (Trad. rom.

Brăileanu, L.).

— McBridge, D.L. (2001). *Groups for Abused Women*: *Treatment Outcome*. Canada: Springer Publishing Company, Inc.

— McClintock, F.H. (1878). *Criminological aspects of family violence*. În Martin, J.P. (coord.). *Violence and the family*. New York: Editura John Wiley and Sons. 81 – 151

— McCue, M.L. (2008). *Domestic violence*. *A Reference Handbook*. SUA: ABC-CLIO, Inc.

— McGraw, P. [2004] (2007). *Familia mai presus de orice*. Bucureşti: Editura Curtea Veche. (Trad. rom. Manolache, O.C.).

— Melville, J. (1978). *Some violent families*. În Martin, J.P. (ed.). *Violence and the family*. United Kingdom: The Gresham Press.

— Merton, R.K. (1968). *Social theory and social structure*. New York: Free Press.

— Meton, H.C. şi Belknap, J. (2003). *He hits, she hits*: *Assessing gender differences and similarities în officially reported intimate partner violence*. *Criminal Justice and Behavior*. 30, 328 – 348.

— Miftode, V. (2003). *Tratat de metodologie sociologică*. Iaşi: Editura Polirom.

— Mihăileanu, I. (1993). *Familia* (*Sociologia familiei*). *Modernizarea*. În Zamfir C. şi Vlăsceanu, L. (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 39 – 42.

— Mihăilescu, I. (1993). *Feminism*. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L. (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 321 – 347.

— Mihalnic, S.W. şi Elliott, D. (1997). *A social learning theory*. *Model of marital violence*. *Journal of Family Violence*. 12, 1, 21 – 47.

— Mildorf, J. (2007). *Storying Domestic Violence*. Nebraska: University of Nebraska Press.

— Milletich, J.R., Michelle, L.K., Doane, A.N. şi Pearson, M.R. (2010). *Exposure to interpersonal violence and chilhood physical aggression in undergraduate dating relations hips*. *Journal of Family Violence*. 25, 627637.

— Mills, L.G. (1996). *Empowering battered women transnationally*: *The case for postmodern interventions*. *Social Work*. 41, 3, 261 – 267.

— Mills, L.G., (2002). *Insult to înjury*: *Rethinking Our Responses to Intimate Abuse*. New Jersey: Princeton University Press.

— Miroiu, M. (2002). *Contractul sexual*. În Dragomir, O. şi Miroiu, M. (eds.). *Lexicon feminist*. Iaşi: Editura Polirom. 57 – 80.

— Miroiu, M. (2003). *Politici ale echităţii de gen*. *Ghid pentru învăţământul universitar din Europa Centrală şi de Est*. Bucureşti: Editura SNSPA.

— Mitrofan, I. (1989). *Cuplul conjugal, armonie şi dizarmonie*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Mitrofan, I. şi Ciupercă, C. (1998). *Incursiune în psihosociologia şi psihosexologia familiei*. Bucureşti: Editura Press Mihaela.

— Mitrofan, I. şi Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A la Z*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

— Mitrofan, N. (1984). *Dragostea şi căsătoria*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Moe, A.M. (2008). *Battered Women*: *Leaving Violent Intimate Relations hips*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 45 – 46.

— Moira, G. (2001). *Feminism şi filosofie*. *Perspective asupra diferenţei şi egalităţii*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Rusu-Teodoreanu, O.).

— Morgan, D., L. [2006] (2010). *Focus grup*. În Jupp, V (coord.). *Dicţionar al metodelor de cercetare socială*.

Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Mereu, S.). 431 – 433.

— Morris, D. [1967] (1991). Maimuţa goală. Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

— Mucchielli, A. (2005). *Arta de a comunica. Metode, forme* şi *psihologia situaţiilor de comunicare*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom.: Şfichi, G., Puică, G. şi Roman, M.).

— Muntean, A. (1999). *Violenţa domestică şi maltratarea copilului*. Timişoara, Editura Revoluţiei din 1989.

— Muntean, A. [2003] (2011). *Violenţa în familie şi maltratarea copilului*. În Neamţu, G., (coord.). *Tratat de asistenţă socială*. Iaşi: Editura Polirom. 421 – 437.

— Nae, M. (2006). *Geografia calităţii vieţii urbane. Metode de analiză*. Bucureşti: Editura Universitară Bucureşti.

— Neamţu, G. (2005). *Probleme de asistenţă socială în toxicomanie*. În Neamţu, G. şi Stan, D. (coord.). *Asistenţa socială. Studii şi aplicaţii*. Iaşi: Editura Polirom. 416 – 431.

— Niehuss, M. [1999] (2002). *Gospodina*. În Frecvent, U. şi Haupt, G.H. (coord.). *Omul secolului XX*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Anghelescu, M.M.). 37 – 52.

— Niel, M. (1974). *Drama eliberării femeii*. Bucureşti: Editura Politică.

— Nuţă, A. (2002). *Psihologia comunicării în cuplu*. Bucureşti: Editura Sper.

— O'Leary, K.D. (2001). *Psychological Abuse*: *A Variable Deserving Critical Attention in Domestic Violence*. În O'Leary, K.D. şi Mmuroy, R.D. (eds). *Psychological Abuse în Violent Domestic Relations*. Canada: Trigraphic Printing. 5 – 11.

— Oaneş, C. (2006). *Diferenţe intergeneraţionale privind debutul vieţii sexuale. Revista de Asistenţă Socială*.

4, 49 – 64.

— Offen, K. (2004). *Challenging Male Hegemony*: *Feminist Criticism and the Context for Women's Movements in the Age of European Revolutions and Counterrevolutions*. În Paletschek, S. and Pietrow-Ennker, B. (eds.). *Women* S *Emancipation Movements in the Nineteenth Century*. *A European Perspective*. California: Stanford University Press. 11 – 31.

— Ogle, R.L. şi Walker, D.D. (2008). *Sexual Aggression*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 15 – 27.

— Olteanu, C.L., Gheonea, V. şi Gheonea, S. (2003). *Femeia în România comunistă*. *Studii de istorie socială*. Bucureşti: Editura SNSPA.

— Paille, P. (2003). *Cercetarea calitativă*. În Mucchielli, A. (coord.). *Dicţionar al metodelor calitative în ştiinţele umane şi sociale*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Suciu, V). 51 – 67.

— Palade, B. (2002). *Dincolo de dominaţia de gen*: *regândiri feministe ale autoarei*. În Toderean, O. (ed.). *Itinerarii contestatare*. *Studii de teorie politică feministă*. Bucureşti: Editura: Politeia SNSPA. 120 – 134.

— Paşti, V (2003). *Ultima inegalitate*. *Relaţiile de gen din România*. Iaşi: Editura Polirom.

— Păunescu, C. (1994). *Agresivitatea şi conduita umană*. Bucureşti: Editura Tehnică.

— Payne, B.K. şi Gainey, R.R. (2005). *Family violence and criminal justice*: *A life-course approach*. Cincinnati OH: Editura Anderson.

— Pease, A. şi Pease, B. (2003). *Ele cu minciuna, ea vorbeşte-ntruna*. Bucureşti: Editura Curtea Veche. (Trad. rom. Neculcea, E.).

— Philippe, R. (2008). *Violence în present-day*

France: *Data and sociological analysis*. *Violence în Europe*. *Revue Française de Sociologie*. 2, 95 – 113.

— Pleck, E., Pleck, J.H., Bart, P.B. şi Gossman, M. (1977). *The battered data syndrome*: *A comment on Steinmetz's article*. *Victimology: An International Journal*. 2, 680 – 683.

— Popescu, M. (2002). *Violenţa domestică*. În Pop, L.M., (coord.). *Dicţionar de politici sociale*. Bucureşti: Editura Expert. 802 – 807.

— Popescu, R. (2003). *Familia tânără în societatea românească*. *Revista Calitatea Vieştii*. 14, 1, 31 – 52.

— Popescu, R. (2005). *Situaţia familiei şi a copilului în familia românească*. În Mărginean, I. şi Bălaşa, A., (coord.). *Calitatea vieţii în România*. Bucureşti: Editura Expert. 94 – 121.

— Popescu, R. (2009). *Introducere în sociologia familiei*. *Familia românească în societatea contemporană*. Iaşi: Editura Polirom.

— Popotică, I.M. (2007). *Violenţa intrafamilială*. Bucureşti: Editura Pro Universitaria.

— Pournaghash-Tehrani, S. (2011). *The role of beliefs, attitudes and adverse childhood experiences în predicting men's* reactions *towards their spouses' violence*. *Journal of Family Violence*. 26, 2, 93 – 99.

— Preda, M. (2002) (2007). *Politica socială românească între sărăcie şi globalizare*. Iaşi: Editura Polirom.

— Preda, M. (2002). *Politica socială*. În Pop L. (coord). *Dicţionar de politici sociale*. Bucureşti: Editura Expert. 597 – 599.

— Pritchard, J. (2001). *Male victims of elder abuse*. *Their experiences and needs*. London: Jessica Kingsley Publishers.

— Prutianu, Ş. (2005). *Antrenamentul abilităţilor de*

comunicare. *Limbaje ascunse*. Iaşi: Editura Polirom.

— Rader, N.E. (2008). *Female genital mutilation*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 241 – 348.

— Rădulescu M.S. (2004). *Dicţionar selectiv*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Rădulescu, A. (2005). *Violenţa în familie – o problemă de conştientizare socială*. *Revista de Asistenţă Socială*. 1 – 2, 157 – 178.

— Rădulescu, A. (2010) 1. *Learning opportunities în building the professional competences în social work intervention*. *Revista de Asistenţă Socială*. 1, 64 – 69.

— Rădulescu, A. (2010) 2. *Asistenţa social*: *un răspuns la problematica grupurilor de risc*. În Buzducea, D. (coord.). *Asistenţa social a grupurilor de risc*. Iaşi: Editura Polirom. 63 – 72.

— Rădulescu, A. (2007). *Dezvoltarea profesiei şi a rolului asistentului social în România*. În Muntean, A. şi Sagebiel, J. (coord.). *Practici în asistenţa socială*. *România şi Germania*. Iaşi: Editura Polirom. 161 – 178.

— Rădulescu, A. (2008). *Violenţa asupra femeii*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

— Rădulescu, G. [1978] (2005). *Mic dicţionar enciclopedic*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Rădulescu, M.S. (1996). *Sociologia şi istoria comportamentului sexual deviant*. Bucureşti: Editura Nemira.

— Rădulescu, M.S. (1998). *Sociologia devianţei*. [fără loc] Editura Victor.

— Rădulescu, M.S. (2001). *Sociologia violenţei (intra) familiale: victime şi agresori în familie*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Rădulescu, M.S. (2001). *Violenţa (intra) familială din perspectivă sociologică şi criminologică*. *Revista Română de Sociologie*. 1 – 2, 3 – 16.

— Rădulescu, M.S. (1993). *Victimologie*. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L. (coord). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 570 – 574

— Rădulescu, M.S. (2010). *Sociologia devianţei şi a problemelor sociale*. Bucureşti: Editura Lumina Lex.

— Rădulescu, M.S. şi Dâmboeanu, C. (2006). *Consumul şi abuzul de alcool ca problemă socială şi medicală*. *Revista Română de Sociologie*. 5 – 6, 433 – 461.

— Rapp-Paglicci, L.A. şi Loeber, P. (2007). *Child abuse and juvenile delinquency*. În Jackson, N.A. (ed.). *Encyclopedia of domestic violence*. New Yotk: Routledge Taylor & Francis Group. 119 – 129

— Răşcanu, R. (2004). *Alcool şi droguri*: *viruşi şi capcane pentru tineri*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

— Rathus, J.H. şi Feindler, E.L. (2004). *Assessment of Partner Violence*. *A Handbook for Researchers and Practitioners*. Washington, DC: American Psychological Association.

— Redfield, J. (2001). *Omul şi viaţa domestică*. În Vernant, J.P. (coord.) *Omul grec*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Ilea, D.). 143 – 167.

— Logan, Rosa, *Interviewing and Supporting Traumatised Victims*. *Paper presented* at the Conference of the european Network of Police Women (ENP) *„Police Combating Violence Against Women"*. Leeuwenhorst / Netherlands, June 1997

— Luoma, M.L. & Koivusilta, M (2011). *Prevalence Study of Abuse and Violence Against Older Women*. Results of a multicultural survey conducted în Austria, Belgium, Portugal.

— Massachusetts Coalition of Battered Women Service Groups and the Childrens' working group, (1995), *Children of domestic violence*.

— Rhodes, K.V., Cerulli, C., Dickter, M.E., Kothari, C.L. şi Barg, F.K. (2010). *„I didn't want to put them through that": The influence of children on victim decision-making în intimate partner violence cases*. *Journal of Family Violence*: 25, 8, 485 – 493.

— Riane, A. (2005). *The Interaction of Biological and Social Measures in the explanation of Antisocial and Violent Behavior*. În Stoff D.M. şi Susman E.J. (eds.). *Developmental psychobiology of aggression*. New York: Cambridge University Press. 15 – 41

— Ringen, S. [2005] (2009). *Politici sociale*. În Boudon, R., el. al., (coord.). *Dicţionar al gândirii sociologice*. Iaşi: Editura Polirom. 611 – 614.

— Rival, D. (1999). *Civilizaţia Maya*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Hârsu, D.).

— Roberts, A.R. şi Roberts, B.S. (2005). *Ending Intimate Abuse: Practical Guidance and Survival Strategies*. New York: Oxford University Press.

— Roberts, A.R. şi Wormer, K.V. (2009). *Death by domestic violence*. *Preventing the murders and murder-suicides*. United States of America: Greenwood Publishing Group.

— Robinson, G.E. (2003). *Violence against women în North America*. *Arch Womensment Health*. 6, 185 – 191.

— Ropotică, M., I. (2007). *Violenţa intrafamilială*. Bucureşti: Editura Pro Universitaria.

— Rosen, M. (2002). *Dealing with the effects of Rape and Incest*. United States of America: Chelsea House Publishers

— Rotariu, T. (2010). *Studii demografice*. Iaşi: Editura Polirom.

— Roth-Szamosközi, M. (2005). *Copii şi femei victime ale violenţei*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.

— Roudinesco, E. (2006). *Familia în dezordine*. Bucureşti: Editura Trei, (Trad. rom. Baltă, N.).

— Rovenţă-Frumuşani, D. (2002). *Identitatea feminină* şi *discursul mediatic*. *În Dragomir*, *O*. (*coord.*). *Femei*, *cuvinte şi imagini*. *Perspective feministe*. Iaşi: Editura Polirom. 47 – 59.

— Rowlings, E.I. şi Graham, D.L.R. (2007). *Stockholm Syndrome în battered women*. În Jackson, N.A. (coord.). *Encyclopedia of domestic violence*. New Yotk: Routledge Taylor & Francis Group. 689 – 695

— Rughiniş, C. (2007). *Explicaţia sociologică*. Iaşi: Editura Polirom.

— Rujoiu, O. (2008). *Relaţiile interpersoanale*: *comunicare*, *conflict*, *încredere*. În Cheleea, S. (coord.). *Psihosociologie*. *Teorii*, *cercetări*, *aplicaţii*. Ed. a doua. Iaşi: Editura Polirom. 174 – 183.

— Rujoiu, O. (2009). *Între modernitate şi tradiţionalism*: *ruşinea şi onoarea*. *O analiză interculturală*. *Sociologie Românească*. 7, 2, 151 – 166.

— Rujoiu, O. şi Rujoiu, V.I. (2007). *Ruşinea şi onoarea în contextul violenţei domestice*. *Sociologie Românească*. 5, 2, 178 – 192.

— Rujoiu, O., şi Rujoiu, VI. (2010). *Vest şi Est*. *Cultura violenţei şi emoţiile sociale*. Bucureşti: Editura ASE.

— Rujoiu, O. (2012). *Psihosociologia emoţiilor*. *Ce*, *când şi cum simţim*. Bucureşti: Editura ASE.

— Rujoiu, V.I. (2007). *Violenţa domestică*: *violul marital*. Teză de doctorat. Bucureşti. Universitatea din Bucureşti.

— Rujoiu, VI. (2008) 1. *Rolul politicilor şi al*

serviciilor sociale în prevenirea violenţei domestice. *Protecţia Socială a Copilului*. 10, 3, 62 – 75.

— Rujoiu, VI. (2008) 2. *Incursiune în „arta compromisului" de cuplu*: *violul marital*. *De la „drepturi masculine" la „obligaţii feminine"*. În *Revista de Sociologie Românească*, 1, 2, 117 – 232.

— Rujoiu, V.I. (2009). *Legislaţia privind violul marital*. *O abordare comparativă*. *Sociologie Românească*. 7, 1, 125 – 139.

— Rujoiu, VI. (2010). *Violenţa în relaţia de cuplu*: *aspecte psihosociale*. În Buzducea, D. (coord.). *Asistenţa socială a grupurilor de risc*. Iaşi: Editura Polirom. 223 – 259.

— Rujoiu, V.I. (2004). *Valorile în practica asistenţei asociale*. *Revista de asistenţă Socială*. 1, 86 – 92.

— Rusnac, S. (2000). *Psihologia dreptului*. Bucureşti, Editura Arc.

— Russo, N.F., Koss, M.P. şi Goodman, L. (1995). *Male violence against women*: *A global health and development issue*. În Adler, L.L. şi Denmark, F.L. (eds.). *Violence and the prevention of violence*. Westport CT: Editura Praeger Publishers. 112 – 135.

— Salisbury, E. (2002). *Chaucer's „Wife", the Law, and the Middle English Breton Lays*. În Salisbury, E., Donavin, G. şi Price, M.L. (eds). *Domestic Violence în Medieval Texts*. Florida: University Press of Florida. 73 – 91.

— Salomé, J. [2002] (2003). *Singurătatea în doi nu e pentru noi*. Bucureşti: Editura Curtea Veche. (Trad. rom. Neculcea, E.).

— Santiago, L., Pearson, J., Skiff „D.M., LaRussa-Trott, A., Horwitz, S.D., Mitchell, L.T. şi Cerulli, C. (2011). An *inside view of police officer's experience with domestic violence.* Jo*urnal of Family Violence.* 26, 7, 541 – 549.

— Schneider, M.E. (2005). *Costs of intimate partner violence (policy and practice). Obstetrics, Gynecology, Menopause Physicians*. 40, 32, 31 – 39.

— Scott, K.L. şi Root, J.L., (2008). *Fathers as perpetrators of child maltreatment*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 250 – 251.

— Scott, S. şi Babcock, J.C. (2010). *Attachment as a moderator between intimate partner violence and Post-Traumatic Stress Disorder Symptoms*. *Journal of Family Violence*. 25, 1, 1 – 9.

— Scripcaru, G. şi Astărăstoaie, V. (2003). *Criminologie clinică*. Iaşi: Editura Polirom.

— Serafini, G. (2009). *Viaţa şi opera lui Goya*. Bucureşti: Editura Adevărul Holding.

— Servino, D., Smith, D.B., Porter, R.D. şi Brown, M.D. (2010). *Perceptions of safety în intimate relations hip*: *Group differences based on gender and setting*. *Journal of Family Violence*. 26, 6, 431 – 438.

— Sillamy, N. [1995] (2000). *Dicţionar de psihologie*. Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic, (Trad. rom. Gavriloiu, L.).

— Simister, J.G. (2010). *Domestic violence and female genital mutilation in Kenya*: *Efect of ethnicity and education*. *Journal of Family Violence*: 25, 3, 247 – 257.

— Simmons, C. (2009). *Making marriage modern*. *Women*'s *sexuality from the progressive Era to World War* II. New York: Oxford University Press, Inc.

— Simon, N.G. şi Lu, S.F. (2006). *Androgens and Aggression*. În Nelson, R.J. (eds.). *Biology of Aggression*. New York: Oxford University Press. 226 – 239.

— Sânzianu, S.G. (2006). *Violenţa în familie prezentată în presa din România*. Bucureşti: Editura Lumen.

— Spânu, C. (2002). *Principalele tipuri de violenţă şi criminalitate în rândurile comunităţilor multiculturale din România*. *Revista Română de Sociologie*. 5 – 6, 567 – 578.

— Stănciugelu, I. şi Bulai, A. (2004). *Gen şi reprezentare socială*. Bucureşti: Editura Politeia SNSPA.

— Stănciulescu, B.A.N. (1982). *Coloana infinitului. De prin scrieri de demult*. Bucureşti: Editura Albatros.

— Stănciulescu, E. (2002). *Sociologia educaţiei familiale*. *Familie şi educaţie în societatea românească*. Vol. II. Iaşi: Editura Polirom.

— Stânişor, E. (2003). *Delincvenţajuvenilă*. Bucureşti: Editura Oscar Print.

— Stănoiu, R.M. (2003). *Criminologie*. Bucureşti: Editura Oscar Print.

— Starzomsky A. şi Dutton D.G. (1997). *Personality predictors of the Minnesota power and control wheel*. *Journal of Interpersonal Violence*. Minnesota. 116 – 119.

— Stiffman, M.N., Schnitzer, P.G., Adam, P, Krause, R.L. şi Ewigman, B.G. (2002). *Household composition and risk of fatal child maltreatment*. *Pediatrics*. 109, 4, 615 – 622.

— Straus, M. (2000). *Măreţia Imperiului încă*. Bucureşti: Editura Prietenii

Cărţii, (Trad. rom. Fecioru, D.).

— Straus, M.A. şi Yllo, K. (1984). *Patriarchy and violence against wives*: *The impact of structural and normative factors*. *Journal of International and Comparative Social Welfare*. 1, 16 – 29.

— Straus, M.A. (1990). *Ordinary violence, child abuse, and wife beating*: *What de they have în common*? În Straus, M.A. şi Gelles, R.J. (eds.). *Physical violence în American families*: *Risk factors and adaptations to violence în 8, 145 families*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers. 110 – 124.

— Straus, M.A. (1993). *Physical assault by wives*: *A major social problem*. În Gelles, R.J. şi Loseke, D.R. (eds.). *Current controversies on family violence*. New Park CA: Sage. 72 – 87.

— Straus, M.A. (2001). *Physical aggression in the family: Prevalence rates, links to non-family violence, and implications for primary prevention of societal violence*. În Martínez, M. (ed.). *Prevention and control of aggression and the impact on its victims*. New York: Editura Kluwer Academic/Plenum Publishers. Gorz. 182 – 200.

— Straus, M.A. şi Gelles, R.J. (1988). *How violent are the American families*? *Estimates from the national family violence survery and other studies*. În Hotaling, G.T., Finkelhor, D., Kirkpatrik, J.T. şi Straus, M.A. (eds.). *Family abuse and its conséquences*: *New directions in research*. Beverly Hills: Editura Sage Publications. 79 – 93; 95 – 112.

— Straus, M.A. şi Gelles, R.J. (1990). *Physical violence* în *American families*. New York: Transaction Publishers, New Brunswick.

— Stuart, G.L., Stuart, R.B. şi Temple, J.R. (2008). *Intimate terrorism*. În Renzetti, C.M. şi Edleson, J.L. (eds). *Encyclopedia of interpersonal violence*. California: SAGE Publications. 375 – 376.

— Stupu, B. (2004). *Nu te lăsa bătută*! *Violenţa în familie: coşmarul ca mod de viaţă*. Constanţa: Editura Coreus Grup.

— Sutherland, C., Bybee, D. şi Sullivan, C. (1998). *The long-term efects of battering on women's health*. *Women's Health*: *Res. Gender behavior Policy*. 4, 41 – 70.

— Sutherland, E.H. (1949). *Principles of criminology*. Chicago: Lippincott Press.

— Swan, S.C. şi Snow, D.L. (2006). *The development of a theory of women's use of violence în intimate relatonships*. *Violence Against Women*. 12, 11, 1026 –

1045.

— Swanger. K.K. şi Petcosky, J.L. (2003). *Violence in the Home. Multidisciplinary perspectives*. New York: Oxford University Press.

— Taft, C.T., Resich, P.A., Watkins, L. şi Panuzio, A. (2009). *An investigation of posttraumatic stress disorder and symptomatology among female victims of interpersonal trauma*. *Journal of Family Violence*. 24, 6, 407 – 415.

— Talbot, A.M. (2000). *Femeia*. În Cavallo, G. (coord). *Omul bizantin*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Mircea, I.). 139 – 148.

— Tănăsescu, I. şi Florescu, B. (1994). *Victima şi agresorul*. Bucureşti: Editura INS.

— Tang, C.S. şi Tam, Y.S. (2003). *How de Chinese public service professional trainees attribute responsability to victims and perpetrators of violence against women*? *Sex Roles*. 48, 245 – 253.

— Tannenbaum, F. (1938). *Crime and the community*. New York: Columbia University Press.

— Taylor, C.A. şi Soreanson, S.B. (2005). *Community-based norms about intimate partner violence*: *Putting attributions of fault and responsability into context*. *Journal of Family Violence*. 53, 7, 573 – 589.

— Teodorescu, A. (1993). *Problemă socială*. În Zamfir C. şi Vlăsceanu, L. (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. 446 – 448

— Tihan E. şi Tihan, L. (2004). *Căsătoria vs divorţ. Ghid de analiză*. Bucureşti: Editura Focus Opinfo.

— Titulescu, N. (2001). *Căsătoria*. Timişoara: Editura Presa Universitară Română. (Trad. Rom. Pop, E.).

— Todhunter, R.G. şi Deaton, J. (2010). *The relations hip between religious and spiritual factors and the perpetration fo' intimate partner violence*. *Journal of*

Family Violence: 25, 8, 745 – 753.

— Tolan, P.H. (2007). *Understanding Violence*. În Flannery, D.J., Vazsony, A.T., Waldman, I.D., (eds.). *The Cambridge Handbook of Violent Behavior and Aggression*. New York: Cambridge University Press. 8 – 21.

— Tolman, R.M. şi Raphael, J. (2000). *A review of research on welfare and domestic violence*. *Journal of Social Issues*. 56, 655 – 682

— Tolstoi, L.N. (2008). *Anna Karenina*. Vol. I. Bucureşti: Editura Adevărul Holding, (Trad. rom. Sevastos, M., Velisor, Ş. şi Donici, R.).

— Tower, L.E. (2006). *Barriers în screening women for domestic violence*: *A survery of social workers, family practitions and obstetrician-gynecologists*. *Journal of Family Violence*. 21, 245 – 257.

— Tutty, L.M. [1996] (2005). *Cercetarea calitativă în asistenţa socială*. *Faze, etape şi sarcini*. Iaşi: Editura Polirom. (Trad. rom. Ilin, L., D.).

— Ulmeanu, D. (2000). *Vita sexualis*. Bucureşti: Editura Forum.

— Urse, L. (2007). *O paradigmă îmbunătăţită a familiilor cu copii*. *Revista Calitatea Vieţii*. 3 – 4, 231 – 239.

— Văduva, G. şi Roman, M. [fără an]. *Ghid practic de prevenire şi intervenţie în violenţele intrafamiliale*. Bucureşti: Editura Institutului pentru Cercetarea şi Prevenirea Criminalităţii.

— Văetişi, L. şi Curic, I. (2005). *Inegalitatea de gen*: *violenţa invizibilă*. Cluj-Napoca, Editura Eikon.

— Vatnar, S.K. şi Bjorkly, S. (2011). *Does separation or divorce make any difference*? *An interacţional perspective on intimate partner violence with focus on marital status*. *Journal of Family Violence*. 26, 7, 501 – 509.

— Verdon, J. [2006] (2009). *Dragostea în Evul Mediu. Trup, sexualitate şi sentiment*. Bucureşti: Editura

Humanitas. (Trad. rom. Ilin, D.L.).

— Vianu. T. (1997). *Dicţionar de maxime comentat*. Ediţie critică şi studiu introductiv de I. Oprişan. Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

— Vigarello, G. (1998). *Istoria Violului*. Timişoara: Editura Amarcord, (Trad. rom. Stanciu, B.).

— Vlăsceanu, L. (2007). *Sociologie şi modernitate. Tranziţii spre modernitatea reflexivă*. Iaşi: Editura Polirom.

— Vlăsceanu, L. (2011). *Familii şi relaţii de rudenie*. În Vlăsceanu, L. (coord.). *Sociologie*. Iaşi: Editura Polirom. 661 – 698.

— Voicu, M. (2002). *Politici sociale adresate femeilor*. În Pop, L.M. (coord.).

Dicţionar de politici sociale. Bucureşti: Editura Expert. 609 – 611.

— Voinea, M. (1993). *Sociologia familiei*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Voinea, M. (1996). *Psihosociologiafamiliei*. Bucureşti: Editura Universităţii Bucureşti.

— Voinea, M. (2005). *Familia contemporană. Mică enciclopedie*. Bucureşti: Editura Focus.

— Wagar, J.M. şi Rodway, M.R. (1995). *An evaluation of a group treatment approach for children who have witnessed wife abuse*. *Journal of Family Violence*. 10, 3, 295 – 306.

— Wakefield, T. (2004). *The family în twentieth-century American drama*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

— Walker L.E. [1980] (2009). *The battered woman syndrome*. Philadelphia, Editura Harper and Row. Ediţia a 3-a.

— Walker, L.E. (1991). *Post-traumatic stress disorder în Women: Diagnosis and treatment of battered women syndrome*. Psychotherapy. 28, 10, 21 – 29.

— Walker, L.E. (1999). *Psychology and domestic violence around the world*. *American Psychologist*. 54, 1, 21 – 29.

— Walker, L.E. (2000). *The batteredwomen syndrome*. New York: Springer Publishing.

— Walker, L.E. (2007). *Battered women syndrome*. În Jackson, N.A. (coord.). *Encyclopedia of domestic violence*. New Yotk: Routledge Taylor & Francis Group.63 – 70

— Watt, K. (2008). *Understanding risk factors for intimate partner femicide*: *The role of domestic violence fatality review teams*. În Baldry, A.C. şi Winkel, F. (eds.). *Intimate partner violence*. *Prevention and intervention*: *The risk assessment andmanagement approach*. New York: Nova Science Publishers, Inc. 45 – 60.

— Weston, R., Temple, J.R. şi Marshall, L. (2005). *Gender symmetry and asymmetry în violent relations hips*: *patterns of mutuality among racially diverse women*. *Journal of Family Violence*. 53, 7, 553 – 571.

— Wharton, C. [2006] (2010). *Analiza documentară*. În Jupp, V. (coord.). *Dicţionar al metodelor de cercetare socială*. Iaşi: Editura Polirom. 108 – 113.

— Whitfield, J.B. (2001). *Genes for alcohol metabolism and alcohol sensitivity*. În Agarwal, D.P. şi Seitz, H.K. (eds.). *Alcohol* în *health and desease*. New York: Marcel Dekker, Inc. 27 – 48.

— Whitman, L, Briezna, R.S., Ladouceur, L şi Green, M.L. (2005). *Evaluation of a women's sale shelter experience to teach internal medicine resident about intimate partner violence*. *Journal of General Internal Medicine*. 20, 536 – 540.

— Williams, R.M. Jr. (1968). *The concept of norms*. În Sills, D.L. (ed.). *International encyclopedia of the social sciences*. Vol. II. New York: Macmillan. 203 – 208

— Wolfe, D.A., Wekerle, C. şi Scott, K. (1997).

Alternatives to violence: *Empowering youth to develop healthy relations hips*. California: Sage Publications.

— Woodredge, J. şi Thistlethwaite, A. (2002). *Reconsidering domestic violence recidivism*: *Conditioned efects of legal controls by individual and aggregate levels of stake în conformity*. *Journal of Quantitative Criminology*. 18, 1, 45 – 70.

— Wormer, K.S. (2007). *Domestic violence and substance abuse: An integrated approach*. În Roberts, A.R. şi Barbara, W.W. (eds.). *Battered women and their families*. *Intervention strategies and treatment programs*. New York: Springer Publishing Company, LLC. 339 – 423.

— Yin, K.R. [2003] (2005). *Studiul de caz*. *Diagnosticul, colectarea şi analiza datelor*. Iaşi: Editura Polirom.

— Zamfir, E. (1997). *Psihologie socială*. *Texte alese*. Iaşi: Editura Ankarom.

— Zamfir, E. (2002). *Politici sociale privind familia*. În Pop, L.M. (coord). *Dicţionar de politici sociale*. Bucureşti: Editura Expert. 645 – 662.

— Zamfir, E. şi Zamfir, C. (2000). *Situaţia femeii în România*. Bucureşti: Editura Expert.

— Zlate, M. (2000). *Introducere în psihologie*. Iaşi: Editura Polirom.

— Zlătescu, I.M. (1997). *Reglementări interne şi internaţionale cu privire la drepturile femeii*. În Zlătăţescu, I.M. şi Şerbănescu, R. (coord.). *Drepturile femeii*. *Egalitate siparteneriat*. Bucureşti: Editura Institutului Român pentru Drepturile Omului. 13 – 45.

Surse consultate pe internet

— *Agenţia Naţională pentru Protecţia Familiei*. Date statistice, 2009. Disponibil online la: www.anpf.ro. Accesat la data de: 05.08.2011.

— *Agenţia Naţională pentru Protecţia Familiei*.

Disponibil online la: www.anpf. Accesat la data de: 20.10.2011.

— *Anuar Statistic din anul 2004*. Bucureşti, Institutul Naţional de Statistică, 2003.

— *Anuar Statistic din anul 2004*. Bucureşti, Institutul Naţional de Statistică, 2003.

— *Anuarul Statistic al Oraşului Bucureşti din anii 1908 – 1909*. Tipografia Curţii Regale, Institutul Naţional de Statistica, 1911.

— *Anuarul Statistic al Oraşului Bucureşti din anii 1908 – 1909*. Tipografia Curţii Regale, Institutul Naţional de Statistica, 1911.

— Finland, Lithuania and Portugal (European Report of the AVOW Project). Finland: National Institute for Health and Welfare (THL). Daphne Project 2011.

— *Asociaţia Diaconia*. Disponibil online la: www.asociaţiadiaconia. uv.ro. Accesat la data de: 19.12.2011

— *Asociaţia Jurnaliştilor din România* – ARIADNA. Disponibil online la: www.ajr.ro. Accesat la data de: 15.10.2011.

— Xxx *Asociaţia Transcena*. Disponibil online la: „www.anpf.ro. Accesat la data de: 03.04.2010.

— *British Crime Survery*. *John*, *Tierney şi Dick*, *Hobbes*. (2003). Alchol – related crime and disorder data. Disponibil online la: www. publications. rdshomeoffice. aşi.gov.uk. Accesat la data de: 12.07.2009.

— *Centrul de Criză împotriva Violenţei Domestice*. Disponibil online la: www.artemis.com. Accesat la data de: 20.10.2011.

— *Centrul de Formare şi Consultanţă pentru Familie* (sector 1). Disponibil online la: www.formare. ficf-romania.ro. Accesat la data de: 15.10.2011.

— *Centrul de Resurse Juridice*. Disponibil online la:

www.crj.ro. Accesat la data de: 24.09.2011.

— *Centrul Parteneriat pentru Egalitate*. Disponibil online la: www. cpe.ro. Accesat la data de: 24.09.2011.

— *Constituţia României*. Bucureşti, Editura Nicoară, 2003.

— *Declaraţia cu privire la eliminarea violenţei împotriva femeii*, (1993). Disponibil online la: www.www.dadalos.org. Accesat la data de: 23.03.2010.

— *Declaraţia universală a drepturilor omului*, (1948). Disponibil online la: www.legislatie. resurse-pentru-democraţie.org. Accesat la data de: 26.03.1011.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti, sector 1. Disponibil online la: www.dgaspe-sectorul 1.ro. Accesat la data de:
23.11.2011.

— *Direcţiile Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului din România*. (2008). Disponibil online la: www.copii.ro. Accesat la data de:
23.11.2011.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti. sector 3. Disponibil online la: www.sas. mmssf.ro. Accesat la data de: 23.11.2011.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti. sector 4. Disponibil online la: Disponibil online la: www.dgaspe4. Accesat la data de: 23.11.2011.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti. sector 5. Disponibil online la: www.sas. mmssf.ro. Accesat la data de:
23.11.2011.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti. sector 6. Disponibil online la: www.protectiacopilului6. Accesat la data de:
23.11.2011.

— Discriminarea împotriva femeii înseamnă. www.indo.ro/file.php? fişiere id = 112 & inline. Accesat la data de: 02.10.2010.

— *Fundaţia Concept*. Disponibil online la: www.concept.ro. Accesat la data de: 15.10.2011.

— *Ghid de bune practici pentru prevenirea abuzului asupra copilului*. Salvaţi Copiii, Bucureşti, [fără an].

— *Grupul Român pentru Apărarea Omului* (GRADO). Disponibil online la: www.grado.org.ro. Accesat la data de: 11.02.2011.

— *Institutul Naţional de Statistică Bucureşti*. Anuar Statistic din anul 2003, Bucureşti 2004.

— *Institutul Naţional de Statistică*. Anuar Statistic din anul 2007, Bucureşti, 2006.

— *Legea nr. 211/2004, privind unele măsuri pentru asigurarea protecţiei victimelor infracţiunilor*. Monitorul Oficial, partea I, nr. 505, 4 iunie, 2004.

— *Noul Cod Penal al României*. Bucureşti, Editura Prolege Universul Juridic, 2005.

— *Papirus Insinger, Maxime, sentinţe, aforisme din Egiptul Antic*. Bucureşti, Editra Albatros, 1975.

— Resurse pentru formare – protecţia copilului. (2000). *„Asistenţa socială – tehnici de lucru în relaţia cu familia”*. Bucureşti, Editura PHRD Grant.

— *The Gallup Organization România. Survery on Violence Against Woman în Bucharest*. Disponibil online la: www.publications. rdshomeoffice. aşi.gov.uk. Accesat la data de: 21.04.2007.

— *The Gallup Organization România. Survery on Violence Against Woman în Bucharest*. (2003). Disponibil online la: www.publications. rdshomeoffice. aşi.gov.uk. Accesat la data de: 20.09.2007.

— *Serviciul unic de urgenţă 112*. Disponibil online la: www.112.ro. Accesat la data de: 23.11.2011.

— *„Convention on the elimination of All Forms of Discrimination against Women”*. Disponibil online la: www.mpsfe.gov.md/file/tratate/cedaw md.pdf. Accesat la data de: 24.09.2010.

— *„Violencia contra la mujer en las relationes de pareja. Estadísticas y legislation”*, (2003). Centro Regina Sofia. Disponibil online la: www.centroreinasofia.es/informes/11 Informe.pdf. Accesat la data de: 26.04.2011.

— *A Patra Conferinţă de la Beijing* (2005). Disponibil online la: www. eur-lex. Europa.eu. Accesat lonline la: 23.01.2011.

— *A Patra Patra Conferinţă Mondială asupra problemelor Femeilor, Beijing 1995*. Disponibil online la: www.mpublic.ro/minori2008/minori511.pdf. Accesat la data de: 28.09.2011.

— *A Patra Conferinţă Mondială Asupra Problemelor Femeilor*, Beijing 1995. Disponibil online la: www.mpublic.ro/minori2008/minori511.pdf. Accesat la data de: 28.09.2011.

— *Agenţia Naţională pentru Protecţia Familiei şi a Drepturilor Copilului* (ANPFDC). Disponibil online la: www.anpfde.ro. Accesat la data de: 11.12.2011.

— Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională (USAID): *„Violenţa în familie în România: legislaţia şi sistemul judiciar”*. Disponibil online la: www.înm-lex.ro/fişiere/pag34/det674/2588.pdf. Accesat la data de:

23.08.2011.

— *Atingerile aduse vieţii private ce pot fi încadrate sub incidenţa violenţei în familie, prevăzute în Noul Cod Civil* (Articolele 70 – 77). Disponibil online la: www.avocatnet.ro. Accesat la data de 17.01.2011.

— Bandura, A. (1961). *Social learning theory. Bobo*

Doll Experiment. Disponibil online la: www.logopedics.info/biografie-albert-bandura.php. Accesat la data de: 24.09.2010.

— Bandura, A. (1961). *Social learning theory*. Disponibil online la: www.logopedics.info/biografie-albert-bandura.php. Accesat la data de: 20.03.2009.

— Carole Warshaw şi Holly Barnes. 2003. *Domestic violence, mental health and trauma*. Chicago. Disponibil online la: www.new. vawnet.org/Assoc Files… /Mental Health Research, pdf. Accesat la data de: 23.09.2011.

— *Carta Naţiunilor Unite* Disponibil online la: www.anr.gov.ro/…/Carta Organizatiei Naţiunilor Unite ONU.pdf. Accesat la data de: 03.09.2011.

— *Centre de primire în regim de urgenţă pentru victimele violenţei domestice din România*. Disponibil online la: www.jurnalul.ro/…/adăposturi-careprimesc-victime-ale-violentei-in-familie-ii-525327.html. Accesat la data de: 11.03.1011.

— *Centrul destinat agresorilor familiali, numit*: „O *nouă şansă*”, din cadrul Direcţiei Generale de Asistenţă Socială a Municipiului Bucureşti. Disponibil online la: www1.pâmb.ro/pâmb/primar/coresa/2008/…/2008… /DGAS.pdf. Accesat la data de: 18.12.2010.

— *Centrul Partenariat pentru Egalitate* (2003). *Cercetarea Naţională privind Violenţa în Familie şi la Locul de Muncă*. Disponibil online la: http://www.gender.ro. Accesat la data de: 10.02.2011.

— *Centrul Pilot de Asistenţă şi Protecţie a Victimelor Violenţei în Familie* (sector 3). Disponibil online la: www.educaţiefaraviolenta.ro. Accesat la data de: 15.10.2011.

— *Codul Familiei. 08.02.2011*. Disponibil online la: www.dsclex.ro. Accesat la data de: 21.07.2010.

— *Codul Penal Român*. Disponibil online la: e-juridic.

manager.ro/…/releletratamente-aplicate-minorului/3739.html. Accesat la data de: 29.08.2011.

— Cohen A. (1966). *Theory of delinquent subcultures*. Disponibil online la: www.radessays.com/…/AlbertKCohen-Delinquentăubculture

Theory.html. Accesat la data de: 04.05.2009.

— *Commission for Women*. Disponibil online la: www.drept. ucv.ro/RSJ/ Articole/2007/RSJ1/B05 Bogdan Adrian.pdf. Accesat la data de: 12.09.2010.

— *Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeii* (1979). Disponibil online la: www.onuinfo.ro. Accesat la data de: 23.01.2011.

— *Convention on Political Rights of Women*. Disponibil online la: www.indo.ro/file.php? fişiereid = 109 & fmt = pdf. Accesat la data de: 14.08.1010.

— Xxx Coteanu, I. şi Mareş, L. (coord.). [1998] (2005). *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic. Disponibil online la: www.dexonline.ro. Accesat la data de: 24.05.2010.

— *Date Statistice*. Poliţia Capitalei, 2008. Disponibil online la: www.politiacapitalei.ro. Accesat la data de: 03.04.2009.

— *Declaraţia cu privire la discriminarea împotriva femeii*. (1967). Disponibil online la: www.onuinfo.ro. Accesat la data de: 12.12.2012.

— *Declaraţia Naţiunilor Unite*, (2003). Disponibil online la: www.un.org/ Depts/dhl/resguide/resins.htm. Accesat la data de: 14.04.2009.

— Declaration on the elimination of Discrimination against Women. Disponibil online la: www.turing. ce. pub.ro/cec-wys/documente/raport1.pdf. Accesat la data de: 12.08.2010.

— *Dicţionar romedic*. *Androgenii*. Disponibil online la: www.dicţionar. romedic.ro. Accesat la data de:

03.05.2010.

— *Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului*, Bucureşti. sector 2. Disponibil online la: www.social2. Accesat la data de: 23.11.2011.

— *Documente privind incriminarea violenţei domestice*. Disponibil online la: www.consilium. Europa.eu/uedocs/cmsupload/8590. ro08.pdf. Accesat la data de: 03.02.1009.

— *Domestic Violence*: *Proposed Study on Verification of Reduction of Incidents and Prevalence, în United States University* din Florida de Vest, (2007). Disponibil online la: www.uwf.edu/justice/Applied Research/ DVS – tudyofverification.pdf. Accesat la data de: 28.03.2011.

— Greenwich Resource and Information Pack. (2005). *Talking domestic violence*. Disponibil online la: www.rds. homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/ hors290.pdf. Accesat la data de: 09.05.2010.

— *Hallmark*. (2000). *Resurse pentru formare – protecţia copilului. Asistenţa socială – tehnici de lucru în relaţia cu familia*.

— *Instituţii publice de asistenţă socială din Judeţele*: *Alba, Argeş, Botoşani, Braşov, Brăila, Buzău, Cluj, Covasna, Dâmboviţa, Hunedoara, Iaşi, Ilfov, Mureş, Neamţ, Satu Mare, Sălaj, Judeţul Timiş, Vrancea*. Disponibil online la: www.resurse.com. Accesat la data de: 29.03.2011.

— *Institutul Naţional pentru Studiul şi Tratamentul Traumei (ISTT)*. Disponibil online la: www.nierika.ro. Accesat la data de: 11.12.2011.

— *Institutul Naţional pentru Studiul şi Tratamentul Traumei*. Disponibil online la: www.ziare.com. Accesat la data de: 09.12.2011.

— *Legea 272 / 2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului*. Monitorul Oficial Partea I, nr. 557 din

23.06.2004.

— *Legea 41 din anul 2004, aprobată prin Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului numărul 105/2003, privind alocaţiafamilială complementară şi alocaţia de susţinere pentru familia monoparentală*. Monitorul Oficial 747 din 26 octombrie 2003.

— *Legea nr. 1/26 decembrie, 1989, privind legalizarea avortului la cerere*. Monitorul Oficial nr. 4 din 27 decembrie, 1989.

— *Legea nr. 197/2000 privind măsurile şi sancţiunile aplicate persoanelor care săvârşesc acte de violenţă împotriva membrilor familiei cauzatoare de suferinţă fizică sau psihică*. Monitorul Oficial 568 din 15 noiembrie 2000.

— *Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi*. Monitorul Oficial Partea I nr. 301 din 8 mai 2002.

— *Legea nr. 202/2010 peivind Mica reformă în Justiţie*. Monitorul Oficial 714, 29.09.2010.

— *Legea nr. 217/2003 privind prevenirea şi combaterea violenţei în familie*. Monitorul Oficial Partea I nr. 367 din 29 mai 2003.

— *Legea republicată nr. 18/1990 privind ratificarea Convenţiei cu privire la drepturile copilului*. Monitorul Oficial, partea I, nr. 505/4 iunie 2004

— Lorenz, K. (1963). *The aggressive behavior*. Disponibil online la: www.encyclopedia2. thefreedictionary.com/Aggressive + behavior. Accesat la data de: 09.03.2009.

— Mary Ellsberg şi Lori Heise. (2005). *„Researching Violence Against Women – Practical Guide for Reasearchers and Activists"*. World Health Organization. Disponibil online la: www.path.org/files/GBV – nawcomplete.pdf. Accesat la data de: 24.07.2007

— Merton R.K. (1957). *Social Theory and Social*

Structure. Glencoe: Free Press. 13.05.2009. Disponibil online la: www. newworidencyclopedia.org/…/ RobertK. Merton. Accesat la data de: 09.12.2009.

— Merton, R.K. (1966). *Deviant behavior*. Disponibil online la: www. suite101.com. Accesat la data de: 21.03.2009.

— *Noul Cod Civil*. (2011), actualizat prin Legea nr. 71/2011 şi rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 şi în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.

— *Ordinul nr. 383 din 12.06.2004*. Monitorul Oficial nr. 698 din 03.08.2004.

— *Ordonanţa de Guvern nr. 84/2004 care a înfiinţat Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse între femei şi bărbaţi*. Monitorul Oficial. nr. 799/30 aug. 2004.

— *Ordonanţa nr. 95 din 24.12.2003*. Monitorul Oficial nr. 13 din 08.01.2004.

— *Papirus Insinger, Maxime, sentinţe, aforisme din Egiptul Antic*. (1975). Bucureşti: Editura Albatros.

— *Polimed Apaca, sector 6 şi Fundaţia Sensiblu – Casa Blu – Centrul pentru Susţinerea Victimelor Violenţei Domestice*. Sector 3. Disponibil online la: www.centrulapaca.ro. Accesat la data de: 23.11.2011.

— *Poliţia Română. Copilul abuzat*. Disponibil online la: www. politiaromana.ro/violenta-in-familie.htm. Accesat la data de: 20.04.2011.

— *Politicile sociale de prevenire şi combatere a violenţei*. Disponibil online la: www.stopraw.org/…/EndingDVină EEand Turkev UNIFEM.pdf

Accesat la data de: 09.04.2011.

— *Portretul tipic al agresorului familial*. Disponibil online la: www. mpublic.ro/minori2008/minori511.pdf. Accesat la data de: 20.10.2011.

— Principalele modificări şi îmbunătăţiri aduse legii Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenţei în familie aflate în vigoare. Disponibil online la: curieruljudiciar.ro/…/stop-violentei-in-familie-o-noua-legeadoptata. Accesat la data de: 02.03.2011.

— *Recomandarea Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei Nr. R (85) cu privire la Violenţa în Familie*. Disponibil online la: www.aite.ro/violentadomestica-definitii-clasificari-teorii-interpretări. Accesat la data de: 12.03.2009.

— *Schimbările din actualul Cod Penal*. Disponibil online la: www.e-juridic. manager.ro. Accesat online la 15.01.2011.

— *Serotonina*. Disponibil online la: www.medicalstudent.ro. Accesat la data de: 20.03.2011.

— *Serviciile din Bucureşti în domeniul prevenirii şi combaterii violenţei*. Disponibil online la: www.resurse.com. şi Accesat la data de: 20.05.2011.

— *Serviciile din Bucureşti în domeniul prevenirii şi combaterii violenţei*. Accesat la data de: www.resurse.com şi www.savethechildren. 25.06.2011.

— Sunita Kishor şi Kiersten Johnson, (2004). U.S. Agency for International Development (USAID): *„Profiling Domestic Violence – A Multy-Country Study"*. Disponibil online la: www.measuredhs.com/pubs/pdf/OD31/OD31. pdf. Accesat la data de: 21.04.2011.

— Sutherland E. (1966). *Differenţial association theory*. Disponibil online la: www.criminalistic.ro/teorii-comportamentale-biologice-şi-pshilogiceprivind-cauzele-delicventei. Accesat la data de: 04.05.2009.

— Tannembaum F. (1938). *Theories of the social reaction to deviance anderime*. Disponibil online la: www.criminology. fsu.edu/cruntheory/tannembaum.htm. Accesat la data de: 03.05.2010.

— Tracey şi Budd. (2004) *Home Office Online Report. Alcoolul – relaţionat cu molestarea*. Disponibil online la: www.homeoffice.gov.uk/rds/adhocpubs1.html. Accesat la data de: 20.07.2008.

— *UNIFEM – the Women's Fund at the United Nations*. (2009). *„Domestic Violence Legislation and its Implementation-An analysisfor ASEAN countries based on internaţional standards and good practices"*. Canada. Disponibil online la: www.cedaw-seasia.org/docs/Domesticviolencelegistation.pdf. Accesat la data de: 20.09.2011.

— *United Nations Children's Fund* (UNICEF, *Innocenti Research Centre*. Florence, Italia: *„Domestic violence against women and* girls'", (2000). Disponibil online la: www.unicef-irc.org/publications/pdf/digestbe.pdf. Accesat la data de: 13.05.2009.

— Teorii privind violenţa. Disponibil online la: http://www.despre suflet.ro/ forum/familie-f24. Accesat la data de: 10.08.2014.

— *Uniunea Naţională a Femeilor din România*. Disponibil online la: www.Bucureşti.com.ro. Accesat la data de: 13.09.2011.

— *World Health Organisation* (WHO) *and the Council of Europe*: *„Experiences and Recommendations trom an International Project – Overcoming Domestic Violence*: *A Global Challenge"*, 2001 – 2010. Disponibil online la: www2. wcc-coe.org/.../BfdW-BUCHH – usl GewENGL – final2.pdf. Accesat la data de: 20.11.2011.

— *Personalitatea borderline*. Disponibil online la: www. sfatulmedicului.ro. Accesat la data de: 25.04.2012.

— *Narcisismul*. Disponibil online la: www.dexonline.ro. Accesat la data de: 25.04.2012.

Anexa 1

Violence în Heterosexual Couples: *the Domestic*

Aggressor". (Parts of this study are published in various books and articles: see the Bibliography).

Nota: *Părţi din prezentul studiu au fost publicate în diverse cărţi şi reviste de specialitate (vezi Bibliogafia.)*

Violence în Heterosexual Couples: the Family Aggressor[26]. Universitary Lecturer: Georgiana-Virginia Bonea PhD

— *Introduction*:

What determines a man to be aggressive with his wife? *What are the elements that define the aggressive individuals and also separates them from the rest of the individuals*? *What would be the solutions to address these problems*? *These are just some of the questions I seek answers below. The term aggression is used to characterize the behavior, thoughts, reactions to various stimulants, and also other characteristics of the individual concerned, in many ways, and not to categorize or the label attached. When it comes to violence in the heterosexual couple relations hip, most experts are quick to refer to the victim rather than the aggressor. If we want to really understand the phenomenon of violence between spouses, we must seriously study the aggressor's situation.*

Key-words: abuse, family aggressor, social work, violence, violence between spouses / violence in the couple's relations hip / intimate partner violence

Violence between spouses was recognized in the nineteenth century and then defined and analyzed from different perspectives. Inevitably, violence in the couple's relations hip is about *power*. The definition that Max

26 This study contains some of the works: „Introductory Elements to Romanian legislation on family aggressor". Bonea G.V (2012). Violence in the couple relationship: Etiology aggressor and general aspects of models to address specialized services. In Rujoiu, O. and Rujoiu, V.I. (eds.). Domestic violence: between social perception and individual accountability. Bucharest: ASE, 194-236.

Weber (1949) is talking about, marks out the *power* that includes the ability to control the behavior of others, with or without their consent. The relations hip control is closely linked with helplessness of the victim (cited în Humphreys, 2006, 23).

Statistically speaking, violence between spouses, the private space of home, took shape în 1980 (Philippe, 2008, 95). Specialists în several fields such as psychology, social work, sociology, forensic justice began to be interested in this alarming phenomenon (Philippe, 2008, 104 – 105).

For a better picture of the situation of violence in the couple's relations hip, we must remember *The National Research on Violence Between Spouses*, made in USA1 the years 1975, 1985 and 1992. The research revealed that one of six couples face violence at least orice a week.

În România[27], between 2004 – 2008, there were approximately 44, 284 cases of violence in the couple's relations hip, of which 633 cases rezulted în deaths of victims, reported to the *National Agency for Family Protecţion3*. Also, according to criminal cases that were recorded by the police[28], has taken out a number of over 1967 victims of violence in the couple's relations hip, and of these, are 44 deaths, 14 cases causing death blows and kicks and other violence în 1752.

În order to understand the problem of the family aggressor and family issues, we must take into account these issues (Popescu, 2002, 807): 1) the teoretical models to address this problem must take into account the different periods of development and features over time, 2) the historical view into the evolution of violence in the couple's relations hip, crossed several historical periods in

---

27 Different approaches to explaining the family aggressor

28a pproach, II. Psychological-psychiatric approach, III. Socio-cultural approach,

the evolution; 3) the socio-political context marked changes in the family and thus defining the act of violence, 4) the instituţional perspective, violence must be seen through the eyes and experience of professionals, 5) last but not least, we must consider the mechanism triggering this problem.

Violence in the couple's relations hip, or intimate partner violence, means those „attitudes and behavior with heteroagression character that occur between family members, in the context of a severe conflict climate indicating a significant deterioration of family functioning" (Mitrofan and Mitrofan, 1990, 90). When I speak of *violence in the couple* S *relations hip*, I *mean the violence between the two life partners*, where *victims* can be women or men. *Conflicts within the family* have the effect of aggressive behavior directed against the spouse or minor. Explanatory *Dictionary of Romanian Language* (1996, 1163) associate the term *violence* following: to compel, compelling force. The same dictionary defines our violent person by „impulsive, un controlled, aggression and brutality". Heterosexual couple (be it consensual union or marriage) în terms of structural and functional means how two people of opposite sex are creating, developing and completing the mutual relations hip by managing simultaneously the biological, psychological and social terms (Mitrofan, 1989, 64). Most times, women violence on men is studied by the specialists în terms of their response to received aggression. There are also cases where the woman can not bear life partner violence and to kill their husbands (Irimescu, 2005, 160). În such cases, the victim will suffer the conséquences, namely imprisonment. When we want to analyze the problem of violence in the couple's relations hip, we must take account of the folowing issues (Bonea, 2009, 143): „society of which that family is part of

traditions and customs; policy and legislation on family violence and its enforcement, neighborhood and if one or both partners are victims and / or witnesses to violence during childhood, the eexistence of psychiatric genetics, personality of the two partners".

Using terms such as aggression2 *[29], abuse[30], violence7 and family aggressor8, induces a certain amount of *uncertainty* about their *significance* (Geffner, 1997, 6), which is why I needed some conceptual clarifications (Bonea, 2012, 194202), (see *the Notes*).

2006), explaining the behavoir of the aggressive individual but also the mechanisms used by the aggressor to be absolved of any responsability for his acts when they are drunk.

— Biological approaches

The *biological approach* allows us to analyze the contribuitory factors that influence and make the difference between the aggressor and the nonaggressor. Genetic inheritance determines individual defining characteristics that have resonance in the behavior plan. Thus, deviant behavior may be hereditary, but becomes a way of living within the family. The „*androgen* „hormone gives a physical strength that men usually have more than women. Thus, Heam (1998) did a research on prisoners convicted of crimes at an early age and found a greater amount of androgens to them (this way, the theory is proven and supported) (cited în Roth-Szomosközi, 2005, 12). Aggressive behavior is written unambiguously în terms of deviance. This type of deviance is a far more specific than men and women (Giddens, 1988/2010, 773).

29I V Excessive alcohol consumption. Drinking alcohol is very common in the

30I iterature (Walker, 2000; Straus, 1990, Dutton, 1996/1997, Dutton and Corvi,

Another approach to individual predisposition to aggression is, this time focused on *physical features*. *Evolutionary attachment theory* (Stănoiu, 2003, 147), is the most famous and controversial theory, developed by Cesare Lombroso (1835 – 1909). The first investigations of Cesare Lombroso9 were the so-called *„anthropological measurements"*, made on criminals sentenced to death and then executed. In his book: *„The criminal man"*, Lombroso10 argues that man has *animal instincts and aggressiveness*. He argued that such instincts can be seen în humans in the form of *„anatomical stigmata"* (meaning various malformations, abnormalities of the body). Lombroso says that when an individual is born with certam *„anatomical stigmata"*, he will become violent unavoidably, sooner or later. Of course, this theory has been challenged, and Lombroso was seen în a position to recognize *the influences of other factors*. *Physical violence* is characteristic of certain individuals who carry the so-called „stigma" that today can not speak, without specifying the essenţial thing, namely that physical features are not generally characterized (Mullender, 1996, 20). *The conclusion* is that we should not judge people only by their appearance, as we hurry to „stick" labels unnecessary.

Also, *the delinquent constituţional theory*, developed by Benigno di Tullio (1945), in his *„Treatise of criminal anthropology"*, has the same view but with other arguments, analyzing radiographs made of a group of thugs and discovers that 50% of them had lesions of the skull. Benigno di Tullio brings into question many *causes of violent behavior* (hereditary, congenital, innate). This causes only encourage violent behavior, but not lead to it. Benigno di Tullio agrees when he says that *violent behavior is the result of human inadaptability to the environment* (cited în Stănoiu, 2003, 155).

Kretschmer (1889 – 1977, Germany) and Sheldon (USA), reinforcing on the aggressor in the biological vision through criminal theory biotypes. Kretschmer, found the four elements of bodily constitution, states that individuals are different tendencies in the offense (murder, theft). *The four elements* are as follows (cited în Amza, 2002, 1405 – 1406): a) *Pichnic* – short and overweight individuals. It is quite rare among criminals, being a guy happy and outgoing, but is prone to robberies. b) *Asthenic* – tall and underweight individuals. They usually commit crimes against property. c) *Athletic* – a type of well developed that commit crimes against the person. d) *Displastic* – type of the deformând body, feels inferior and frustrated, being înclined to commit sexual offenses.

On the other hand, further study of Kretschmer and Sheldon, through *the three embryonic sheets*, establishes three categories of individuals: a) *the endomorphic* type – characterized by a relaxed guy and emotionally stable, b) the *mezomorphic* type – domineering individual type, with competitive spirit and unkind to those around him; c) *the ectomorphic* type – is such an internalizând guy, withdrawn and impredictable. Sheldon's study was used to compare by the wives The Glueck. They studied many groups of people, as follows: the first consisted of 500 offenders, and the second, of 500 nonoffenders. Spouses Glueck found that among offenders, 60% belonged to type mezomorf, while in the group nonoffenders it was found în a proportion of only 30% (cited în Banciu, 2005, 96 – 101).

Theory of Y chromosome11 shows us that our decisions can not be detached from the biological form. For example, an extra *Y chromosome* may increase susceptibility to agresovitate the individual. It is known that the cell body consists of *46 chromosomes* that make up *23 different pairs*, ea ch pair is a maternal and one

paternal chromosome. *Formula genetic females* (*46 XX*), while that of *males* (*46 XY*). Any plus or minus of these chromosomes in the genetic formula can trigger deviant behavior. Following investigations, it was discovered that many individuals convicted of various crimes had *extra Y chromosome* (Lehmann, 1997, 113).

În other words, failure to adapt to an *environmental biopsychological order12* is also a constant problem that can cause „victims" among individuals who choose to respond with violence to new situaţional challenges în contextual life. For example, *inadaptability biological theory*, promoted by Olof Kinberg (1959), who was studying the individual personality to find the cause of his offense. Thus, Kinberg has two categories of features (cited în Amza, 2002, 10501052): hereditary traits normal and pathological hereditary traits. Kinberg uses constituţional radicals, dividing people by their biopsychological constitution. Individuals with *pathological hereditary traits* (mental illness, for example) cause a failure of moral function. They can easily commit crimes (ibid.). Some people with mental illness are easily violent, and they quickly forget what happened and have no conscience (Browne and Fagon, 1994, 488 – 498). Inadequacy of the individual to the environment is a situation that generates frustration and stress, at which the individual can decide to take action and become violent (Davis, 2008, 21). On the other hand, the approach can be easily attacked from many perspectives, but the main ideea is the fact that individuals, are different by their nature, no matter how similar they seem at first sight (Ibid).

— Psychological-psychiatric approach

Psychiatric-psychological theories consist în addressing the aggressor în terms ofpersonality

andpredispositions strictly related to psychologicalfactors.

În addition to *life and death instincts*, Sigmund Freud (1930) speaks of human personality which has *three levels* as follows (cited în Stănoiu, 2003, 162 – 167):

— *I* – it is the core personality, image self, conscious and unconscious attitudes to important values of our life; b) *Super I* – human consciousness of man's existence in the social environment and the image you want to create to others; c) *Self* – it forms instincts and tendencies repressed by human nature. Acknowledged that there had aggressive tendencies and sexual person. The role of *the ego* is to ensure a balance between *instinct and conscience* and as such is the decision to commit a crime (Irimescu, 2005, 103 – 105).

In the same vein, Étienne de Greeff (1924) supports the *psihomoral theory* that says the human emoţional structures are related to its defense instinct or sympathy. If a person first experiences of life are overshadowed by events with negative impact to these instincts is altered and is a state of emoţional indifference and inhibition. Étienne de Greeff (1898 – 1961) identified *three phases in the process of committing a violent act* such as (cited în Amza, 2002, 1069 – 1080):

— *Normal man* – that can suffer an adaptation degradation for his personality, as a result of negative experiences;

— *Accepted human aggressive behavior*, and seeks its justification;

— The individual seeking *the right moment* for the *aggressive behavior*. We can not forget that it is *unethical* to judge people by how we think they thought and acted, but we must fiind real factors that led him to commit that offense. But aggression is „attached" to certain types of personalities, such as *borderline personality*, *antisocial*

personality and sadic personality (Dutton, 2007, 33 – 34). Uncertainty and lack of self-confidence, others may generate many *„inner struggle"*, which are then materializând through violent behavior.

On the other hand, *the attachment theory* is talking about the primer child bonding with his parents, which determine to „dictate" later on how to approach human relations hips. Attachment relations hip is the feature that is gradually forming between two human beings, based on trust, love and „mutual resonance" (Muntean, 2003, 205 – 207). Depending experiences regarding childhood attachment relations hip, the individual may or may not establish relations based on trust, love, respect, confidence, or rather, to be sibe relations hips based on mistrust, lack of respect, the other for domination acquiring a sense of power (Scott and Babcock, 2010, Dutton, Henderson and Bartholomew, 1997).

You should consider *the script faulty attachment between parent and child*, so many problems that can occur in the short and long time. In the long run, we talk about adult experiencing a past full of hurt and pain in the emotional nature. A child who has developed în a family with aggressiveness problems, can have serious „slippage" of behavior, due to those seen between his parents. Efects of *aggression* between parents can be extremely harmful and can „draw" line of adult behavior and thinking of the future (Humphreys, 2006, 20 – 21). Also, repeated conflicts in the child-parent relations hip can cause minor to engage în full of aggression behavior of the child. Uncertainty and lack of affection generates cognitive-relational problems, which will characterize the future of adult (Cerezo, 1998, 11). *Child abuse* is discussed in the specialised literature, mostly în minor damage likely to be permanent (Kerby, el. al., 2010, 338 – 339). The child is completely helpless în

front of an adult abuse, which later may turn into real *psycho-emoţional problems* (Olafson, 2004, 154). Also, *the child neglected* by his parents will not enjoy the confidence and security which it gives attachment formând on solid (Stevenson, 2007, 17). *Aggressive parents* have the greatest impact on children and strong resonances în time (Rhodes, el. al., 2010, 489).

În addition to the above ideas, *the evolutionary theory* shows that there are many ways that can explain the violence in the couple's relations hip, from childhood experiences of the individual. În other words, the family is responsible for the individual behavior (Merton, 1968, Straus, 1990; Cappeli and Heiner, 1990). În order to strengthen the idea, *the general theory of systems* analyses *the violence that occurs between partners*, and talks about the consists în turn of several subsystems. The family is a *system* and the *subsystems* are reprezented by its members. În case of problems on one subsystem level, the emire system will be affected (Rujoiu, 2010, Offen, 2004). *Multigeneraţional transmission of aggressive behavior* occurs in the family home on perpetuating generations of individuals, and helping to build a so-called habits of aggressiveness (Roth-Szamosközi, 2011, 744 – 745).

On the other hand, *the resource theory* explanations focuses on the *balance of power*: we are talking about the male and female. One must give the other to win (Rujoiu, 2010; Rădulescu, 2010). Thus, there is always a *„fight* between the victim and aggressor to achieve power within the couple, but gradually becomes a mechanism of coexistence for the two protagonists. Also, *marital power theory* is used in explaining how the aggressor wants to get something from his victim and move toward to his goal, and the means of obtaining it are unimportant (Dutton,

Henderson and Bartholomew, 1997; Berthelot, 1991/ 1998).

From another perspective, but under the same approach, *the theory of traumatic relations hip* (Dutton, Goodman and Bennett, 1999, 92 – 93) shows why the victim continues the relations hip with the aggressor and we're talking about *„learned helplessness"*, *Stockholm Syndrome*, *Post-Traumatic Stress Syndrome/ Disorder*. Gradually, the victim leams that she has no power to change the situation and she resignes (Walker, 2007, 64). Over the years, in the relations hip can occur the *Stockholm Syndrome*, *with* specific characteristics such as: total commitment of victim to perpetrator and gratitude for the smallest gesture of tenderness, the victim begines to justify the perpetrator's behavior, and she refuses any help. The *Post-Traumatic Stress Syndrome/Disorder* is a *diagnosis* wich is often used by doctors for women who were victims of what we call: *intimate partner violence*. The symptoms can vary depending on *biophysical features* of the victim, as (ibid.): headache, sleeplessness, depression and suicide attempts, lack of confidence în permanent fear, tension, pavor night, visible înjury of violence, physical and other specific trauma such abuse, constant fear of partner, desire not to upset never partner (Lehmann, 1997, Babcock and Scott, 2010). The aggressor has always an advantage of the marriage, getting everything he wants from his partner. Moreover, he is absolved of any responsability for its aggressive acts, helped by the partner who takes all the blame (Rowlings and Graham, 2007, 690 – 693). The victim will not feel sale and will lose all the self-confidence (Servino, 2010, 434 – 438).

The *cyclical theory of violence* comes to strengthen the explanations of the consequences of the *Post-*

Traumatic Stress Syndrome/Disorder. The intimate partner violence is focusing în analyzing the behavior în terms of a *„cycle"* that is repeated from time to time, longer or shorter, constantly maintained by the two spouses. The family aggressor's behavior is reinforced here by the victim, contributing to consciously or not aggressive and gentle strengthening cyclical episodes (Walker, 1980/2009, 57).

Speaking on the dynamics of their relations hips, it is explained well by the *power and control wheel theory*, which emphasize psychological implications it has on his victim the aggressor (Stuart, Stuart and Temple, 2008, 375). Usually the man is using his power to get from his wife what he wants without her free will (Moe, 2008, 54). *Physical strength* is ea sy to use for man, impressing and inspiring woman who let fear overcome it (Baran and Orloff, 2008, 194). The *theory of criminal personality13*, promoted by Jean Pinatel (1876) is one of the most important theories of the vast field of criminology. Pinatel says that none of the common features to aggressor, taken through it yourself is not suficient to împart an orientation to antisocial personality. Pinatel states that aggressors, în general, differ from other people by moving to action. Pinatel desagrees with the idea that between the aggressor and nonaggressor is a difference drawn by nature, but more is about how we build ower personality when we are born (cited în Stănoiu, 2003, 172 – 176).

În conclusion, *the psychiatric-psychological perspective* shows that the typical family aggressor's portrait has many faces / features, which highlights certam types, drawn largely14: a) *Type 1* – violent people / antisocial group, comprises the most active violent individuals physically, are manipulative and narcissistic, prone to alcohol and drugs, b) *Type 2* – old personalities,

this group includes individuals with deficit attachment, impulsive, unsociable, moody, hypersensitive, rapidly oscillating between indifference and anger; c) *Type 3* – unstable emotionally (Dutton, 2007).

Analyzing risks undergone by the victim, the aggressor can be divided into the following categories (Healy and collaborators, 1998): a) *low-risk assailant*

— Described as an individual for the current offense is the first violent incident (confirmed by the victim); no history of emoţional, not chaotic or dysfunctional behavior; b) *medium-risk assailant* – described as the abused person who suffered greatly his childhood; who was caised by a single parent, c) *high risk assailant*

— Perhaps be any offender who has one or more of the following risk factors: any type of medical problems, arrests on grounds of violence between spouses, attempted suicide or homicide, substance abuse history or state of intoxication when it was committed aggression (cited în Cunningham, 2000).

— Socio-cultural approach

Violence can be approached from the perspective of *deviance*, where a behavior is identified and is sanctioned. An interesting view is offered by Albert Bandura (1977), within the *social learning theory*, which emphasizes the learned roles and transmitted from generation to generation. And the man reveals the same line of movement from the day în wich he was born to the day of his death. This prints the belief that every family starts early with a deviant behavior, in our case, the begining is called *predelinquent*. This theory maintains that if its conduct individual offender gets what he wants, he will repeat the offense. People are different and therefore will not react alikely in the same situations, and theories must be tailored to the reality and personality of ea ch one

(Bonea, 2009, 70 – 73). Therefore, *social learning theory* is based on *learning through the social behavior of the individual*. *Observing* and then *imitating* the aggressive behavior is the main cause of continuing violence between spouses (Bandura, 1977). Also, *the exehange theory* shows that he predisposition to aggression cost should be equal with the benefits arising from it. The theory is based on its *„cost-benefit relations hip"*. În other words, as long as the benefits are high, the aggressor will continue to exercise full violent behavior (Rujoiu, 2010, Coleman, 1980).

An important factor in the violent behavior, we fiind meaning în *sociological theory of social reaction to deviance and crime15*. This theory takes a different approach, arguing that crime is only when a label company. As a rezult, there are certam individuals or institutions that catalogs and documents as abnormal people (Tannenbaum, 1938). This theory attempts to show that when society will stigmatize the offender, it can not only live up to those labeling standards. Not ignore economic factors (lack of employment and a stable monthly income) and homelessness (Tolman and Raphael, 2000, 657).

The *patriarchal theory* (Masterson, 2008, 86 – 89), highlights the *top position of the man*, that kept many advantages over centuries and civilizations in several companies, reasons for which women are subiected to very high risk of being abused in the family. *Male aggression* was encouraged by the community, culture, namely family over several centuries. Consequently, many cultures used to promote male aggressiveness as a quality and a characteristic of male virility (Coleman and Straus, 1990, 289). În continuation of *patriarchal theory*, the *feminist theories* are criminalizing what is the rule and favoring men against women, the idea completely desagreed

gender socialization (Bhattacharyya, 2008, 71 – 74). In the same vein, *the culture of violence theory* blames the „*negative socialization*" that influences ea ch individual to adopt specific negative behaviors, creating a so-called „culture of violence" (Banciu, 2005, 139). Also, *ecological theory* is based on the inevitable influence of the environment may în certam circumstances to tempt some individuals to behave full of aggression as a lifestyle (Dobash and Dobash, 1979).

În another measure, *sociological concepts*, „emphasize the importance of *social factors*" în terms of causality violent behavior (Stănoiu, 2003, 144 – 145). These concepts include a lot of people living on the country /land, regardless of the same nationality, language, and so on. There are many social factors16 which can negatively influence an individual's behavior, and among them we can mention (Cohen, 1955): tolerance and „habit" to social violence, urban neighborhoods as a reaction against large groups and power authorities, economic underdevelopment and culture of the country, anomy (the absence of law and applience strictly and seriously, a lack of rules and regulations in this respect).

— Excesive alcohol consumption

În many cultures around the world, *alcoholic beverages* are a very important topic. For example, the ancient Egyptians worshiped beer, and the Greeks and Romans were pleased with „liqueur grape": the wine. Wine was a drink aliways present at the Mediterranean tables (Rădulescu and Dâmboeanu, 2006, 433). Alcohol is a cause of the outbreak and maintenance of aggressiveness in the couple relations hip. The occasional use can lead to consumption stealthily, feelings of guilt, the loss of control (Whitfield, 2001, 27). No doubt there is a much more aggressive behavior în individuals who consume alcohol

more frequently that those who do not (Walker, 2009, 12). It should be emphasized this: „*Bacchus has drowned more men than Neptune*". (Berg, 1998, 39). There are many reasons why individuals may decide to drink, from a family tragedy to a failure on the sentimental or professional, but not excludeţi *boredom or curiosity*. Lawrence (1997 cited în Neamţu, 2005, 431) shows the main reasons specific to alcohol dependence: alcohol consumption motivated by *relief of suffering*, the appearance of *guilt feelings*, refusing to discuss the *issue* with others, for inaccurate, *loss of control* over consumption alcohol, feelings of *helplessness*, *inability* to comply with its promises, and so on.

Alcohol is the name of „popular *ethanol*, basically determined psychotropic efect of drinks called" alcoholic „first comes *excitement and spontaneity*, then *sedation*" arising from the use of the potions (Abraham, 1999, 367). Alcohol is obtained from the fermentation of „vegetables rich în sugars (grapes, apples, pears, beets, sugar cane, cereals such as barley andrice, potatoes, wood) or by distillation".

Alcoholism is considered a set of physical and mental disorders due to alcohol consumption (Sillamy, 2000 21). Alcoholism has, as you can see, multiple negative conséquences on the human body, among them are (Sillamy, 2000, 23): chronic delusions, depression, manic-depressive psychosis, neurosis, psychosis delirious acute confusional state. *Alcoholic behavior* is an „extensive set whose common denominator is that they rezult în ingestion ofharmful amounts of alcohol for physical and mental health of the user, or likely to disturb social life, such behavior is sometimes associated psychological and physiological dependence" (Abraham, 1999, 175). Individual alcohol dependence can be explained from

different perspectives such as (Kester and Sheeby, 1990): a) the *moral model* – the main cause of alcohol dependence is the responsability and power inside of ea ch individual; b) the *temperance model* – dependence of alcohol is blamed on political decisions, as happened in the United States în 1919, the prohibition of alcohol consumption, which was seen as „a dangerous drug to be used with caution", c) the *disease model* – alcohol is a „progressive condition" and irreversible alcoholics are considered to be sick to those who do not consume alcohol excesively, d) *the educational model* – the individual is not conscious about the true efects of alcohol consumption, so the dependence will develop quickly; e) the *character model* – individual personality and character can push it to „fall în alcohol addiction"; f) the *conditioning model* – the individual leams to drink alcohol and this behavior is even strengthened by the environment; g) the *biological model* – the individual is prone to excesive consumption of alcohol because of genetic factors, his ascendents were themselves alcoholics; h) the *social learning model* – the individual can not râse up to the big expectations and the individual developes an alcohol dependence; i) the *systemic model* – the family is the main contributing factor of alcohol consumption and general the family problems; j) the *socio-cultural models* – the emphasis is on social norms about drinking alcohol, alcohol availability and cost; k) the *public health model* – this includes absolutely all models scored above, with emphasis on health problems that can cause prolonged consumption of alcohol (cited în Rădulescu and Dâmboeanu, 2006, 436 – 440).

The evolution of *alcohol dependence* is quantified în four main areas (Rascanu, 2004, 73 – 74): a) *the prealcoholic stage* – from several months to two years, the individual drinks for various reasons, increasing his

resistence and „occasional drunkenness and drunkenness permanent”; b) *the prodromal stage* – between six months and four years, characterized by that terrible thirst after „the first glasses of alcohol”, now appears the first visible signs of alcohol dependence, its becoming a „drug „whose dose should be increased to have the same efect permanert; c) *the crucial stage* – characterized by total loss of control; d) *the chronic phase* – now is the cognitive ability reduced, and the individual consumes excesive alcohol for several days to two three weeks continuously. Also, there are *several syndromes of alcohol dependence* (Ibid., 80) 1) *the nevrotic form syndrome*: characterized by insomnia, nightmares, frequency; 2) *thepsihopatoid syndrome*: those associated with violent behavior, a generat state of irritability; 3) *thepsycho-pathologycal intensity lesion syndrome*: excesive consumption of alcohol has serious conséquences for the central nervous system associated with a generat state of physical and mental damage to individuals; 4) *the intensity lesion syndrome*: neurological disorders, moments of confusion and paranoid episodes. The transformation of the individual drinking în an eternal „guilty” of his acts, because at that time was drunk. How many of us have heard: „*Well... he was drunk... he does not know*”; „*You can not judge him, he was drunk...*” *or „the drink takes all of his mind and he does not know what happend...*”. Alcohol is the perfect „cover” for the aggressive behavior, without any liability on its own facts responsability.

— The aggressor’s models to approach the family services

Social policy to prevent and combat violence in the couple relations hip must first identif all problems faceţi by the victims, the aggressors, and the specialised services providers, which are. În such a context, the calculated

costs must involve the prevention of possible obstacles în building and implementing a contingency plan (Corso, 2009, 55 – 56). *Social policies* should take account primarily of certain particular signs of violence in the couple's relations hip as well (Roberts and Roberts, 2005, 5): the victim inability, socialization by gender, family history of intimate partner violence, precarious situation and adherence to certain groups of crime, excesive alcohol consumption, and so on. To prevent and even intervene on such issues, it is necessary to first know through victims and the aggressors the problem, so the specialists can provide the adecvate service (Watt, 2008, 46).

Social policies are focusing on aggressiveness influencing factors that maintain the problem in the couple relations hip. These factors are extremely varied, from the mentality of the aggressor, to ignoring the problem by the society (Muntean, 2011, 676). Social policies, according to researcher Lenore Walker (2007) must take into account the particular needs that are identified by specialists from ea ch beneficiary basis, such as17: „Alcohol consumption, marital instability, can led to a description of the aggressor's portrait; a portrait that contains the following defining features: emoţional coldness and emoţional distance, lack of good communication skills, obsessive concems, addiction to alcohol and other harmful substances; belief that power and control can be achieved only through violence, low self esteem". În general, the social intervention plan focuses on two aspects of time (Borş, 2005, 167): a) *short term* – to overcome the critical state; b) *long term* – to engage the aggressor in the therapy.

often, the victim is one that *encourages and enhances* the aggressive behavior of spouse, lack of iniţiative în calling the support services and referral to

appropriate authorities. There is also the possibility that the victim's family is able to *maintain* the violence in the couple's relations hip. Thus, instituţional responsability is quite large, and specializând professionals who come into direct contact with the perpetrators (Tang and Tam, 2003, 245 – 246). For example, the medical staff has the first contact with both victims and the perpetrators. For this reason, we should put more emphasis on training doctors and nurses în hospitals and clinics to meet the challenges of a couple facing problems of aggression (Boes, 2007, 304 – 305). The presence of a number of *social workers* în hospitals and clinics will only facilitate patient access to services they need based on a careful analysis of the problems they face (ibid.). Hence the need for training medical personnel to treat cases of violence in the couple's relations hip (Briezna, 2005, 536 – 538). Most times, the aggressor believes that there is no problem. The victim has all the blame and even wants to be abused (Walker, 1999.22). often specializând services on violence prevention are focusing on victim assistance and ignore the aggressor (Gordon, 1996, 317). Awareness of the aggressor's problems, we must began to analyze the factors that keep violence between spouses (Aksakal, el. al., 2010, 450). Social work services for those faceţi with problems of violence must first lay down any obstacles that may interfere with the relief (Homlin, 1991, 404). The *responsability of the aggressor* is the main factor that focuses on services to combat bullying in the couple relations hip (Dutton and Corvi, 2006, 455). Since the 1970 s, for example, the courts în United States of America (USA) began to hear cases of violence between spouses, combining short periods of detention in prison, psychiatric treatment, and social counseling for offenders (Dobash and Dobash, 1979). Gradually, in the U.S.A. has been issued

several legal provisions to discourage the intimate partner violence (ibid.). Approach and understanding of the aggressor is essential for any professional seeking maximum results în helping the couple (Tower, 2006, 254). În Germany, programs for perpetrators are of the kind, based on dynamic and active *involvement of the beneficiary*. Germany developed massive aggressor's services since 2002, working with the justice system to divert offenders to these services. Thus, the court ruling will help to motivate the aggressor to take part în specializând programs (Grieger, el. al., 2007, 317 – 318). Now, the european Union, în terms of the criminal justice system, incriminates *violence in the couple's relations hip*, having provided various measures of legal type (Giddens, 1988/2010, 773).

În România, for the *aggressor's services* we have started extremely shy, which is why most people who experience violence in the couple's relations hip are not aware of such services. There are many preconceptions about family intimacy, for example, the woman must suffer to maintain family and not break up with her departure, and that man should be always the one who has the right to „corect" the woman and his children when he considers that it is necesary. often, *divorce or separation in fact*, makes no difference whatsoever when the couple is faceing with economical problems and the victim has no place to go (Vatnar and Bjorkly, 2011, 504).

Working with offenders is extremely difficult because most of them do not recognize that they assault their partners, considering the violence between spouses a family matter or a mişunderstanding inside the couple. În România, experience în working efectively with the aggressor is extremely poor. There is still a strong resistence to meet the needs of victims and aggressors. În

Bucharest, there is only ONE center for family aggressors, called: *„A new chance"* 18, subordinated to *General Directorate of Social Work and Child Protection, Bucharest*, from *Sălcetului* Street, No.5, Sector 4, established in 2007. The center was created through development of the program named: „Development of recovery and social reintegration for offenders family" funded by *the National Agency for Family Protection 19*. The duration of this Center was 12 months, and the main project aimed at developing services for family aggressors at Bucharest. The main project obiective was to provide specializând services to support family aggression and mutual assistance and guidance to their treatment of alcoholism, psychological, psychiatric or addiction, depending on ea ch case. The Centre for perpetrators, called: *„A new chance"*, has a multidisciplinary te-am providing specializând services such as (ibid.): a) *„counseling*: the obiective is to pursue the conflict and reduce the tensions, it aims to remove the emotional and relaţional difficulties, finding the appropriate solutions for ea ch problem în turn. Therapies cover both the aggressor and his family as well; b) *legal advice*: information on the many negative conséquences for the aggressor; c) *social counseling*: aims to investigate the situation and all the problems of the aggressor; d) *counseling and conflict mediation*: for all the parts involved în dealing with risk situations: the resolution of conflicts in the family, mediation between perpetrator and victim; e) *to provide advice and access to various treatments of psychological aggression*, psychiatric or rehabilitation of alcoholism. We can not say that aggressor's come to call directly from these services, offered by the Centre, *A new chance"*, *which works in the field of addictions counseling center*. We can not say that the aggressor comes directly and

declare simply: „*You know…*

I am an abusive husband and I want you to treat me…”. Thus, the *Center*, most aggressors were presented to a guided psychologist by the specialists who work at the addictions counseling centers, and after a psychological evaluation, found that some behaviors must be discussed în terms violence between spouse. As we can see the direct link between aggressive behavior and excesive alcohol consumption. The aggressor must understand the underlying mechanism that leads to his aggressive-violent behavior. Generally, the aggressor sees many *advantages of using violence*, se he resolves very quickly any issues. Ignoring individual's addiction to alcohol by specializând public services, it only encourage the masive consumption (Maltzman, 2008; Roizen, 2002). In the general case of aici dependent on alcohol abuser, and especially for couples faceţi with such problem, therapy should include the emire family as well (Farrell and Stewart, 2006; Abraham, 1999). Cultural tolerance of violence under the influence of alcohol should be discouraged by the institutions empowered by various information campaigns and awareness, but also by creating new services to meet current challenges (Bhattacharyya, 2008; Davis, 2008).

În România, as shown, reform does not cease to advance, but having heavy steps and „lights off”. Services are established, and then dissolved imediately, or incorporated into other services, which huddle the emire situation, for example: the *National Agency for Family Protection* was established by Law no. 217/2003 *on preventing and combating violence between spouses*. The main obiective was to contribute to develop and promote the public policies to prevent and combat violence among family members. Also, the coordination of how policies are implemented is under the *National Strategy for Preventing*

and Combating Violence Between Spouses, approved by Ordinance no. 686/2005 (Rujoiu and Rujoiu, 2010, 94). The *National Agency for Family Protection* worked a period of time in the direct coordination of the Ministry of Labour, Family and Social Protection; later, on November 26, 2009, the Agency changed in the *National Agency for Family Protection and Child Protection*, in which were merged several institutions such as the *National Authority for Child Protection*, *National Agency for Family Protection*, *Pilot Center for Assistance and Protection to*

Victims of Violence Between Spouses Information and Advice Centre and the Family. Changes made in the public institutions must râse to the challenges, the eexisting requirements of the target groups (Bonea, 2011, 142).

În general, it is diversity that must characterize the social services and the role of social worker subscribes to this model universally valid (Rădulescu, 2010, 63).

În România Aggressor issue is weakly treated, both în legislative terms and in terms of support services intervention strategy, in short and long term. România does not have a *specializedpolice intervention* to facilitate the handling the of cases of violence between spouses. Also, *health care* is very important, but the indifference of the Romanian system is characterised by indifference of ower state (Bonea, 2011, 138 – 139). In the intervention and programs for the aggressor, România is at the bottom. *Ordinance no. 95 of24.12.200320*, specifies the organizing centers for the aggressor, offering services such as detoxification, counseling, medical treatment. These service standards are set out în *Ordinance no. 383 of 12.06.200423*: counseling and mediation between perpetrator and victim, informing the beneficiaries of all services that can benefit of all the treatment they need

(Bonea, 2012, 225). Leaving the instituţional and political problems, „violence in the couple's relations hip fails to take account of religion, ethnicity, educational level, color, and so on" (Bonea, 2010, 101).

The whole system of the aggressor assistance, is depending on the social workers multidisciplinary team of specialists. Thus (Rujoiu, 2010, 270): „the role of social workers is crucial because they function as a mediator between different services, but at the same time, we must have information and have the skills to gain confidence" that the two partners faceţi with problems of violence.

— Conclusions

Where women and men are socializând under the *patriarchal* values, the woman may have/had the eexistence of certain forms of violence at higher or lower level. Several factors are related to violence between spouses, such as: religious issues, psycho-emoţional, social, economic, familial, biological. The education and the family have a great role în perpetuating the aggressiveness. Aggression will „run forever" as long as ea ch of the two protagonists play their roles as they meet on the scene. Suddenly, aggression becomes the universal answer to all problems that anse.

— Notes:

(Endnotes)

— *The National Family Violence Survery* apud Straus şi Kontor, 1994 apud Field, el. al., 2004, 249.

— *The Former National Agency for Family Protection*. Online at: www. anpf.ro. (accessed: 09. August 2011); and the Current *National Agency for Family Protection and Child Support*. Online at: www.anpfde.ro (accessed: 09. August 2011).

— *Ibid*.

— *The Capital Police*. Online at:

www.politiacapitalei.ro (accessed: 03. March 2009).

— Violence is the use of raţional, intenţional physical force to obtain something or to govern the victim to do something specific. Violence is seen in the manifestation of power by one individual against another individual. From a legal perspective, violence involves „bodily integrity of a person" (Rădulescu, 2010, 437). Violence means „an abuse of power" (ibid.). În general, *violence against women* în private areas of family, rather than public violence, has a larger impact on the victim, because she feels sale in the family. Violence, according to many parents, is absolutely necessary to educate children, but for others, violence is considered absolutely harmful to cognitive, social, psychological, physical areas. Therefore, the „legitimation or ilegitimation" use of violence în certam circumstances may be questionable, depending on culture, origin of family experiences în childhood, society's tolerance of violent acts, and so on (Rădulescu, 2010, 436). Violence is the means by which one or more individuals can produce physical or psychological harm to other individuals (Braithwhait, 2001, 8). There are many forms of violence that are manifested between adults or between an adult and a child as follows (ibidem, 2007, 50 – 55, 67 – 78): 1) the *violence-aggression* – which usually takes place between the couple, we are talking about mutual violence, both men and women are seeking a position of power in the family; 2) the *violence-punishment* – where partners are not equal în means of position and power, violence takes the form of punishment; 3) the *physical violence* – is one of the most common forms of violence, focusing on physical strength; 4) the *psychological abuse* – thus, it can take control, but only by isolating the victim from any source of help or information on her rights; 5) *the eeconomic abuse* – victim is completely dependent on the

perpetrator financially, she does not have access to money or other resorces; 6) the *sexual abuse* – occurs when the victim is obliged to maintain a „sexual intercourse against her will".

— Aggression (aggressivnes) is mainly instinctive, however, rules of behavior promoted în society require self-discipline and moderation of the individual. Aggression is characterized by impulsive and sometimes enforcement action, for example: hitting with fists or feet, throwing objects, destruction, fight (Brillon, 2009/2010, 39 – 42). Konrad Lorenz (1963/2005, 20 – 24) belives that *aggression is a positive behavior* that pushed people to survive and hence to evolution and civilization, emphasizing the desire to improve themselves. Man sets off on a long journey of discovery and learning, proving much ingenuity to adapt and survive. Use the full knowledge of available resources, information storage, discovery of new ways of securing food, are extremely important for the development of species. But aggressiveness has a harmful component as well, in the context of producing înjury or damages to other individuals. Thus, there is aggression in animals and in humans, manifested în different circumstances and reasons. A common reason seems to be related to the survival and perpetuation of the species (Rian, 2005, Lorenz 1963/2005). În terms of social, relaţional believes, Albert Bandura agrees that aggression is learned through interactions with others and not inherited or induced by certam biochemical substances. People are influenced in their behavioral manifestations through various relations hips we have with others (Bandura, 1977). Also, children tend to copy the adult behavior, including those of their parents (Pournaghash-Tehrani, 2011, 935). Aggression is felt and manifested both în humans and animals. On

people, we talk of such offensive behavior, designed to cause suffering of various kinds (Cheleea, 2003, 25 – 26). Human aggression can be explained best by the following points of view (Braithwhait, 2001, 23 – 24): 1) the *innate aggressiveness perspective* – ea ch individual is born with a certain amount of aggression, for example, on Earth, the aggression was used by people to survive, the positive side of things; 2) *the frus*tration *prospect* – when individual needs and desires do not met; 3) the *behavioral perspective*

— The manifestation of aggression is taught and encouraged by social circumstances; 4) *the ecological perspective* – the individual is influenced by conditions in which lives and develops, behavior and responses to various situations are shaped by experience; 5) the *sociological perspective*

— A nation where culture plays a central role în promoting tolerance to aggressive behavior of individuals; 6) the *psycho-dynamic perspective* – we all are influenced by our past, especially the way we relate to others, the image that we form about ourselves by how we treat the people around us; 7) the *interacţional perspective* – we are only aggressive while the others requires us; 8) *the prospect of using chemicals* – drugs, certam drugs, alcohol induces aggression. On the other hand, our behavior can be attributed to two „cardinal" points and then guide us (Freud, 1930): the instinct of *selfdestruction* and death – life and *self-preservation* instinct: the *Thanatos and the eros*. Thus, human aggression is „dictated" by the two primary instincts. But aggression can not be exclusively instinctive the product of two poles, but a sum of several factors. În other words, a genetic fingerprint that has on human aggression is characterized unanimously (Barnett, 1963). Man can become violent in order to inadequacy of

the environment. Trai is a problem that may finally rezult în aggressiveness trends (Barnett, 1981). Inability to cope with the situations constantly arising, becoming an undeniable factor in the analysis of human aggression. It may be admitted and the assumption that aggression is born of human desire to survive, to get his basic needs as food and shelter, for example (Morris, 1967/1991, 121). How else could man survive over time if not to defend territory? Survival would have been impossible, and the human race could have been în danger of extinction. As the couple relations hip, to aggressiveness is, or revenge, „giving a lesson", or induce another to do or say things that they would not de that are against their will. Aggression can take many forms such as (Geena and Donnersten, 1998, 19): 1) the nervous and impulsive attack; 2) the self-defense; 3) the use of aggression to enforce the will of the aggressor on his victim.

— Abuse involving a clear intention to harm someone (Muntean, 2003/2011, 703), the cause of suffering physical, mental, economic, social, sexual. În general, in the specialised literature, the term *abuse* is used to define and explain the *deviant behavior* of parent to his child. Punishing children by using *physical penalties* (such as: beating and hitting the child with blunt objects), psychological (such as: threats, taunts child), neglect (with numerous short and long term conséquences on child development). Abuse is characterized by *inequality of power* between the victim – helpless and abuse" d (ibid.). Thus, abuse can take many forms (Whitman, 1994): 1) the *terror tactic* – the constant threat of the victim to create a state of tension and fear; 2) the *ignore* tactic – characterized by lack of interest, neglect, indifference; 3) the *rejection tactic* – rejection loved one can trigger the victim deviant behaviors (such as: suicide, excesive

consumption of alcohol or hallucinogens); 4) the *isolation* tactic – increases the feeling of „powerlessness" of the victim, low self-confidence and unable to seek help (cited în Muntean, 2003/2011, 705 – 706).

— The aggressor (the perpetrator) is a term used to characterize the complexity of issues that an individual or a group of individuals have. We must be careful in order to expose and capture the complexity of the definition. The explanatory Dictionary of the Romanian Language defines the aggressor as a person who holds or commits an assault, an attacker (Coteanu and Mares, 1998/2005). În many cases, the relation in the aggressor-victim problem (Dutton, 1995), is how to get rid of the guilt and responsability. Therfore, the aggressor can „throw" the blame on his victim. The aggressor may be characterized by a *cognitive impulsivity* (Patton, el. al., 1995) and he takes the imediate decision to harm the victim, or *motor impulsivity* and he takes an enforcement action, withouthinking about conséquences (cited în Baloescu and Marin, 2009). The aggressor might have psycho-cognitive problems, medical problems, anxious or nervous feelings, many repressed frustration, inadequacy în terms of cultural and educational aspects of his life, and so on.

— *Teoriile cauzale*. *Criminlologie*. [Causal theories. Criminology]. Online at: www.scribd.com. (accessed: 02. May 2011).

— *„How Atavisms Work"*. Online at: www.science. howstuffworks.com (accessed: 02. May 2011).

— *Teoria cromozomului Y*. [The cromozome Y theory]. Online at: www.monografias.com. (accessed: 02. January 2011).

— *Teoriile cauzale*. *Criminlologie*. [Causal theories. Criminology]. Online at: www.scribd.com. (accessed: 02. May 2011).

— Teoria personalităţii criminale. [The teory of criminal personality]. Online at: www.lorylex.wordpress.com (accessed: 02. May 2011).

— *Portretul tipic al agresorului familial*. [The typical portrait of the family aggressor]. Online at: www.mpublic.ro/minori2008/minori511.pdf (accessed: 20. August 2011).

— *Teoria reacţiei sociale la devianţă şi criminalitate*. [The social reaction to deviance and crime theory]. Online at: www.criminology. fsu.edu/cruntheory/ tannembaum.htm. (accessed: 03. May 2010).

— *Theory of delinquent subcultures*. Online at: www.radessays.com/.../ AlbertKCohen Delinquentăubculture Theory.html (accessed: 04. May 2009).

— Centrul destinat agresorului familial: *„O nouă şansă”*. Din subordinea Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului. [*The Centre for the family aggressor*: *„A new cence”*, subordinated to the *General Directorate of Social Work and Child Protection, Bucharest*]. Online at: www1.pâmb.ro/pâmb/primar/coresa/2008/.../2008... /DGAS.pdf (accessed 18. January 2010).

— *The Former National Agency for Family Protection*. Online at: www. anpf.ro. (accessed: 09. August 2011); and the Current *National Agency for Family Protection and Child Support*. Online at: www.anpfde.ro (accessed: 09. August 2011).

— The Gazette nr. 13, 08.01.2004.

Anexa 2

„Evoluţia cuplului conjugal în contextul european”. Părţi din acest studiu au fost publicate în mai multe reviste de specialitate şi cărţi: vezi Bibliografia).

Nota: *Părţi din prezentul studiu au fost publicate în*

diverse cărţi şi reviste de specialitate (vezi Bibliogafia.)

Evoluţia cuplului conjugal în contextul european

Lect. Univ. Dr. Bonea Georgiana Virginia

— Introducere

Unul din principalele obiective ale studiului este acela de a identifica şi analiza anumite tendinţe şi ritmuri specifice evoluţiei cuplului conjugal în context european.

Studiul este unul de factură socio-istorică (un studiu secundar de date, axat pe latura calitativă), fapt ce permite o privire profundă şi totodată de ansamblu asupra comportamentelor din cadrul familiei, dintre cei doi „actori": bărbatul/ soţul şi femeia/soţia.

Sunt analizeate tipurile de familii, precum şi specificul unor societăţi din lumea Antică, urmărind transformarea şi evoluţia acestora până în zilele noastre, răspunzând mai multor întrebări legate de comportament, mentalitate, obiceiuri, legi tacite/nescrise – dar respectate cu stricteţe.

Principalele rezultate ale studiului dezvăluie următoarele: a) deşi în Antichitate, familia de tip patriarchal domina în foarte mare măsură, în Europa zilelor noastre, „amprenta" patriarhală începe să se piardă, cu precădere în mediul urban; b) evoluţia curentului feminist a făcut din femeie o importantă perspectivă când vine vorba de industrie, educaţia în afara familiei, putere în mediul politic, legislativ, administrativ, academic, etc.; c) *azi, statul a preluat mare parte din funcţiile pe care familia le îndeplinea în trecut, uşurând munca femeii; d) individualizarea a devenit un mod de viaţă şi de comportament ascensional, încetând să mai fie un concept citat în lucrările de specialitate.*

Rezultatele acestui studiu pot fi valorificate în vederea evidenţierii evoluţiei cuplului conjugal din diverse perspective – specifice, în timp şi spaţiu.

— Evoluţia familiei şi a femeii de-a lungul istoriei

Nu se poate spune că există un portret tipic şi extrem de bine conturat al cuplului care se confruntă cu problema violenţei, la fel de bine cum nu există un profil al victimei sau al agresorului conturat până la cel mai mic detaliu care se poate aplica asemenea unui şablon fiecărui astfel de cuplu.

Este adevărat că fiecare familie în parte are particularităţile sale care o face cu totul deosebită şi diferită de toate celelalte familii care se confruntă cu probleme asemănătoare (Mocănaşu, 2010, 82 – 83). De aceea nu există un panaceu universal care să fie administrat cuplului în cazul în care se confruntă cu problema violenţei. Problema de faţă este extrem de vastă. Încercarea de a afla toate aceste particularităţi ale cuplului care are asemenea probleme şi a le analiza din prisma legală, instituţională, cronologică, religioasă, culturală, socială, etnică, biologică, psihologică şi statistică este o provocare demnă de luat în seamă.

Violenţa în relaţia de cuplu (Mocănaşu, 2012, 18 – 20) a existat încă din vremea ascensiunii marilor imperii, în Roma, Grecia, India şi China de exemplu, unde femeile erau mai puţin respectate şi nu aveau niciun fel de putere socială, politică sau economică, depinzând de tată şi apoi de soţ. Femeia era privită doar din perspectiva reproducerii şi perpetuării speciei. De asemenea, femeile nu beneficiau de niciun fel de respect din partea bărbaţilor, care aveau drept de viaţă şi de moarte asupra lor (Drimba, O., 1998, Vol. I, pp 89 – 91). Atunci când vrem să studiem violenţa în relaţia de cuplu este absolut necesar să luăm în considerare evoluţia acestuia de-a lungul timpului, istoriei, luarea în calcul a contextului social, economic, cultural, politic în ceea ce priveşte aria prejudecăţilor şi a cutumelor asupra statutului femeii

(Hopss, J.G. şi Edwards, L.R., 1995, pp 313 – 335).

Cu toţii am auzit de fabuloasa răscumpărare dată pentru regele Imperiului încă, Atahualipa şi a răpitorului său spaniol, Francisco Pizarro, care a cerut să primească aur şi argint atât cât este de mare celula marelui încă, pentru a-i cruţa viaţa. Francisco Pizarro a făcut semn cu spada sa până la tavanul celulei şi a ordonat ca aceasta să fie umplută până la refuz cu metalele preţioase. În final, Marele încă a fost ucis de către răpitorul său. Imperiul încă este învăluit în mister. De unde au deprins incaşii taina prelucrării aurului şi argintului? De unde acea cantitate fabuloasă de metal preţios? Aceştia purtau nenumărate podoabe masive din aur şi argint, cingători, jucării, platoşe pentru piept şi şolduri, agrafe, dar aveau aproape toată vesela din aur şi argint (Straus, 2000, 9 – 10). Imperiul era dominat de căsătoriile după rang, monogamice, însă bărbaţilor de rang înalt le era îngăduit să aibă mai multe concubine. De asemenea, lupta pentru putere era acerbă şi presărată cu acte pline de cruzime şi violenţă. Căsătoria între fraţi nu era permisă decât în cazuri excepţionale, în rândul familiilor aristocratice, în vederea păstrării purităţii sângelui, a titlurilor nobiliare şi a averii şi respectului celorlalţi. În afara acestor excepţii, oricine încălca această regulă era pedepsit cu mutilarea sau chiar moartea (Idem, p. 154). Femeile de rang înalt se bucurau de respect şi consideraţie în societate. Acestea ţineau foarte mult la apariţiile lor publice şi îşi „pensau sprâncenele, se fardau cu cinabru extras din minele din Huancavelica sau cu baca roşie a unei plante şi dădeau o mare atenţie părului lor, considerat ca un criteriu important al frumuseţii” (Idem, 156). Încă de la vârsta de 8 sau 9 ani, tinerele intrau în instituţii unde erau învăţate să-şi respecte soţii, ce îndatoriri aveau faţă de aceştia. La apariţia semnelor pubertăţii, tinerele aveau obligaţia de a

posti timp de trei zile, lipsite complet de mâncare în primele două, iar în a treia zi primeau puţin porumb astfel încât să nu moară. În a patra zi de izolare, fata era îmbăiată şi tunsă de către mama sa şi primea un costum pe care îl puteau purta numai femeile adulte, destinate căsătoriei, denumite şi „nusta”. Apoi fata era sărbătorită timp de trei zile (ibidem). „Fecioarele soarelui”, denumite şi „acela” în limba incaşă, erau acele femei care primeau binecuvântarea de a fi călugăriţe, care făceau parte din tot imperiul, dar şi din pătura aristocratică. Incaşii erau extrem de religioşi, iar îndatoririle călugăriţelor erau în funcţie de un sigur criteriu şi anume erau sau nu de viţă nobilă. O astfel de călugăriţă de rang înalt avea diverse femei care să-i ţină companie, diverse servitoare. Numai o astfel de călugăriţă putea prepara alimentele pentru diversele ritualuri, însă nu aveau voie să fie văzute în afara templului decât pentru a trece dintr-un altar în altul şi însoţite de gărzi înarmate. Aceste femei erau denumite „soţiile soarelui” şi aveau obligaţia de a rămâne virgine, însă dacă Marele încă dorea, acestea puteau fi alese drept concubine. De asemenea Marele încă putea dărui mai multe femei unui supus care merita o asemenea onoare (Idem, 198).

În anul 1506, anul morţii lui Cristofor Columb, Juan Díaz de Soliz şi partenerul său de drum Vicente Yanez Pinzón au debarcat pe coastele mexicane, în Yucatán, o mare peninsulă care se prelungeşte spre Cuba. Aici îşi avea centrul civilizaţia Maya (Rival, D., 1999, pp. 47 – 66). Femeile mayaşe erau îmbrăcate în rochii fără mâneci, numite „quechquemitl”, cu două triunghiuri purtate peste aceasta. Conduita unei astfel de femei trebuia să fie una pudică, să aibă privirea coborâtă atunci când îi iese în cale un bărbat. Cei care se făceau vinovaţi de adulter erau condamnaţi la moarte prin tragerea în ţeapă sau legaţi de

un stâlp pentru a se putea trage în ei cu săgeţi. Cea mai bine văzută îndeletnicire pentru femeile maiaşe era să lucreze la moara cu pietre pentru măcinarea porumbului din care se prepara vestita tortilla. Viaţa acestei civilizaţii depindea de cultura de porumb. Tot ei au pus bazele primei reţete a ciocolatei (din porumb măcinat şi amestecat cu apă, ardei şi făină de cacao) (Idem, p. 93). La cârma unui oraş – stat stătea un rege care îndeplinea funcţia de preot, un prinţ care era şi episcop şi un om adevărat halach unic a cărui funcţie era moştenită. Clerul şi familiile de nobili erau în relaţii foarte apropiate, fiind crema societăţii. Trebuie spus că mayaşii erau monogami, iar alegerea partenerei are o poveste interesantă. Tinerii se adunau la prima lor întâlnire, iar feciorul spărgea ulciorul celei care se ducea să ia apă de la râu şi pe care o plăcea, iar dacă aceasta nu riposta, însemna că îl acceptă. Soţul trebuia sa de mute la socri după căsătorie pentru a-l ajuta pe tatăl soţiei sale să lucreze pământul, la vânătoare, la creşterea de albine. De asemenea, acesta trebuia să dăruiască noii sale familii seminţe de cacao, mărgele prelucrate din scoici, diverse obiecte ceramice. Abia după mai mulţi ani de căsătorie, soţii se puteau muta în propria lor colibă. Data căsătoriei era hotărâtă de preot care lua în calcul poziţiile astrale ale celor doi tineri. Apoi urma sărbătorirea acestora, unde femeile erau celei care serveau la masă, evitând privirile bărbaţilor. Dacă o femeie căsătorită nu putea avea copii, soţul putea divorţa de ea, dezonorând-o astfel. Copilului i se inocula de mic ideea respectului şi supunerii totale faţă de părinţii săi. În familiile de nobili, capul copilului mic era fixat în scânduri mici de lemn pentru a-i da o formă ţuguiată, de asemenea, mayaşii îşi încrustau dinţii cu pietre de jad. Până sa de căsătorească, tinerii aveau feţele vopsite în negru, iar după evenimentul aşteptat, se vopseau în roşu, preoţii purtând

culoarea albastră (Idem, 110, 115 – 116). Mayaşii obişnuiau să facă sacrificii umane pentru îmbunarea zeilor, iar victimele alese (prizonieri de război, sclavi şi chiar copii) erau onorate deoarece ele aveau rezervat un loc în cer. Înainte de sacrificiu, acestea primeau din belşug o băutură foarte tare din porumb pentru a fi amorţite şi ameţite. Însă dacă aceste victime prezentau malformaţii anatomice, nu erau vrednice de a primi o asemenea onoare. Victimei i se smulgea inima din piept şi apoi era ridicată spre apus, unde astrul se stinge, după care trupul era aruncat pe scările templului pentru a fi jupuit şi tăiat în bucăţi de către preoţi (Idem, 152 – 155). Aceste practici ne par crude şi inumane, însă în acele vremuri erau considerate la fel de normale cum este la noi botezul azi. Mânia zeilor trebuia stinsă cu sânge uman, pentru asigurarea prosperităţii şi a stabilităţii oamenilor.

Cruzimea şi măreţia civilizaţiei aztece a supravieţuit până în zilele noastre. Ca şi la alte popoare, aztecii puneau mare preţ pe urmaşi, iar această sarcină revenea negreşit femeilor care aveau obligaţia de a da naştere cât mai multor copii. Aztecii obişnuiau să facă sacrificii umane (Leconte, 2000, 19, 26), la fel ca mayaşii sau inkaşii. În acele vremuri apuse era o obişnuinţă sacrificiul uman pentru îmbunarea zeilor. Noţiunile de „bine” sau „rău” nu existau la azteci, ci moartea sau viaţa. Soarele era cel mai important, iar lumea de după moarte avea trei mari compartimente distincte şi nu două cum avem azi: Rai sau Iad (Idem, 34, 66). Aztecii credeau că prin sacrificiile pe care le făceau în numele zeilor, osemintele celor sacrificaţi erau sfărâmate de către zei, amestecate cu sângele lor divin pentru a crea noi fiinţe. În concluzie, omul avea o origine divină. De aceea oamenii aveau obligaţia de a aduce tribut zeilor, iar dacă acesta nu aveau loc, lumea ar fi dispărut. Dacă se întâmpla ca un om de rând să consume

băuturi alcoolice şi să fie văzut în stare de ebrietate, acesta era dus în piaţa publică, unde i se rădea capul, iar dacă repeta grozăvia aceasta, omul era sugrumat. Aceasta era pedeapsa pentru cei care consumau alcool în mod excesiv. Şi la azteci aducerea pe lume a copiilor era o muncă extrem de importantă, iar moaşele erau respectate. Cu o lună înainte de a se naşte copilul, moaşa venea în familia respectivă pentru a-i fi dată pe mână toată gospodăria. Femeile care mureau la naştere erau considerate martire şi chiar sfinte. Dacă naşterea era greoaie, moaşa îi administra femeii o infuzie de ciuapatli, o plantă care provoca puternice contracţii. Femeia care deceda în timpul naşterii avea parte de cele mai înalte onoruri, fiind tratată la fel ca războinicii care cădeau pe câmpul de luptă (Idem, 76, 144, 155 – 156). Datoria bărbaţilor era de a face noi cuceriri, de a purta războaie, de a vărsa sângele duşmanilor poporului Aztec, iar datoria femeilor ţinea de naşterea şi creşterea copiilor, de grija gospodăriei. La cel mult patru zile după ce copilul se năştea, era botezat de către moaşă cu apă sfântă, iar copilul căpăta un nume. Interesant este că aztecii nu aveau un nume de familie, însă primeau nume precum: „Faţă de apă”, „Om divin” sau „Floare de Ploaie”. La azteci, educaţia copiilor era obligatorie şi nu ţinea de starea material a părinţilor. Această educaţie aparţinea atât părinţilor, cât şi statului, bazându-se pe corectitudine, dragoste şi înţelegere. Copiii de gen masculin erau învăţaţi să ia parte la tot felul de treburi în gospodărie, dar şi să conducă o corabie şi să facă prognoze meteo după mişcarea norilor. Fetele erau învăţate cum să ţină o gospodărie, să confecţioneze haine, să gătească. Familia putea hotărî ca minorul să urmeze un fel de colegiu, unde acesta îşi putea descoperi înclinaţiile în vederea învăţării unei meserii. După absolvirea colegiului, chiar şi copiii din

clasele de jos puteau avea funcţii înalte, după meritele şcolare. Însă învăţăceii nu erau scutiţi de munca pe câmp, fetele puteau sluji la temple o perioadă. Erau două tipuri de colegii: Calmecac, unde baza era una religioasă şi unde erau admişi copiii din pătura superioară, dar şi ceilalţi copii şi Telepochealli, numit şi Casa tinerilor, unde erau pregătiţi războinicii, antrenaţi şi iniţiaţi în tainele luptei cu diverse arme. Aceşti elevi erau trimişi să lucreze şi la ridicarea de noi lăcaşuri pentru utilitatea publică. Un astfel de elev dobândea repede statutul de bărbat, de cap al familiei. Aztecii au manifestat o mare preocupare pentru îmbunătăţirea învăţăturilor lor, a gândirii lor. Nimeni nu se căsătorea înainte de a-şi termina studiile, iar părinţii hotărau soarta tinerilor. Astrologii azteci aveau şi ei un cuvânt greu de spus în cazul luării hotărârii părinţilor de a-şi căsători copiii. Familia fetei era obligată să spună celei a băiatului că fata nu se ridica la nivelul superior al băiatului. Tratativele căsătoriei erau conduse de bătrâne intermediare, numite „cihuat”. Dacă părinţii fetei şi cei ai băiatului erau de acord, căsătoria avea loc. Ceremonia avea loc în casa mirelui. Mireasa ajungea la casa mirelui cu un alai format din preot, părinţi, prieteni, rude şi cunoscuţi. Invitaţii ofereau cadouri tinerilor, aceştia primeau şi haine. După petrecere, tinerii se duceau în camera nupţială, unde se rugau timp de patru zile, timp în care nu aveau voie să se apropie unul de altul. Bărbatul Aztec se căsătorea o dată în viaţă, însă putea avea şi concubine, care erau respectate şi aveau drepturi în casa acestuia, dar soţia principală le domina pe celelalte. Copiii soţiei principale erau privilegiaţi, iar cei ai concubinelor ocupau un loc inferior şi aici apăreau conflicte, mai ales dacă miza era mare, de exemplu în familiile înstărite. Adulterul la femei era pedepsit cu moartea, însă nu era suficientă numai mărturisirea soţului pentru ca

trădătoarea să fie condamnată, ci erau ceruţi şi martori demni de încredere. Dacă soţul îşi ucidea soţia pe fondul unui adultery, era şi acesta pedepsit cu moartea. Numai tribunalul putea hotărî aceste lucruri. Aztecul nu era încurajat să-şi facă dreptate de unul singur. Condamnarea la moarte pentru adulter consta în sugrumarea femeii, apoi zdrobirea capului acesteia cu o piatră. Această imagine era drept exemplu pentru toţi ceilalţi. Familia aztecă era una patriarhală, bărbatul era şeful în casă. Însă avea obligaţia să se poarte bine cu toate femeile din casa sa (Idem, 158 – 172). Şi azi mai găsim urme ale acestei civilizaţii uimitoare în Mexic.

În Mesopotamia antică, bărbatul avea dreptul legitim de a-i aplica soţiei pedepse corporale grele şi avea drept de viaţă şi de moarte asupra ei în caz de infidelitate. Tatăl îşi putea vinde fiicele ca sclave. Există o mare probabilitate ca femeia să fi fost abuzată atunci când bărbatul avea putere absolută asupra ei, din punct de vedere social, economic, psihic, fizic, verbal, sexual. Acest lucru se întâmpla mai ales atunci când cultura încurajează comportamentul violent al bărbatului asupra femeii şi superioritatea lui faţă de aceasta. În totală contradicţie cu Mesopotamia, din punctul de vedere al tradiţiilor şi al modului de a trata femeile, era Egiptul. Din tot Orientul antic, Egiptul era singurul popor cu o concepţie modernă asupra femeilor şi familiei. Egiptenii aveau şi zei de sex feminin, acest lucru conferind femeii o putere socială mai mare. În societatea Egiptului antic, femeia era tratată cu demnitate şi respect. În unele texte, se specifică expres egalitatea absolută a femeii cu bărbatul în faţa legii (Drimba, 1998, 93 – 172). Jean Jacques Rousseau (apud Vianu, 1997, 91) spunea: „Toate popoarele civilizate au respectat femeile”. Pe malurile Nilului, exista Egiptul de Jos (oraşe Heliopolis, Busiris, Sais, Tanis) şi Egiptul de Sus

(oraşe Assuan, Heracleopolis, Hermopolis, Memfis, Teba, Luxor). Egiptenii aveau foarte mulţi zei, însă cel mai important zeu era Ra, zeul soarelui, cel care dădea viaţa pe Pământ. Nilul era de asemenea sfânt pentru egipteni deoarece inundaţia sa aducea belşugul mult dorit (Cohen, 1999, 14 – 18). Faraonul era considerat divin, el era reprezentantul zeilor pe Terra, iar viaţa de apoi avea o mare importanţă. Viaţa veşnică a Faraonului era asigurată prin mumificarea acestuia după moarte, proces care dura până la şase luni, iar mormântul trebuia să cuprindă povestea vieţii sale. Ţăranii egipteni cultivau grâu, în orez, tot ei fabricau şi berea. Scribii aveau rolul sacru de a face posibilă dăinuirea în timp a măreţiei Egiptului şi a oamenilor acelor vremuri (Idem, 54, 60 – 62). Un subiect literar extrem de discutat era perfidia femeilor, considerate senzuale, nemiloase şi necredincioase. Însă dragostea şi căsătoria erau slăvite de poeţi, „egiptenii aveau familii unite îşi iubeau copiii" (Idem, 72). Căsătoria avea loc de timpuriu, femeile abia împlineau vârsta pubertăţii şi erau căsătorite. Aducerea pe lume a copiilor avea o mare importanţă, asigurând viitorul familiei. Regina Hatşepsut, după moartea tatălui ei, revendică tronul şi dreptul de a stăpâni Egiptul. Însă pe vremea aceea, în toate civilizaţiile, femeile nu aveau dreptul de a-şi moşteni părinţii. Astfel, la vârsta de 15 ani, Hatşepsut a fost căsătorită cu Thutmosis II, însă toată viaţa sa avea să lupte pentru dreptul ei de a domni singură. Aceasta era „mândră, ambiţioasă şi însetată de putere", rămânând în istorie drept „faraonul-femeie", iar mormântul său este o dovadă a acestui lucru, deoarece puţine femei aveau prilejul şi cinstea de a avea un asemenea loc de veci, pe ţărmul Nilului, aflat în faţa oraşului Luxor (Idem, 110, 114). Însă nepotul lui Hatşepsut, Thutmosis III, după moartea mătuşii sale, a ordonat să fie şterse toate dovezile

care atestau existenţa şi măreţia acesteia. Egiptenii credeau că dacă aceste inscripţii şi picturi care atestau existenţa unui om, erau şterse, acelui om îi era interzis accesul în viaţa veşnică de apoi (Idem, 119). Cu toţii am auzit de Nefertiti şi frumuseţea sa încântătoare, căsătorită cu Akhenaton, cel care a făcut reforma religiei, înlăturând toate zeităţile şi înlocuindu-le cu un singur zeu, Ra. Akhenaton însuşi s-a autointitulat fiul zeului Ra, zeul soare (Idem, 144 – 149).

În civilizaţia ebraică există multe indicii că în familie predomina matriarhatul. Rolul principal îl deţinea mama, gradul de rudenie era stabilit pe linie maternă şi mama putea alege liberă numele copiilor ei. Dar, cu timpul, s-a trecut la o viaţă sedentară şi locul matriarhatului a fost înlocuit cu patriarhatul. Tatăl avea acum putere absolută asupra familiei sale. El se putea separa de soţie şi îşi putea lua mai multe soţii, fără să dea socoteală cuiva. Soţul nu putea fi acuzat de adulter, dar femeia adulteră era pedepsită crud (expusă goală în public şi/sau ucisă cu pietre). Copiii erau educaţi de mamă în primii ani de viaţă, apoi îşi urmau tatăl în munca pe care acesta o presta (Drimba, op. cit., 239 – 243). După cum am văzut, femeia nu era egală cu bărbatul în faţa legii, nici în societate şi nici în tradiţii şi cultură. Astfel, bărbatul putea abuza de ea şi de copii (mai ales de copiii de sex feminin) în voie şi fără a da socoteală cuiva.

În India, agricultura era ocupaţia de bază, iar alimentaţia cuprindea fructe, lapte, unt şi diverde preparate din făină. Băutura lor preferată era o licoare îmbătătoare făcută din distilarea grăunţelor de porumb. Societatea sătească era mai des întâlnită, unde oamenii se cunoşteau unii pe alţii, iar familia de tip patriarhal domina epoca. Tatăl deţinea toate frâiele familiei sale, având dreptul de a-şi pedepsi copiii. Un tată putea chiar să-i

scoată ochii copilului său (Janin, 2000, 19 – 38). Tot tatăl hotăra cu cine se vor căsători copiii săi, iar când acesta îmbătrâneşte, fiul său cel mare va lua frâiele familiei. Bărbaţii erau monogami, deşi unii şefi practicau poligamia (Idem, p. 40). India punea mare preţ pe uniunea dintre bărbat şi femeie, astfel, căsătoria era obligatorie, iar tatăl îşi putea da fiica în căsătorie încă de la vârsta de 8 ani (Codul lui Manu IX, 88, apud Drimba, op. cit., 239 – 243). Soţul trebuia să fie din aceeaşi castă. Celibatarii erau dispreţuiţi în societate şi femeia era văzută numai prin funcţia de reproducere: „Femeile erau create pentru a aduce pe lume copii, […]". „Să aducă pe lume copii, să-i îngrijească, să supravegheze treburile casei […] acestea sunt îndatoririle femeii". Tot în Codul lui Manu (ibidem) se spune: „Femeia nu trebuie să fie niciodată independentă". După moartea soţului, femeia nu se mai putea căsători. Femeile acelor vremuri erau greu încercate şi abuzate de bărbaţi (soţ sau tată) şi nu puteau lupta în niciun fel. Nu aveau putere economică sau socială, iar cultura şi cutumele susţineau supremaţia bărbaţilor.

În civilizaţia chineză, solidaritatea familială era fundamentală, chinezii având credinţa că strămoşii lor aveau puterea de a le îmbunătăţi sau de a le înrăutăţi viaţa. Rostul familiei era procrearea şi nu exista ruşine mai mare pentru o femeie chineză decât aceea de a nu putea avea copii. La fel ca toate civilizaţiile, şi China antică punea mare preţ pe succesiunea în familie, pe moştenirea şi prestigiul acesteia. Şi aici există discriminare între copii de sex feminin şi cei de sex masculin (copiii de sex feminin erau consideraţi o grea povară şi uneori erau lăsaţi pe câmp să moară, iar copiii de sex masculin erau răsfăţaţi). Căsătoria era hotărâtă de părinţii tinerilor. Femeia Chinei antice nu avea niciun drept de proprietate, fiind exclusă de la împărţirea bunurilor familiei. Aici putem face o

comparaţie cu Roma, India şi Egipt, unde femeile aveau drept de proprietate, spre deosebire de cele din China. În secolul al XIII-lea, Marco Polo spunea că în familiile chineze domnea buna înţelegere şi că femeile căsătorite erau respectate (Idem, vol. II, 41 – 45). Pot spune, în concluzie, că în China se făcea o discriminare crudă între copiii de sex feminin şi cei de sex masculin, acest lucru conferind femeii un statut inferior. În mare parte, China era o societate de tip ţărănesc, agricultura fiind una din cele mai importante ocupaţii din acea vreme. Bărbaţii se ocupau cu agricultura, iar femeile cu ţesutul pânzelor. De asemenea, existau o sumedenie de reguli care interziceau interacţiunile între fete şi băieţi, respectiv între femei şi bărbaţi (Cooper, 2000, 71 – 76). Casa era strict responsabilitatea femeii, cu tot ceea ce implică acest lucru. Mama era un cuvânt care purta o mare încărcătură de respect şi care desemna orice femeie care se bucura de această recunoaştere. Familia era un grup perfect închis, neavând intervenţii din afară, astfel încât fiii erau obligaţi să-şi ia soţii din familia mamei lor (Idem, 79 – 80). Copiii erau educaţi să-şi respecte părinţii, rudele şi strămoşii, să fie politicoşi şi să respecte toate regulile societăţii. Familia de tip patriarchal este cea care domină China antică, iar copiii de gen masculin moşteneau numele, averea şi autoritatea tatălui. Primul copil născut era privilegiat, dar avea şi numeroase îndatoriri. Familiile de nobili puneau mare preţ pe nume şi pe asigurarea supravieţuirii aceasuia în timp, de-a lungul generaţiilor. Cu toate acestea, femeia căsătorită îşi păstra numele de familie biologic. Chinezii aveau un deosebit respect al strămoşilor, convinşi fiind de faptul că aceştia puteau să le influenţeze viaţa în bine sau în rău. Legătura tată – fiu era una distantă, glacială care ţinea seama de numeroase reguli, dar mai ales de respectul pe care copilul îl datora părintelui său. Conform

credinţei chineze, nou-născutul avea un suflet inferior şi abia după ce primea un nume, acesta era considerat un suflet desăvârşit. Timp de trei luni de la naştere, tatăl nu avea voie să vadă copilul. Mama era cea care se ocupa de educaţia copilului, iar la vârsta de 10 ani, copilul trebuia să asculte de un anume maestru care îl pregătea pentru viaţă. La conducerea fiecărui sat exista un fel de şef, care trebuia să aibă o soţie. Copiii aveau obligaţia de a aduce omagii zilnice părinţilor, care constau în saluturi dimineaţa şi seara. Tatăl trebuia să aibă o viaţă cât mai lungă pentru a se asigura că familia sa va supravieţui cu demnitate (Idem, 156 – 175). Femeia se afla sub stricta dominaţie a soţului său, iar prestigiul familiei lor de origine era asigurat prin abilitatea acestora de supunere, respect şi pricepere în muncile casei. Dacă părinţii nu doreau copii de gen feminin, fetiţa era abandonată, lăsată să moară pe câmp. Fetele la împlinirea vârstei de 10 ani erau încredinţate unei femei ajunse la vârsta a treia, care o iniţia în muncile specifice genului. Ajunse la 15 ani, fetele erau căsătorite, însă înainte de căsătorie, niciun bărbat nu avea voie să le vadă, fiind considerate pure. Femeia îşi arăta chipul bărbatului numai după nuntă (Idem, 188 – 191). Tot ceea ce făcea femeia în familia conjugală, în familia soţului ei, era reflectat în onoarea familiei de origine a acesteia. Obligaţiile femeii erau foarte clare şi supunerea ei faţă de autoritatea şefului era cerută negreşit. Totuşi, chiar şi după căsătorie, femeia încă îi mai datora supunere tatălui, deşi intrase în familia soţului, unde de asemenea trebuia să respecte anumite obligaţii. Ritualul căsătoriei era unul plin de semnificaţii, în care logodnicul trebuia să arate respectul faţă de familia, respectiv tatăl viitoarei sale soţii şi abia apoi îşi putea duce soţia acasă. Tinerii căsătoriţi nu aveau parte de intimidate. Căsătoria se consuma abia după trei zile, însă la familiile

de nobili această perioadă putea dura chiar şi trei luni. După căsătorie, urma o perioadă de probă care ţinea trei ani, iar respectul dintre cei doi soţi dura toată viaţa în familie, primul născut avea obligaţia, ca şi fraţii săi, să îşi ia o soţie, care ulterior va deţine o poziţie superioară faţă de celelalte soţii ale cumnaţilor săi. Numai primul născut în familie avea privilegiul de a fi recunoscut de către tatăl său, ceilalţi copii erau doar fraţii şi surorile acestuia. Dacă soţul nu era mulţumit de soţia sa, o putea repudia, iar în felul acesta, familia de origine a femeii avea onoarea pătată, lucru considerat a fi de neadmis. Un nobil putea avea mai multe soţii secundare şi una principală, ai cărei copii erau ceva mai privilegiaţi din acest punct de vedere (Idem, 194 – 210). Femeia căsătorită ieşea pe stradă, având chipul acoperit şi însoţită de o altă femeie bătrână (Idem, 213).

La popoarele germanice, femeia era stăpâna casei, fiind respectată de toţi cei din jur. Pe de altă parte, Sofocle – prin personajul Aiax, spunea: „Viaţa unui bărbat valorează mai mult decât vieţile a o mie de femei” (Idem, 174 – 177). Aşa cum spuneau înţelepţii egipteni din lumea antică: „omul rău rămâne sărac din pricina violenţei sale” (Papirus Insinger, 1975, p. 70). Aici sărac poate însemna şi fără familie, lucrul considerat a fi cel mai important în viaţa unui om. Se poate spune că industrializarea a influenţat mult familia prin intrarea femeilor în câmpul muncii şi astfel scade controlul deţinut de anumiţi membrii ai familiei (Good, W.J., 1963, p. 31). Pe de altă parte, cuplul modern, unde nu este loc de asemenea prejudecăţi şi stereotipuri, îşi face destul de timid apariţia, unde „valorile moderne promovează drepturile egale pentru bărbaţi şi femei, un echilibru în structura autorităţii familiei” (Zamfir şi Zamfir, 2000, 100). La germanici, ca la majoritatea popoarelor o mare importanţă în căsătorie o avea faptul că

femeia trebuia să fie fecioară, o garanţie esenţială a păstrării purităţii sângelui copiilor, dar şi a onoarei acesteia. Se întâmpla ca bărbatul pentru a smulge acordul părinţilor fetei spre căsătorie, să o răpească pe aceasta. În acest fel onoarea familiei fetei şi puritatea acesteia erau puse la îndoială şi pentru a scăpa de acest stigmat, părinţii fetei îl acceptau pe ginerele îndrăzneţ. O femeie care îşi înşela soţul era dezmoştenită de dotă, onoarea familiei acesteia era pătată, iar ea putea fi aspru pedepsită (Drimba, op. cit., 175 – 177). Societatea la aceste popoare este una rurală, iar fierarii sunt la extrem de căutaţi, prelucrând fierul cu piatra, pila şi ciocanul (Baedeker, 2001, 120 – 127). Vikingii erau invadatori, dornici de noi pământuri, de noi cuceriri, ajungând în Anglia, Galia şi Irlanda. Vikingii erau o legendă a mărilor încă din acele vremuri, ceea ce le-a oferit posibilitatea de a descoperi şi cuceri noi teritorii. În tot acest timp, femeile rămâneau acasă, stăpâne peste tot avutul. Vikingii îşi respectau femeile. De asemenea, aveau şi o flotă de comerţ pe Nipru, ghidându-se după piatra solară. De exemplu, din Norvegia şi până în Islanda sunt trei zile şi trei nopţi. Dar vikingii se orientau după Steaua Polară sau după soarele permanent al verii boreale (Idem, 127129, 156). Este de la sine înţeles faptul că baza rămânea în femei, ele rămâneau acasă pentru a conduce gospodăria şi a avea grijă de copii. Spaima vikingilor a circulat în toată lumea, erau necruţători şi nimiceau tot ce întâlneau în calea lor. Spiritul vikingilor de luptători neînfricaţi mai circulă şi azi pe buzele urmaşilor lor. Se spunea că Walkiriile hotărau destinul fiecărui luptător care se lasă purtat de val (Idem, 178, 250).

În Grecia timpurilor apuse, tot părinţii erau cei care hotărau căsătoria tinerilor, la fel ca şi în celelalte ţări, scopul căsătoriei era procrearea. În Grecia nu erau

interzise relaţiile incestuoase dintre frate şi soră. Xenofon descria situaţia femeii astfel: „să vadă cât mai puţin, să audă cât mai puţin şi să pună cât mai puţine întrebări; să aibă grijă de casă şi să dea ascultare soţului ei” (Xenofon apud Drimba, op. cit., 117 – 120). Sofocle – prin personajul Aiax, spunea: „Viaţa unui bărbat valorează mai mult decât vieţile a o mie de femei” (Sofocle apud Drimba, op. cit., 117 – 120). Aristofan, în comediile sale, râdea şi ridiculiza femeia, care nu avea niciun statut juridic. Femeia se afla sub tutela tatălui, iar după căsătorie, sub tutela soţului, care lua toate deciziile în locul ei. În oraş, femeia ieşea foarte rar şi era însoţită; în general stătea în apartamentul ei numit gineceu. Soţii nu luau masa împreună cu soţia; aceasta nu participa nici la nunţi, botezuri sau ospeţe (Idem, 278 – 281). În general femeia nu ieşea din casă şi nu era văzută de nimeni, iar dacă acest lucru se întâmpla, femeia era discreditată, compromisă pentru societate. Femeile puteau fi văzute numai la templu, acolo unde aveau o poziţie aproape egală cu cea a bărbaţilor (Redfield, 2001, 144, în Vernant, coord.). Trebuie spus că în Grecia vremurilor apuse femeia era uşor de maltratat, de agresat şi abuzat de către tată şi apoi de către soţul său. Dependenţa femeii faţă de tată şi de soţ îi anula orice poziţie în familie. Ea trebuia să fie supusă în faţa soţului, care deţinea puterea absolută. Printre scopurile principale ale unei familii se numără transmiterea averii, a titlurilor, conceperea de moştenitori şi supravieţuirea acestora. Femeile aveau ca supremă datorie, pe lângă cea de a se supune soţului, de a da naştere cât mai multor copii de sex masculin pentru asigurarea supravieţuirii clanului. Atunci când două clanuri rivale doreau să cadă la pace, femeile jucau rolul de „garanţie într-o tranzacţie socru – ginere”, o garanţie de pace şi linişte. Femeia avea în permanenţă un tutore (tatăl, fratele, soţul), nefiind pe propriile picioare,

aceasta putea fi dată la schimb de către aceştia ca oricare alt obiect, împreună cu zestrea (Idem, p. 146). În general, femeia nu avea nimic de spus şi trebuia să fie supusă şi ascunsă de ochii lumii. Căsătoria nu era nici pe departe o scenă romantică, unde doi tineri, îndrăgostiţi unul de celălalt, aleg să-şi petreacă restul zilelor împreună, ci era o tranzacţie cât se poate de profitabilă pentru ginere şi pentru cel care deţinea tutela femeii (Idem, 148). Cu toate că aveau zeităţi de gen feminin (Artemis – zeiţa vânătorii, Hera – ocrotitoarea familiei, Afrodita – zeiţa dragostei şi a frumuseţii), grecii nu acordau niciun fel de libertate femeii. „Cetatea – stat greacă era un organism politic bazat pe ideea de cetăţenie", iar bărbaţii deţineau funcţii publice, beneficiau de respect şi tratau tor felul de teme precum războiul, averea, diverse tranzacţii, interzise femeilor (Idem, 152). În viziunea grecilor, condiţia principală de a fi OM era aceea de a face parte dintr-o asemenea cetate – stat, în timp ce femeile erau văzute exclusiv din prisma reproducerii, un simplu accesoriu al bărbatului care dorea să-şi asigure moştenitori. De asemenea, femeia nu putea moşteni avere şi nu putea dispune de dota ei, fiind în permanenţă sub tutela unui bărbat (Idem, 153 – 156). Este cât se poate de clar faptul că bărbaţii aveau o poziţie mult avantajată faţă de femei, erau consideraţi a fi superiori acestora şi în consecinţă puteau dispune de femeie la fel ca de un obiect oarecare. Într-o lume în care cetatea aparţinea în totalitate bărbaţilor, femeile nu aveau ce căuta. Femeia era considerată a fi înşelătoare, vicleană, aceasta putea aduce ghinionul şi moartea, dar tot ea dădea naştere de oameni. De asemenea, femeia era considerată a fi periculoasă deoarece era atrăgătoare, ispititoare, irezistibilă şi lipsită de orice fel de apărare (Idem, 166 – 168). Observăm o ambivalenţă a modului în care era privită femeia în Grecia

şi anume cu admiraţie deoarece fără ea nu ar fi posibilă perpetuarea speciei, dar şi cu dispreţ tocmai faţă de această condiţie.

În Roma Antică, familia era sub puterea bărbatului, care putea dispune în voie de viaţa membrilor ei. Bărbatul avea drept de viaţă şi de moarte asupra soţiei şi copiilor săi, pe care-i putea vinde ca sclavi, îi putea ucide sau maltrata. Spre deosebire de Grecia, unde femeia nu avea voie să iasă pe stradă, cu atât mai puţin neînsoţită, în Roma femeia putea ieşi şi chiar îşi putea însoţi soţul la ospeţe. De reţinut însă că şi aici căsătoria tinerilor era hotărâtă de părinţi (Drimba, O., op. cit., 134 – 146). În mod clar, stăpânul casei este bărbatul, însă existau şi excepţii în care femeia deţinea controlul a tot ceea ce se petrecea în casă, coordonând munca servitorilor. În Roma, femeia trebuia să fie fidelă bărbatului ei până la moarte şi dincolo de ea, urmându-l. Aventurile extraconjugale ale unei femei erau strict interzise şi puteau avea urmări grave pentru aceasta. Familia era mai importantă decât membrii acesteia, onoarea şi prestigiul erau puse mai presus de tot şi toate (ibidem). Femeia nu numai că era văzută din perspectiva reproducerii, dar era şi un semn al belşugului pământului. Pământul nu putea fi moştenit sau deţinut de femei pentru a nu pierde averea familia respectivă atunci când femeia era dată de soţie şi pleca în familia soţului (Idem, 161 – 176). După apariţia creştinismului, regulile în ceea ce priveşte căsătoria sunt schimbate, astfel, Biserica este instituţia care are acces în sânul familiei. În acele vremuri apuse azi, femeia romană era exclusă de la viaţa politică, socială, religioasă. Însă nu se poate spune acelaşi lucru şi despre femeile bătrâne, care odată cu apariţia creştinismului, au început să fie respectate. Astfel, s-a schimbat o scară de valori. Când venea vorba de femei bogate, acestea erau extrem de apreciate de către

Biserică. Văduvele, care erau obligate înainte să se recăsătorească, deoarece trebuia să se afle în permanenţă sub tutela unui bărbat, odată cu venirea creştinismului, acest lucru a fost scos din lista regulilor demne de urmat. Dar Biserica avea foarte mult de câştigat de pe urma acestor văduve care îşi dedicau restul vieţii slujirii acestei instituţii. Multe astfel de femei puteau merge, de exemplu, la mănăstire, o unealtă comercială extraordinară a Bisericii (Goody, 2003, 44 – 54).

În civilizaţia celţilor, femeia avea dreptul să-şi aleagă în mod liber soţul, lucru nemaiîntâlnit la niciun alt popor din întreaga Europă. Spre deosebire de Roma, unde soţul dispunea în mod liber de bunurile şi zestrea soţiei, în Irlanda, soţia avea dreptul de a dispune liber de zestrea şi bunurile ei personale. Soţii aveau drepturi egale, lucru neîntâlnit în Roma şi Grecia. În cultura celţilor era permisă poligamia, dacă bărbatul îşi permitea acest lucru din punct de vedere financiar. Femeia putea divorţa oricând de soţul ei, iar copiii de sex feminin îşi puteau moşteni tatăl numai dacă nu aveau fraţi. La celţi, indiferent dacă erau căsătorite sau nu, femeile puteau deţine şi funcţii importante. În secolul I d.Hr., triburile celte din Britania aveau în fruntea lor o regină (Drimba, 48 – 53).

Şi în Bizanţ, la fel ca în multe alte ţări, părinţii hotărau cu cine să se căsătorească fiicele şi fiii lor. Actul logodnei la bizantini avea o valoare juridică, pe când la romani era o simplă promisiune. Mirii erau căsătoriţi de preot la biserică, iar femeile bizantine nu erau educate intelectual. Ele trăiau mai mult în apartamentul lor (gineceu) şi erau păzite şi servite de servitori de încredere; nu ieşeau pe stradă neînsoţite (Idem, 271 – 273). Şi aici putem observa cu uşurinţă că femeile erau dependente de soţii lor din punct de vedere social, economic, politic şi psihologic. Cultura şi concepţiile acelor vremuri încurajau

supremaţia şi poziţia superioară a bărbatului în faţa femeii. Femeia era împiedicată să deţină orice fel de putere, chiar şi puterea cunoaşterii, neprimind educaţia intelectuală pe care o primeau bărbaţii. În general, în Bizanţ, femeia era văzută din două mari perspective: cea a fecioarei creştine şi cea de soţie şi mamă. Familia era extrem de importantă, iar căsătoria era oficializată la Biserică, instituţie care de-a lungul timpului a câştigat încrederea totală a cetăţenilor. Femeia, în viaţa sa, trecea prin mai multe etape precum copilăria, presărată de pericole deoarece fetiţele erau ucise adesea la naştere, dacă nu erau dorite de părinţi. Instruirea lor se limita la a deprinde toate îndeletnicirile casei, a învăţa să scrie, să citească şi să memorize Psalmii. Lucrurile stăteau diferit cu fetele care proveneau din familii de rang înalt, acestea având posibilitatea de a studia mai mult. Odată cu pubertatea, copilăria fetei era spulberată, aceasta fiind obligată de către părinţi să se căsătorească, însă dacă acest lucru nu era posibil, fata era dusă la mănăstire (Talbot, 2000, 140 – 143, Cavallo, coord.). Şi în această perioadă, căsătoria era un bun prilej de a schimba averi şi titluri nobiliare, de a uni forţele a doua familii. Dacă părinţii celor doi copii cădeau la o înţelegere în privinţa căsătoriei, familia mirelui oferea un dar familiei miresei ca dovadă a intenţiilor serioase, ţinând loc de contract nupţial. Familia fetei trebuia să arate zestrea de care aceasta putea dispune numai în timpul vieţii (Idem, 144). Un lucru nemaiîntâlnit în civilizaţiile străvechi precum India, Roma, Grecia. Un obicei străvechi este acela ca în timp ce nuntaşii sărbătoresc unirea celor două familii, mirii să se retragă în camera nupţială, unde avea să se consume căsătoria (ibidem). Acest obicei se mai păstrează şi azi cu sfinţenie în comunităţile de rromi, unde mireasa trebuie să dovedească faptul că nu a mai întreţinut relaţii

sexuale până atunci şi că provine dintr-o familie cinstită. Întorcându-ne la lumea şi obiceiurile bizantine, femeile odată căsătorite aveau datoria de a aduce pe lume cât mai mulţi copii. Naşterile aveau loc la domiciliu, femeia fiind asistată de o moaşă sau chiar de un medic, magician sau preot. Medicii din acea vreme puteau executa extracţia fătului pentru a putea salva viaţa femeii. Naşterea era plină de pericole, de incertitudini şi nesiguranţă. Avortul era condamnat, femeia putând fi chiar biciuită sau exilată. Femeia bizantină manufactura totul în casă, de la haine, mâncare, până la cosmetice. Dacă o femeie îşi înşela soţul, era condamnată la moarte, ulterior legile s-au schimbat, iar femeia adulteră era trimisă la mănăstire. Femeile erau egale cu bărbaţii numai pe timp de război, când puteau ieşi în afara casei şi lua parte la apărarea oraşului. Treptat, femeile au început să practice comerţul cu pâine, peşte, lapte. De asemenea, femeile puteau fi angajate ca doici, servitoare, moaşe, coafeze, mediator matrimonial (Idem, 145 – 153). Un obicei străvechi este acela ca în situaţia în care erau oaspeţi prezenţi la masă, toate femeile rămâneau ascunse în camerele lor, ferite de ochii acestora. Femeile de rang înalt aveau ceva mai multă libertate în ceea ce priveşte problema financiară, putând lua decizii în acest sens (Idem, 155 – 165).

— Evul Mediu

Lumea Evului Mediu, unde legislaţia lui Iustinian eliminase dreptul de tutelă asupra femeii, care acum putea dispune liberă de drepturile ei (fapt ce era imposibil în Roma sau Grecia antică). În secolul al XI-lea, femeia putea dispune de drepturile ei personale, de pământuri şi alte bunuri în mod liber. Iar în secolul al XII-lea, femeia „avea importanţă de prim-plan ca proprietară a unor domenii” (Power, 1984, apud Drimba, op. cit., 370 – 372). Femeia avea voie acum să ia parte la întrunirile dintre feudali. În

Anglia, legea îi garanta femeii egalitatea cu bărbatul, ea putând să lase testament şi să intenteze un proces. Femeia gospodină conducea întreaga gospodărie, fiind stăpână. Femeia burgheză era implicată în viaţa socială şi economică şi avea toate responsabilităţile care decurg de aici. Multe femei se întreţineau singure, practicând o meserie şi trăind din propriul salariu. În Cartea meseriilor a lui Étienne Boileau, din a doua jumătate a secolului al XII-lea sunt înregistrate aproximativ o sută de meşteşuguri practicate la Paris, din care cel puţin cinci erau exercitate exclusiv de femei. Dar în secolul al XIV-lea începe o degradare progresivă a poziţiei femeii în societate, iar în secolul al XVI-lea femeia era privată de capacitatea juridică (Idem, 372). Am observat aici o ascensiune a statutului femeii în faţa bărbatului, acest lucru conferindu-i femeii independenţă, încredere în propriile forţe şi putere asupra destinului ei, dar şi responsabilităţi în tot ceea ce aceasta făcea. Apoi urmează un declin al poziţiei femeii din punct de vedere social (secolul al XIV-lea juridic (secolul al XVI-lea) şi, implicit, psihologic şi moral. Femeia depindea din nou de bărbat, care avea autoritate asupra ei. Începutul acestei perioade şi anume spre secolul al XI-lea, societăţile creştine nu clarifică situaţia femeii, care era văzută, la fel ca în civilizaţia greacă sau romană, prin prisma reproducerii. O altă asemănare cu civilizaţia grecilor este aceea că multe căsătorii se înfăptuiau în numele păcii între diferite familii, sau în cazul familiilor regale se urmărea pacea între popoare. Aceste „alianţe matrimoniale” sunt extrem de des întâlnite în acele vremuri, exemplu fiind chiar regele Henric I al Franţei care dorind pacea cu Rusia, îşi caută soţie în Kiev. Aceste căsătorii implicau numeroase avantaje materiale (averi – bunuri mobile şi imobile), sociale (titluri deţinute de familia femeii, onoarea şi prestigiul acesteia), pe lângă

tranzacţia, mutarea acesteia de la o familie la alta. Se putea ca o femeie care provenea dintr-o familie de rang înalt să fie dată unui bărbat de statut inferior, fapt ce putea fi uneori deranjant pentru femeia respectivă. „În Evul Mediu timpuriu”, familia fetei era despăgubită de către soţul acesteia pentru „pierderea suferită”, însă dota, zestrea femeii mergea exact acolo unde mergea şi aceasta, adică la soţ. Un lucru care îi era permis femeii, dacă ar fi să comparăm situaţia acesteia în Evul Mediu cu situaţia din Grecia antică, este acela de a-şi administra dota în cazul în care soţul a decedat (Klapisch – Zuber, 1999, 263 – 268, în Goff, coord.,). Acest lucru era de neconceput la greci, care în cazul în care soţul femeii deceda, tutela acesteia revenea tatălui sau unui frate ale acesteia sau chiar al soţului decedat. Cu toate acestea, căsătoria era considerată a fi sacră, prin crearea unei legături spirituale, economice şi carnale. Biserica nu îngăduia ca ceea ce a fost unit de Dumnezeu să fie rupt de către oameni. Cu alte cuvinte, despărţirea sau divorţul ieşeau din discuţie, nefiind permise (Karros, 1996, 84 – 88). În Evul Mediu, pe la 1400 şi femeile, ca şi bărbaţii erau responsabili cu păstrarea onoarei nepătată a familiei, fapt ce implica supunerea totală a acesteia faţă de conducătorul familiei (tată sau frate) şi apoi faţă de soţ, loialitate familiei de apartenenţă. Relaţiile intime erau vehement interzise înainte de căsătorie, de multe ori mirii nici nu se vedeau înainte de a se căsători, excepţie făcând ziua nunţii, când li se făcea cunoştinţă (Klapisch – Zuber, op. cit., 269270, în Goff, coord.). Era o obişnuinţă a acelor vremuri ca bărbatul, aflat la vârsta de aproximativ 30 de ani să îşi aleagă o soţie care abia trecuse de pubertate. De ce se întâmpla acest lucru? Deoarece femeia era considerată o fiinţă cu fire extrem de slabă, care trebuie ţinută în permanenţă sub supravegherea unui bărbat încă de la

primele semne ale pubertăţii acesteia. Un alt motiv este acela că femeile în acea vreme aveau o durată medie de viaţă care nu depăşea vârsta de 35 de ani şi de aceea căsătoriile aveau loc atât de timpuriu, pentru a avea cât mai mult timp la dispoziţie în vederea procreării. Sarcinile erau extrem de numeroase, deoarece mulţi copii mureau prematur, motiv pentru care mamele nu se ataşau de ei de la bun început, pentru a evita suferinţe inutile. Copiii nedoriţi erau ucişi sau abandonaţi, problema fiind rezolvată imediat şi fără prea multe complicaţii. Ulterior intervine instituţia bisericească pentru a interzice infanticidul deoarece copiii nebotezaţi nu puteau fi primiţi în rai, paradis (Idem, 274 – 279). Şi în această perioadă femeia este considerată a fi periculoasă, fătarnică şi nestatornică, la fel ca şi la greci sau romani, iar nesupunerea femeii voinţei soţului era aspru pedepsită. Reputaţia unei astfel de femei era pătată, iar nesubordonarea avea consecinţe grave asupra integrităţii fizice a femeii (Idem, 280 – 284).

„Femeia vrea să aibă dreptul de a fi independentă şi cultă, şi e stingherită şi apăsată de gândul că asta-i cu neputinţă” (Tolstoi, 2008, 458). Această năzuinţă a femeii se va realiza, însă treptat şi cu mari sacrificii, îndelung efectuate de către femei. Femeia Renaşterii, sfârşit de Ev Mediu, dădea naştere la extrem de mulţi copii, pentru a nu înstrăina averea familiei. De exemplu, la sfârşitul secolului al XV-lea, soţia patricianului veneţian Francesco Marcello a născut 26 de copii. Copiii nedoriţi erau pur şi simplu omorâţi. În perioada Renaşterii, căsătoria era bine calculată din punct de vedere economic şi femeile puteau moşteni bunuri imobile (terenuri şi case). Căsătoria era încheiată pe viaţă, chiar dacă existau motive de divorţ recunoscute de lege şi biserică. Autoritatea soţului era absolută, soţia trebuind să-i dea ascultare. În Anglia, soţul

nu numai că avea dreptul să-şi bată soţia, dar era şi la modă acest lucru (Idem, Vol. X, 259 – 262). În perioada Renaşterii, femeia va intra în viaţa socială, economică, politică, spirituală şi intelectuală. La Strassburg, un registru de la jumătatea secolului al XV-lea dovedeşte că existau femei cu profesia de fierar, giuvaiergiu, croitor şi negustor de grâne. În Italia, aceste ocupaţii publice le erau interzise femeilor. La

Frankfurt, în secolul al XV-lea, existau 15 femei cu profesia de medic. Iată care erau suveranele care au avut puterea în perioada Renaşterii: Isabela de Castilia, Caterina dei Medici, Maria Tudor, Maria Stuart, Elisabeta I. Acum există femei intelectuale, dar reacţia bărbaţilor nu a întârziat să apară. În Franţa, între anii 1595 şi 1655, au apărut cel puţin 21 de opere contra sau în apărarea femeilor. Acelaşi lucru era valabil şi pentru Anglia (Idem, 362 – 370). Şi în Renaştere, femeia este văzută din perspectiva reproducerii şi a asigurării de moştenitori familiei din care făcea parte. Conştientizând greutăţile cu care se confrunta o femeie în timpul sarcinii, dar mai ales la naştere, familia o sărbătorea şi o trata cu respect. Teama de încercările la care era supusă femeia la naştere era cunoscută de toată lumea. Naşterea este un privilegiu, dar şi o pedeapsă pe care Dumnezeu i-a dat-o Evei pentru că I-a ieşit din cuvânt. Mortalitatea infantilă era destul de crescută, bolile pândeau la tot pasul, medicina nu se dezvoltase încă şi religiozitatea ocupa un rol important în viaţa oamenilor. Conservarea şi respectarea cu sfinţenie a tradiţiilor era una din atributele principale ale familiei (King, 2000, 241 – 247, în Garin, coord.). Teoretic, acum femeia are dreptul la moştenirea averii şi a titlurilor, la fel ca bărbatul, însă practic, ea nu dispunea de dota ei şi nu putea lua decizii în această privinţă. În situaţia în care şi tatăl şi soţul decedau, femeia intra în posesia deplină a

averii, putând chiar lăsa şi un testament în acest sens pentru generaţia viitoare. Chiar şi în epoca premodernă, căsătoria era înfăptuită până la moartea unuia sau a ambilor soţi, despărţirea nu se număra printre opţiuni (Idem, 248 – 250). Ca şi în trecut, femeia care nu se supunea autorităţii bărbatului era pedepsită fizic, bătută. În această perioadă, femeia nu numai că făcea toate muncile casei, dar şi pe cele ale ogorului (semănat, arat, cules). Industria textilă tot de femei era întreţinută, acestea fiind apreciate pentru munca lor atât de importantă în acea vreme (Idem, 251 – 258).

Dar în secolul XVIII două mari idei circulă, una este că spiritul nu ţine de gen, el nu este condiţionat de gen. Femeia aparţine speciei umane, fiind jumătatea bărbatului, fiind diferită de acesta numai din prisma genului. Cealaltă idee susţine că femeia trebuie limitată la organul ei de reproducere şi atât. Femeia este supusă organelor ei genitale şi în consecinţă ea este inferioară bărbatului, este slabă. Raţiunea femeii nu este capabilă de conceptualizare, pe când cea a bărbatului este şi de aceea ea trebuie să-i fie supusă. Femeia este mamă şi acest lucru îi conferă un rol superior, însă nu se poate descurca în războaie, acolo unde bărbatul excelează, din cauza construcţiei ei fizice şi psihice fragile (Godineau, 2000, 287 – 291, în Vovelle, coord.). Femeia este atrăgătoare pentru bărbat şi în consecinţă, periculoasă, având capacitatea de a-l seduce. Femeia este fascinantă, dar în acelaşi timp şi fatală pentru bărbat, întruchipând chipul morţii. Femeile au fost supuse bărbaţilor mult timp, neavând drepturi precum intentarea unui proces, dreptul la moştenire sau dreptul de a dispune de propria dotă. Tatăl îi hotăra sortitul şi apoi trecea sub tutela soţului, femeia neavând dreptul la libera opinie. Treptat apare dragostea romantic [şi ideea conform căreia, tinerii ar trebui să se cunoască şi să fie îndrăgostiţi unul de

celălalt înainte de a se căsători. Dar această pasiune este trecătoare iar apoi în cuplu apare respectivul, consideraţia, încrederea şi prietenia care trebuia să dureze toată viaţa. Acum începe femeia să fie văzută va fiind o egală a bărbatului în drepturi şi obligaţii. În câmpul muncii, femeile sunt mai puţin calificate decât bărbaţii şi de aceea ele deţin posturi inferioare. Însă acest lucru se va schimba deoarece apare ideea că femeia trebuie să fie educată pentru a se putea ridica la nivelul bărbatului şi pentru a educa minorii (Idem, 294 – 300). În istorie au existat femei puternice care au marcat politica acelor timpuri, femei precum: Regina Ana, în Anglia, Ecaterina a Rusiei sau Maria-Tereza, în Austria. Datorită statutului lor superior au avut acces la o lume la care numai bărbaţii puteau lua parte în acele vremuri. Revoluţia franceză a adus noi idei despre cetăţean, acum şi femeia este considerară a fi un cetăţean şi a avea toate drepturile ce decurg din aceasta. Dreptate, egalitate şi fraternitate răsună triumfător şi schimbă mentalităţile care guvernau lumea de până atunci. În revoluţie, femeia a luptat cot la cot cu bărbatul (Idem, 304 – 309). Vreau să amintesc de celebra pictură expusă la Paris, Muzeul Luvru, Eugène Delacroix, realizată în anul 1830, înfăţişând o femeie cu bustul gol şi un steag în mână, care conduce revolta, „Libertatea călăuzind poporul” (Serafini, 2009, 120). Femeia a reuşit să scape de corsetul care o subjuga şi o împiedica să fie liberă în mişcări. Acum devine martiră şi luptă pentru drepturile ei.

— Începuturile modernizării societăţii

Modernizarea se traduce printr-o serie de schimbări „care au avut loc la nivelul unui sistem sau subsistem social, prin care se realizează o racordare a caracteristicilor structurale şi funcţionale ale acestuia la nivelul atins de alt sistem sau subsistem social a cărui

stare este apreciată ca dezirabilă; modalitate de schimbare a subsistemelor mai puţin evoluate, cu posibilităţi reduse de autodinamism şi care se restructurează sub impactul unor subsisteme mai evoluate". Această modernizare are loc pe mai multe paliere (economic, social, politic, etc.), cu impact deosebit asupra familiei (Mihăilescu, 1993, în Zamfir, şi Vlăsceanu, sursa: www.dictsociologie.ro).

Treptat, femeia începe să fie văzută şi din alte perspective, în afară de cea a reproducerii (Abrams, 2002, 8 – 15). În Europa de Est, odată cu legiferarea şcolii primare gratuite, apar noi idei despre femeie. În şcoala primară, fetele învăţau lucruri elementare precum scrisul, cititul şi aritmetica, dar şcoala avea pretenţia de a le pregăti pe viitoarele soţii şi mame pentru viaţă – idee de bază a şcolii din acea vreme şi anume din anii 1870 (Idem, 57 – 69). Se poate observa faptul că încă este menţinută ideea conform căreia femeia trebuie să se limiteze la a fi mamă şi soţie. La 1840 se poate spune că idealul unei femei era acela de a se căsători pentru a avea o siguranţă economică şi socială şi pentru a aduce copii pe lume. Legea încă încurajează dominarea masculină şi supunerea părţii feminine. În ceea ce priveşte divorţul, acesta era extrem de rar întâlnit şi condamnat de societate şi instituţia bisericească (Idem, 84 – 87).

În Statele Unite ale Americii, în perioada cuprinsă între anii 1800 – 1860, au avut loc numeroase mişcări feministe, fapt ce a obligat statul din acea vreme să recunoască dreptul femeii de a moşteni bunuri mobile şi imobile (lucru de neconceput până atunci) şi să dispună de acestea după bunul său plac. De asemenea, femeile se puteau angaja pentru a munci în diferite munci domestice, dar şi în fabrici de textile (Matthews, 1992, 93 – 99).

De-a lungul istoriei, femeile au fost tratate cu lipsă de respect, indiferenţă, neîncredere şi discriminate (nu

aveau drept de vot, nu puteau moşteni bunuri imobile, nu puteau hotărî în nume propriu, aflându-se tot timpul sub tutela bărbatului). Acest lucru a dus la grave abuzuri asupra femeilor, înjosirea şi degradarea demnităţii ei din punct de vedere uman şi tratarea ei ca pe un obiect folositor în casă pentru naşterea şi creşterea copiilor.

— Familia zilelor noastre

Fără îndoială că familia de origine sau familia biologică are o foarte mare influenţă asupra copilului de azi şi implicit asupra adultului de mâine. Însă schimbările multiple din plan economic (industrializarea, intrarea femeii pe piaţa muncii, etc.), politic (dreptul femeii de a vota, de a ocupa diverse funcţii în stat), social (dobândirea de către femei a unor statusuri superioare şi implicit a unor roluri total diferite de cele avute în trecut) au făcut ca familia să-şi schimbe nu numai structura, ci şi compoziţia chimică a gândirii tradiţional patriarhale.

Modernizarea, transformările care se produc în general în societatea noastră au loc pe toate palierele: economic, politic, social, cultural şi chiar familial. În trecut, sistemul comunist a promovat limitarea diferenţelor dintre indivizi. Azi, individualizarea a adus în prim plan construcţia identităţii fiecărui individ în parte. O construire permanentă a CV-ului care duce la creşterea importanţei locului de muncă, a nivelului de instrucţie şi a venitului. Diversitatea rolurilor conferite de această permanentă autoactualizare face ca relaţiile dintre indivizi să cunoască o dinamică specifică (Vlăsceanu, 2007, 191 – 139). Nivelul de şcolarizare este un factor important în ceea ce priveşte procesul individualizării. Diplomele pe care un individ le obţine devin o carte de vizită şi chiar un paşaport pentru acesta. Graniţele odată existente, azi dispar şi apar noi oportunităţi (Idem, 140 – 143). Toate aceste lucruri au un ecou inevitabil şi în sfera familiei.

Femeile au acces la educaţia înaltă şi la funcţii de conducere, iar rolurile stricte în trecut, jucate în familie de către bărbat şi femeie, azi sunt redefinite. Reconfigurarea a ceea ce înseamnă feminin şi masculin în cadrul intim al familiei (Idem, 185 – 217).

Familia suferă multiple schimbări precum (Giddens, 1993/2000, 160 – 162):

— Influenţa mare în trecut a familiei lărgite asupra celei conjugale, scade.

— Libertatea de alegere a partenerului.

— Drepturile femeii sunt recunoscute şi respectate.

— Libertate sexuală, chiar şi în societăţile care erau restrictive în trecut.

— Recunoaşterea şi promovarea drepturilor copilului.

De asemenea, divorţul devine un lucru banal, des întâlnit deoarece sunt înregistrate schimbări majore în mentalitatea indivizilor în ceea ce priveşte dragostea romantică, căsătoria, alegerea partenerului, rolurile femeii şi cele ale bărbatului în cadrul intim al familiei (Idem, 162 – 163). Fără îndoială că industrializarea a adus schimbări în ceea ce priveşte statutul femeii, dar şi în ce priveşte familia. Femeia a început să lucreze în afara familiei şi treptat să dobândească funcţii înalte de conducere, să se specializeze. Iată care sunt alternativele la căsătorie (Idem, 163 – 171): celibatul, familia formată din parteneri de acelaşi sex, uniunea consensuală (concubinajul), familia monoparentală, familia fără copii. Familia monoparentală este formată dintr-un singur părinte şi copiii acestuia, iar cauzele pot fi decesul unuia din cei doi parteneri, divorţul sau abandonul de familie al unui partener (Mocănaşu, 2010, 84 – 85).

Persoana care intră în rolul tatălui sau în cel al învăţătorului, îşi asumă şi un sistem de valori specifice în funcţie de care se ghidează în diferitele situaţii de viaţă.

Aceste roluri trebuie să facă parte din personalitatea individului şi nu să alcătuiască o mască bună de purtat numai când situaţia o cere (Kaufmann, 1995/1998, 253). Asumarea unui rol este precedată de asumarea unei scheme mentale, plecând de la o situaţie pe care respectivul individ a observat-o (Goffman, 1991, 242, apud Kaufmann, op. cit., 254). Asumarea unor roluri noi poate crea panică în mentalul individual şi chiar contradicţii cu alte roluri deţinute şi jucate (Kaufmann, 2002/2007, 164 – 166). În funcţie de rolurile jucate de părinţi, copiii vor fi influenţaţi pozitiv sau negativ. Copilul se identifică imediat cu părintele de acelaşi sex şi începe să-l imite. Rolul se traduce prin „aspectul dinamic al statutului, trecerea de la poziţia abstract acreditată la comportamentul concret" (Iluţ, 2005, 121). În general statutul unui individ este definit prin poziţia pe care acesta o are în societatea în care trăieşte (ibidem). Rolurile jucate de membrii cuplului trebuie privite din punct de vedere social, economic, psihologic, spiritual şi biologic (Voinea, 1993.36 – 38). R. Vincent (apud Voinea, op. cit. 3738) imaginează rolurile cuplului şi urmările acestora în viaţa de familie astfel:

— Părinţii care nu văd nimic altceva decât dragostea lor, uitând definitiv de viaţa de familie;

— Părinţii neglijenţi faţă de copii;

— Părinţii care adoptă un comportament pueril, care nu oferă copiilor o educaţie solidă;

— Părinţii în viaţa cărora există tot timpul certuri şi conflicte, iar copiii iau parte la aceste scene.

Fiecare membru al familiei comunică şi relaţionează cu toţi ceilalţi membri, lucru care duce inevitabil la un schimb de informaţii, impresii, idei, sentimente, influenţându-se unii pe alţii. Toate acestea sunt reflectate de mediul în care familia respectivă trăieşte, implicând colegi, prieteni, rude, cunoştinţe, vecini, etc. În familia

românească s-a trecut de la sistemul clasic (în aceeaşi gospodărie locuiau mai multe generaţii ale aceleiaşi familii) la sistemul nuclear (Mitrofan şi Ciupercă, op. cit. 95). Prin roluri înţelegem „un buchet de atribute şi aşteptări social determinate, asociate unor poziţii sociale" (Ciupercă, 2000, 25). Femeia modernă nu mai seamănă deloc cu femeia familiei tradiţionale. Dorinţele, aşteptările şi aspiraţiile individuale s-au schimbat, iar modernitatea atacă tradiţia. Femeile au devenit confuze şi nehotărâte odată cu schimbarea rolurilor în familie şi odată cu schimbările din planul social, s-au modificat inevitabil şi rolurile familiale, dar „nici bărbatul, nici femeia nu au fost pregătiţi să înfrunte o asemenea realitate socială" (Mitrofan şi Ciupercă, op. cit. 103 – 106). Rolurile învăţate şi preluate de la părinţi nu mai sunt valabile, partenerii trebuind să înveţe să-şi plieze acţiunile şi concepţiile după modelele sociale actuale (Ciupercă, op. cit... 235236). Industrializarea a adus numeroase schimbări inclusiv în ceea ce priveşte femeia, statutul acesteia în societate şi chiar în familie. Femeia a început să aibă un cuvânt de spus în ceea ce priveşte bugetul familial, planificarea familială, profesie, etc. Iată care este ciclul de viaţă al unei familii (Iluţ, op. cit., 153):

— Începutul vieţii de familie, căsătoria.
— Apariţia copiilor.
— Copii preşcolari.
— Începerea şcolii pentru copii.
— Familia cu adolescenţi.
— Copiii părăsesc familia pentru a-şi întemeia propria lor familie.
— Familia de vârstă mijlocie.
— Familia în vârstă, pensionarea şi văduvia.

După cum se observă, odată cu apariţia copiilor, traseul familiei este definit inevitabil de către aceştia,

fiecare etapă în parte fiind în funcţie de stadiul lor de creştere şi dezvoltare.

Familia are mai multe funcţii precum (Tihan şi Tihan, 2004, 43 – 44):

— Funcţia biologică – implică acel comportament sexual al partenerilor şi funcţia de reproducere.

— Funcţia economică a familiei – în vederea satisfacerii nevoilor membrilor familiei şi menţinerea gospodăriei, dar şi pentru asigurarea unui trai decent copiilor.

— Funcţia educaţională – în ceea ce priveşte copilul, „cei şapte ani de acasă”.

— Funcţia de solidaritate – care constă în unitatea, devotamentul şi sprijinul reciproc al membrilor familiei.

— Funcţia de integrare sociala – evoluţia rolurilor în familie de-a lungul etapelor de viaţă, adaptarea cu fiecare rol.

Cu timpul, femeile au renunţat la idealul pe care îl aveau în trecut şi anume acela de a face copii şi a fi casnice. Acestea se afirmă azi, atât pe plan politic, dar şi pe plan profesional, ceea ce implică o recalculare a rolurilor şi sarcinilor lor (Iluţ, op. cit., 132). Imaginea femeii, după cum se vede, s-a schimbat foarte mult în ultimii ani, însă violenţa în familie continuă să facă victime indiferent de vremuri. „Femeile sunt victime ale agresivităţii bărbaţilor în toate mediile sociale şi la toate rasele şi etniile” (Idem, 159). Violenţa în familie poate exista atât acolo unde situaţia materiala este precară, cât şi acolo unde acest lucru nu constituie o problemă.

Bibliografie

— Abrams, L. (2002). *The making of modern woman (1789 – 1918)*. London: Preston Education Press.

— Baedeker, K. (2001). *Civilizaţia germanică şi a vikingilor*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom.

Popescu, D.).

— Bădescu, I. (2002). *Istoria sociologiei. Perioada marilor sisteme*. Vol. I. Bucureşti: Editura Economică.

— Bernadette, B.L. (1996). *Sociologie de la famille*. Bruxelles: Editura de Boeck Université.

— Ciupercă, C. (2000). *Cuplul modern: între emancipare şi disoluţie*. Bucureşti: Editura Tipoalex.

— Cohen, R. (1999). *Egiptul Faraonilor*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Frâncu, G.).

— Cooper, J. (2000). *China antică*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Petculescu, M.).

— Curic, I. şi Văetişi, L. (2005). *Inegalitatea de gen: violenţa invizibilă*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.

— Drimba, O. (1998). *Istoria culturii şi civilizaţiei, vol. I*, II, *III*, *IV*, *V*, *X*. Bucureşti: Editura Vestala Saeculum I.O.

— Gâdei, D., (2003). *Victimizarea femeii în România în perioada de tranziţie*. Craiova: Editura Sitech.

— Giddens, A. [1993] (2000). *Sociologie*. Bucureşti: Editura All, (Trad. rom. Sândulescu, R. şi Săndulescu, V).

— Godineau, D. (2000). *Femeia*. În Vovelle, M. (coord.). *Omul luminilor*. Iaşi: Editura Polirom.

— Good, W.J. (1963). *World revolution and families patterns*. New York: Editura Free Press.

— Goody, J. (2003). *Familia europeană. O încercare de antropologie istorică*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Doboş, S.).

— Harris, C.C. (1998). *Relaţiile de rudenie*. Bucureşti: Editura CEU DU Style, (Trad. rom. Opriţă, A.).

— Hopss, J.G. şi Edwards, L.R., (1995). *Encyclopedia of Social Work*. Silver Spring, National Association of Social Workers.

— Iluţ, P. (2005). *Socio-psihologia şi antropologia familiei*. Iaşi: Editura Polirom.

— Janin, R. (2000). *Vechile civilizaţii ale Indiei. Bucureşti*: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Ionoş, J.).

— Karros, M., R. (1996). *Common woman. Prostitution and sexuality în medieval England*. New York: Oxford University Press.

— Kaufmann, J., C. (2008). *Femeia singură şi Făt-Frumos*. Bucureşti: Editura Humanitas, (Trad. rom. Ilin, L. D.).

— Kaufmann, J., C. [1995] (1998). *Trupuri de femei – priviri de bărbaţi. Sociologia sânilor goi*. Bucureşti: Editura Nemira (Trad. rom. Barnea Nathan V).

— Kaufmann, J., C. [2002] (2007). *Prima dimineaţă de după. Cum începe o poveste de dragoste*. Bucureşti: Editura Humanitas, (Trad. rom. Ilin, L. D.).

— King, M., L. (2000). *Femeia Renaşterii*. În Garin, E., (coord.). *Omul renaşterii*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Cojocaru, D.).

— Klapisch – Zuber, C., (1999). *Femeile şi familia*. În Goff, J. (coord.). *Omul medieval*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Grancea, Ş.).

— Leconte, E. (2000). *Uimitoarea civilizaţie aztecă*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Bădiliţă, C.).

— Matthews, C. (1992). *The rise of public women. Women's power and womwn's place in the United States (1630 – 1970)*. New York: Oxford University Press.

— Mihăileanu, I. (1993). *Familia* (*Sociologia familiei*). *Modernizarea*. În Zamfir C. şi Vlăsceanu, L. (coord.). *Dicţionar de sociologie*. Bucureşti: Editura Babel. Disponibil online la: www. dictsociologie.ro.

— Mitrofan, I. (1989). *Cuplul conjugal, armonie şi dizarmonie*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Mitrofan, I. şi Ciupercă, C. (1998). *Incursiune în psihosociologia şi psihosexologiafamiliei*. Bucureşti:

Editura Press Mihaela.

— Mitrofan, I. şi Mitrofan, N. (1991). *Familia de la A la Z*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

— Mocănaşu, N. (2010). *Metodologia proiectării intervenţiilor sociale*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Mocănaşu, N. (2010). *Sociologie generală*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Mocănaşu, N. (2012). *Cauze sociale ale violenţei domestice*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Mocănaşu, N. (2012). *Intervenţie socială*. Bucureşti: Editura Sigma.

— Munteanu, A., (2003). *Violenţa în familie şi maltratarea copilului*. În Neamţu, G., (coordj. *Tratat de asistenţă socială*. Iaşi: Editura Polirom.

— Redfield, J. (2001). *Omul şi viaţa domestică*. În Vernant, J.P. (coord.) *Omul grec*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Ilea, D.).

— Rival, D. (1999). *Civilizaţia Maya*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Hârsu, D.).

— Roudinesco, E. (2006). *Familia în dezordine*. Bucureşti: Editura Trei, (Trad. rom. Baltă, N.).

— Serafini, G. (2009). *Viaţa şi opera lui Goya*. Bucureşti: Editura Adevărul Holding.

— Straus, M., (2000). *Măreţia Imperiului încă*. Bucureşti: Editura Prietenii Cărţii, (Trad. rom. Fecioru, D.).

— Talbot, A.M. (2000). *Femeia*. În Cavallo, G. (coord). *Omul bizantin*. Iaşi: Editura Polirom, (Trad. rom. Mircea, I.).

— Tihan E. şi Tihan, L. (2004). *Căsătoria vsdivorţ*. Ghid de analiză. Bucureşti: Editura Focus Opinfo.

— Tolstoi, L.N. (2008). *Anna Karenina. Vol. I*. Bucureşti: Editura Adevărul Holding, (Trad. rom. Sevastos, M., Velisor, Ş. şi Donici, R.).

— Vianu. T. (1997). *Dicţionar de maxime comentat*.

Ediţie critică şi studiu introductiv de I. Oprişan. Bucureşti: Editura Saeculum I.O.

— Vlăsceanu, L. (2007). *Sociologie şi modernitate. Tranziţii spre modernitatea reflexivă*. Iaşi: Editura Polirom.

— Voinea, M. (1993). *Sociologia familiei*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

— Voinea, M. (1996). *Psihosociologiafamiliei*. Bucureşti: Editura Universităţii Bucureşti.

— Voinea, M. (2005). *Familia contemporană*. Mică enciclopedie. Bucureşti: Editura Focus.

— Zamfir, E. şi Zamfir, C. (2000). *Situaţia femeii în România*. Bucureşti: Editura Expert.

— Papirus Insinger, (1975). *Maxime, sentinţe, aforisme din Egiptul Antic*. Bucureşti: Editura Albatros.